ISI FOIGHEL

EF

Funktion og regler

BERLINGSKE FORLAG
KØBENHAVN

© Isi Foighel
MCMLXXII

ISBN 8718 35 75 0 8 HF
ISBN 8719 35 75 2 4 IB

Af samme forfatter er tidligere udgivet:

Studiebog i international ret (1954; 2. udg. 1964)
Sammen med Alf Ross og Allan Philip.
Nationalization, a Study in Protection of Alien Property in International Law (1957).
Nationalisering af fremmed Ejendom (1961)
(Engelsk udgave 1964)
Indledning til Formueretten – Domme (1966)
Indledning til Formueretten – Lærebog (1968)
(2. udgave 1971)
De europæiske Fællesskaber (1969)
Udviklingsbistand (1970)
(Engelsk udgave 1971)
Automobilforhandlerkontrakter (1970)
(Engelsk udgave 1971)
Sammen med Hans Gammeltoft-Hansen

Printed in Denmark
Nørhaven Bogtrykkeri A/S
Viborg

Indhold

I. BAGGRUND OG FORMÅL 11

1. Den europæiske baggrund 11
Europas genopbygning – OEEC – Vestunionen – NATO – Europarådet – Føderalisme kontra funktionalisme – ECSC, EURATOM og EF – Supranationalitet.

2. EF's formål 22
Principperne – Formål – Midlerne – A. Toldunionen – B. Den økonomiske union – C. Den politiske union.

3. Princippet om ikke-diskriminering 33
Reglerne – Virkningerne for sociallovgivningen – Virkningerne for jordlovgivningen.

II. BESLUTNINGSPROCESSEN 39

4. Hvem træffer beslutningerne? 39
A. Rådet – Opgaver – Sammensætning – Afstemningsreglerne – B. Kommissionen – Sammensætning – Opgaver – Kollegialprincippet – Departementerne – C. Det Europæiske Parlament – Sammensætning – Rådgivende og kontrollerende opgaver – Søgsmålsret – Mistillidsvotum – D. Det økonomiske og sociale udvalg – Sammensætning – Funktion.

5. Hvorledes bliver beslutningerne til? 52
Kommissionen udarbejder forslag – Parlamentsbehandling – Udvalgshøring – Rådsbehandling – Luxembourg-forliget 1966 – Er beslutningsprocessen demokratisk?

6. Hvilke beslutninger kan træffes? 57
Legalitetsprincippet – Artikel 235 – Beslutningsformer – Forordninger – Direktiver – Beslutninger – Henstillinger og udtalelser – Formkrav og offentliggørelse – Retsreglernes virkninger – Forholdet til national ret – Teorierne – Den uegentlige konfliktsituation – Den egentlige konfliktsituation med ældre og nyere love – Eventuel løsning i dansk ret.

7. Harmonisering af lovgivningen 77
Formål og principper – Fremgangsmåde – Tekniske forskrifter og sikkerhedsforanstaltninger – Lægemidler – Konventionsmetoden – Konvention om værneting – Patenter, mønstre og varemærker.

III. DOMSTOLSKONTROLLEN 84

8. Den Europæiske Domstol 84
Politiske garantier – Efterfølgende retlig kontrol – Domstolens sammensætning og funktion – Generaladvokaten.

9. Domstolen som klageinstans 89
A. Klager over medlemsstater – Hvem kan rejse sag? – Konsekvenserne af et sagsanlæg – B. Klager over EF's organer – 1. Ulovlig aktivitet – a. Annullationssøgsmålet – Hvem kan rejse sag? – Annullationssøgsmålets saglige omfang – Inkompetence, formelle mangler, indholdsmangler, magtfordrejning – Tidsfrister – Sagens konsekvenser – b. Søgsmål om uanvendelighed – c. Søgsmål om ophævelse og ændring af tvangsforanstaltninger – 2. Ulovlig passivitet – Hvem kan rejse sag? – Sagens konsekvenser – C. Klager over private.

10. Præjudicielle spørgsmål – artikel 177 103
Begrundelsen for artikel 177 – Omfanget af de nationale domstoles forpligtelser – Hvilke organer? – Hvilke sager? – »Klare sager« – Tidligere afgjorte sager – Afgørelsens virkninger.

11. Domstolens funktion iøvrigt 108
Erstatningssager – Funktion som voldgiftsret.

IV. REGLERNE 109

12. Fællesskabsreglerne 109
Fællesskabets grundlag – Fællesskabets politik.

13. Varer 111
Indre og ydre toldgrænser – Finanstold – Kvantitative restriktioner – Toldkontingenter.

14. Arbejdskraft 115
Retten til arbejde – Afskaffelse af diskriminering – Fælleseuropæisk arbejdsformidling – Bolig – Sociale ydelser – Ind- og udrejsebestemmelser.

15. Etableringsret og tjenesteydelser 120
Afskaffelse af diskriminering – Etableringsplanen – Problemet om fast bopæl – Samordning af national lovgivning – Eksamensbeviser – Selvstændig erhvervsvirksomhed – Fri udveksling af tjenesteydelser.

16. Selskaber 125
Selskabsformerne – Nationalitetsproblemet – Harmonisering af selskabsretlige garantier – Forslag om fællesregler for stiftelse og kapital – Fusioner – Konventionen om gensidig anerkendelse af selskaber – Det europæiske Aktieselskab.

17. Kapital 130
Liberaliseringsforpligtelsen – Kapitaldirektiverne – Undtagelser fra liberaliseringsforpligtelsen – Forholdet til tredjelande.

18. Landbrug 134
Det fælles marked – Problemstillingen – Formålet – Mansholt-planen – Markedsordningerne – Priserne – Variable importafgifter – Overskudspro-

blemet – Eksportrestitutioner – Markedsintervention – Produktionskvoter – Direkte tilskud – Beslutningsprocessen – Strukturændringer – Finansieringen – Harmonisering af landbrugslovgivningen.

19. Transport 144
Transportpolitikkens mål – Liberaliseringen af landtransporter – Gaffeltarifsystemet – Kontingenter – Konkurrenceregler – Jernbanetrafikken.

20. Den økonomiske politik 148
Den økonomiske koordinering – Konjunkturpolitikken – Det monetære udvalg – Den konjunkturpolitiske komité – Den budgetpolitiske komité – Finansministrene – Cheferne for centralbankerne – Betalingsbalancen og valutakurserne – Komiteen for mellemfristet økonomisk politik – Kriserne i 1968 og 1969 – Barre-planen – Werner-planen.

21. Socialpolitikken 155
Fuld selvstændighed på det sociale område – Arbejdsmarkedets sikringsordninger – Kommissionens koordinerende opgaver – Lige løn til mænd og kvinder – Den europæiske sociale fond.

22. Skat 160
Indirekte skatter – Skattegrænserne – Merværdiomsætningsskat – Punktafgifter – Direkte beskatning – Direkte personlig indkomstbeskatning.

23. Konkurrencereglerne 165
I. Konkurrencereglernes funktion – II. Karteller – Forbudsprincippet kontra kontrolprincippet – Dispensationsadgang – Negativattester – Eneforhandlingsaftaler – Patentlicensaftaler – Samarbejdsaftaler – Bagatelaftaler – III. Sammenslutninger – Misbrug af monopolstilling – Negativattester – Kommissionens retningslinjer – IV. Reglernes håndhævelse – V. Forhold til national kon-

kurrencelovgivning – VI. Offentlige virksomheder – Forholdet til konkurrenceregler. Pligten til ikke-diskriminering – Pligten til omformning af statsmonopoler – Nationaliseringer. VII. Dumping – Tilbagestrømningsreglen – Dumping fra tredjelande – VIII. Statsstøtte.

V. RELATIONERNE TIL UDLANDET 183

24. Handelspolitikken i relation til tredjelande 183
Traktatkompetencen – Statshandelslandene – Præferenceaftaler – Internationale organisationer – Handelsrelationerne.

25. Relationerne til tredjestat 187
Handlefrihed – Traktatkompetencen – Diplomater – Associering – Relationerne til udviklingslandene – Yaundé-konventionerne – Den europæiske udviklingsfond – Andre udviklingslande – Associering med industrialiserede lande – Grækenland og Tyrkiet.

EF-TRAKTATEN 197

LEKSIKALSKE STIKORD 289

LITTERATURHENVISNINGER 291

DOMSREGISTER 295

TRAKTATREGISTER 297

SAGREGISTER 299

I. Baggrund og formål

1. Den europæiske baggrund

Europas genopbygning – OEEC – Vestunionen – NATO – Europarådet – Føderalisme kontra funktionalisme – ECSC, EURATOM og EF – Supranationalitet.

Den 25. marts 1957 undertegnede Frankrig, Italien, Vesttyskland og de tre Benelux-lande (Belgien, Holland og Luxemburg) den traktat, hvormed det europæiske økonomiske fællesskab blev etableret. Traktatundertegnelsen fandt sted i Rom, og traktaten omtales derfor også som Rom-traktaten. Det etablerede samarbejde betegnes som Det europæiske Fællesskab, EF, eller med den engelske forkortelse: EEC – eller simpelthen som »De seks«.

Ved samme lejlighed undertegnede de seks stater en traktat, hvorved der oprettedes et samvirke – det europæiske atomenergifællesskab eller EURATOM – på et sagligt mere begrænset område, nemlig den fælles udnyttelse af atomenergien.

Disse to fællesskaber danner i forbindelse med det fem år tidligere af de samme seks stater oprettede kul- og stålfællesskab (ECSC) det foreløbige resultat af en politisk udvikling i Europa, der havde taget sin begyndelse umiddelbart efter anden verdenskrigs afslutning.

Allerede så tidligt som i 1946 havde Winston Churchill i en stort anlagt tale redegjort for nødvendigheden af et stærkere økonomisk og politisk samarbejde mellem

de europæiske stater. Imidlertid var et organiseret samvirke mellem de europæiske stater ikke efterkrigstidens mest nærliggende problem. Den vigtigste opgave for statsmændene var utvivlsomt Europas økonomiske genopbygning og den politiske stabilisering af den genvundne nationale frihed. Denne politiske stabilisering søgte man ganske vist at opnå gennem at organisere staterne i et universelt, internationalt samvirke, omfattende alle lande, og det, man havde i tankerne oprindelig, var en international organisation i traditionelle former, – altså langt mindre indgribende end det, man i dag kender i de Europæiske Fællesskaber.

Statsmændenes politiske målsætning blev realiseret ved oprettelsen af de Forenede Nationer. Her mødtes alle såkaldte fredselskende stater, og gennem denne organisation håbede man at afskaffe fysisk vold som diplomatisk middel. Dette var jo efterkrigstidens mest udtalte politiske mål.

Den tillid, hvormed man mødte de Forenede Nationer viste sig imidlertid hurtigt uberettiget. De Forenede Nationers beføjelser var begrænsede, og det politiske modsætningsforhold mellem Øst og Vest gjorde det klart, at et egentligt politisk samarbejde mellem staterne for at opnå fælles mål næppe kunne tilvejebringes på universel basis mellem lande, hvis politiske sigte og kulturelle baggrund var indbyrdes vidt forskellige. Dertil kom vel yderligere, at kampen om stormagternes magtsfære slet ikke var ophørt med afslutningen af den 2. verdenskrig. Det kommunistiske kup i Tjekkoslovakiet i 1948 og Berlinblokaden samme år var vel kulminationen af de skuffede forhåbninger, der allerede år forinden havde præget europæisk politik.

Det blev derfor hurtigt klart, at skulle man opnå et internationalt samarbejde af praktisk politisk og økonomisk værdi, måtte man gå andre veje. Det var langt naturligere, følte man, at lave en international organisation mellem stater, der historisk, kulturelt og økono-

misk politisk talte samme sprog. Dette ledte automatisk tanken hen på de europæiske lande, der opfyldte alle disse betingelser, og som også geografisk udgjorde en mere homogen, ensartet, region.

Hertil kom yderligere, at de europæiske lande – og dette gjaldt såvel sejrherrerne som taberne i den anden verdenskrig – var stærkt forarmede som følge af krigens ødelæggelser. Skulle man undgå, at genopbygningen af de krigsramte lande blev forsinket eller gik i stå, måtte man søge hjælp udefra. Det land, man kunne henvende sig til for en sådan hjælp, var De forenede Stater. I de første år efter krigen ydede De forenede Stater da også betydelige økonomiske tilskud til løsningen af de mange konkrete opgaver i Europa. Det var dog givet, at denne hjælp på et eller andet tidspunkt ville blive bragt til ophør.

Vendepunktet i den amerikanske hjælpepolitik indtraf i 1947, da den amerikanske udenrigsminister Marshall i en tale på Harvard Universitet opfordrede de europæiske stater til i fællesskab at udarbejde en samlet plan for den amerikanske hjælp til Europa.

Fra britisk side tog man straks tanken op og søgte at organisere et sådant samarbejde. Men det viste sig hurtigt, at hverken Sovjetunionen eller de østeuropæiske stater, som Sovjetunionen havde indflydelse på, var villige til at deltage i en mere organiseret planlægning. Man havde intet imod fortsat amerikansk hjælp til konkrete opgaver, men nogen europæisk organisation var man ikke interesseret i. Utvivlsomt frygtede man fra de østeuropæiske staters side, at en organiseret og planlagt amerikansk hjælp ville kunne medføre en uønsket amerikansk indflydelse i europæiske anliggender.

Dette hindrede imidlertid ikke, at de andre europæiske stater arbejdede videre med de tanker, udenrigsminister Marshall havde sat i gang. Og det viste sig hurtigt, at samarbejdet mellem de vestlige stater i Europa blev ganske effektivt, hvilket førte til, at man i 1948

enedes om at oprette Organisation for Europæisk Økonomisk Samarbejde – eller *OEEC*. (Efter Marshall-planens afvikling i 1961 fortsatte denne organisation under navnet *OECD* – Organisation for Økonomisk Samarbejde og Udvikling. – U.S.A. og Canada og Japan optoges ved denne lejlighed som medlemmer, hvorved organisationen jo mistede sit europæiske præg.)

Skønt OEEC var udtryk for en ny linje i de europæiske staters genopbygning og genrejsning, bør det dog fremhæves, at organisationen, set fra et juridisk og internationalt synspunkt, var yderst traditionel. Medlemsstaterne – herunder Danmark, Norge og Sverige – bevarede som medlemmer fuld selvstændighed eller suverænitet, således at organisationen alene kunne betragtes som et mødested for suveræne stater og deres forhandlere, der igennem drøftelser blev i stand til – såfremt den enkelte stat ønskede dette – at samordne medlemsstaternes europæiske politik og lovgivning. Den endelige beslutning om lovgivning og politik skulle imidlertid fortsat tages af medlemsstaternes lovgivende forsamlinger og regeringer. Det må dog tilføjes, at OEEC – og nu OECD – gennem sit permanente sekretariat har sat undersøgelser i gang og har udarbejdet forslag, der har fået afgørende betydning for de beslutninger, medlemsstaternes kompetente myndigheder træffer, og gennem dette arbejde er de enkelte stater i vidt omfang blevet påvirket i europæisk retning.

Et lignende samvirke på det sikkerhedsmæssige og forsvarspolitiske område fik udtryk i *Vestunionen*.

Dette forsvarsfællesskab blev oprettet den 17. marts 1948 umiddelbart efter det kommunistiske kup i Tjekkoslovakiet. I Vestunionen etableredes et samarbejde på forsvarets område mellem Storbritannien, Frankrig og Benelux-landene. Interessant for udviklingen er det at konstatere, at traktaten om Vestunionen bestemte, at sideordnet med de forsvarspolitiske opgaver skulle staterne samarbejde om økonomiske, sociale og kulturelle

anliggender. Denne formulering genfindes i øvrigt i *NATO*, som blev indgået året efter, og hvori Vestunionens stater indtrådte som medlemmer.

Det mest markante resultat af bestræbelserne for at etablere et *politisk* fællesskab i Europa var imidlertid oprettelsen af *Europarådet* i 1949.

Europarådet omfattede oprindelig Danmark, Norge og Sverige, Benelux, Frankrig, Grækenland, Irland, Italien og Storbritannien. I 1950 udvidedes Europarådet med Island, Tyrkiet og Vesttyskland. Senere optagne medlemmer er Østrig (i 1956), Cypern (1961), Schweiz (1963) og Malta (1965). Grækenland trak sig ud af rådet og blev ekskluderet i 1969.

Der blev ved oprettelsen af Europarådet – i øvrigt for første gang i den politiske historie – skabt en parlamentarisk forsamling, hvis enkelte medlemmer var uafhængige af regeringerne i det land, de kom fra. Europarådets parlamentarikere er udpeget af de nationale parlamenter, og antallet er fastsat under hensyn til landenes størrelse og under hensyn til, at det skal være muligt, at forskellige politiske partier har en rimelig forholdsmæssig repræsentation. I alt består forsamlingen af 147 parlamentarikere, og intet medlemsland har mindre end 3 parlamentarikere, simpelthen fordi man derved opnår, at alle de vigtigste demokratiske partier fra det pågældende land bliver repræsenteret. Skønt forsamlingen består af parlamentarikere, kan den ikke sammenlignes med et nationalt parlament. Den betegnes i Europarådets statut som den rådgivende forsamling, og denne betegnelse understreger klart den begrænsede kompetence, forsamlingen har.

Foruden denne parlamentariske forsamling er der under Europarådet etableret en ministerkomité, hvor hver medlemsstat repræsenteres af et regeringsmedlem. Det er dog kendetegnende for Europarådet, at heller ikke denne organisation har beføjelser til at påtvinge et medlemsland sine beslutninger. Hver stat har bevaret

sin suverænitet og er følgelig selv – juridisk set – herre over, hvilke beslutninger man ønsker at efterkomme.

På trods af denne begrænsning i Europarådets formelle juridiske beføjelser, må det dog erkendes, at Europarådet på visse – ganske vist begrænsede, men bestemt ikke uvigtige – punkter har haft afgørende indflydelse på udviklingen i Europa. Menneskerettighedskonventionen og den i tilknytning hertil oprettede kommission og domstol, der skal tage stilling til brud på menneskerettighedskonventionen, er et vigtigt eksempel på, hvad internationalt samarbejde kan føre til, selv om de juridiske beføjelser på papiret ikke synes at give samarbejdet mange chancer.

Det er karakteristisk for den skildrede udvikling af de europæiske institutioner, at indtil 1961 var der intet eksempel på, at staterne var villige til at gå nye veje. Man ville nok samarbejde, men kun på det vilkår, at man kunne bevare sin fulde suverænitet i betydningen af, at man selv ville være herre over, hvilke fælles beslutninger man til syvende og sidst ønskede at efterkomme, og hvilket indhold de enkelte staters nationale lovgivning skulle have. Man havde intet imod at koordinere den nationale politik, men det måtte være hver enkelt regering, der selv fastsatte den vej, landene ville gå, alene under det parlamentariske ansvar, der er forfatningsmæssigt hjemlet i hvert enkelt land.

Der savnedes i disse år ingen kritik af dette standpunkt, der var kommet til udtryk i de europæiske organisationer. Såvel i Storbritannien som i Kontinentaleuropa havde den føderalistiske bevægelse stærk vind i sejlene. Denne bevægelse havde som sin målsætning netop dette, at staterne skulle give afkald på deres suverænitet og lade bl.a. den økonomiske og sikkerhedsmæssige politik bestemme af et internationalt organ. Det forudsattes, at et sådant internationalt organ ville handle snarere i international (europæisk) ånd og se på fællesinteresserne frem for at varetage national-egoistiske

ønsker og synspunkter. Det videre sigte for føderalisterne var i sidste ende at mindske nationalstatens betydning og ved et etableret samarbejde forhindre krige og ødelæggelser af den art, der netop havde hærget Europa. Man henviste bl.a. til U.S.A, hvor man for over hundrede år siden havde etableret en union mellem en række selvstændige stater og herved opnået fordele, der rakte langt ud over, hvad den enkelte stat ville have kunnet opnå alene.

Medens føderalisternes ideer nok i princippet kunne få tilslutning som en målsætning af betydning for gennemførelsen af de nødvendige politiske og økonomiske ændringer i Europa, viste det sig i praksis meget vanskeligt at formå regeringerne til at give afkald på det enkelte lands politiske og juridiske selvstændighed i et samarbejde. Som det er set, var man mere tilbøjelig til at acceptere visse begrænsede faktiske indskrænkninger i statsstyrets funktioner, idet en sådan funktionel indskrænkning kunne være en nødvendig konsekvens af et samarbejde, uden at dette i virkeligheden betød noget suverænitetsafkald. Statsmændene stod ikke alene med denne opfattelse, idet denne tankegang havde ideologisk og politisk dækning blandt de såkaldte funktionalister, som kæmpede for at bevare nationalstaten.

Måske netop fordi det endelige mål for føderalisterne og funktionalisterne var det samme – nemlig Europas genrejsning og politiske samvirke – medens enigheden om, med hvilke midler man skulle opnå disse mål, ikke var til stede, blev de oprettede europæiske organisationer stærkt præget af konflikten mellem føderalister og funktionalister. Man søgte, som man så ofte gør også i international politik, at lade de bedste – eller skal man sige de mest markante – træk af de modstående ideologier præge organisationerne. Dette er typisk sket ved Europarådet. Parlamentet – eller forsamlingen – er her, som nævnt, uafhængig af regeringerne, og forsamlingen bærer derved tydeligt præg af at være en virkelig føde-

rativ forsamling. På den anden side har Europarådet ingen virkelig magt, og staterne kan – alt efter det politiske barometers tilstand – følge Europarådets beslutninger eller lade være hermed. Denne situation er selvsagt ikke videre heldig og er kun en bekræftelse af, at et kompromis sjældent tilfredsstiller nogen af parterne.

Den afgørende ændring, der tilsyneladende bragte sejr til den føderative ideologi, skete ved dannelsen af de tre europæiske fællesskaber: *Kul- og stålunionen* (ECSC) *Det europæiske Atomenergifællesskab* (EURATOM) og *Det Europæiske Fællesskab* (EF). Det var med disse institutioners oprettelse lykkedes inden for visse områder at danne organisationer, der var europæiske, i virkeligheden i føderativ forstand. Dette viser sig derved, at de beslutninger, der bliver truffet af organisationernes ledelse, og som må antages at være motiveret af en europæisk fællesinteresse, er – og det er det afgørende – umiddelbart bindende og forpligtende ikke blot for de stater, der deltager i samarbejdet, men også for borgerne i staterne, principielt på samme måde som love, vedtaget af de nationale parlamenter.

Denne beføjelse til at træffe beslutninger er i modsætning til, hvad der sædvanligvis kendes fra internationale organisationer. Normalt er det således, at internationale aftaler kun forpligter regeringerne, og så er det op til disse at sørge for, at de internationale beslutninger ved lovgivning omformes til gældende ret. Såfremt Danmark f.eks. indgår en international aftale med Sverige om, at svenskere, der har arbejde i Danmark, har adgang til de samme sociale ydelser som danske arbejdstagere, da får en sådan traktat kun virkning, såfremt den danske lovgivningsmagt har indrettet den danske sociallovgivning i overensstemmelse med traktatens bestemmelser. Den endelige kompetence til at bestemme indholdet af dansk ret ligger således i eksemplets situation i folketinget.

Den kompetence, der er tillagt de tre europæiske fæl-

lesskaber til på visse områder at give retsregler, der umiddelbart er forpligtende for borgerne som bestanddele af den nationale ret i medlemslandene, bevirker, at disse organer betegnes som supranationale, netop fordi organisationens myndigheder på en vis måde står over de nationale lovgivningsorganer.

Denne supranationale karakter, som er de tre europæiske fællesskabers mest markante karakteristikon, giver naturligvis organisationerne en vældig styrke. På den anden side er det klart, at debatten om den mest hensigtsmæssige organisationsform ikke er stilnet af, fordi man har indrettet fællesskaberne på en bestemt måde. Det var netop organisationernes supranationale karakter, der var årsag til, at kun seks af de europæiske stater – og altså navnlig ikke Storbritannien og dermed de skandinaviske lande – i 1957 kunne tilslutte sig de europæiske fællesskaber. Organisationernes supranationale karakter er endvidere begrænset til visse, men ganske vist væsentlige, områder, og det er netop ved diskussionen om, hvor grænsen mellem disse områder skal ligge, at modsætningerne mellem føderalisterne og funktionalisterne – eller sagt med andre ord: kampen mellem ønsket om den fuldstændige integration og bevarelsen af staternes suverænitet – stadig spiller en rolle i den daglige politik i de europæiske fællesskaber. Den omstændighed, at nu flere lande end oprindeligt har accepteret organisationernes supranationale karakter, betyder på ingen måde, at den politiske diskussion eller den politiske kamp er ophørt.

Skal man forsøge at danne sig et overblik over udviklingen i Europa i årene efter den anden verdenskrig, kan man i dag tydeligt se visse udviklingslinjer. Forsøgene på samarbejde har berørt de tre vigtigste hovedområder: de sikkerhedspolitiske, de udenrigspolitiske og de økonomiske problemer. For tiden efter 1945 kunne man tale om i hvert fald tre perioder for den europæiske institutionelle genrejsning, nemlig perioden for sam-

arbejde (1945–1950), for integration (1951–1958) og for splittelse og nyorientering (1958-).

Udviklingen kan skitseres på følgende måde:

I. SAMARBEJDE (1945–1950).

1. *Sikkerhedspolitisk:*
   a. Vestunionen 1948.
   b. NATO 1949.

2. *Udenrigspolitisk:*
   a. Europarådet 1949.

3. *Økonomisk:*
   a. Forenede Nationers økonomiske Kommission for Europa (ECE) 1947.
   b. OEEC 1948.

II. INTEGRATION (1951–1958).

1. *Sikkerhedspolitisk:*
   a. Det europæiske Forsvarsfællesskab (EDC) – endeligt vedtaget, men måtte opgives på grund af manglende fransk ratifikation 1954.

2. *Udenrigspolitisk:*
   a. Europæisk politisk fællesskab, ikke endeligt vedtaget. Måtte opgives 1954.

3. *Økonomisk:*
   a. Europæisk Kul- og Stålunion (ECSC) 1952.
   b. Det europæiske Fællesskab (EF) 1958.
   c. Det europæiske Atomenergifællesskab(EURATOM) 1958.

III. SPLITTELSE OG NYORIENTERING (1958–)

1. *Sikkerhedspolitisk:*
   a. Frankrig trækker sig ud af NATO's fælleskommando 1966.

2. *Udenrigspolitisk:*
   a. Fransk forslag af 1960 om udvidet politisk samarbejde mellem De seks. Opgivet i 1962.

3. *Økonomisk:*
   a. Europæisk frihandelsområde (EFTA) 1960.
   b. OEEC afløses af OECD 1961.
   c. Forhandlinger mellem EF og Storbritannien om udvidelse af Fællesmarkedet. Afbrydes i 1963.
   d. Kennedy-runden for reducering af told og andre handelsskranker afsluttes af GATT 1967.
   e. Storbritannien, Irland, Danmark og Norge ansøger om optagelse i EF 1967. Enighed om medlemsskab opnås den 22. januar 1972.
   f. Planerne om Nordek fremsættes og opgives 1971.

Det mest markante træk i udviklingen efter den anden verdenskrig synes at være, at de forsøg på politisk integration, der har været tilløb til, alle synes at have fejlet. Dette understreger den ofte fremhævede og måske ikke overraskende tese, at politisk integration uden et nøje økonomisk samarbejde næppe kan etableres. Derimod er det vel endnu for tidligt at udtale sig om, hvorvidt et integreret økonomisk fællesskab nødvendiggør et politisk samarbejde på andre områder end de økonomiske. De bestræbelser, der i de sidste år er udøvet for at etablere et nøjere politisk fællesskab inden for EF, vil senere blive omtalt.

2. *EF's formål*

Principperne – Formål – Midlerne – A. Toldunionen – *B.* Den økonomiske union – *C.* Den politiske union.

Det er karakteristisk for det europæiske fællesskab, at fællesskabets hovedformål, de midler, der skal anvendes til opnåelsen af dette, samt de fundamentale grundsætninger, der er afgørende for EF's virksomhed, alle nøje er fastlagt i den grundlæggende traktat. Disse bestemmelser findes i traktatens kapitel 1. under betegnelsen 'Principperne'.

Ikke alle formuleringer af disse principper er ganske præcise, og nogle vil kunne underkastes fortolkninger i udvidende eller indskrænkende retning. Men det kan på den anden side uden vanskelighed fastholdes, at EF's mål og midler er begrænsede i en sådan grad, at i hvert fald betingelsen for anvendelsen af Grundlovens § 20 – nemlig at beføjelser, som efter Grundloven tilkommer rigets myndigheder, i »nærmere bestemt omfang« kan overlades til mellemfolkelige myndigheder – er opfyldt. Ændringer i EF's opgaver ud over, hvad en naturlig og rimelig forståelse af EF-traktatens kapitel 1. måtte føre til, kræver således tilslutning fra hver enkelt medlemsstat i overensstemmelse med den procedure, der er foreskrevet herfor i artikel 236, jfr. nedenfor.

Ifølge artikel 2. bestemmes EF's formål således:

»Fællesskabet har til opgave gennem oprettelsen af et fællesmarked og gennem en gradvis tilnærmelse af Medlemsstaternes økonomiske politik at fremme en harmonisk udvikling af den økonomiske virksomhed i Fællesskabet som helhed, en vedvarende og afbalanceret ekspansion, en øget stabilitet, en hurtigere høj-

nelse af levestandarden og snævrere forbindelser mellem de stater, som det forener.«

Denne opgave gør ikke det Europæiske Fællesskab til et samvirke, der er forskelligt fra de internationale organisationer for europæisk samarbejde, der er blomstret op efter afslutningen af 2. verdenskrig. Også ECE, OECD og EFTA har naturligvis som det endelige mål at fremme den økonomiske udvikling i medlemsstaterne. Det særlige ved det Europæiske Fællesskab er først og fremmest angivelsen af de *midler*, hvormed de økonomiske fremskridt skal opnås, nemlig dels etableringen af et *fællesmarked* – en toldunion (jfr. artikel 9, stk. 1) – og dels etableringen af et snævert *økonomisk samarbejde*, der kan udvikle sig til en økonomisk union.

Denne sondring mellem toldunionen og det økonomiske samarbejde er velbegrundet. En toldunion kan man i princippet definere temmelig præcist, og er viljen til gennemførelsen af en toldunion til stede, er det temmelig klart, hvilke skridt der skal gennemføres. Et økonomisk samarbejde i videre forstand mellem staterne er derimod altid afhængigt af de til enhver tid eksisterende politiske og økonomiske forudsætninger i medlemsstaterne. Og ingen kunne – i 1957 – forudse, hvorledes markedsudviklingen kunne påvirke disse forudsætninger. De forpligtelser, medlemsstaterne påtager sig med henblik på henholdsvis oprettelsen af en toldunion og gennemførelsen af det økonomiske samarbejde, er i henhold til traktaten følgelig vidt forskellige.

Lidt unuanceret kan det udtrykkes således, at *toldunionen* skal etableres og gennemføres af Fællesskabets organer: Kommission og Ministerråd. Medlemsstaterne som sådanne er ganske vist repræsenteret i Rådet ved en – over for det hjemlige parlament – ansvarlig minister. Men Fællesskabets organer tager initiativ til og fremsætter forslag i forbindelse med toldunionen. Bliver disse forslag vedtaget, er medlemsstaterne – og i visse

tilfælde deres borgere – naturligvis pligtige til at handle efter disse vedtagelser.

Det økonomiske samarbejde og koordinationen af staternes politik i så henseende er derimod overladt til hver enkelt medlemsregering. Staternes forpligtelser – efter den nugældende traktat (artikel 6) – går alene ud på i samarbejde med Fællesskabets organer at samordne *deres* økonomiske politik i det omfang, dette er nødvendigt for at nå de mål, som er fastlagt i EF-traktaten. Når det derfor ofte fremføres, at de Europæiske Fællesskaber i praksis virker som en traditionel international organisation, er det da i første række den del af EF's målsætning, som angår det økonomiske samarbejde, der tænkes på.

Denne sondring mellem medlemsstaternes forpligtelse til henholdsvis *gennemførelse* af toldunionen og *koordination* af den økonomiske politik har motiveret en række af traktatens bestemmelser, men er ikke overalt klart udtrykt i EF-traktaten. Dette skyldes, at de to primære mål – uanset deres forskellige karakter – ikke er uden forbindelse med hinanden. Som det senere skal påvises, er det næppe muligt eller hensigtsmæssigt at etablere et fællesmarked uden i nogen grad at udvikle en økonomisk union mellem fællesmarkedets parter. Hvor grænsen går mellem de økonomiske aktiviteter, der er nødvendige for at gennemføre et fællesmarked, og de aktiviteter, der går videre og rækker herudover, er vel vanskeligt at sige. Grænsen mellem fællesmarkedet og den økonomiske union er ikke skarp, hvilket tydeligt fremgår af artikel 3., hvor nogle af fællesskabets virkemidler nævnes.

Artikel 3. har imidlertid alene karakter af et resumé eller, om man vil, en oversigt over, hvad traktaten indeholder, og kan følgelig ikke afgive hjemmel for selvstændige rettigheder og forpligtelser for medlemsstaterne, jfr. indledningen til denne bestemmelse, hvor det fremhæves, at de nævnte virkemidler skal anvendes

»under de betingelser og i det tempo, som er foreskrevet i denne traktat.« De konkrete rettigheder og pligter må følgelig søges i de følgende kapitler af traktatens tekst.

A. TOLDUNIONEN

Etableringen af et fællesmarked er ensbetydende med oprettelsen af en toldunion, hvilket i henhold til artikel 3. a og b, skal gennemføres ved afvikling mellem medlemsstaterne af told og kvantitative restriktioner ved varers ind- og udførsel såvel som af alle andre foranstaltninger med tilsvarende virkning og ved indførelse af en fælles toldtarif og af en fælles handelspolitik over for tredieland.

Indbyrdes mellem landene foregår handelen, som om hele EF-området i toldmæssig henseende er een stat, eet fælles marked. Udadtil over for lande, der står uden for fællesskabet (og som ikke ved associerings- eller præferenceaftaler har en særordning, jfr. nærmere nedenfor) etableres der således gennem den ensartede toldtarif- og handelspolitik en fælles toldmur.

Spørgsmålet om, hvorvidt en toldunion i virkeligheden fremmer den økonomiske virksomhed, har været genstand for omfattende debat blandt økonomer, der er interesserede i udviklingen af den internationale handel. Den almindelige opfattelse er, at en toldunions interne reduktion af handelsskrankerne principielt må vurderes på samme måde som en generel liberalisering af samhandelsforholdene. Toldunionen fremmer den effektive arbejdsfordeling mellem den forhåndenværende arbejdskraft, kapital m.v., således at disse produktionsfaktorer udnyttes, hvor det fra et økonomisk synspunkt er mest forsvarligt. Ganske vist er en generel frigørelse af handelsskrankerne mellem alle lande at foretrække, men en toldunion er bedre end ingenting og har afgjort positive virkninger.

Andre har bestridt dette synspunkt, idet man har gjort gældende, at dette kun holder stik, hvis produktionen inden for en toldunion er effektiv. Er dette ikke tilfældet, vil en medlemsstat have mulighed for at eksportere sin ineffektive produktion til en anden medlemsstat i ly af den ydre toldmur, der hæmmer konkurrencen fra tredjestater. Det er følgelig nødvendigt at sondre mellem to forskellige virkninger af en toldunion. Den ene virkning er den interne, samhandelsskabende virkning, der er en følge af, at man inden for et fællesmarked kan flytte produktionsstedet til områder, der er præget af lavere omkostninger. Dette er naturligvis – set fra et økonomisk synspunkt – en fordel. Den anden virkning går i modsat retning. Den er en følge af, at man – på grund af den ydre toldmur – kan være nødsaget til at skifte produktionssted fra et område, der er præget af lave omkostninger, men som ligger uden for toldunionen, til en dyrere produktionsform inden for unionen.

Hvilken af de to virkninger der er fremherskende, er naturligvis vanskeligt at afgøre. Virkningerne beror bl.a. på omfanget af toldunionen – jo flere medlemsstater, desto større sandsynlighed for, at billigste produktionssted findes inden for unionen – og på, i hvilket omfang toldunionen ved den ydre toldmur fører en protektionistisk politik, jfr. nærmere nedenfor om handelsrelationerne med tredjestat, pag. 183.

Gennem samarbejdet om den ydre handelspolitik adskiller toldunionen sig fra et *frihandelsområde* som f.eks. EFTA. I frihandelsområder ophæves de indbyrdes handelsskranker mellem medlemsstaterne. Også EFTA-landene udgør således et fælles handelsområde. Men ved et frihandelsområde bevarer ethvert medlem retten til selv at fastsætte, hvilke toldskranker eller importreguleringer der skal være effektive over for tredjestater. Man kan altså som medlem af et frihandelsområde fortsat føre den handelspolitik – både den ekster-

ne og den interne – man ønsker, herunder ved hjælp af reguleringer af f.eks. toldsatser eller ved importreguleringer beskytte lokal industri, påvirke prisdannelser etc.

Ved toldunionen er forholdene imidlertid anderledes. Den fælles toldmur forudsætter som en absolut nødvendighed, at der føres en fælles handelspolitik (artikel 3. b), og at der sker en samordning af den økonomiske politik (artikel 3. g).

Såfremt tanken om et fællesmarked skal blive effektiv, må der skabes mulighed for, at også produktionsfaktorerne frigøres fra nationale bånd. Det bestemmes følgelig i artikel 3. c, at alle hindringer for den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kappital må afskaffes.

Private firmaer er imidlertid ved dumpingsalg, oprettelse af monopoler, opdeling af markeder, etc. i stand til på afgørende måde at påvirke og eventuelt indskrænke det frie økonomiske system, som fællesskabet tilstræber. Det er følgelig nødvendigt, at EF gennemfører en ordning, der sikrer, at konkurrencen på Fællesmarkedet ikke fordrejes, jfr. artikel 3. f.

B. DEN ØKONOMISKE UNION

Medens staternes økonomiske politik i henhold til artikel 4, som foran nævnt, fortsat i princippet er underkastet medlemsstaternes selvbestemmelsesret, jfr. også artikel 6., vil en toldunion stille væsentlige krav til medlemsstaterne om samarbejde og kombination af deres økonomiske beslutninger. Således som EF's mål er formuleret i artikel 2., er det ikke tilstrækkeligt at ophæve handelsskranker medlemsstaterne imellem. Det endelige sigte må være at skabe ensartede økonomiske vilkår for den enkelte borger, således at han har samme legale, sociale og finansielle betingelser, uanset hvor i EF-området han slår sig ned.

Det er følgelig til opnåelsen af dette mål ikke nok, at f.eks. hollandske statsborgere har adgang til at etablere et firma i Italien på italienske betingelser. Såfremt disse betingelser adskiller sig fra de betingelser, der gælder i andre områder af EF, f.eks. som følge af særlige statstilskud, særlige gunstige sociale forhold eller lavere skatter, for blot at nævne nogle af de faktorer, der påvirker produktion og omsætning – vil der herved ske en legal forvridning af det økonomiske liv, baseret på nationalitet, hvilket EF netop skulle søge at modvirke.

I hvilket omfang en sådan samordning af staternes økonomiske politik skal finde sted, er ikke besvaret udtømmende i traktatens formålsbestemmelser, men man angiver visse veje og retningslinier.

Landbrugs- og transportområdet er specielt fremhævet i traktaten. For begge områders vedkommende er en nøje samordning nødvendig. Landbrugsøkonomi er i alle medlemsstaterne påvirket af støtteforanstaltninger fra det offentliges side. En ophævelse af handelsskrankerne vil i virkeligheden medføre en fri konkurrence mellem de forskellige statslige støtteordninger, idet det landbrug, der får den største støtte, vil – alt andet lige – være gunstigst stillet. For så vidt angår transportområdet, følger det vel simpelthen af områdets internationale karakter, at et nøje samvirke er en nødvendighed.

Traktaten påbyder følgelig på disse to områder den stærkeste form for samarbejde, nemlig gennemførelsen af en *fælles politik*, jfr. artikel 3, d og e.

På det økonomiske område i øvrigt anføres specielt pligten til anvendelsen af metoder, der *koordinerer* medlemsstaternes økonomiske politik, og som gør det muligt at modvirke uligevægt på deres betalingsbalancer, jfr. artikel 3. g.

Endelig anføres, at EF skal virke for oprettelsen af en *Europæisk social Fond* med henblik på at forbedre lønmodtagernes beskæftigelsesmuligheder og bidrage til

en højnelse af deres levestandard (artikel 3. i), ligesom man forudser, oprettelsen af *en Europæisk Investeringsbank,* der har til formål at lette fællesskabets økonomiske ekspansion gennem skabelsen af nye ressourcer (artikel 3. j).

Reglerne om etablering af den økonomiske union er, sammenlignet med reglerne om toldunionen, påfaldende vage. Det er imidlertid kun naturligt, at det forholder sig således, idet et økonomisk samarbejde af den angivne karakter kun kan etableres, såfremt visse såvel økonomiske som politiske forudsætninger vil blive opfyldt, efterhånden som fællesmarkedet udvikler sig.

Debatten om omfanget og arten af det økonomiske samarbejde har navnlig præget udviklingen i de sidste år. I juli 1969 vedtoges således en principbeslutning om et udvidet økonomisk og monetært samarbejde *(Barreplanen)*. Man fastlagde her visse principper for medlemslandenes økonomiske politik. Man søgte bl.a. at opbygge en forhandlingsprocedure, således at et medlemsland ikke, uden at spørgsmålet har været drøftet med de andre medlemmer, kan iværksætte økonomiske foranstaltninger, der modvirker den fælles økonomiske målsætning og bevirker, at det pågældende lands økonomiske vanskeligheder overføres til de øvrige. De nærmere regler herom vil blive omtalt i afsnittet om Den økonomiske Politik, jfr. pag. 148.

I 1970 søgte man at gå endnu videre. I dette år forelå Werner-rapporten, der indeholdt konkrete forslag om at gennemføre en økonomisk og monetær union inden for Fællesskabet i løbet af indeværende tiår. På baggrund af denne rapport og de undersøgelser, den gav anledning til, vedtog EF-ministerrådet den 9. februar 1971 en i virkeligheden uforbindende resolution, der bekræfter medlemslandenes vilje til at danne en økonomisk og monetær union i løbet af den forestående tiårs-periode. Samtidig traf man en hensigtsbeslutning om en intensivering af samarbejdet over et stort områ-

de af den økonomiske politik, for så vidt angår perioden 1971–73, medens retningslinier for den videre udbygning af samarbejdet først skal fastlægges i de kommende år. Det bør understreges, at man i resolutionsteksten peger på, at nogle af de forholdsregler, der skal føre til en fuldstændig gennemførelse af den økonomiske og monetære union, kun kan besluttes som regulære traktatændringer, hvilket kræver tilslutning af samtlige medlemsstater og i visse tilfælde af deres parlamenter, jfr. artikel 236. Nogle forholdsregler vil dog utvivlsomt kunne gennemføres med hjemmel i traktatteksten i almindelighed eller med hjemmel i dennes artikel 235, jfr. nærmere nedenfor, pag. 57.

C. DEN POLITISKKE UNION

På baggrund af, at de kræfter i Europa, der har præget udviklingen i EF, ikke har været fremmede over for den tanke tillige at skabe en europæisk politisk union mellem medlemslandene, er det for så vidt bemærkelsesværdigt, at disse tanker ikke har sat deres præg på traktaten. Formuleringen i preamblen om, at medlemslandene »er besluttet på at skabe grundlag for en stadig snævrere sammenslutning mellem de europæiske folk«, og artikel 2.'s formulering om, at opgaven for EF bl.a. er at fremme »snævrere forbindelser mellem de stater, som det forener . . .«, er vel i virkeligheden den maksimale reverens, man i 1958 kunne tillade sig over for de føderalistiske ideer.

Kun et enkelt sted er der en direkte henvisning til fælles politisk holdning. Når det således i artikel 3 (h) fastslås, at EF bl.a. skal stræbe efter etablering af associeringer med udviklingslandene med henblik på at forøge samhandelen og på i fællesskab at fremme den økonomiske og sociale udvikling, så er der nok her tale om en fælles udenrigspolitik. Men dels berører EF's holdning over for udviklingslandene enkelte medlems-

staters vitale politiske interesser over for tidligere kolonier, og dels er der tale om en problemkreds, man kendte, da traktaten blev formuleret, og som i øvrigt næppe klart kan adskilles fra den økonomiske politik i almindelighed.

På mere alment politiske områder blev der allerede i 1960 af de Gaulle fremsat forslag om et nærmere regeringssamarbejde mellem medlemsstaterne. Det blev dog hurtigt klart, at dette udvidede samarbejde, således som forslaget var formuleret, i realiteten ville betyde en svækkelse af fællesskabernes kompetence. På dette område mødte man således pånyt konflikten mellem de kræfter, der ønskede størst mulig integration, og de, der arbejdede for et funktionelt samarbejde mellem suveræne stater, et fædrelandenes Europa. Det var da kun naturligt, at de øvrige medlemslande klart modsatte sig Frankrigs forsøg på at komme fællesmarkedet til livs.

Frankrigs ændrede holdning på dette punkt har imidlertid medført, at spørgsmålet om det politiske samarbejde pånyt har indtaget en central placering. I slutningen af 1969 blev medlemslandenes udenrigsministre anmodet om at foretage en undersøgelse af, hvorledes der med henblik på den forestående udvidelse af fællesmarkedet bedst kunne gøres fremskridt hen imod europæisk politisk enhed. Med henblik herpå udarbejdede en embedsmandsgruppe en rapport (Davignon-rapporten) dels om de mere langsigtede europæiske perspektiver, dels om umiddelbar iværksættelse af et foreløbigt samarbejde, der dog ikke skulle gå videre end til rådslagning og udveksling af informationer om udenrigspolitiske spørgsmål. Rapporten blev vedtaget af medlemslandenes regeringer.

Det bør understreges, at det foreløbige samarbejde alene har uforbindende karakter. Såfremt EF udvikler sig således, at medlemmerne forpligter sig til at føre en fælles udenrigspolitik, på områder, der rækker ud over, hvad der følger af toldunionen og den økonomiske u-

nion (handelspolitik, toldpolitik og økonomisk politik i øvrigt), må der en traktatændring til, jfr. artikel 236.

Det uforpligtende udenrigspolitiske samarbejde, der er etableret, er imidlertid ikke ganske betydningsløst. Et kuriøst eksempel herpå er drøftelsen af Mellemøst konflikten i maj 1971, hvor det lykkedes Frankrig a formå alle seks lande til en fælles stillingtagen til kon fliktens løsning. Enigheden var en klar støtte til Frar krigs ensidige Mellemøst-politik og i lige så høj grad modstrid med den indtil mødet afbalancerede vestty· ske og hollandske politik. Samvirket i Det europæiske Fællesskab kunne følgelig formå nogle stater til at anta· ge en anden udenrigspolitisk holdning end den, der hid· til havde præget dem. På den anden side hører det med til vurderingen af det udenrigspolitiske samarbejde, at de implicerede stater – da mødets resultat blev kendt – klart dementerede, at beslutning var truffet, og at det vedtagne dokument var mere end et arbejdspapir.

Stærkere er det udenrigspolitiske samarbejde på de traditionelle udenrigspolitiske områder altså ikke.

3. Princippet om ikke-diskriminering

Reglerne – Virkningerne for sociallovgivningen – Virkningerne for jordlovgivningen.

For såvel toldunionen som det økonomiske samarbejde i øvrigt gælder EF's hovedprincip om ikke-diskriminering, der i traktatens artikel 7 er udtrykt således:

»Inden for denne traktats anvendelsesområde og med forbehold af dennes særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt . . .«

Denne bestemmelse er med rette antaget at være EF-traktatens centrale princip med hensyn til medlemsstaternes forpligtelser. Det er vigtigt at forstå, at princippet om ikke-diskriminering er udtryk ikke så meget for et etisk standpunkt som for den grundlæggende opfattelse, at produktion og omsætning af varer skal finde sted, hvor det er økonomisk mest hensigtsmæssigt. Alle skal derfor i princippet på lige vilkår have mulighed for at vælge deres opholdssted eller deres firmas placering, hvor de ønsker det uden indskrænkninger som følge af nationalitet.

Som det nedenfor vil blive omtalt, giver denne forståelse af ikke-diskriminerings-princippet samtidig en klar begrænsning af dettes anvendelsesområde.

Talrige bestemmelser i traktaten om fri bevægelighed af arbejdskraft, tjenesteydelser og kapital er konkrete og specielle formuleringer af dette hovedprincip.

Indholdet af traktatens artikel 7 betyder imidlertid ikke, at alle, der er borgere i medlemslandene inden for det Europæiske Fællesskab, skal behandles ens, uanset hvor de bor eller opholder sig. Bestemmelsen er således

ikke nogen generel lighedsgrundsætning. Bestemmelsen indeholder alene et diskrimineringsforbud med følgende begrænsninger:

1. Det er kun forbudt at diskriminere på grundlag af nationalitet.
2. Diskrimineringsforbudet gælder kun inden for traktatens anvendelsesområde.
3. Diskrimineringsforbudet gælder kun med forbehold af andre traktatbestemmelser, der netop tillader en vis diskriminering.

Disse begrænsninger skal nu nærmere uddybes.

Forbudet mod diskriminering betyder – som nævnt – at forskelle i retsstillingen i et enkelt land ikke må baseres på personers (eller selskabers) nationalitet. Derimod er en forskelsbehandling naturligvis tilladt på grundlag af andre kriterier, når blot disse er relevante og ikke tilsigter en omgåelse af traktatens hovedprincip. Adgangen til visse stillinger kan eksempelvis gøres afhængig af, at en vis uddannelse er gennemført, rettigheder til visse sociale goder kan være betinget af fast ophold i et land, ligesom det ikke kan udelukkes, at det kan være helt relevant at lægge vægt på, at personer, der skal bestride visse stillinger i et andet medlemsland, taler det lands sprog.

Interessant er det imidlertid, at forbudet mod diskrimination ikke blot giver fordele for udlændinge. Også medlemslandenes egne borgere vil kunne kræve ligestilling med udlændinge, såfremt fremmede borgere i det pågældende land har en særlig gunstig stilling. Dette vil ganske vist kun forekomme sjældent, men udelukkes kan det ikke. Man kan således vel tænke sig, at der er valutarestriktioner i et land for dettes egne borgere (indskrænkninger i retten til køb af fremmed valuta, hjemtagelsespligt, etc.), og således at disse restriktioner ikke berører udlændinge. Sådanne bestemmelser vil ikke kun-

ne opretholdes i en medlemsstat. Denne forståelse af traktaten betyder imidlertid ikke, at Danmark – i tilfælde af medlemskab – skal opgive sondringen mellem »valutaudlændinge« og »valutaindlændinge« i relation til borgere i det Europæiske Fællesskab, idet denne sondring netop ikke beror på nationalitet, men på, hvorvidt de pågældende personer har bopæl i Danmark eller ej. Og en forskelsbehandling på dette grundlag vil utvivlsomt kunne accepteres som sagligt velbegrundet.

I debatten om gennemførelsen af princippet om ikkediskriminering overses ofte traktatens ord om, at dette princip alene gælder »inden for denne traktats anvendelsesområde«, hvilket betyder traktatens saglige – og ikke dens geografiske – anvendelsesområde. Betydningen af denne begrænsning er, at forbudet mod diskriminering kun gælder, såfremt en sådan forskelsbehandling ville kunne forhindre etableringen og gennemførelsen af fællesmarkedet eller det økonomiske samarbejde. Der er følgelig intet til hinder for, at visse områder, der helt klart falder uden for EF's formål, fortsat kan forbeholdes egne borgere, såsom valgret, valgbarhed, adgang til undervisning, uddannelse m.v.

Men selv vedrørende spørgsmål, der i det store og hele falder inden for EF-traktatens saglige område, gælder forbudet mod diskriminering ikke altid fuldt ud. Princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed kræver således, at udenlandske arbejdstagere får lige vilkår med landets egne borgere, herunder samme adgang til sociale goder i form af forsikringer eller understøttelser, der står i forbindelse med arbejdsforholdene. Derimod er man ikke herudover forpligtet til at give alle fællesmarkedets indbyggere samme adgang som landets egne borgere til sociale goder. I det hele taget er det vigtigt at bemærke, at netop på socialpolitikens område bevarer medlemsstaterne deres fulde selvstændighed alene med de ovennævnte undtagelser vedrørende sociale ordninger i forbindelse med arbejdsforhold. Se nærmere

herom pag. 155. Ældre borgere kan altså ikke søge til et andet land med det ene formål at opnå folkepension, der er højere end i hjemlandet. Arbejder en person imidlertid i et andet land end sit eget, er diskriminering udelukket; han må stilles som alle andre, der arbejder det pågældende sted. Arbejdsperioden må naturligvis – for at hindre omgåelse – være af en vis længde, der fastsættes af de nationale myndigheder.

Reglerne herom vil da gælde både for udlændinge og for egne borgere.

Lignende betragtninger gør sig gældende ved jordlovgivningen, hvor intet medlemsland er pligtig til at give de andres borgere ret til at opkøbe jord for rekreative formål, men nok samme ret, som landets egne borgere har, til at købe jord til erhvervsformål. Denne forståelse af hovedprincippet om ikke-diskriminering specielt ved jordkøb synes også accepteret i en af EF i 1968 udstedt forordning, der understreger, at ligestilling med landets egne borgere alene er nødvendig med hensyn til erhvervelse af bolig for udlændinge, der arbejder i det pågældende land, eller dér udøver anden form for erhvervsmæssig eller økonomisk aktivitet. Såfremt man imidlertid tænker sig, at udlændinge vil etablere sig i et medlemsland med erhvervsmæssigt køb, salg eller udleje af rekreative områder, vil en sådan aktivitet falde inden for »traktatens anvendelsesområde« den frie etableringsret – og en diskriminering på grund af nationalitet er derfor efter artikel 7 udelukket. Derimod kan en forskelsbehandling mellem sådanne grupper af personer eller selskaber være motiveret i andre kriterier, selv om en sådan diskriminering også rammer udlændinge.

Forbudet mod diskriminering er som et af EF's hovedprincipper gældende overalt, hvor traktaten ikke udtrykkeligt bestemmer noget andet. Selv i de tilfælde, hvor samarbejdet i Fællesskabet ikke medfører afskaffelse af alle restriktioner for den frie bevægelighed af

varer, tjenesteydelser eller kapital, må princippet om ikke-diskriminering medføre, at de bevarede restriktioner gennemføres ens over for alle uanset nationalitet.

Forbudet mod forskelsbehandling er umiddelbart bindende fra det øjeblik, traktaten træder i kraft. Bliver Danmark medlem, må man gå ud fra, at danske love bliver ændret forinden, således at traktaten kan opfyldes behørigt. Såfremt man imidlertid måtte overse en dansk lovbestemmelse, der gør forskel i retsstillingen mellem danske og udlændinge, må danske domstole – hvis konflikt opstår – være berettigede og forpligtede til at indfortolke diskrimineringsforbudet i den danske lov med den virkning, at loven bringes i overensstemmelse med traktatens hovedprincip. Dette må simpelthen være en konsekvens af Folketingets tilslutning til EF-traktaten i medfør af Grundlovens § 20.

Forbudet mod diskriminering er en af EF-traktatens vanskelige bestemmelser. Det er netop på dette punkt næsten umuligt at forudse, hvilke situationer der kan dukke op, hvor den enkelte medlemsstat har en ganske særlig og velbegrundet interesse i at forbeholde visse goder for en kreds af personer, der har særlig tilknytning til staten. Den omstændighed, at egne borgere får samme ligestilling i andre medlemsstater, er ikke altid noget vægtigt argument, idet størrelsesforholdene mellem medlemsstaterne kan bevirke, at den fordel, man indrømmer andres borgere, ikke opvejes af de fordele, egne borgere opnår.

Lovgivningsmagten vil her komme til et stå over for et betydeligt arbejde, der vil indeholde konkret vanskelige vurderinger af, hvorvidt en forskelsbehandling på et sagområde alene er begrundet i nationalitet og derfor utilladelig, eller om forskelsbehandlingen tværtimod kan være sagligt begrundet i andre relevante forhold.

Det Europæiske Fællesskab har imidlertid mulighed for at udøve en vis kontrol hermed, idet EF's Ministerråd med kvalificeret majoritet (efter indstilling fra

Kommissionen og efter at have indhentet udtalelse fra EF's parlamentariske forsamling) kan forbyde en forskelsbehandling, der tilsigter en omgåelse af EF's hovedprincip. EF har her en mulighed for at kritisere en national lov, men proceduren herfor er både langvarig og besværlig og giver det pågældende land flere muligheder for at gøre sine synspunkter gældende og for at påvirke Fællesskabets organer.

II. Beslutningsprocessen

4. Hvem træffer beslutningerne?

A. Rådet – *Opgaver – Sammensætning – Afstemningsreglerne – B.* Kommissionen – *Sammensætning – Opgaver – Kollegialprincippet – Departementerne – C.* Det Europæiske Parlament – *Sammensætning – Rådgivende og kontrollerende opgaver – Søgsmålsret – Mistillidsvotum – D.* Det økonomiske og sociale udvalg – *Sammensætning – Funktion.*

I medfør af EF-traktatens artikel 4 varetages de opgaver, der påhvilet Fællesskabet, af

en Forsamling (det Europæiske Parlament)
et Råd
en Kommission
en Domstol.

Det var oprindelig tilsigtet, at Forsamlingen og Domstolen skulle være fælles for EF og for Kul- og Stålunionen samt for Euratom, medens Rådet og Kommissionen alene skulle være specielle organer for EF. Heri er der ved traktat af 8. april 1965 mellem de seks medlemsstater sket den ændring, at også de eksekutive organer, Råd og Kommission, skal være fælles for de tre nævnte europæiske organisationer. Denne traktat (fusionstraktaten) er trådt i kraft den 1. juli 1967.

A. RÅDET

Det Europæiske Fællesskabs centrale organ er Rådet, der er hovedansvarlig for virkeliggørelsen af traktatens mål. Rådet har til opgave at drage omsorg for samordningen af medlemsstaternes almindelige økonomiske politik samt gennem den besluttende myndighed, der i medfør af artikel 145 er tillagt Rådet, at sørge for, at traktatens øvrige bestemmelser kan gennemføres i medlemsstaterne.

Rådet er ganske vist ikke det eneste organ, der er tillagt besluttende myndighed, – idet sådan myndighed også på nogle områder tilkommer Kommissionen direkte med hjemmel i traktaten (artikel 159). Men Rådets kompetence er videregående, idet Rådet træffer de generelle og vigtige beslutninger, for Fællesskabet som sådant. Lovgivningskompetencen for Fællesskabet ligger således i hovedprincippet hos Rådet.

Rådets centrale stilling fremgår også af dets *sammensætning*, idet rådet består af en repræsentant for hver af medlemsstaterne. Disse repræsentanter skal være regeringsmedlemmer og er naturligvis som sådanne ansvarlige over for deres hjemlige parlament. På dette punkt minder Rådet for så vidt om et traditionelt internationalt organ, hvor medlemsstaternes repræsentanter træffer de afgørende beslutninger, således at hver stat har en direkte indflydelse på de regler, der inden for organisationen skal være bindende for den enkelte stat.

Denne traditionelle opfattelse af medlemsstaternes stilling understreges i nogen grad af *afstemningsreglerne* i Rådet. I internationale organisationer er det som regel udgangspunktet, at en medlemsstat kun er bundet af beslutninger, såfremt staten har stemt herfor. Enhver stat har normalt vetoret, i hvert fald hvis organisationen har mulighed for at ændre den balance mellem pligter og rettigheder, der eksisterede, da medlemskab af organisationen blev etableret. Denne opfattelse af-

spejler sig også i EF i det omfang, beslutning kun kan træffes ved *enstemmighed*. Dette gælder i særligt vigtige anliggender, hvor beslutningerne i nogen grad kan siges at pålægge staterne nye politiske forpligtelser. Som eksempel herpå kan nævnes artikel 235, hvorefter Rådet med enstemmighed kan vedtage nye forskrifter, såfremt traktaten ikke indeholder fornøden hjemmel til handlinger, der viser sig påkrævet for at virkeliggøre et af Fællesskabets mål inden for Fællesskabets rammer.

Herudover kræves enstemmighed, hvor beslutningerne i hvert fald bevirker ændringer i staternes forhold, som man nok kunne forvente, men hvor udformningen af forpligtelsens nærmere indhold var uforudseelig ved traktatens indgåelse. Beslutninger af denne kategori er bl.a. artikel 51 (foranstaltninger vedrørende social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed), artikel 70 (om samordning af medlemsstaternes valutapolitik), artikel 75 (fravigelse af fælles regler for transport, hvis disses anvendelse alvorligt vil kunne påvirke levestandarden og beskæftigelsesniveauet i visse områder, samt udnyttelse af transportmateriale), artikel 93 (fravigelse af forbudet mod statsstøtte til visse virksomheder), artikel 99 (om indirekte skatter), samt den vigtige bestemmelse i artikel 100 om harmonisering af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser, der direkte indvirker på Fællesskabets oprettelse eller funktion.

Endelig kræves der i Rådet enstemmighed, såfremt Rådet vil ændre et forslag til beslutning fremsat af Kommissionen (artikel 149). Med denne regel søger man at sikre, at Kommissionens opfattelse af, hvad der tjener Fællesskabet og dermed samtlige staters interesse bedst, tillægges størst mulig vægt. I alle de tilfælde, hvor enstemmighed kræves, vil den omstændighed, at medlemmer, som er til stede eller som er repræsenteret, undlader at stemme, ikke hindre vedtagelsen af Rådets afgørelser. Er et medlem hverken til stede eller repræsenteret,

kan beslutninger, der kræver enstemmighed, ikke træffes.

Den traditionelle formel for internationale organisationer, som Rådets sammensætning og reglerne om enstemmighed er udtryk for, fraviges imidlertid i betydelig omfang af bestemmelsen i artikel 148, hvorefter den teoretiske hovedregel er, at beslutninger træffes med *simpelt flertal* bland Rådets medlemmer, således at hver stat har een stemme. Beslutningen kan således ikke træffes alene på grundlag af flertal af afgivne stemmer. Denne regel gælder dog kun, såfremt traktaten ikke bestemmer noget andet, og da antallet af fravigelser fra det simple flertalsprincip er betydeligt, bliver den praktiske hovedregel, at beslutninger træffes ved *kvalificeret majoritet.*

Ved reglen om kvalificeret majoritet fraviges princippet om staternes lighed, idet de enkelte staters stemmer efter artikel 148 tillægges forskellig vægt. De tre store medlemsstater, Tyskland, Frankrig og Italien, har ifølge den oprindelige traktat hver fire stemmer, medens Belgien og Nederlandene har hver to stemmer og Luxembourg én. I alt er der således sytten stemmer.

For at beslutning kan træffes kræves mindst tolv positive stemmer, såfremt afgørelsen i Rådet træffes på forslag af Kommissionen. I andre tilfælde kræves mindst tolv stemmer, der fremkommer ved, at mindst fire medlemmer stemmer for. Årsagen til denne forskel i anvendelsen af den kvalificerede majoritet skyldes, at i de tilfælde, hvor der foreligger et forslag fra Kommissionen, må det antages, at dette forslag er udarbejdet i samtlige medlemmers interesse, hvorfor det er tilstrækkeligt, at de tre store stater eller andre kombinationer, der giver tolv stemmer, vedtager dette. Træffes der imidlertid beslutninger, uden at der foreligger forslag fra Kommissionen, savnes der en garanti for, at beslutningen er afbalanceret under hensyn til alles interesser, og der kræves følgelig også talmæssig majoritet (4 sta-

ter) for vedtagelsen. I denne majoritet indgår altså mindst en af de mindre stater.

Vægttildelingen og reglen om kvalificeret majoritet er et resultat af en politisk afvejning snarere end et udtryk for staternes størrelse m.v. Benelux-landene råder således tilsammen over fem stemmer, skønt de hverken befolkningsmæssigt, økonomisk eller handelsmæssigt svarer til en af de større medlemsstater. Vægttildelingen må antages bl.a. at være udtryk for det synspunkt, at ingen af stormagterne (der som nævnt hver har fire stemmer) selv ikke med støtte af Luxembourg (en stemme) skulle være i stand til at modsætte sig en beslutning, alle andre var enige om, ligesom der er visse beslutninger (de, der hviler på et kommissionsforslag), som Benelux-landene, selv hvis de optræder samlet, heller ikke kan hindre vedtagelsen af. Den omstændighed, at de store stater ingen vetoret har, gav i øvrigt anledning til en krise, der endte i Luxembourg-forliget af 1966, jfr. herom nedenfor, pag. 54.

Kravet om kvalificeret majoritet gælder bl.a. for så vigtige områder som landbrugspolitikken artikel 43, artikel 69 (fri bevægelighed for kapital), artikel 92 (gennemførelse af forbud mod statsstøtte), artikel 130 (foranstaltninger til gennemførelse af fælles konjunkturpolitik) m.v.

Under forudsætning af, at det Europæiske Fællesskab udvides til 10 medlemmer, er det aftalt at stemmefordelingen bliver således: Tyskland, Frankrig, Italien og Storbritannien får hver 10 stemmer, Belgien og Holland hver 5 stemmer, Luxembourg 2 stemmer, medens Danmark, Irland og Norge få hver 3 stemmer. Der vil således være i alt 61 stemmer i Rådet. For kvalificeret flertal kræves mindst 43 stemmer. 19 stemmer kan altså modsætte sig en beslutning. 19 stemmer svarer til summen af Storbritanniens, Irlands, Danmarks og Norges stemmer.

Afstemningsreglerne i rådet synes ved første øjekast

at være temmelig komplicerede og give mulighed for mange forskellige kombinationer af politisk art. På trods af dette har hidtidig praksis imidlertid vist, at afstemninger kun finder sted i begrænset omfang. Næsten alle beslutninger er vedtaget uden afstemning, når samtlige medlemsstater er enige. Dette skyldes først og fremmest, at en sådan fremgangsmåde har vist sig som den mest hensigtsmæssige inden for et begrænset antal stater, der må arbejde så tæt sammen på områder, der er af væsentlig og afgørende betydning for hver enkelt af dem. Reglerne om flertalsbeslutning – både hvor simpel og hvor kvalificeret majoritet kræves – tjener da først og fremmest som et incitament – eller som en trusel, om man vil – til, at staterne bøjer af over for hinanden, således at den ønskede enighed kan opnås.

B. KOMMISSIONEN

Blandt Fællesskabets organer er Kommissionen det organ, der er mest præget af organisationens supranationale karakter. Dette præger såvel Kommissionens sammensætning, som dens opgaver og dens funktion.

Kommissionen *består* nu (fra 1. juli 1970) af ni medlemmer, der udnævnes af medlemsstaternes regeringer efter fælles overenskomst, jfr. fusionstraktatens artikel 11. De vælges under hensyn til deres almindelige egnethed og uomtvistelige uafhængighed. Kommissionens medlemmer skal være statsborgere i medlemsstaterne og højst to kommissionsmedlemmer kan være statsborgere i samme stat. Kommissionens medlemmer vælges for fire år ad gangen og kan genvælges. Ved Fællesskabets eventuelle udvidelse vil Kommissionen bestå af 14 medlemmer.

Reglerne om Kommissionens sammensætning sikrer – efter fusionstraktatens vedtagelse – at der er mindst een statsborger fra hvert medlemsland. Ved denne regel har man erkendt, at det kan være praktisk, at der i

Kommissionen sidder mindst eet medlem, der kender de interne forhold i hvert medlemsland tilbunds.

Kommissionens medlemmer skal udføre deres hverv i Fællesskabets interesse (fusionstraktatens artikel 10) og må hverken søge eller modtage instrukser fra nogen regering eller noget andet organ. Hver medlemsstat har en traktatmæssig pligt til at respektere denne grundsætning og til ikke at forsøge at påvirke Kommissionens medlemmer under udførelsen af deres hverv. Også efter tjenesteperiodens udløb skal kommissionsmedlemmerne udvise hæderlighed og tilbageholdenhed m.h.t. overtagelse af visse hverv eller opnåelse af visse fordele. Kommissionens medlemmer kan afskediges af den europæiske domstol, og retten til pension kan frakendes et kommissionsmedlem, såfremt han har begået en alvorlig forseelse eller ikke længere opfylder de nødvendige betingelser for at udføre sit hverv (fusionstraktatens artikel 13).

Kommissionens *opgave* er at sikre Fællesmarkedets funktion og udvikling. I første række skal Kommissionen *tage initiativ* til at udarbejde forslag til vedtagelse i Rådet. Gennem denne virksomhed sikres det, at de forslag, der forelægges for Rådet, er udarbejdet i Fællesskabets interesse og med skyldig hensyntagen til samtlige medlemsstaters synspunkter.

Der er næppe tvivl om, at EF ved at have etableret et selvstændigt organ, der udarbejder forslag til gennemførelse af traktatens system derved har indbygget en faktor, der fremskynder udviklingen i europæisk retning. På den anden side må det erkendes, at der i praksis er meget snævre grænser for, hvad Kommissionen kan foreslå. Hverken regeringsrepræsentanterne i Rådet eller for den sags skyld Kommissionen selv kan i længden acceptere, at der fremsættes forslag, der ikke bliver vedtaget. Det har da også i praksis vist sig nødvendigt for Kommissionen at foretage omfattende sonderinger og forhandlinger, før forslag fremsættes. I for-

bindelse med Luxembourg-forliget af 1966 blev Kommissionen pålagt en egentlig forpligtelse hertil.

Kommissionen skal endvidere som den højeste *forvaltningsmyndighed* foretage de nødvendige skridt til gennemførelse af traktaten. Dette kan være opgaver af den forskelligste art.

Først og fremmest kan der være tale om erklæringer eller henstillinger som led i anvendelsen af traktatens regler, se f.eks. artikel 48, 3. stk. d (om udenlandske arbejderes ret til bolig), artikel 73 (beskyttelsesforanstaltninger mod forstyrrende kapitalbevægelser), artikel 108, 1. stk., (henstillinger om foranstaltninger til undgåelse af betalingsbalancevanskeligheder) m.v. Endvidere kan Kommissionen give dispensationer, der fraviger traktatens generelle regler, se f.eks. artikel 107, 2. stk. (om dispensation til afbødende foranstaltninger ved visse valutavanskeligheder) og artikel 115 (tilsvarende om handelsmæssige forhold).

Artikel 165 indeholder endvidere hjemmel for, at Kommissionen kan udøve de beføjelser, som Rådet tildeler den med henblik på de af Rådet udfærdigede forskrifter. Her er tale om en *delegationsbeføjelse* for Rådet, der i vidt omfang er udnyttet, bl.a. inden for konkurrencereguleringssystemet, hvor Kommissionen i henhold til den af Rådet udstedte forordning nr. 17/62 (O.M. 204/62) af 6. februar 1962 har fået tillagt væsentlige opgaver. Se nærmere nedenfor.

Det er endelig Kommissionens opgave mere aktivt at overvåge traktatens overholdelse derved, at kommissionen er kompetent til at *rejse sag* mod en medlemsstat ved domstolen og i øvrigt i henhold til visse forordninger spille en afgørende rolle som led i retshåndhævelsen over for private virksomheder eller selskaber, der handler mod fællesskabsrettens bestemmelser.

Som led i kommissionens udøvelse af de eksekutive funktioner for EF varetager Kommissionen også væsentlige opgaver i *relation til tredjestater* eller *interna-*

tionale organisationer, med hvem EF ønsker at indgå aftaler (told- og handelsaftaler, associeringsaftaler og præferenceaftaler). I disse tilfælde, hvor aftalerne indgås af Rådet, gennemføres forhandlingerne af Kommissionen.

Ifølge fusionstraktatens artikel 18 offentliggør Kommissionen hvert år en almindelig *beretning* om EF's virksomhed. Også herved sikres der Kommissionen en væsentlig indflydelse på fællesskabets udvikling.

Kommissionen træffer sine beslutninger med et flertal af sine medlemmer (fusionstraktatens artikel 17) og optræder således som en enhed – efter kollegialprincippet – over for Rådet og andre, for hvem Kommissionens beslutninger er af betydning. I praksis er Kommissionen imidlertid opdelt sagligt, således at hvert medlem er chef for et af de ni generaldirektorater eller departementer, der tilsammen udgør Kommissionens – eller EF's – sekretariat.

Departementerne fordeler sig således:

I. Forholdet til andre lande (dog ikke udviklingslande og lande, der søger optagelse).
II. Kommissionens generalsekretariat og juridiske spørgsmål.
III. Landbrugsspørgsmål.
IV. Økonomiske og finansielle (monetære) spørgsmål.
V. Det interne marked, (herunder spørgsmål om etableringsret, lovharmonisering, beskatning og energipolitik).
VI. Sociale spørgsmål.
VII. Udvidelsesproblemer samt relationerne til udviklingslandene.
VIII. Industripolitik, videnskab og teknologi.
IX. Konkurrenceregler, regionalpolitik, presse og information.

C. FORSAMLINGEN

Forsamlingen eller det Europæiske Parlament består af repræsentanter for befolkningerne i de i Fællesskabet sammensluttede stater. Forsamlingen har 142 medlemmer, valgt af de nationale parlamenter blandt disses parlamentarikere. Fordelingen af medlemmerne er ifølge artikel 138 således, at Tyskland, Frankrig og Italien hver har 36 medlemmer, medens Belgien og Holland har hver 14 og Luxembourg 6 medlemmer. Efter en eventuel udvidelse vil Parlamentet bestå af 208 medlemmer, idet Storbritannien vil få tillagt 36 og Danmark, Irland og Norge hver 10 medlemmer.

De nationale parlamenter fastsætter selv fremgangsmåden for valg af deres repræsentanter. Traktatens artikel 138, stk. 3, der bebuder, at Forsamlingen udarbejder forslag til afholdelse af almindelige direkte valg efter ensartede regler i alle medlemsstaterne, er endnu ikke blevet virkeliggjort. De nationale parlamenter og den politik, disse giver udtryk for, er således klart afspejlet i det Europæiske Parlament, der følgelig på dette punkt er et traditionelt – ikke supranationalt – organ. Forsamlingen skal træde sammen den anden tirsdag i marts måned (fusionstraktatens artikel 27, stk. 1), men mødes i praksis syv–otte gange om året til korte sessioner.

Den opgave, der tillægges Forsamlingen, er ifølge artikel 137 at være rådgivende og kontrollerende for Fællesskabet.

Den *rådgivende* virksomhed giver sig først og fremmest udslag i den drøftelse af Kommissionens årsberetning, som skal finde sted i medfør af artikel 143, og i de udtalelser, som Kommissionens forslag til retsregler giver anledning til, når disse ifølge traktaten er blevet forelagt for Forsamlingen til debat. Parlamentets indflydelse på disse forslag er imidlertid begrænset, idet Parlamentets beslutninger aldrig kan gå videre end til

at være henstillinger, og de er altså uforbindende for såvel Kommissionen som for Rådet.

På den anden side udøver Forsamlingen en vis *kontrollerende* virksomhed derved, at dens møder er offentlige, og en drøftelse af Kommissionens forslag kan give anledning også til offentlighedens debat, og man kan derved – gennem de lokale regeringer – opnå en vis indflydelse på EF's virksomhed. Forsamlingen har ligeledes ret til når som helst at stille *spørgsmål* til Kommissionen og til Rådet. Sådanne spørgsmål kan enten stilles af Parlamentet som sådant eller af dettes enkelte medlemmer, og Kommissionen og Rådet har da pligt til at besvare disse spørgsmål (artikel 140, stk. 3). Endelig kan Parlamentet (jfr. artikel 144) med to tredjedeles flertal af de afgivne stemmer og et flertal af Parlamentets medlemmer vedtage et *mistillidsvotum* vedrørende Kommissionens virksomhed. Et sådant mistillidsvotum har den virkning, at kommissionsmedlemmerne samlet skal nedlægge deres hverv. Dette vil naturligvis være et politisk alvorligt skridt, men muligheden herfor giver – antagelig – en vis indflydelse.

Over for Rådet kan Forsamlingen ikke udøve anden kontrollerende virksomhed end, hvad der er forbundet med udøvelsen af den ovenfor nævnte spørgsmålsret og den, offentlige debatter normalt giver anledning til.

Forsamlingen har nu fået tillagt kompetence til at behandle og evt. forkaste EF's budgetter.

Den beskedne magtstilling, som EF-traktaten giver Parlamentet, er antagelig en konsekvens af den debat, der førte til EF's etablering, nemlig debatten mellem føderalisme og funktionalisme. Parlamentet er i sin funktion et traditionelt organ, der afspejler medlemsstaternes – og i de fleste tilfælde derved medlemsregeringernes – politik, således at der ikke ved Parlamentets virksomhed sker en indskrænkning i regeringens indflydelse og dermed i suveræniteten. Der har imidlertid i de seneste år været fremsat ønske om at ændre denne til-

stand både således, at der skal ske direkte valg til Parlamentet, og således, at Parlamentets kompetence udvides til også at omfatte bindende beslutninger. I det omfang, dette sker, vil også det Europæiske Parlament – ligesom Kommissionen, men i modsætning til Rådet – blive et supranationalt organ med den virkning, at medlemsstaternes indflydelse begrænses.

D. DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

Som et led i løsningen af de mange forskelligartede opgaver, der påhviler EF, er der i medfør af artikel 193 oprettet et rådgivende økonomisk og socialt udvalg. Dette består af 101 medlemmer, fordelt mellem staterne efter nogenlunde de samme principper, som er gældende for Forsamlingen, og det udpeges af Rådet i henhold til forslag fra medlemsstaterne. Efter en eventuel udvidelse af EF vil medlemstallet blive forhøjet til 153. Danmark vil heraf råde over 9 pladser. Der skal ved udvalgets sammensætning tages hensyn til nødvendigheden af at sikre de forskellige grupper af det økonomiske og sociale liv en passende repræsentation (artikel 190, 2. stk.). Udvalget skal således bestå af repræsentanter for industri, landbrug, transporterhverv, handel, lønmodtagere, håndværk, liberale erhverv og den almindelige samfundsinteresse. Udvalget er et originalt forsøg på at inddrage de traditionelle interessegrupper mere direkte i EF's virksomhed. Udvalget er opdelt i forskellige faglige sektioner fra de vigtigste af de områder, som EF's virksomhed omfatter, herunder en sektion for landbrug og for transport.

Udvalgets funktion er at afgive udtalelser til Rådet og Kommissionen, dels i de tilfælde, hvor dette direkte er bestemt i EF-traktaten, og dels i øvrigt hvor disse organer måtte finde det hensigtsmæssigt. En pligtmæssig høring skal finde sted for visse vedtagelser vedrørende landbrugspolitikken (artikel 43), arbejdskraftens

frie bevægelighed (artikel 49), etableringsfriheden (artikel 54), fri udveksling af tjenesteydelser (artikel 63), transportpolitikken (artiklerne 75 og 79), lovharmoniseringen (artikel 100, stk. 2) og koordineringen af socialpolitikken (artikel 118) etc.

5. *Hvorledes bliver beslutninger til?*

Kommissionen udarbejder forslag – Parlamentsbehandling – Udvalgshøring – Rådsbehandling – Luxembourg-forliget 1966 – Er beslutningsprocessen demokratisk?

Det er foran omtalt, at Rådet som det centrale organ har beføjelse til at træffe beslutninger. Det er ligeledes omtalt, at initiativet til Rådets beslutninger skal tages af Kommissionen. Dette betyder dog ikke, at Rådet er ganske uden initiativ. Efter artikel 152 kan Rådet anmode Kommissionen om at foretage undersøgelser, som Rådet anser for hensigtsmæssige for at virkeliggøre EF's målsætning, og om at udarbejde dertil egnede forslag. Men selv i disse tilfælde vil den endelige beslutning fra Rådets side være baseret på Kommissionens virksomhed.

Det første led i beslutningsprocessen er følgelig, at Kommissionen udarbejder *forslag* til rådsbeslutning i sine generaldirektorater. Allerede på dette stadium må det antages, at der mellem EF's embedsmænd og de nationale administrationer finder konsultationer sted, der skal sikre forslagenes endelige gennemførelse. Når Kommissionen har oversendt forslagene til Rådet, og forslagene dermed er bragt til medlemsregeringernes kundskab, finder der ingen behandling af forslagene sted i Rådet. Forslagene sendes til udtalelse i Forsamlingen [det Europæiske Parlament] og i de tilfælde, hvor det kræves i traktaten eller det blot er hensigtsmæssigt, tillige til Det økonomiske og sociale Udvalg. I disse organer underkastes forslagene indgående udvalgsbehandling og debat, og skønt såvel Parlamentet som Det økonomiske og sociale Udvalg alene er rådgivende, er der gennem denne høring og den dialog, der derved natur-

ligt opstår, mulighed for at påvirke såvel Råd som Kommission til at udarbejde ændringer til de behandlede forslag. I den tid, der medgår til høringen af Parlamentet m.v., har de nationale regeringer mulighed for at drøfte forslagene med deres forskellige interessegrupper.

Efter parlamentsbehandlingen tilbagesendes forslagene til Rådet, hvor den eventuelle egentlige vedtagelse af forslagene finder sted. Så længe Rådet ikke har truffet beslutning, kan Kommissionen – blandt andet under hensyn også til de synspunkter, der fremkommer under rådsbehandlingen – frit ændre sit oprindelige forslag. Derimod kan Rådet kun med enstemmighed ændre Kommissionens forslag (artikel 141). Denne tilsyneladende lidt kunstige regel er motiveret af den omstændighed, at det, som tidligere nævnt, forudsættes, at Kommissionens forslag er udarbejdet i samtlige medlemsstaters interesse, og det skal da ikke være muligt for selv et flertal af stater at majorisere nogle af medlemmerne til en forslagsændring, hvor mindretallets interesser ikke i samme grad tilgodeses.

Beslutningsprocessen, således som den er foreskrevet i traktaten, er ret så kompliceret og langsom; 8–10 måneder må antages at være minimum. Medlemsstaterne har imidlertid fundet den hensigtsmæssig, fordi den giver mulighed for, at man kan inddrage et betydeligt antal interessegrupper i den legislative procedure. For at smidiggøre processen søger man – inden sagen forelægges i Rådet til endelig vedtagelse – at drøfte forslagene og de synspunkter, der er fremkommet under de forskellige høringer og sonderinger i Komiteen for medlemsstaternes faste repræsentanter ved EF (jfr. artikel 151 og fusionstraktatens artikler 4 og 5). Herved opnås ofte enighed med Kommissionen om forslagene med eventuelle ændringer, således at disse kan vedtages uden afstemning i Rådet.

Uanset de detaljerede regler om majoritetsafstem-

ninger m.v. (se foran pag. 40) for Rådets virksomhed, virker beslutningsprocessen følgelig i praksis ikke meget forskellig fra den beslutningsproces, man finder andre steder i internationalt samarbejde. Denne er netop karakteriseret ved, at de implicerede stater normalt nærmer sig hinandens synspunkter i en sådan grad, at afstemninger undgås og beslutninger træffes ved enstemmighed eller ved consensus.

Denne praksis er blevet så meget desto mere udtalt efter *Luxembourg-forliget,* indgået ved et rådsmøde den 28/29 januar 1966.

Baggrunden for forliget var Frankrigs frygt for at blive isoleret fra de øvrige fem stater i forbindelse med et kommissionsforslag, der på væsentlige punkter ville styrke det Europæiske Fællesskab over for medlemsstaterne.

Frankrig trak sig midlertidigt ud af samarbejdet i Rådet, motiveret af frygt for også i fremtiden at kunne blive nedstemt i sager, der på afgørende måde var i modstrid med Frankrigs vitale interesser. Ved Luxembourg-forliget blev alle seks stater enige om, at såfremt en eller flere medlemsstaters »meget vigtige interesser« står på spil i de tilfælde, hvor et kommissionsforslag kan blive genstand for majoritetsbeslutning, skal rådsmedlemmerne bestræbe sig på inden en rimelig tid at opnå løsninger, som kan accepteres af alle Rådets medlemmer. Derimod kunne man ikke opnå enighed om, hvad der skulle ske, såfremt en for alle acceptabel løsning ikke kunne findes. Det var Frankrigs opfattelse, at diskussionerne i Rådet skulle fortsætte, indtil man kunne blive enige, og at reglerne om, at beslutninger kan træffes med simpel eller kvalificeret majoritet følgelig ikke skulle anvendes i disse tilfælde. De andre medlemslande var imidlertid ikke enige heri, men man accepterede denne uenighed som et fornyet grundlag for samarbejde.

Luxembourg-forliget ændrer ikke traktatens afstem-

ningsregler. Det vil altid være et politisk skøn, hvornår en majoritet skal gennemtrumfe en beslutning, der støder på væsentlig modstand fra en minoritets side. Ved krisen, der førte til Luxembourg-forliget, blev sagen sat på spidsen. I virkeligheden er den franske opfattelse vel nok i god overensstemmelse med den hidtidige praksis og de politiske synspunkter, der i øvrigt er dominerende i det Europæiske Fællesskab. At de øvrige fem medlemsstater ikke kunne tilslutte sig Frankrigs formulering, taler i virkeligheden ikke herimod. En formel bevarelse af majoritetsbeslutningen fremmer viljen til forlig og tjener som en garanti mod eventuelt misbrug af den vetoret, Frankrig ønskede.

Man kan naturligvis diskutere, om den beslutningsproces, der har udviklet sig i EF, er en *demokratisk* proces i den forstand, at de retsundergivne – d.v.s. staterne og deres borgere – har væsentlig indflydelse på beslutningernes indhold.

Gennem det komplicerede apparat, som beslutningsprocessen sætter i gang, og gennem den stærke indflydelse, Kommissionen – Fællesskabets teknokrater – har på beslutningernes udformning, er der ingen tvivl om, at EF's legislative virksomhed på mange punkter adskiller sig fra den parlamentariske procedure, der anvendes i medlemsstaterne ved vedtagelse af regler, der gælder for borgerne. Dette er imidlertid ikke eneafgørende for vurderingen af, om Fællesmarkedets beslutningsproces er demokratisk. Der bør i denne forbindelse desuden lægges vægt på, *at* beslutningen gennem Parlamentsbehandling og på anden måde finder sted i offentlighed, *at* beslutningsproceduren giver både tid og mulighed for debat af Kommissionens forslag, *at* interessegrupper, både på nationalt og på europæisk plan, har mulighed for at gøre deres indflydelse gældende, og *at* Rådets medlemmer i sidste instans er ansvarlige over for deres hjemlands parlamenter. I hvilket omfang disse faktorer kan tillægges vægt over for den politiske

loyalitet – eller, om man vil, pression – som det nære samarbejde nødvendiggør, er naturligvis vanskeligt at sige. Denne loyalitet kan naturligvis bevirke at et mindretals synspunkt både kan afsvækkes og styrkes.

6. *Hvilke beslutninger kan træffes?*

Legalitetsprincippet – Artikel 235 – Beslutningsformer – Forordninger – Direktiver – Beslutninger – Henstillinger og udtalelser – Formkrav og offentliggørelse – Retsreglernes virkninger – Forholdet til national ret – Teorierne – Den uegentlige konfliktsituation – Den egentlige konfliktsituation med ældre og nyere love – Eventuel løsning i dansk ret.

Det centrale spørgsmål om det Europæiske Fællesskabs retlige karakter står i nøje sammenhæng med problemet om, hvilke beslutninger EF's organer har mulighed for at træffe.

For så vidt angår det saglige område for EF's beslutninger, må udgangspunktet for besvarelsen af dette spørgsmål være bestemmelsen i artikel 4, der som et hovedprincip fastslår, at hvert organ handler inden for rammerne af de beføjelser, som det er tillagt ved traktaten. Lignende bestemmelser er udtrykkeligt gentaget, både for så vidt angår Rådet (artikel 145) og Kommissionen (artikel 155). I denne forbindelse kan også nævnes reglerne i artiklerne 173 og 174, hvorefter den Europæiske Domstol (se nærmere herom nedenfor, pag. 84) kan erklære Rådets og Kommissionens handlinger for ugyldige, såfremt de er overtrædelser af EF-traktaten. Rådets og Kommissionens virksomhed bygger således på et strengt *legalitetsprincip*, idet ingen af organerne kan træffe beslutninger i spørgsmål, der ikke er omfattet af traktaten, og hvor mulighederne for at træffe beslutning ikke klart er hjemlet i denne.

Anerkendelsen af dette legalitetsprincip brydes imidlertid tilsyneladende af bestemmelsen i EF-traktatens *artikel 235*. Denne bestemmelse giver Rådet kompe-

tence til – ved enstemmighed og efter forslag fra Kommissionen – at træffe en beslutning, der viser sig påkrævet for at virkeliggøre et af Fællesskabets mål inden for fællesmarkedets rammer i de situationer, hvor traktaten ikke i sig selv indeholder fornøden hjemmel hertil.

Denne bestemmelses formål er først og fremmest at give mulighed for at løse problemer, som man har overset eller ikke forudset ved traktatindgåelsen, og hvor Fællesskabet – netop som følge af det strenge legalitetsprincip – ville være afskåret fra at handle, såfremt man ikke havde artikel 235. For så vidt er reglen praktisk og forhindrer ineffektivitet på grund af manglende – eller upræcise – traktatformuleringer i situationer, hvor alle medlemsstater er enige om at handle.

Spørgsmålet er imidlertid, i hvilket omfang artikel 235 kan benyttes, eller med andre ord, om artikel 235 udhuler legalitetsprincippet i en sådan grad, at alt kan vedtages, når blot parterne er enige herom.

Medens der er generel enighed om, at artikel 235 ikke kan benyttes i de situationer, hvor traktaten nok indeholder bestemmelse om, hvilke skridt Rådet og Kommissionen kan tage, men disse skridt ikke findes at være vidtgående nok, er der ingen enighed om, hvorvidt artikel 235 iøvrigt er indholdsmæssigt begrænset. Nogle kommentatorer mener, at artikel 235 kan anvendes ubegrænset i overensstemmelse med sin ordlyd, dog således, at den Europæiske Domstol kan udøve kontrol med det skøn, som rådet i en given situation har udøvet.

En sådan forståelse af artikel 235 synes imidlertid ikke overbevisende. For det første taler reglens begrundelse mod at anvende bestemmelsen ud over, hvad der er nødvendigt for udfyldelsen af »huller« i traktatsystemet. For det andet indeholder også henvisningen til Fællesskabets mål og fælles*markedets* rammer, således som det er udtrykt i artikel 2 og artikel 3, en vis be-

grænsning i anvendelsesområdet (jfr. foran pag. 22). Endelig for det tredje må artikel 235 ses i sammenhæng med bestemmelsen i artikel 236 om traktatændringer. Der er i denne bestemmelse fastlagt en klar procedure for, hvorledes ændringer i traktaten skal foretages. Der kræves hertil – foruden enstemmighed på en i dette øjemed efter indhentede udtalelser fra Parlamentet og Kommissionen afholdt konference – at eventuelle ændringer ratificeres af alle medlemsstaterne i overensstemmelse med disses statsretlige regler. Denne bestemmelse ville jo være ganske overflødig – og i hvert fald kunne omgås – såfremt Rådet og Kommissionen kunne vedtage enhver beslutning, som disse organer fandt påkrævet. Det må dog erkendes, at grænsen mellem artikel 235 og artikel 236 ikke er skarp.

Kommissionen har i en udtalelse (O.M. nr. C 17/68) tilkendegivet, at artikel 235 ikke kan anvendes til at pålægge medlemsstaterne andre forpligtelser end dem, der er defineret i EF-traktaten. I praksis har Kommissionen med hjemmel i artikel 235 udarbejdet forslag om et almindeligt forbud mod at anvende visse komplicerede administrative fremgangsmåder i forbindelse med eksport og import, ligesom Rådet med samme hjemmel har udstedt forordning nr. 803/68 af 27. juni 1968 (O.M. L 184/6/68) om værdifastsættelse af varer for toldbehandling.

Når man herefter skal undersøge, hvilke *former for beslutninger* der kan vedtages inden for traktatorganernes saglige kompetence, må det konstateres, at forfatterne af EF-traktaten havde et valg mellem flere muligheder.

Man kunne for det første vælge at anvende beslutninger, hvorefter traktatens system af retsregler var *umiddelbart* retsskabende i Fællesskabets medlemsstater, således at både regeringer, forvaltning, domstole og borgerne i medlemsstaterne var bundet af beslutningerne. Man kunne også vælge beslutninger, hvorefter EF kun

kunne gennemføre ændringer i retstilstanden *middelbart,* d.v.s. gennem medlemsstaternes medvirken, derved at fællesskabsretten alene var bindende *for* staterne, og således at disse ved interne regler skulle gennemføre fællesskabsretten *i* staterne.

For det andet kunne man vælge mellem et system, der svarede til det traditionelle folkeretlige, hvorefter medlemsstaterne alene var bundet af regler, de havde *givet deres tilslutning til,* eller man kunne have foretrukket et regelsystem, der var bindende for *alle medlemmer,* selv om nogle stater stemte imod de pågældende regler.

Endelig stod man for det tredje over for valget mellem at acceptere, at Fællesskabets regler er *bindende* for medlemsstaterne, og et system, hvorefter Fællesskabsbeslutninger alene har karakter af *henstillinger eller anbefalinger,* der ikke er juridisk bindende, men alene kunne forventes efterlevet som følge af det praktiske eller politiske pres, der ledsagede sådanne beslutninger.

Valget mellem disse beslutningsformer afspejler mere end noget andet i traktaten debatten mellem supranationalitet og suverænitet eller mellem føderalisme og funktionalisme, således som denne debat kom til udtryk i årene omkring EF-traktatens tilblivelse.

I det omfang, beslutningsprocessen giver mulighed for, at EF's regler tillægges umiddelbar virkning i medlemsstaterne og er juridisk bindende også for de medlemsstater, der ikke har givet deres tilslutning, i samme omfang er Fællesskabets supranationale karakter fremherskende.

Ved afgørelsen af disse spørgsmål stod man på den ene side over for hensynet til den effektive gennemførelse af ensartede regler i Fællesskabet, og på den anden side over for hensynet til medlemsstaternes ønske om inden for det europæiske system at bevare størst mulig legislativ og administrativ selvstændighed.

Resultatet blev bestemmelsen i traktatens artikel 189, der lader flere muligheder stå åbne for regeldannelsen i Fællesskabet, således at EF's organer – alt efter hvilke sagsområder der er tale om – har valget mellem regler, der med hensyn til form, forbindende kraft, umiddelbarhed og retssubjekter er vidt forskellige. Udgangspunktet for dette valg har ifølge traktaten været, at man kun skulle anvende den mest supranationale regel i det omfang, hvor ensartede løsninger var nødvendige, således at indgrebene over for medlemsstaterne ikke gik videre end nødvendigt. Hvorvidt denne tilbageholdenhed kan opretholdes fremtidig, beror vel i nogen grad på den politiske udvikling i Fællesskabet.

Ifølge artikel 189 skal Rådet og Kommissionen for at fuldføre deres opgaver udstede *forordninger* eller *direktiver*, vedtage *beslutninger*, rette *henstillinger* eller afgive *udtalelser*.

Forordninger: Af disse forskellige former for retlige beslutninger er *forordningen* den videste både i indhold, retssubjekter (adressat) og virkninger. Forordninger anvendes, hvor ensartede løsninger er nødvendige, og er det mest markante udtryk for lovgivningskompetence i EF. Forordninger er almengyldige, d.v.s. de er forpligtende for alle i Fællesskabet, både for regeringer og for private personer eller firmaer. I sidste henseende antages det også, at forordningerne er bindende også for andre end statsborgere i medlemslandene, idet forordninger – som EF-traktaten i øvrigt – gælder for alle, der opholder sig på EF's territorier (cf. dog artikel 48 om arbejdskraftens frie bevægelighed, der alene angår statsborgere). Forordningernes gyldighedsområde kan følgelig ikke begrænses til visse retssubjekter eller til visse territorier.

Det er karakteristisk for forordninger, at de er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i samt-

lige medlemsstater. De er således en del af den interne nationale ret i medlemsstaterne, og dermed det klareste udtryk for retsreglernes supranationale karakter. Administrativt skal forordningerne gennemføres af de nationale forvaltningsapparater, idet EF som sådant ikke råder over noget forvaltningsapparat. De skal lægges til grund ved de nationale domstole, idet de – som national ret i medlemsstaterne – umiddelbart kan påberåbes af private til støtte for en retsposition. Som følge af forordningernes karakter kan der derfor opstå konflikter mellem EF's forordninger og den nationale ret i øvrigt i medlemsstaterne. Hvorledes disse konflikter løses, vil blive behandlet nedenfor, pag. 67.

Kompetencen til at udstede forordninger ligger normalt hos Rådet (efter indstilling fra Kommissionen). I enkelte tilfælde har Kommissionen dog selvstændig kompetence til vedtagelse af forordninger, jfr. således artikel 48, stk, 3 d), hvorefter Kommissionen kan fastsætte vilkår for en arbejdstagers ret til at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft beskæftigelse der. Kompetence til at udstede forordninger er i øvrigt tillagt Kommissionen i medfør af artikel 155, specielt med henblik på gennemførelse af landbrugspolitiken. Rådet og Kommissionen har indtil udgangen af 1971 udstedt over 3000 forordninger.

Direktiver: Et direktiv er med hensyn til det tilsigtede mål bindende for samtlige medlemsstater, det rettes til, men overlader det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen (artikel 189, stk. 3).

Direktiver anvendes, hvor EF nok tilstræber at gennemføre en ensartet retstilstand, men hvor valget af midler – herunder de lovgivningstekniske – til at opnå denne overlades til medlemsstaternes nationale organer. Det har ofte været diskuteret, hvor detaljeret et direktiv bør være. Det vil jo være nærliggende – for at gen-

nemføre en ensartet retstilstand – at binde medlemsstaterne ved i direktivet at præcisere reglerne mest muligt. En sådan fremgangsmåde er imidlertid ofte blevet kritiseret af medlemslandene.

Direktiverne er – med rette – blevet sammenlignet med de typiske folkeretlige regler, der alene forpligter regeringerne, således at private ikke umiddelbart kan støtte ret på et direktiv ved domstolene. De nationale forvaltningsapparater antages at skulle gennemføre direktiverne i det omfang dette kan ske inden for gældende ret. Er den nationale lovgivning imidlertid til hinder for et direktivs anvendelse, må denne hindring fjernes. Sker dette ikke, handler regeringen i strid med sine forpligtelser over for EF. Men så længe den retsstridige tilstand eksisterer, er det den nationale ret, der regulerer det pågældende sagsområde i medlemsstaten. Direktiver har således ingen supranational karakter.

På så godt som alle sagsområder – etableringsretten, kapitalbevægelsen, lovharmoniseringen, konjunkturpolitikken etc. - kan direktivformen ifølge traktaten anvendes. I visse tilfælde giver traktaten imidlertid valgfrihed mellem direktiver og de andre beslutningsformer. Denne valgfrihed har såvel Rådet som Kommissionen udnyttet, således at man har foretrukket andre former frem for direktiver. Dette skyldes dels, at direktiver rummer fare for manglende ensartethed i gennemførelsen, og dels det lange tidsinterval, der kan eksistere mellem direktivets udstedelse og dets gennemførelse i det nationale retssystem.

Beslutninger: Beslutninger er en speciel regeldannelsesform, idet den, direkte eller indirekte, skal angive, hvem den er rettet til. Dette kan være nogle af medlemsstaterne eller – i modsætning til direktiver – enkelte erhvervsgrupper eller firmaer etc. I forholdet til adressaterne er beslutninger – ligesom forordninger – umiddelbart bindende i alle enkeltheder. Er beslutnin-

ger rettet til individer, selskaber eller private, vil de kunne påberåbes såvel over for de nationale administrationsapparater som de nationale domstole. Beslutninger, der er rettet til individuelle, naturlige eller juridiske personer har følgelig, for så vidt angår deres retsvirkninger, supranational karakter. Er beslutningerne rettet til medlemsregeringerne, ligner de i retsvirkningerne imidlertid direktivet. De er bindende for regeringerne, således at der skal gennemføres interne retsakter, for at beslutningernes indhold bliver gældende i medlemsstaterne. I denne henseende er beslutningerne alene af folkeretlig karakter.

I praksis foretrækker såvel Rådet som Kommissionen – i det omfang, der i traktaten er valgfrihed – at benytte beslutningsformen frem for direktiver, idet beslutninger, rettet til regeringerne, også er bindende for disse, for så vidt angår gennemførelsesforanstaltninger, og altså ikke blot for målsætningen.

I relation til private må beslutningerne betragtes som led i Kommissionens opgaver som eksekutivt organ. Navnlig inden for konkurrencerettens områder spiller Kommissionens beslutninger i form af dispensationer o.lign. en betydelig rolle.

Interessant – og usædvanligt for en international organisation – er muligheden for Kommissionen for at vedtage beslutninger, der medfører betalingsforpligtelser for private. En sådan kompetence er forudsat i artikel 192. Såfremt beslutning herom vedtages – jfr. f.eks. Rådets forordning nr. 17/62 om karteller (O.M. 204/62) – sker tvangsfuldbyrdelsen af sådanne forpligtelser efter reglerne i den borgerlige retspleje i den medlemsstat, på hvis område tvangsfuldbyrdelsen finder sted. De nationale myndigheder er alene i stand til at efterprøve beslutningens ægthed, medens dennes lovlighed i forhold til Fællesskabsretten og dens hensigtsmæssighed må accepteres som sådan af de nationale myndigheder. De nationale myndigheder kan dog

efterprøve fuldbyrdelsesforanstaltningernes lovlighed i forhold til den nationale ret.

Henstillinger og udtalelser: Om henstillinger og udtalelser hedder det kort i artikel 189, 5. stk., at disse er uforbindende. De afgives af Rådet eller Kommissionen, dels hvor dette er konkret hjemlet i traktaten, eller fællesskabsretten i øvrigt, og dels hvor Kommissionen i medfør af artikel 155 »skønner det nødvendigt«. Denne vide kompetence til at afgive henstillinger og udtalelser rummer ikke større betænkeligheder, da retsakterne er juridisk uforbindende. De virker alene gennem deres saglige indhold.

Henstillinger og udtalelser kan være rettet til medlemsstater (f.eks. om fjernelse af restriktioner hurtigere end bestemt i traktaten, artikel 35), til andre fællesskabsorganer (f.eks. fra Kommissionen til Rådet om samordningen af den økonomiske politik, artikel 105), eller til private i medlemslandene. De kan i deres indhold være generelle eller specielt angå en konkret situation.

Mellem henstillinger og udtalelser er der ingen realitetsforskel.

Formkrav og offentliggørelse: De juridisk bindende regler, som Rådet eller Kommissionen kan vedtage – forordninger, direktiver og beslutninger – skal ifølge artikel 105 ledsages af en *begrundelse* for deres udstedelse og indhold. Begrundelsen skal henvise til de forslag og udtalelser – fra f.eks. det Europæiske Parlament eller Det økonomiske og sociale Udvalg – som skal indhentes i henhold til EF-traktatens bestemmelser.

Pligten til begrundelse har en tredobbelt funktion. Den tjener i nogen grad som en garanti for vedtagelsernes saglige rigtighed. Begrundelsen har væsentlig informativ betydning for udvikling af fællesskabsretten, og den tjener endelig som hjælpemiddel for afgørelsen af,

om Rådets eller Kommissionens vedtagelser kan anfægtes ved den Europæiske Domstol. Kravet til retsakters begrundelse svarer i det hele til de forvaltningsretlige principper, der er almindeligt accepterede i Vesteuropa.

De bindende virkninger af Rådets og Kommissionens vedtagelser indtræder først, når de er *offentliggjort* på den i artikel 191 foreskrevne måde. For forordningers vedkommende skal disse – der jo er almentgyldige – offentliggøres i Fællesskabets fire sproglige versioner af den officielle lovtidende (Journal Officiel des Communautés européennes, Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften, og de tilsvarende hollandske og italienske udgaver). Forordninger bestemmer selv ikrafttrædelsestidspunktet, eller hvis et sådant ikke er angivet, træder de i kraft på den tyvende dag efter deres offentliggørelse.

Direktiver og beslutninger skal direkte *meddeles* dem, de efter deres indhold retter sig imod, og får virkninger gennem denne meddelelse. Der finder dog ofte tillige offentliggørelse sted af disse retsakter, men en sådan offentliggørelse er alene informativ og kan ikke tillægges retsvirkninger.

Om offentliggørelse i den officielle lovtidende (i det følgende citeret som O.M. = officielle meddelelser) kan oplyses, at henvisninger til offentliggørelse, der har fundet sted før 1. juli 1967 foretages ved hjælp af sidetal og årgang. Efter denne dato henvises tillige til det pågældende nummer af O.M. Efter den 1. januar 1968 er O.M. blevet delt op i to afdelinger, hvoraf afdeling »L« omfatter retsforskrifterne, medens afdeling »C« omfatter det øvrige stof, der ønskes offentliggjort, herunder forslag, spørgsmål til Kommissionen og Rådet, Domstolsafgørelser etc.

Retsreglernes virkninger: Det er karakteristisk for EF-traktaten, at medlemsstaterne i ingen henseender formelt udelukkes fra fortsat at lovgive på de områder,

som EF-traktaten søger at regulere. I visse henseender forudsættes ligefrem den nationale lovgivningsmagt aktive medvirken ved gennemførelse af traktatbestemmelser eller direktiver, der alene er bindende for regeringerne. Det forhold, at der i visse henseender er kumulerende eller konkurrerende fælles kompetence mellem de europæiske og de nationale organer, indebærer naturligvis mulighed for konfliktsituationer. De problemer, som sådanne konflikter rejser, er ikke løst i EF-traktaten.

EF-traktaten giver ikke nogen af organerne mulighed for at fastslå, at f.eks. national lovgivning er ugyldig. Konfliktproblemerne er formelt nationalretlige og må direkte løses efter nationalretlig lovgivning (forfatning) og tradition. Fællesskabsretten søger imidlertid indirekte og middelbart at påvirke indholdet af den nationale ret med henblik på konfliktløsningen, jfr. straks nedenfor.

At problemet, der normalt betegnes som spørgsmålet om »rangforholdet«, og som har givet anledning til en omfattende litteratur, ikke er uden praktisk betydning, fremgår allerede af nogle af de første sager, som den Europæiske Domstol har fået forelagt:

Bosch-sagen (Sag nr. 13/61 Domssamlingen 1962, pag. 97) drejede sig om en hollandsk statsborger, der havde eneforhandlingsret af Bosch køleskabe i Holland. Han opdagede imidlertid, at en konkurrent også solgte disse køleskabe i Holland. Det var ikke vanskeligt at konstatere, at konkurrenten havde købt køleskabene i Tyskland hos Bosch's tyske eneforhandler i strid med de kontraktvilkår, som den tyske eneforhandler havde med fabrikken. Disse kontraktvilkår indeholdt bl.a. bestemmelse om forbud mod re-eksport. Ifølge hollandsk ret var konkurrentens fremgangsmåde ulovlig, idet han drog fordel af et kontraktbrud, nemlig overtrædelse af den tyske eneforhandlingsaftale. Konkurrenten gjorde under sagen for hollandsk domstol gældende, at det i

den tyske eneforhandlingskontrakt indeholdte forbud mod re-eksport stred mod EF-traktatens artikel 85, der indeholdt et forbud mod opdeling af markeder. Sagen blev forelagt Europadomstolen, som kom til det resultat, at artikel 85 endnu ikke kunne anvendes, da de gennemførelsesforanstaltninger, som denne artikel forudsætter, endnu ikke var iværksat.

Afgørelsen løser ikke problemet om, hvorvidt fællesskabsretten skal gælde forud for den nationale hollandske ret, og om nationale domstole er pligtige til at give fællesskabsretten forrang for national ret. Men dommen illustrerer klart den praktiske betydning af det her rejste spørgsmål.

En lignende sag blev forelagt for Europadomstolen af *den hollandske toldkommission*, (sag 26/62, Domssamlingen 1963, pag. 1), et organ, der bindende afgør fortolkningen af de hollandske toldtariffer. Baggrunden for denne sag var, at Beneluxlandene efter at være indtrådt i Fællesskabet havde lavet en ny nomenklatur, hvilket medførte, at enkelte varegrupper kom op i en dyrere takstklasse. Det blev af private anført, at dette stred mod artikel 12 i EF-traktaten. Ved forelæggelse for Europadomstolen spurgte tarifkommissionen, om artikel 12 var en bestanddel af hollandsk ret, og, hvis dette måtte besvares bekræftende, om ændringen af nomenklaturen var i strid med artikel 12. Ved Europadomstolens dom af 5. februar 1963 blev begge spørgsmål besvaret bekræftende.

Denne dom fra Europadomstolens side løser kun tilsyneladende det her diskuterede problem. Ved nemlig at hævde, at artikel 12 umiddelbart har virkninger i Holland, har Domstolen ikke løst prioritetsproblemet for hollandske domstole. Europadomstolen har alene givet udtryk for, hvorledes traktatbestemmelsen skal forstås. Domstolen kan ikke pålægge hollandske domstole pligt til at rette sig efter den Europæiske Domstols afgørelse.

En meget debatteret sag, *Costa mod ENEL* (sag 6/64, Domssamlingen 1964, pag. 1251) fører videre henimod problemets løsning. Sagen har sin baggrund i en italiensk nationaliseringslov af 1962, hvorved hele elektricitetsindustrien blev henlagt under statsmonopolet ENEL. En af aktionærerne, en advokat Costa, nægtede at betale en elektricitetsregning på små 200 kr. til ENEL, idet han dels påberåbte sig, at nationaliseringen var forfatningsstridig, hvorfor den skulle forelægges for den italienske forfatningsdomstol, og dels at den stred mod visse bestemmelser i EF-traktaten, hvorfor han ønskede, at sagen skulle indbringes for Europadomstolen til nærmere klargørelse af indholdet af de pågældende bestemmelser i traktaten.

Ved den italienske forfatningsdomstol gjorde Costa gældende, at de bestemmelser i EF-traktaten, som han påberåbte sig, var blevet italiensk ret i medfør af den italienske forfatnings artikel 11, der indeholder hjemmel til, at Italien kan foretage begrænsning af statens suverænitet til fordel for en international organisation, der sikrer fred og retfærdighed mellem nationerne. Ved i medfør af denne grundlovsbestemmelse at tilslutte sig EF-traktaten havde traktaten opnået forfatningsrang, således at bestemmelserne ikke kunne tilsidesættes ved nyere simpel italiensk lov.

Forfatningsdomstolens dom forelå i 1964 og fastslog nationaliseringslovens forfatningsmæssighed. Dommen erkendte vel, at den italienske forfatnings artikel 11 hjemler suverænitetsbegrænsninger i henhold til traktat, og at en sådan traktat får karakter af italiensk ret ved at blive transformeret ved lov. Men denne lov har ingen fortrin frem for andre love. Efter almindelige nationale fortolkningsprincipper må en nyere lov – altså nationaliseringsloven – fortrænge den ældre regel. En indskrænkning i lovgivningsmagtens kompetence til at give love i strid med internationale overenskomster er ikke hjemlet i forfatningen. Statens internationale for-

pligtelse til at respektere traktaten er et andet spørgsmål, men de kan ikke have nogen indflydelse på et almindeligt princip om konflikt mellem to love, der efterfølger hinanden i tid.

Inden forfatningsdomstolens afgørelse forelå, havde sagen været forelagt for den Europæiske Domstol. Domstolens afgørelse vil nærmere blive omtalt nedenfor.

Forfatningsdomstolens afgørelse går klart ind for det traditionelle standpunkt for forholdet mellem folkeret og nationalret og behandler fællesskabsretten, som om den var almindelig folkeret. Dommen er blevet kraftigt kritiseret; der er imidlertid gode grunde for forfatningsdomstolens standpunkt.

Blandt disse grunde kan nævnes, at Fællesskabets regler er en traktat, der er underkastet den sædvanlige folkeretsregel om ratifikation, gyldighed etc. Fællesskabet er en international organisation, der anvender folkerettens regler i forhold til andre organisationer, har folkeretlig handleevne; kan indgå andre traktater, og har til sig akkrediteret fremmede diplomater. Man behøver således ikke gøre vold mod kendsgerningerne ved at opfatte Fællesskabet som en international organisation, lidt speciel ganske vist, men ikke så speciel, at den i virkeligheden behøver en særbehandling.

På den anden side har der rejst sig stærke røster, der går imod en sådan opfattelse. Man har bl.a. gjort gældende, at fællesskabsretten har større virkning i forhold til og mellem de enkelte borgere indbyrdes end de traditionelle retsregler, der danner grundlag for og er blevet til i internationale organisationer. Fællesskabsrettens gennemførelse er i henhold til EF-traktaten ikke alene overladt til nationale myndigheder, således som vi kender det i den traditionelle folkeret. Man har tværtimod oprettet fællesskabsorganer, der tilstræber at løse problemet om fællesskabsrettens gennemførelse. Endelig har man hævdet fællesskabsrettens supranationale karakter, og man har gjort gældende, at man derved netop

har givet Fællesskabet en kompetence til at virke ved retsforskrifter, der – ligesom en lov – prætenderer på at virke umiddelbart over for borgerne.

Den teoretiske behandling af dette centrale spørgsmål har været bestemt af væsentlige og divergerende politiske – om man vil, retspolitiske – overvejelser.

De to ideer, der står over for hinanden, er på den ene side ideen om det nationale retssystems primat og på den anden side ideen om det supranationale retssystems primat. Den første teori tilstræber at bevare den nationale kontrol over retsordenen og at sikre national parlamentarisk procedure ved fastsættelse af retsnormerne. Den supranationale ideologi tilstræber derimod størst mulig integration og en videreførelse af de tanker, hvorpå Fællesskabet blev skabt.

Skal man forlade teorierne og forsøge at angive en løsning, må man sondre mellem følgende situationer:

1. Det kan tænkes, at fællesskabsretten kræver et vist indhold af den interne ret og således pålægger medlemsstaterne pligt til at foretage lovgivningsmæssige eller administrative skridt til gennemførelse af fællesskabsretten. Dette gælder således i alle tilfælde, hvor der er tale om direktiver eller beslutninger, rettede til medlemsregeringerne. Har medlemsstaterne ikke opfyldt deres forpligtelse til at transformere fællesskabsreglerne til national ret, vil en divergens kunne opstå mellem indholdet af de hidtil gældende nationale regler og fællesskabsretten. I den situation må det være klart, at nationale domstole og administrative myndigheder må lade den nationale ret få forrang. Hensigten med EF-traktatens system på dette område har netop været at overlade valget af midler og teknik for reglernes gennemførelse i den nationale ret til medlemsstaternes regeringer. Denne kompetence kan ikke overtages af domstolene. Divergensen mellem den nationale ret og fællesskabsretten er en uegentlig konfliktsituation.

2. Anderledes stiller sagen sig, hvor fællesskabsrettens regler er klare og efter deres indhold umiddelbart anvendelige *i* medlemsstaterne. Sådanne regler findes såvel i traktaten som i forordninger og i beslutninger, rettet til private.

Nu kan man tænke sig, at der opstår en konflikt mellem fællesskabsret og *ældre* lovgivning. Det vil f.eks. være en konflikt, der opstår i det øjeblik, Danmark tiltræder EF og derfor er nødsaget til at acceptere en række af de regler, der hidtil er vedtaget, og som vel næppe alle er i overensstemmelse med den hidtidige lovgivning. Denne konflikt vil imidlertid næppe give anledning til problemer, da det må forudsættes, at den hidtidige lovgivning ved en ny stats tiltrædelse vil blive ændret i overensstemmelse med fællesskabsreglerne. Hvis dette ikke skulle være tilfældet, vil det ikke være vanskeligt for domstolene at komme til det resultat, at folketinget ved at tiltræde EF, og navnlig gennem den særlige procedure, der er nævnt i Grundlovens § 20, i virkeligheden har ændret den hidtidige retstilstand her i landet. Fællesskabsreglerne vil få fortrin for national ret. En sådan løsning vil følge ganske sædvanlige fortolkningsprincipper.

3. Den interessante konflikt opstår imidlertid for et medlem af EF, når parlamentet vedtager en *ny* lov, der er i strid med en tidligere fællesskabsregel. Er den nyere lov da gyldig? Ellers slår fællesskabsretten igennem ikke blot over for ældre lovgivning, men også over for nyere lovgivning?

Udgangspunktet til løsning af dette problem må naturligvis være, at man i videst muligt omfang søger at undgå en konflikt. Det vil sige, at man forsøger at fortolke selv den nyere nationale lov således, at åbenbar uoverensstemmelse ikke opstår. Enhver jurist vil vide, at man kan komme meget langt med en sådan fremgangsmåde, men problemet bliver dog stadig stående, idet det kan tænkes, at den nyere lov og fællesskabs-

reglen simpelthen er oplagt uforenelige, således som det har foreligget i nogle af de sager, der har været indbragt for den Europæiske Domstol. Her opstår da to spørgsmål: Hvorledes skal traktaten forstås? Og er det foreneligt med den nationale forfatning at anvende traktaten i overensstemmelse med den rette forståelse af denne?

Hvad angår det første spørgsmål: hvorledes traktaten skal forstås, blev dette problem bragt på det rene allerede ved Europadomstolens afgørelse i sagen *Costa mod ENEL* (sag 6/64, Domssamlingen 1964, pag. 1251). Som det erindres, gjorde Costa gældende, at nogle af bestemmelserne i nationaliseringsloven, der var den nyeste lov, stred imod EF-traktatens bestemmelser, navnlig dem, der er til hinder for en fri etableringsret. Det gjordes gældende, at en nationaliseringslov, hvorved der oprettes et statsmonopol er til hinder for, at udlændinge kan etablere sig i Italien og lave et elektricitetsværk.

Domstolen tog direkte stilling til spørgsmålet om rangforholdet, og den gjorde det ved bl.a. at fremhæve følgende synspunkter: Gennem EF-traktaten er der skabt et selvstændigt retssystem, som er blevet integreret i det nationale retssystem i medlemsstaterne fra det øjeblik, traktaten trådte i kraft. Ved at skabe et Fællesskab af ubegrænset varighed, der har sine egne institutioner, der har selvstyre og handleevne, samt reel magt, der stammer fra, at staterne har overført nogle af deres beføjelser til Fællesskabet, har medlemsstaterne begrænset deres suverænitetsrettigheder og skabt et sæt af regler, der anvendes ikke blot på selve staten men også på dens statsborgere. En sådan forståelse er nødvendig, for at Fællesskabet skal virke. At give prioritet til ensidige akter hos et enkelt medlem ville være i modstrid med dannelsen af et sådant retssystem, der er baseret på gensidighed. Dette, at staterne er bundet, også for så vidt angår fremtidig lovgivning, er kommet indirekte til udtryk i en

række traktatbestemmelser, der udtrykkelig fremhæver de tilfælde, hvor staterne står frit. Endvidere findes der andre traktatbestemmelser, der giver medlemmerne adgang til at fravige traktatens regler, men da kun efter en vis nærmere, i traktaten nævnt procedure.

På basis af denne afgørelse og en række senere domme må det med sikkerhed kunne hævdes, at det er selve Fællesskabets formål, at Fællesskabets regler har forrang – ikke bare over for ældre, men også over for yngre lovgivning.

Europadomstolen tager imidlertid alene stilling til en væsentlig side af problematikken, nemlig hvorledes traktaten skal forstås. Tilbage bliver stadig spørgsmålet om, hvorvidt denne forståelse skal følges af de nationale domstole i tilfælde af en konkret konflikt.

Tænker man sig, at en borger indbringer en sag for danske domstole – efter at Danmark måtte være blevet medlem af EF – skal disse tage stilling til, om en nyere lov, vedtaget af folketinget, men indeholdende et traktatbrud, skal opretholdes, eller om dette traktatbrud skal undgås ved, at domstolene tilsidesætter den af folketinget vedtagne lov. Ingen kan vel med sikkerhed sige, hvad resultatet af en sådan konflikt vil blive, men man kan tænke sig følgende ræsonnementer:

Man kunne antage, at domstolen ikke ville give fællesskabsretten primat, skønt dette er det sande indhold af fællesskabsretten. Ræsonnementet bag dette synspunkt er det ikke unaturlige, at det må være folketinget, der bestemmer, hvorvidt Danmark vil begå et traktatbrud. Denne afgørelse kan ikke ligge hos domstolene.

Man kan imidlertid også tænke sig et andet ræsonnement. Dette tager sig udgangspunkt i at spørgsmålet om, hvilke retsregler der har forrang ved danske domstole, må afgøres udelukkende på grundlag af dansk ret. Dansk ret kan imidlertid være præget af indholdet af vore internationale forpligtelser.

Noget sådant er ikke ganske ukendt. Ved tiltrædel-

sen til Den europæiske Menneskerettighedskonvention har Danmark i vidt omfang forpligtet sig til, at indholdet af den nationale ret er i overensstemmelse med de regler, der står i Menneskerettighedskonventionen, og hvis dette ikke er tilfældet, kan den danske stat indklages for menneskerettighedskommissionen og dennes domstol. Dette gælder, selv om det danske standpunkt er kommet til udtryk i en afgørelse fra Højesteret.

På samme måde med en tilslutning til EF. Fællesskabsretten kræver – rigtigt forstået, som det nu er udtrykt i Europadomstolens faste praksis – at fællesskabsretten har forrang. Et land, der tilslutter sig traktaten, må have dette in mente. Lovgivningsmagten har ved at give sin tilslutning til traktaten frivilligt pålagt sig dette bånd ved at overdrage bemyndigelsen til at lovgive til Fællesskabet i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 189. Denne bemyndigelse kan naturligvis tilbagekaldes, men det bør da gøres ved en udtrykkelig lov, hvis indhold går ud på dette. Indtil en sådan tilbagekaldelse af en tiltræden til EF sker, må det accepteres, at loven, selv den nyere lov, ikke har gyldighed i strid med Fællesskabets regler. Dette er der i dansk ret forfatningsmæssig hjemmel til. Grundlovens § 20 taler om overladelse af beføjelser og er netop blevet til, fordi en sådan overladelse uden denne bestemmelse ville gøre tilslutning grundlovsmæssigt umulig. Man kan opfatte Grundlovens § 20 som givende den grundlovsmæssige hjemmel til, at fællesskabsforordninger har forrang for såvel ældre som yngre lov. Hvis man vil, kan man sige, at lovgivningsmagten ikke længere har kompetence på de områder, Fællesskabet har lovgivet for. Dette kan muligvis indlægges i udtrykket »overladelse af beføjelser, som efter denne grundlov tilkommer rigets myndigheder.« Domstolene skal rette sig efter denne fortolkning.

I samme retning går en interessant dom afsagt af den belgiske kassationsdomstol den 27. maj 1971 i sagen

Etat belge v. S.A. »Fromagerie francosuisse le Ski«. I denne sag søgte selskabet at få tilbagebetalt afgifter, som det havde måttet betale i told i strid med artikel 12 i EF-traktaten. For at undgå dette krav havde den belgiske regering vedtaget en kgl. forordning, der fastslog, at de omhandlede afgifter ikke kunne kræves tilbage. Den belgiske forordning – der altså var nyere end EF-traktaten – var uforenelig med EF-traktaten. Domstolen fastslog, at EF-traktaten måtte lægges til grund, idet man netop gjorde gældende, at der ved EF-traktaten er skabt et nyt retssystem, og at medlemsstaterne derved har begrænset udøvelsen af deres lovgivningsmagt på de områder, som traktaten regulerer.

En lignende opfattelse af forholdet mellem Fællesskabsret og national ret er anerkendt i nogle lande, f.eks. Holland og Frankrig, men ikke – i hvert fald ikke endnu – i Tyskland og Italien.

Dette, at der ikke (endnu?) er ensartet praksis i medlemsstaterne, er imidlertid ikke afgørende for rigtigheden af ræsonnementet, men understreger selvfølgelig den vanskelighed, man står overfor, når man forsøger at gennemføre et samvirke mellem forskellige retssystemer.

7. Harmonisering af lovgivningen

Formål og principper – Fremgangsmåde – Tekniske forskrifter og sikkerhedsforanstaltninger – Lægemidler – Konventionsmetoden – Konvention om værneting – Patenter, mønstre og varemærker.

Som det vil fremgå af de følgende afsnit om specielle områder inden for det økonomiske liv, der berøres af samvirket i det Europæiske Fællesskab, finder der på så godt som alle områder en påvirkning sted af staternes nationale retstilstand, således som denne er praktiseret gennem lovgivning og administrative bestemmelser. Dette må forekomme indlysende. De nationale retssystemer indeholder bestemmelser af forskelligste art, der på mange måder kan hindre eller vanskeliggøre et frit samvirke på tværs af grænserne. Dette gælder ikke alene for sådanne bestemmelser, der er klart diskriminatoriske over for udlændinge og derfor uforenelige med Fællesskabet. Men også forskelle i grundlæggende retsregler kan give uklarhed eller rejse næsten uoverstigelige skranker medlemsstaterne imellem. Der kan her være tale om centrale regler som købelov, aftalelov o.lign., eller mere specielle regler om ophavsret, patent- og mønsterlovgivning, etc. Hertil kommer, at en række nationale retsforskrifter har en indirekte konkurrencefordrejende effekt ved at påvirke omkostningsniveauet i produktionen, f.eks. skattelovene. Sådanne regler modvirker klart de bestræbelser for at opnå fri konkurrence, som EF-traktaten og især dennes regler om toldunionen er udtryk for.

En gennemførelse af et virkeligt fællesmarked må derfor tilstræbe at eliminere de eksisterende forskelle i de nationale lovgivninger, i hvert fald i det omfang disse

forskelle påvirker forholdene mellem medlemsstaterne indbyrdes.

Bestemmelser, der skal tjene det formål at ændre eller påvirke den nationale retstilstand findes spredt over alt i traktaten, og alt efter hvor høj grad af integration, der tilstræbes – og hvor simpel en samordning af de nationale regler vil være – angives der forskellige former for påvirkninger af de nationale regler:

Visse bestemmelser i *traktaten* er umiddelbart anvendelige i medlemsstaterne. Dette gælder eksempelvis forbudet mod diskrimination, der kan håndhæves umiddelbart og hvis relativt enkle princip derfor er gældende ret over alt i det Europæiske Fællesskab, medmindre EF-traktaten hjemler særlige undtagelser.

Tilsvarende resultat på mere komplicerede områder kan opnås ved udstedelse af *forordninger*, der ligeledes er umiddelbart bindende for myndigheder og private i medlemslandene. Dette er den mest vidtgående form for regelfastsættelse, der kendes i EF. Den skaber ensartet lovgivning i alle medlemslande. Denne fremgangsmåde er foreskrevet overalt, hvor en fælles politik er nødvendig og man finder da også forordninger om de grundlæggende regler og principper inden for reguleringen af landbrugsforhold, handelsforhold og konkurrencebestemmelserne m.v.

Det modsatte yderpunkt er de tilfælde, hvor samvirket i det Europæiske Fællesskab alene omfatter en koordination af medlemsstaternes lovgivning ved juridisk uforpligtende *henstillinger*. Denne fremgangsmåde anvendes på områder, der kan være overordentlig betydningsfulde for den enkelte stat i indenrigspolitisk henseende, og hvor det netop derfor kan være interne hensyn hertil, der gør det naturligt, at EF farer med lempe. Dette gælder f.eks. for arbejdsmarkedsforhold og for store dele af det sociale område.

Imellem disse yderpunkter kan en tilnærmelse finde sted gennem en *harmonisering af den nationale lovgiv-*

ning, derved at Kommissionen – som regel efter et omfattende udredningsarbejde – foranlediger vedtaget et direktiv, som binder staterne til at gennemføre en retstilstand, der svarer til, hvad der gælder i de øvrige lande. Denne fremgangsmåde har efter sagens natur en langsommere gennemslagskraft end de regler, der gives i forordninger, og slutresultatet – ændringerne i de nationale retstilstande - skal ikke nødvendigvis være ens i samtlige medlemslande. Hertil kommer, at det er hver enkelt medlemsstat alene, der kan ændre en etableret harmonisering.

Om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning indeholder EF-traktaten særlige regler i artikel 100–102. Det kan give anledning til undren, at man har specielle bestemmelser herom samlet i et særligt kapitel i betragtning af, at denne form for påvirkning af medlemsstaternes retstilstand alene er een af flere muligheder, der står åbne for Fællesskabet. Konsekvensen af denne særlige placering af harmoniseringsbestemmelserne må vel være, at disse alene betragtes som subsidiære i forhold til traktatens specielle bestemmelser, således at lovharmoniseringen efter artikel 100–102 ikke kan anvendes, hvor traktaten foreskriver enten andre integrationsmetoder eller andre processuelle former for lovpåvirkning. Dette kan have betydning, da harmoniseringen efter artikel 100 forudsætter enstemmighed, medens dette ikke altid er tilfældet i øvrigt, jfr. f.eks. artikel 57, stk. 2, om reglerne om retten til etablering som er et forbud mod diskrimination, og netop ikke en tilnærmelse af retsreglerne i øvrigt. Afgrænsningen af artikel 100–102 fra traktatens øvrige harmoniseringsbestemmelser rummer imidlertid mange tvivlsspørgsmål.

Ifølge artikel 100 kan Rådet efter forslag fra Kommissionen og med enstemmighed udstede direktiver om harmonisering af medlemsstaternes administrative bestemmelser og lovgivningen. Betingelserne er, at de na-

tionale regler indvirker på fællesmarkedets oprettelse eller funktion. Denne formulering er ikke klar og giver Rådet et væsentligt spillerum. Det antages imidlertid i praksis, at artikel 100 kun kan anvendes over for bestemmelser, der *umiddelbart* forhindrer det europæiske fællesmarkeds funktion. En udvidelse af f.eks. skolepligten, der påvirker arbejdsmarkedet og derved indirekte fællesmarkedet, falder klart uden for bestemmelsernes område. En vis garanti imod misbrug ligger naturligvis i kravet om enstemmighed.

Såfremt der foreslås harmonisering af lovgivning (i modsætning til de situationer, hvor det drejer sig om administrative bestemmelser), skal sagen yderligere forelægges såvel for Den parlamentariske Forsamling som for Det økonomiske og sociale Udvalg.

Er der tale om eksisterende administrative bestemmelser eller love, der forvansker konkurrencevilkårene og derved fremkalder en fordrejning, angiver artikel 101 en forenklet fremgangsmåde til fjernelse af sådanne nationale regler. Kommissionen skal holde samråd med den pågældende medlemsstat herom, og fører dette ikke til en aftale, udsteder Rådet – på forslag af Kommissionen – de nødvendige direktiver. Såfremt en medlemsstat vil indføre nye regler – eller ændre tidligere gældende – således at der er mulighed for, at en konkurrencefordrejende situation vil opstå, skal den pågældende medlemsstat ligeledes rådføre sig med Kommissionen, der kan fremsætte forslag til staten, hvorved sådan fordrejning af konkurrencen søges undgået. Henstillingerne er imidlertid uforbindende, og følges de ikke, kan man i hvert fald ikke kræve, at de øvrige medlemsstater skal ændre deres lovgivning (jfr. artikel 102).

Harmoniseringen af medlemsstaternes lovgivning er ifølge sagens natur en langsom proces, der bl.a. forudsætter et nært samarbejde med de nationale myndigheder.

Som eksempel på harmoniseringsbestræbelser, der omfattes af artikel 100–102, og som ikke er berørt i de øvrige afsnit i forbindelse med omtalen af Fællesskabsregler, kan nævnes det omfattende arbejde, der er udført med hensyn til *tekniske forskrifter* og *sikkerhedsforanstaltninger*. En lang række forslag til direktiver er fremsat og enkelte forslag er vedtaget, vedrørende motorkøretøjer, landbrugsmaskiner, måleredskaber, trykluftsværktøj. Retsvirkningerne af de vedtagne direktiver vedrørende sikkerhedsudstyr for motorkøretøjer er f.eks., at en bil, der opfylder kravene, der er indeholdt i direktivet, umiddelbart skal kunne godkendes i andre medlemsstater. Ingen medlemsstat kan følgelig opretholde strengere sikkerhedskrav end dem, der fremgår af direktiverne.

Af særlig interesse er de forsøg, der er gjort for at gennemføre en harmonisering af forskrifter vedrørende *lægemidler*. Herom er der den 26/1 1966 vedtaget et rådsdirektiv om markedsføring af medicinske specialiteter (66/454, O.M. 2658/66). To andre direktiver er foreslået, bl.a. vedrørende kontrolforanstaltninger. Arbejdet med gennemførelsen af disse direktiver er imidlertid stødt på store vanskeligheder som følge af de betydelige forskelle, der eksisterer i medlemsstaternes praksis på dette område.

– En samordning af de nationale lovgivninger kan imidlertid også finde sted derved, at staterne indgår sædvanlige *konventioner* med hinanden, hvorved de forpligter sig til at gennemføre en vis retstilstand inden for statens område. Da konventionsformen indebærer, at man ikke behøver at anvende den fællesskabsretlige procedure for at opnå en aftale, må konventioner være udelukket for de sagområder, hvor der i EF-traktaten findes specielle regler med angivelse af særlige procedureforskrifter (f.eks. høring af Parlament, Det økonomiske og sociale Udvalg, etc.). Spørgsmålet om hvornår man kan eller skal anvende konventionsformen i

stedet for de generelle harmoniseringsregler i artikel 100–102 lader sig ikke besvare præcist. Hvorvidt den ene eller anden metode anvendes, vil antagelig – udover det nævnte hensyn til procedureregler – bero på, om det pågældende område traditionelt har været genstand for internationalt traktatmæssigt samarbejde, om de vedtagne regler skal finde anvendelse også uden for medlemskredsen, og om tekniske eller politiske overvejelser gør det hensigtsmæssigt, at de nationale parlamenter medvirker, – hvilket jo altid vil være tilfældet i forbindelse med ratifikation af traktater, men også kun i disse tilfælde.

EF-traktaten indeholder i artikel 220 bestemmelser om, at medlemsstaterne ved konventioner skal søge at fastsætte regler om personbeskyttelse, afskaffelse af dobbeltbeskatning, gensidig anerkendelse af selskaber og om gensidig anerkendelse af fuldbyrdelse af domme og voldgiftskendelser.

Der er naturligvis intet til hinder for, at medlemsstaterne kan enes om konventioner, der går ud over opregningen i artikel 220, eller i det hele går ud over, hvad der er nødvendigt, for at fællesmarkedet kan fungere. I så fald er imidlertid konventionsformen den eneste metode, der er praktisk anvendelig til lovharmonisering.

Med hjemmel i artikel 220 har EF-landenes udenrigsministre den 27. september 1968 undertegnet *konvention om domstolenes kompetence (værneting) og om gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser i borgerlige sager*. Konventionen fastsætter alene regler for domstolenes internationale kompetence og søger i det hele at forenkle formaliteterne i forbindelse hermed. Den 29. februar 1968 har man ligeledes undertegnet konvention om *gensidig anerkendelse af selskaber*, se nedenfor, pag. 127.

Kommissionsudkast er endvidere udarbejdet, for så vidt angår *patenter*. Udkastet, der forelå i 1962, in-

deholdt en næsten fuldstændig europæisk patentret, hvorefter man foreslog at instituere et fælleseuropæisk patent med gyldighed i alle lande, der tiltræder konventionen.

Forslaget mødte imidlertid betydelig modstand, og først i 1968–69 er spørgsmålet taget op igen på grundlag af et nyt udkast, der bygger på andre principper. Hovedforskellen mellem udkastene er, at EF nu søger at regulere patentforhold også for andre end medlemsstater. Man foreslår to traktater. Den ene – der skal være åben for tiltrædelse for alle europæiske lande – går ud på at skabe en central europæisk patentinstans. De nationale patenter skal opretholdes, men patentadministrationen skal gøres lettere og dermed mere effektiv. Den anden traktat skal i princippet være en videreførelse af det oprindelige udkast, således at der skabes et Europa-patent med virkninger for hele det Europæiske Fællesskab. Forhandlingerne om disse udkast er i gang og kan ventes gennemført i den nærmeste fremtid.

Tilsvarende arbejde vedrørende *mønstre* og *varemærker* er under forberedelse.

Forberedende arbejder til traktatudkast er ligeledes i gang, for så vidt angår en konvention om *konkurrenceret* og *konkursret.*

III. Domstolskontrollen

8. Den Europæiske Domstol

Politiske garantier – Efterfølgende retlig kontrol – Domstolens sammensætning og funktion – Generaladvokaten.

Det er karakteristisk for EF-traktaten, at den i sin udformning snarere må ses som et udtryk for en række politiske kompromis'er end som etablering af en institution, hvilende på et enstrenget ideologisk grundlag eller på en praktisk målsætning, som alle medlemsstater ved EF's oprettelse var enige om.

EF's forhistorie og den politiske debat i Europa indtil 1957 understreger dette forhold. Det samvirke, som EF-traktaten etablerer på væsentlige områder af medlemsstaternes økonomiske politik, må ifølge sagens natur derfor på nogle punkter være løst angivet i form af målbeskrivelser, rammebeslutninger etc. Den nærmere *udformning* af de pligter, der påhviler såvel institutionerne som medlemsstaterne og deres borgere, er i vidt omfang overladt til udviklingen, således at skiftende politiske og økonomiske faktorer til enhver tid kan tages i betragtning.

En sådan organisatorisk opbygning rummer mange fordele, idet den sikrer, at udformningen af pligter og rettigheder bliver realistisk og således acceptabel for medlemsstaterne. Men samtidig må det erkendes, at i det omfang, pligter og rettigheder ikke er klart beskrevet i traktaten, vil der kunne opstå fare for, at Fælles-

skabet udvikler sig på en anden måde end forudsat. Det problem, der i denne forbindelse kan tænkes at opstå, er først og fremmest EF's centrale problem, nemlig balancen mellem medlemsstaternes nationale selvbestemmelsesret (suverænitet) og Fællesskabets interesser. For at bevare – og i visse tilfælde justere – denne balance indeholder EF-traktaten omfattende garantier af såvel politisk som retlig art.

De *politiske* garantier findes først og fremmest i den foran skildrede beslutningsproces, i samspillet mellem Råd og Kommission, i den obligatoriske høring af det Europæiske Parlament og Det økonomiske og sociale Udvalg, samt i den dialog mellem fællesskabsorganerne indbyrdes og mellem organerne og medlemsstaterne, som beslutningsproceduren netop giver anledning til. Offentliggørelsen af alle forslag spiller i denne forbindelse en betydelig rolle.

Disse garantier i forbindelse med legalitetsprincippet – hvorefter hvert organ alene må handle inden for rammerne af de beføjelser, som er tillagt det ved EF-traktaten (artikel 4, stk. 2) – er imidlertid alene virksomme i forbindelse med retsreglernes tilblivelse. Skønt dette i sig selv er betydningsfuldt, er det næppe tilstrækkeligt. Også en *efterfølgende* retlig kontrol af trufne beslutninger er nødvendig. Denne kontrol udøves af den Europæiske Domstol, hvis opgave det netop er at værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af EF-traktaten (artikel 164).

Etableringen af en særlig domstol for Fællesskaberne er et markant træk, som adskiller EF fra andre internationale organisationer. Det teoretiske – eller, om man vil, det ideologiske – grundlag herfor er vel nok den traditionelle magtfordelingslære, hvorefter det er nødvendigt, at de højeste organer i et statssamfund (den lovgivende, udøvende og dømmende magt) kontrollerer hinanden, således som det er accepteret i den danske grundlov og i andre moderne demokratiske forfatnings-

systemer. Den Europæiske Domstol går imidlertid videre, end magtadskillelseslæren nødvendiggør. Ud over at virke som en art *forfatningsdomstol* og *forvaltningsdomstol* har den Europæiske Domstol opgaver, der svarer til, hvad man finder hos *internationale* og *nationale domstole*. Forsøg på at karakterisere den Europæiske Domstol med nogle af disse traditionelle etiketter har derfor alene pædagogisk interesse. Rigtigere må det være at betragte domstolen som et specielt retshåndhævelsesorgan, hvis væsentligste opgave er – i de relationer, hvor problemer kan tænkes at opstå – at sikre, at balancen mellem Fællesskabet (og dets institutioner) og medlemsstaterne ikke ændres til skade for den ene af parterne.

Den Europæiske Domstol, der har sit sæde i Luxembourg, består af 7 dommere. (Efter en eventuel udvidelse vil antallet blive 11). De skal (artikel 167) være jurister, hvis faglige kvalifikationer er almindeligt anerkendt, hvis uafhængighed er uomtvistelig, og som i deres hjemland opfylder betingelserne for at kunne indtage de højeste dommerembeder. Dommerne udnævnes af medlemsstaternes regeringer efter fælles overenskomst for et tidsrum af seks år. Afgåede dommere kan genvælges.

En tidsbegrænsning af dommerudnævnelser og mulighed for genvalg er normalt betænkelige faktorer, når henses til den afhængighed af den udnævnende myndighed, som et sådant system kan indebære. I en stat, hvor en af domstolenes vigtigste opgaver er at beskytte borgerne mod regeringen, vil domstolenes eventuelle afhængighed af regeringen i forbindelse med åremålsansættelse og genudnævnelse være helt utilstedelig. Disse betænkeligheder er imidlertid ikke særlig tungtvejende ved den Europæiske Domstol, hvor udnævnelsen og genudnævnelsen foretages af samtlige medlemsstater i enighed. Herved skulle alle synspunkter – og ikke bare den ene parts – have mulighed for at gøre sig gæl-

dende og sikre Domstolens uafhængighed af såvel EF's organer som af den enkelte stat. Såfremt en dommer har pådraget sig en medlemsstats mishag, kan han risikere ikke at blive genudnævnt. Men i så fald skal der udnævnes en ny dommer i hans sted, og da alle medlemsstaterne – som nævnt – skal være enige i valget, kan man næppe tænke sig, at nogen stat kan påvirke domstolens holdning ved at nægte at genudnævne en dommer. Hertil kommer, at bestemmelsen om, at dommere ansættes for et åremål, simpelthen er en nødvendig sikkerhedsforanstaltning for at man kan udskifte dommere, der af intellektuelle eller andre grunde viser sig uegnede til at bestride hvervet. Noget indgående kendskab til den enkelte dommers kvalifikationer vil de udnævnende regeringer jo næppe have. Disse praktiske overvejelser er nok så vægtige sammenlignet med hensynet til det formelle princip om livstidsansættelse, som man har ved nationale domstole, men som i øvrigt ikke kendes ved internationale domstole. I statutten for Domstolen har man i øvrigt på forskellige andre måder – navnlig ved reglerne om uansøgt afsked – sikret dommernes uafhængighed yderligere (Statuttens artikel 6).

Med forbillede i den franske administrative domstol – Conseil d'Etat – bistås Domstolen i den konkrete sag af en *generaladvokat* (artikel 166). Generaladvokatens kvalifikationer og udnævnelsesprocedure svarer til dommernes. Det er generaladvokatens opgave i forbindelse med parternes procedure upartisk og uafhængigt i et retsmøde at fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der forelægges Domstolen. Generaladvokatens indlæg kan betegnes som en højt kvalificeret, sagkyndig bistand for dommerne. Sådanne indlæg indeholder som regel omfattende undersøgelser af de retlige og praktiske synspunkter, den enkelte sag indeholder. Og praksis gennem årene har givet generaladvokaterne væsentlig indflydelse på udformningen af fællesskabsret-

ten. Domstolen er naturligvis ikke bundet af generaladvokatens indlæg. Hans indlægs karakter svarer til, hvad man i dansk ret ville karakterisere som et responsum fra særligt sagkyndige, et sagkyndigt vidne el. lign.

9. *Domstolen som klageinstans*

A. Klager over medlemsstater – *Hvem kan rejse sag? – Konsekvenserne af et sagsanlæg – B.* Klager over EF's organer – *1. Ulovlig aktivitet – a. Annullationssøgsmålet – Hvem kan rejse sag? – Annullationssøgsmålets saglige omfang – Inkompetence, formelle mangler, indholdsmangler, magtfordrejning – Tidsfrister – Sagens konsekvenser – b. Søgsmål om uanvendelighed – c. Søgsmål om ophævelse og ændring af tvangsforanstaltninger – 2. Ulovlig passivitet – Hvem kan rejse sag? – Sagens konsekvenser – C.* Klager over private.

Domstolens opgave – at værne lov og ret i Fællesskabet – løses forskelligt, alt efter om der er tale om kontrollen med

A. Klager over medlemsstater.
B. Klager over EF's organer.
C. Klager over private.

A. KLAGER OVER MEDLEMSSTATER

Det er foran omtalt, at ud over medlemsstaternes forpligtelse til at overholde traktatbestemmelserne, er Kommissionen og Rådet i stand til at vedtage forordninger og direktiver samt i et vist omfang beslutninger, der indeholder bindende folkeretlige forpligtelser for medlemmerne. Forpligtelserne går som oftest ud på at kræve en konkret handlen eller undladelse fra medlemsregeringernes side, f.eks. gennemførelse af en af Fællesskabet ønsket retstilstand i medlemsstaten.

Den retlige konflikt opstår, såfremt medlemsstaterne handler i strid med fællesskabsretten, eller et medlem i sin nationale retsorden undlader at opfylde Fællesskabets krav.

FN's internationale domstol i Haag er intet velegnet organ til afgørelse af disse konflikter. For det første kan som hovedregel kun stater optræde for denne domstol, og for det andet giver domstolens sammensætning ingen indikation for særlig sagkundskab i europæiske anliggender. Medlemsstaterne af EF er da også forpligtet til i medfør af artikel 219 ikke at lade tvister vedrørende fortolkningen og gennemførelsen af EF-traktaten afgøre ved andre metoder end dem, der er foreskrevet i EF-traktaten.

Hvem kan rejse sag?

En medlemsstats krænkelse af forpligtelserne i henhold til EF-traktaten kan berøre såvel det *Europæiske Fællesskab* som andre *medlemsstater* og *private*, der muligvis ikke opnår de eventuelle fordele, som fællesskabsretten tilsigter at give dem. Dette rejser spørgsmålet om, hvem der i det hele taget er kompetent til at indbringe sagsanlæg for Domstolen.

På *Fællesskabets* vegne kan sag rejses mod en medlemsstat af Kommissionen (artikel 169). Inden sagen indbringes for Domstolen, skal Kommissionen give den pågældende medlemsstat lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger til det påståede pligtbrud, hvorefter det påhviler Kommissionen at fremsætte en begrundet udtalelse om sagen med en tidsfrist, inden for hvilken medlemsstaten skal have bragt sin retsstridige optræden til ophør. Retter den pågældende stat sig ikke efter Kommissionens udtalelser, kan Kommissionen indbringe sagen for Domstolen. Medens Kommissionen således ikke kan indbringe sagen for Domstolen, hvis staten retter for sig inden den fastsatte tidsfrist, er det fastslået i Domstolens praksis, at sag kan rejses, såfremt tidsfri-

sten ikke overholdes, men den retsstridige optræden desuagtet er ophørt, før sagen behandles (jfr. sag 7/61, Domssamlingen 1961, pag. 693 – *Kommissionen mod Italiens regering*). Dette synes ikke ganske rimeligt, men er vel motiveret i den informative vægt, der tillægges dommene med hensyn til forståelsen af EF-traktaten.

En særlig – og afvigende – fremgangsmåde, for så vidt angår sagsanlæg mod en stat, er foreskrevet i artikel 93 om statsstøtte. Ifølge denne bestemmelse har Kommissionen eller enhver medlemsstat mulighed for at rejse sag, såfremt et medlem yder statsstøtte til virksomheder i strid med EF-traktatens regler herom.

Et uafhængigt organ som Kommissionens kompetence til på Fællesskabets vegne – som en slags offentlig anklagemyndighed – at rejse sag mod en medlemsstat, kendes ikke uden for de europæiske organisationer. Juridisk set er der her tale om et vældigt fremskridt i den internationale retsorden. Søgsmålskompetencen styrker naturligvis Kommissionens beføjelser betydeligt.

Ifølge artikel 170 kan en *medlemsstat,* som mener, at en anden medlemsstat ikke har overholdt en forpligtelse i henhold til fællesskabsretten, indbringe sagen for Domstolen. Også i denne situation spiller Kommissionen en aktiv rolle, idet sagen først skal forelægges for denne. Kommissionen skal give hver af parterne lejlighed til skriftligt og mundtligt at fremsætte bemærkninger i sagen og til det af modparten anførte, hvorefter Kommissionen afgiver en begrundet udtalelse. Afgiver Kommissionen ikke en sådan udtalelse inden tre måneder efter sagens forelæggelse, kan klagen ikke desto mindre indbringes for Domstolen.

Denne ret for en medlemsstat til at rejse sag har kun været brugt sjældent. Belgien har ganske vist påbegyndt et sagsanlæg mod Frankrig, men denne sag blev hævet, før den blev afgjort ved Domstolen. Det er ikke overraskende, at stater nødig vil rejse sag mod hinanden. Et

sagsanlæg vil utvivlsomt indebære en for voldsom politisk belastning i et snævert samarbejde. Hertil kommer, at Kommissionen – som et nationalt set neutralt organ – har pligt til (jfr. artikel 165 og 169) at tage de fornødne retlige skridt.

Der er ikke i traktaten givet mulighed for, at *private* kan anlægge sag mod en medlemsstat, såfremt denne ikke overholder sine forpligtelser. Skønt noget sådant ikke er ganske ukendt i en europæisk sammenhæng – jfr. den europæiske Menneskerettighedsdomstol – må det antages, at individets søgsmålsret mod sin egen stat eller mod andre stater ville være for radikalt et skridt, når omfanget af EF-sagsområdet tages i betragtning. Nogen større trang til at lade Domstolen have jurisdiktion i sådanne søgsmål er der i øvrigt heller ikke, da individet kan anlægge sag ved de nationale domstole. Opstår der i sådanne situationer spørgsmål om fortolkningen af EF-traktaten, vil den Europæiske Domstol i medfør af artikel 177 kunne få indflydelse på afgørelsen (jfr. herom nedenfor).

Sagens konsekvenser: Såfremt en medlemsstat ikke har overholdt sine forpligtelser i henhold til fællesskabsretten, kan Domstolen konstatere dette i en dom, og det påhviler da den dømte stat at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger (artikel 171). Dommen kan selvsagt ikke erklære nogen national retsregel ugyldig eller virkningsløs, end mindre lade foretage positive skridt, hvor staten ved sin passivitet har overtrådt traktaten.

Sanktioner til gennemførelse af afsagte domme mod en medlemsstat hjemler EF-traktaten ikke. Dette har imidlertid ikke medført, at dommene er virkningsløse. For det første følger det af hele det nære samarbejdes karakter, at der er et mærkbart politisk pres bag en afsagt dom. Endvidere vil en stats manglende opfyldelse af en dom muligvis kunne medføre en mindre imø-

dekommende behandling fra Kommissionens side i de tilfælde, hvor Kommissionen *kan* indrømme visse begunstigelser. (Jfr. f.eks. artikel 25 om toldfrihed for visse varer fra tredjeland, artikel 73 om adgangen til monetære beskyttelsesforanstaltninger, etc.). Endelig kan det ikke ganske udelukkes, at ikke-overholdelse af en dom kan få erstatningsretlige virkninger for staten i et eventuelt sagsanlæg, anlagt af private ved nationale domstole.

B. KLAGER OVER EF's ORGANER

Det er, som tidligere fremhævet, et usædvanligt træk for EF, sammenlignet med andre internationale organisationer, at den hviler på legalitetsprincippet, således at organisationens kompetence er nøje fastlagt inden for fællesskabsrettens rammer. Dette legalitetsprincip overvåges af Domstolen, for så vidt angår alle handlinger og retsakter bortset fra afgivne henstillinger og udtalelser (disse er jo ikke bindende, hvorfor skaden ved, at disse bevæger sig uden for traktatens område, er beskeden). Legalitetsprincippet har betydning for alle afskygninger af det Europæiske Fællesskabs virksomhed, og for forholdet mellem EF's organer indbyrdes, såvel i relationen til medlemsstaterne som i relationen til de private naturlige eller juridiske personer, for hvem en ulovlig beslutning kan have virkning.

Den kompetence, der er tillagt Domstolen til at kontrollere EF's virksomhed, er ganske vidtgående, i hvert fald for så vidt angår relationen til de øvrige EF-organer og medlemsstaterne. Det er naturligt, at det er således. De problemer, der kan tænkes at opstå ved ulovlige beslutninger, er alene knyttet til det særlige retssystem, fællesskabsretten. Hertil kommer, at ingen anden domstol normalt kan tænkes at være kompetent til at beskæftige sig med disse fællesskabsretlige problemer af forvaltningsretlig karakter. Ud fra disse hensyn er

kompetencen til at rejse sag fastlagt. Traktaten sondrer mellem forskellige sagstyper:

1. Sagsanlæg mod ulovlig aktivitet.
   a. Søgsmål om annullation af handlinger.
   b. Søgsmål om uanvendelighed af forordninger.
   c. Søgsmål om ophævelse eller ændring af tvangsforanstaltninger.
2. Sagsanlæg mod ulovlig passivitet.

1. Sagsanlæg mod ulovlig aktivitet. a. Annullationssøgsmålet. I medfør af artikel 173 skal Domstolen overvåge lovligheden af Rådets og Kommissionens *handlinger*, bortset fra henstillinger og udtalelser. Afgrænsningen af Domstolens kompetence i denne henseende er ikke uden vanskeligheder. Negativt må det følge af denne formulering, at det noget vage begreb, »handlinger«, ikke kan omfatte den aktivitet, der udøves af de to organer, og som ikke har bindende virkning for medlemmerne af EF. Som nævnt er skaden ved en uforbindende – og ulovlig – handling ikke så stor, idet man blot kan undlade at lade sig påvirke af uforbindende aktivitet, hvis man ikke synes om indholdet af den (jfr. *Lüttiche v. EF-kommissionen*, 48/65, Domssamlingen 1966, pag. 27). Positivt må det kunne hævdes, at Domstolens saglige kompetence i hvert fald må omfatte forordninger, direktiver og beslutninger. Artikel 173 antages imidlertid at gå videre til også at omfatte anden form for bindende aktivitet, som organerne skal udøve, såsom indgåelse af aftaler med tredjelande (artikel 228), indførelse af beskyttelsesforanstaltninger i medfør af artikel 226, etc. I det hele taget må artikel 173 siges at være hovedbestemmelsen for domstolskontrollen med EF's retsfastsættende og administrative virksomhed i videste forstand.

Hvem kan rejse sag? I medfør af artikel 173 kan et annullationssøgsmål rejses af enhver *medlemsstat,* af *Rådet* (mod Kommissionen) og af *Kommissionen* (mod Rådet). Herudover kan sag rejses af enhver *privat naturlig eller juridisk person,* såfremt han ønsker at klage over en beslutning, som angår – d.v.s. er adresseret til – ham. Private kan ligeledes rejse sag, hvis de ønsker at klage over beslutninger, som – skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning, rettet til en anden - dog berører dem umiddelbart og personligt. Formuleringen af privates søgsmålskompetence er ikke ganske klar. Hensigten er vel antagelig at give private adgang til at klage, uanset om den akt, de klager over, kalder sig en forordning eller formelt er rettet til en anden. En virkelig forordning kan pr. definition – jfr. artikel 189, der siger, at en forordning er almengyldig – aldrig være »personlig« og giver derfor ikke private klageadgang. Udtrykker en forordning en regel med et individuelt indhold, er reglen netop kun i formen en forordning, – reelt er den en beslutning. Kravet om, at en handling skal berøre den sagsøgende *direkte* og *personligt,* er i virkeligheden ganske vanskeligt at opfylde.

En afgørelse er ikke *personlig,* hvis den kun rammer en naturlig eller juridisk person i dennes egenskab af medlem af en gruppe (jfr. *National Confederation of Producers of Fruit and Vegetables v. EF-kommissionen* (sag 16–17/1962, Domssamlingen 1962, pag. 961), hvor det blev antaget, at en faglig organisation, repræsenterende en gruppe, der var ramt af en forordning, ikke var berørt »personligt«). Reglen er heller ikke personlig, hvis den kun rammer en enkelt person i ét land, men flere i andre lande. Fællesskabet må betragtes som en helhed.

Problemet om, at en forordning eller beslutning skal berøre den klagende person *direkte,* har været forelagt Domstolen i en række sager (f.eks. *Plaumann v. EF-*

kommissionen (sag 25/62, Domssamlingen 1963, pag. 211), *Glucoseries Reuniees v. EF* (sag 1/64, Domssamlingen 1964, pag. 883), *Getreute Importgesellschaft* v. *EF* (38/63) og *Sgarlata v. EF* (sag 40/64, Domssamlingen 1965, pag. 295), der alle er blevet afvist.

Søgsmålskompetencen for individer er følgelig betydelig snævrere end det i dansk ret accepterede begreb 'retlig interesse'. Såfremt det har været hensigten at give individet en klageadgang ved den Europæiske Domstol, svarende til de beføjelser, EF har over for private, må det erkendes, at dette ikke er lykkedes. Individets klageadgang er uhyre begrænset. Bortset fra beslutninger, adresseret til den pågældende, synes der alene at være adgang for private til at rejse en sag, for så vidt det skyldes en fejltagelse, at afgørelsen ikke er meddelt ham direkte.

Annullationssøgsmålets saglige omfang. I overensstemmelse med grundsætningerne i vesteuropæisk forvaltningsret er Domstolens prøvelsesret indskrænket til alene at angå fire nærmere opregnede kategorier af mangler, der vedrører det udstedende organs kompetence, aktens tilblivelse, dens indhold eller den retsstridige udøvelse af organets skøn. Denne begrænsning i søgsmålsgrundene svarer også til det hovedprincip, at Domstolen ikke er lovgiver. Domstolen skal tage de legale faktorer, der indgår i en vedtagelse, i betragtning, men Rådets (det politiske organ) og Kommissionens (det tekniske organ) vurderinger af de politiske, økonomiske og andre faktorer beror ofte på et skøn, som Domstolen – på en enkelt undtagelse nær – ikke har mulighed for eller kompetence til at efterprøve.

De fire i artikel 173 nævnte grunde er:

1. *Inkompetence* (lack of jurisdiction – Unzuständigkeit – incompétence el. inaptitude légale). Inkompetence foreligger, når enten Fællesskabet som sådant eller

det handlende organ (i modsætning til et andet EF-organ) ikke har hjemmel til at udstede den pågældende forskrift eller foretage den kritiserede handling. Dette er selvfølgelig helt klart, hvis organet træffer en beslutning på områder, der slet ikke indgår i Fællesskabet, f.eks. vedrørende medlemsstaternes asylpolitik, fordelingen af statsmidler inden for en medlemsstat eller vedtagelse af udenrigspolitiske beslutninger. Der er ligeledes ingen tvivl om, at der foreligger inkompetence, hvis der udstedes en forordning, hvor et direktiv er foreskrevet (eller omvendt). Mere tvivlsomt er problemet, hvor der foretages en handling fra Kommissionens side, der er nødvendig for at virkeliggøre Fællesskabets mål, men traktaten ikke indeholder direkte hjemmel til at udstede en sådan retsforskrift. Her må man indrømme organerne et vist spillerum, der imidlertid kan gøres ret begrænset under hensyn til, at artikel 235 indeholder en særligt foreskreven procedure for Rådet til at afhjælpe politiske mangler ved traktatteksten (se herom foran, pag. 57).

2. *Væsentlige formelle mangler.* Indsigelse mod en vedtagelse kan baseres på, at formforskrifter, nævnt såvel i traktaten som i de enkelte organers forretningsorden, er overtrådt, såfremt en sådan overtrædelse må betragtes som væsentlig. Formforskrifterne anses i hvert fald at angå regler om afstemningsproceduren, begrundelsen for vedtagelsen (artikel 190) eller deres offentliggørelse (artikel 191, stk. 2).

3. *Overtrædelse af EF-traktaten eller en retsregel vedrørende dens gennemførelse.* Formuleringen af denne søgsmålsgrund dækker for så vidt alle de tidligere nævnte, men retter sig først og fremmest til den udstedte akts indhold. Akten må ikke være i strid med Fællesskabsretten i videste forstand (herunder også den praksis, der udvikler sig ved Domstolen) eller i strid

med den almindelige folkeret i det omfang disse regler efter deres indhold må antages at være anvendelige på den af organerne trufne vedtagelse. Også kritik af den vurdering af fakta, der ligger til grund for beslutningerne, henhører under denne indsigelsesgrund.

4. *Magtfordrejning.* Magtfordrejning foreligger, når den udstedende myndighed anvender det i traktaten hjemlede skøn til at opnå et formål, som enten ikke er forudset eller som ligefrem er ulovligt. Princippet om magtfordrejning er anerkendt i alle medlemsstater, om end med et noget varieret indhold. Konstateringen af, hvorvidt denne mangel foreligger, kan være vanskelig, men vil i nogen grad kunne fremgå af den begrundelse, der skal ledsage Rådets eller Kommissionens vedtagelser.

En tilsidesættelse af en vedtagelse med denne begrundelse giver Domstolen en mulighed for – som en særegen undtagelse - at vurdere EF-organernes skønsmæssige beføjelser.

Tidsfrister. Ud over en afgrænsning af søgsmålskompetencen og søgsmålsgrundene fastlægger artikel 173, i 3. stk., at sag skal rejses inden to måneder efter den kritiserede handling alt efter sin art er offentliggjort eller meddelt klageren, eller, hvis dette ikke har fundet sted, senest to måneder efter, at klageren har fået kendskab til den. Det sidste vil være praktisk i den ovenfor beskrevne situation, hvor beslutning er rettet til en anden end klageren.

Sagens konsekvenser. Domstolen kan, såfremt den finder klagen berettiget, alene annullere den pågældende akt ved at erklære den for ugyldig. Domstolen er som nævnt ikke lovgiver og kan følgelig hverken ændre akten eller udstede en anden i stedet for den ulovlige. Domstolen kan dog bestemme, at visse af en annulleret

fordrings virkninger skal betragtes som bestående.

Det organ, fra hvilket en annuleret handling hidrører, skal gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige skridt. Normalt behøver organet intet at foretage med selve den annullerede akt, men der kan i henhold til den annullerede retsregel være truffet foranstaltninger, som kræves ophævet eller ændret. (Om eventuel erstatningspligt som følge af en hævdet ulovlig praksis – se nedenfor om artikel 215).

b. Søgsmål om uanvendelighed. Artikel 173 må antages udtømmende at angive, af hvilke grunde og med hvilke midler samt med hvilke virkninger Rådets eller Kommissionens retsakter direkte kan anfægtes, når sag herom indbringes for den Europæiske Domstol.

For at kunne rejse en sådan sag må den i artikel 173, stk. 3, nævnte tidsfrist på to måneder overholdes. Oversiddes denne, er handlingen gyldig. For så vidt angår forordninger, fraviges tidsbetingelsen imidlertid i visse særegne tilfælde. Såfremt der rejses sag ved Domstolen i forbindelse med Rådets eller Kommissionens virksomhed, og der under denne sag rejses spørgsmål om gyldigheden af en forordning – der f.eks. indeholder hjemmel for den aktivitet, der angribes under retssagen – da kan Domstolen bestemme, at forordningen er uanvendelig, selv om to månedersfristen er oversiddet (artikel 184). Denne bestemmelse udvider hverken kredsen af de søgsmålsberettigede eller de grunde, hvorpå en kritik af en forordning kan fremføres, men den giver på den anden side private mulighed for at anfægte en almengyldig forordning. En sådan mulighed eksisterer, som nævnt ovenfor, ikke efter artikel 173. Retsvirkningerne efter artikel 182 er imidlertid ikke annullation, men alene forordningens uanvendelighed på den konkrete aktivitet. Det kan dog næppe udelukkes, men må tværtimod betragtes som sandsynligt, at en dom af dette indhold vil foranledige Rådet eller Kom-

missionen til at ændre eller ophæve den pågældende forordning.

c. Søgsmål om ophævelse og ændring af tvangsforanstaltninger. EF-traktatens system bygger bl.a. på, at Rådet i forordninger kan hjemle tvangsforanstaltninger i form af f.eks, bøder til de private, der ikke efterkommer de regler, forordningerne indeholder, og som umiddelbart forpligter borgerne. Artikel 172 indeholder hjemmel for, at Rådet (men derimod ikke Kommissionen) i en sådan forordning kan tillægge Domstolen uindskrænket prøvelsesret vedrørende sådanne tvangsforanstaltninger med den virkning, at Domstolen kan ophæve eller ændre dem. Der er her tale om en udvidelse af søgsmålsgrundlaget, idet Domstolen ud over de fire i artikel 173 nævnte indsigelser – der alle er udtryk for en legalitetskontrol – tillige kan prøve administrationens skøn. Der er ligeledes tale om en udvidelse af Domstolens beføjelser. Finder Domstolen indsigelsen mod tvangsforanstaltninger berettiget, kan disse ændres, hvorved Domstolen tillægges en administrativ funktion, som ikke kendes ved andre sagsanlæg. Domstolen kan således nedsætte pengebøder eller vælge andre tvangsforanstaltninger i henhold til den til grund liggende forordning.

Den i artikel 172 forudsatte adgang til at vedtage tvangsforanstaltninger med den nævnte fulde prøvelsesret er udnyttet i rådsforordning nr. 11/65 (O.M. 1121/60) om transport, jfr. artikel 79 og forordning nr. 17/62 om konkurrenceforhold (O.M. 204/62), jfr. artikel 85 og 86.

2. *Sagsanlæg mod ulovlig passivitet.* Fællesskabsorganer har inden for de rammer og beføjelser, som EF-traktaten fastsætter, pligt til at handle. Handlepligten fremgår af en række specielle bestemmelser i traktaten, f.eks., artikel 189, stk. 1. Der kan i denne forbindelse

være grund til særligt at fremhæve reglen i artikel 169, hvorefter Kommissionen er forpligtet til at gå i aktion, hvis en medlemsstat udviser traktatstridig adfærd.

Hvem kan rejse sag? Undlader Rådet eller Kommissionen i strid med traktaten at træffe beslutning, kan sag herom indbringes for Domstolen. Søgsmålskompetent er for det første *medlemsstater* samt *Fællesskabets Organer*. Kompetencen til at rejse klage over passivitet tilkommer således også Parlamentet og de øvrige udvalg. Begrundelsen for, at søgsmålskompetencen over for passivitet er videre end over for aktivitet, er ikke nem at få øje på. Søgsmålskompetencen tilkommer endvidere enhver *fysisk* eller *juridisk* person, for så vidt Fællesskabets organer har undladt at træffe en afgørelse, rettet til ham. Udtrykket 'afgørelse' fortolkes vidt, som omfattende enhver bindende aktivitet, der er hjemlet i Fællesskabsretten, og gælder følgelig – jfr. artikel 175, 3. stk. – ikke blotte henstillinger eller udtalelser. Indbringelse af klage over passivitet forudsætter, at organet er blevet særlig advaret ved en opfordring til at handle. Hvis organet ikke har taget stilling hertil inden to måneder, kan klagen indbringes inden for en frist på yderligere to måneder (artikel 175, stk. 2).

Sagens konsekvenser. Virkningen af en dom kan aldrig gå videre end at det fastslås, at Rådet eller Kommissionen har tilsidesat deres handlepligt. Domstolen har naturligvis ingen kompetence til at gennemføre den manglende handling. Denne pligt til gennemførelse påhviler det dømte organ, (jfr. artikel 176).

C. KLAGER OVER PRIVATE

Såvel ved udstedelsen af forordninger som af beslutninger har EF mulighed for direkte – d.v.s. uden om de nationale statsorganer – at forpligte individuelle na-

turlige eller juridiske personer. Det kunne udmærket tænkes, at den Europæiske Domstol var gjort kompetent til at pådømme privates ikke-overholdelse af fællesskabsretten. *En sådan kompetence eksisterer imidlertid ikke.* Dette skyldes muligvis, at der ikke er større trang til at involvere Domstolen i sådanne sager. For det første vil mange overtrædelser fra privates side af fællesskabsretten ofte kun have begrænsede virkninger. For det andet må det antages, at privates overtrædelser vil kunne pådømmes af de nationale domstole, eventuelt i forbindelse med anvendelsen af artikel 177, jfr. nedenfor. Fællesskabet er ikke nødvendigvis part i sådant søgsmål, da fællesskabsretten i relation til individet i det omfang, fællesskabsret i det hele taget er bindende, har karakter af national ret, og overtrædelser må følgelig behandles på samme måde som andre nationalretlige lovovertrædelser. Skulle Fællesskabet vælge at være part, bliver sagen imidlertid ikke af den grund unddraget de nationale domsmyndigheders kompetence, jfr. artikel 183.

Fra reglen om, at den Europæiske Domstol ikke er kompetent til at pådømme naturlige eller juridiske personers opfyldelse af Fællesskabsretten, gælder der imidlertid den foran omtalte undtagelse, hvor der over for private er vedtaget tvangsforanstaltninger. Her kan Domstolen i medfør af artikel 172 i fuldt omfang vurdere lovligheden og rimeligheden af den pågældende tvangsforanstaltning og eventuelt ændre denne netop på grundlag af vurderingen af den privates handling.

Domstolen er dog kompetent til at afgøre tvister mellem Fællesskabet og dets ansatte, herunder kommissionsmedlemmerne, for det tilfælde, at der skulle rejses sag mod dem med påstået uansøgt afsked.

10. Præjudicielle spørgsmål – artikel 177

Begrundelse for artikel 177 – Omfanget af de nationale retters forpligtelser – Hvilke organer? – Hvilke sager? – »Klare sager« – Tidligere afgjorte sager – Afgørelsens virkninger.

Ud over at afgøre konkrete tvister i forbindelse med ikke-overholdelse af traktatens bestemmelser har den Europæiske Domstol i medfør af artikel 177 fået tillagt kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål, der måtte opstå ved medlemsstaternes nationale domstole.

Problemer af fællesskabsretlig karakter kan opstå i det omfang, fællesskabsretten er umiddelbart anvendelig i den nationale ret. Dette gælder for visse traktatbestemmelser, for forordninger og beslutninger. Finder en overtrædelse af fællesskabsretten sted, vil den nationale domstol skulle tage stilling til indholdet og herunder fortolkningen af fællesskabsretten. Det kan f.eks. tænkes, at der ved en national domstol rejses krav mod et privat firma om betaling af told, og at dette firma gør gældende, at toldens opkrævning er uforenelig med fællesskabsretten. Eller at en person nægter at betale et beløb til et statsejet selskab, fordi han hævder, at selskabet er oprettet i strid med reglerne i EF-traktaten. Det kan ligeledes tænkes, at der i en retssag mellem to private firmaer gøres gældende, at det ene firmas handlemåde er stridende mod fællesskabsrettens konkurrenceregler.

I alle sådanne tilfælde skal den nationale domstol tage stilling til fællesskabsrettens indhold. For at sikre, at de nationale retter kommer til ensartede resultater, fastslår artikel 177, at den nationale ret, før den afsiger dom, kan forelægge det fællesskabsretlige spørgsmål for den Europæiske Domstol. Er den nationale ret en

instans, hvis afgørelser ikke kan appelleres, så er domstolen *pligtig* til at indbringe sagen for den Europæiske Domstol.

Der er altså her tale om, at der pålægges de nationale retter en traktatmæssig forpligtelse, der i nogen grad indskrænker den kompetence, der normalt tilkommer de højeste domstole.

Artikel 177 er imidlertid velbegrundet. Seks eller flere landes nationale retsinstanser ville – hvis artikel 177 ikke fandtes – utvivlsomt kunne komme til forskelligartede resultater ved fortolkning af traktaten. En forskellig opfattelse af fællesskabsrettens indhold vil kunne forrykke den balance mellem de forpligtelser, der påhviler medlemsstaterne indbyrdes, som enhver international overenskomst er udtryk for. Man påtager sig normalt kun forpligtelser, fordi der er fordele for bundet med, at medkontrahenten påtager sig tilsvarende forpligtelser. Dette er så meget desto mere udtalt inden for EF, der bygger på et legalitetsprincip, hvorefter det retlige grundlag er bestemmende for indholdet af fællesskabsforpligtelserne, og hvor disse netop i vidt omfang går ud på at skabe en bestemt national retstilstand i alle medlemsstater. Medlemsstaternes nationale retsorden kontrolleres af nationale domstole, men denne kontrol udøves – efter EFs etablering – nu delvist på grundlag af regler, der i hvert fald i form, men ofte også i indhold, adskiller sig fra traditionel national ret.

Den Europæiske Domstols muligheder for at sikre en ensartet fortolkning af en multilateral traktat er et spændende forsøg på at sikre en mere effektiv gennemførelse af internationale retsregler.

Omfanget af de nationale retters forpligtelser til at indbringe præjudicielle spørgsmål for den Europæiske Domstol har imidlertid givet anledning til tvivl. Medens det fremgår af artikel 177, at kompetencen til at indbringe sagen ligger hos retten og ikke f.eks. hos parterne, er det ikke klart, om udtrykket »ret« omfatter

andet end de ordinære domstole. I den sparsomme praksis, der eksisterer på dette punkt, har den Europæiske Domstol imidlertid antaget, at pligten til at forelægge sagen efter artikel 177, stk. 3, også påhviler en *permanent administrativt* nedsat *voldgiftsret*, der var sidste instans i afgørelsen af sager vedrørende udbetaling af enkepension. (Sag 61/65 om *enken Vaassen – Göbbels*, Domssamlingen 1966, pag. 583. Se også i samme retning sag 28–30/62 *Da Costa & Schaake mod det hollandske finansministerium*, Domssamlingen 1963, pag. 63).

Det er endvidere uklart, hvorvidt bestemmelsen i artikel 177, stk. 3, omfatter alle sager, hvor nogle af de i traktatbestemmelsen opregnede problemer opstår. Navnlig fra fransk side har man i overensstemmelse med den franske administrationsdomstols praksis gjort gældende, at pligten til forelæggelse ikke gælder, hvor fællesskabsretten efter den nationale domstols opfattelse er »klar« (teorien om »acte clair«), jfr. således Conseil d'État-afgørelsen af 19. juni 1964 i sagen *Shell-Berre*, hvor det blev antaget, at pligt til anvendelsen af artikel 177, stk. 3, ikke forelå i sagen. Kommissionen har som svar på en forespørgsel fra parlamentet givet udtryk for, at hvor fortolkningen af traktaten virkelig er »klar«, er der ingen pligt til at forelægge sagen i medfør af 177, 3. stk. Man har altså blankt accepteret den franske teori.

En anvendelse af dette synspunkt synes imidlertid sjældent at være praktisk eller hensigtsmæssigt. Det er med rette blevet hævdet, at antagelsen af, at et fortolkningsspørgsmål er »klart«, måtte forudsætte, *at* der mellem de – indtil nu – på fire sprog udfærdigede retsnormer ikke opstår sproglige problemer, der kan påvirke fortolkningen, *at* de juridiske udtryk, der anvendes på de fire sprog, er identisk i deres indhold, *at* de nationale retsinstanser kender de fortolkningsresultater, der er fremkommet fra såvel den Europæiske Domstol

som nationale domstole, og *at* disse resultater ikke divergerer o.s.v., o.s.v. Opfyldelsen af disse forudsætninger vil sjældent være til stede. Hertil kommer, at en accept af teorien om den klare akt vil kunne undergrave traktatens system, hvorefter man netop søger at gennemtvinge en ensartet fortolkning af fællesskabsretten. På den anden side må man ikke være blind for, at det må være muligt for de nationale domstole at undlade at forelægge sagen for den Europæiske Domstol, hvis påstanden om anvendelse af fællesskabsretten åbenbart er fremsat for at trække en sag i langdrag.

I sammenhæng med det anførte opstår det spørgsmål, om artikel 177, stk. 3, gælder i det tilfælde, hvor det fællesskabsretlige spørgsmål *tidligere er afgjort* af den Europæiske Domstol. I denne situation er det antaget, at nationale retsinstanser ikke har pligt til at forelægge sagen for den Europæiske Domstol. Dette resultat synes rimeligt allerede af den grund, at den Europæiske Domstols afgørelse af præjudicielle spørgsmål er af abstrakt karakter. Parterne i den egentlige sag er ikke til stede, og Domstolen har netop til opgave at fastslå, hvad der for fremtiden skal være bindende for alle medlemmer af Fællesskabet, jfr. sagen *da Costa & Schaake* 28–30/62 (Domssamlingen 1963, pag. 63) og *Kurt A. Becher v. Hauptzollamt München* 13/67 (Domssamlingen 1968, pag. 281).

Domstolens kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål omfatter foruden fortolkning af EF-traktaten også gyldigheden og fortolkningen af handlinger fra Fællesskabets organer samt fortolkningen af vedtægter for institutioner, der oprettes af Rådet (artikel 177, stk. 1). Kompetencen omfatter således alle juridiske spørgsmål vedrørende gyldigheden og indholdet af Fællesskabets retsforskrifter og administrative akter.

En afgørelse af præjudicielle spørgsmål efter artikel 177 er bindende for den nationale domstol i den forstand, at såfremt sagen af den nationale domstol *skal*

afgøres på basis af Fællesskabsret, så skal den Europæiske Domstols fortolkning lægges til grund. Derimod er det den nationale domstol, der på grundlag af national ret alene tager stilling til, hvorvidt fællesskabsret finder anvendelse i den konkrete sag. De konflikter, der herved kan opstå, er omtalt ovenfor.

11. Domstolens funktion i øvrigt

Erstatningssager – Funktion som voldgiftsret.

Ud over den kompetence, der allerede er omtalt, er Domstolen kompetent i medfør af artikel 178 til at afgøre sager vedrørende *erstatning* af skader forvoldt af Fællesskabets organer eller af dets ansatte under udøvelsen af deres hverv. Sådanne erstatningssager skal afgøres i overensstemmelse med de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer (artikel 215). Denne formulering af det erstatningsretlige grundlag vil – med tiden – kunne give anledning til interessante retssammenlignende undersøgelser af erstatningsrettens fælleseuropæiske indhold.

Sag må kunne anlægges af enhver, der har lidt et tab, og det giver således navnlig private mulighed for at afbøde konsekvenserne af Rådets eller Kommissionens ulovlige beslutninger.

Domstolen kan ligeledes fungere som *voldgiftsret* i henhold til særlig aftale mellem parterne, hvad enten det drejer sig om tvister mellem medlemsstater, der vedrører området for EF-traktaten (artikel 182), eller om tvistigheder i forbindelse med aftaler af offentligretlig eller privatretlig art, indgået af Fællesskabet (artikel 181).

IV. Reglerne

12. Fællesskabsreglerne

Fællesskabets grundlag – Fællesskabets politik.

Til gennemførelsen af Fællesskabets målsætning i overensstemmelse med de i traktaten fastlagte principper indeholder EF-traktaten regler, der i nogle tilfælde har karakter af rammebeskrivelser og i andre tilfælde indeholder en detaljerigdom, der prætenderer på en fuldstændig regulering af det pågældende sagområde.

EF-traktaten sondrer, for så vidt angår de materielle bestemmelser, mellem *Fællesskabets grundlag* (artiklerne 9 – 84) og *Fællesskabets politik* (artiklerne 85 – 130). Denne sondring antyder, at den førstnævnte gruppe bestemmelser indeholder regler, hvorved selve grundlaget for Fællesskabet etableres, medens det politiske afsnit omfatter bestemmelser, der fastslår, hvorledes Fællesskabets opgaver skal løses, – altså snarere en angivelse af metoder end en fastlæggelse af regler. Sondringen er imidlertid ikke klart gennemført i traktaten, idet også det førstnævnte afsnit indeholder sådanne »politiske« regler, f. eks. om den ydre toldpolitik (artiklerne 28 og 29) og om udarbejdelse af en fælles landbrugspolitik (artikel 43). Omvendt indeholder det politiske afsnit ligeledes regler, der må siges at høre til Fællesskabets grundlag. Den angivne sondring kan på baggrund heraf ikke tillægges juridisk betydning ved fortolkningen af traktatens bestemmelser, men kan alene opfattes som en praktisk opdeling, der – om ikke ganske præcist – henle-

der opmærksomheden på den forskel i medlemmernes forpligtelser, som eksisterer inden for de emnegrupper, der behandles i de respektive afsnit.

Afsnittet om Fællesskabets grundlag vedrører først og fremmest etableringen af fællesmarkedet og hvad der nødvendigvis knytter sig hertil: frie varebevægelser (afdeling I.); den fri bevægelighed for personer (arbejdstagere), for tjenesteydelser, etableringsfrihed og den frie bevægelse af kapital (afdeling III.). Som et nødvendigt korrelat til fællesmarkedet – se herom foran pag. 28 – må der etableres en fælles landbrugspolitik (afdeling II.) og en fælles transportpolitik (afdeling IV.).

Mange af traktatens materielle regler er i dag uden betydning, simpelthen fordi de er opfyldt, forinden eller samtidig med overgangsperiodens udløb den 1. januar 1970. I det følgende skal de vigtigste af de regler, der fortsat har aktualitet, gennemgås for at klargøre reglernes formål, deres indhold og gennemførelsen af de pågældende bestemmelser.

13. Varer

Indre og ydre toldgrænser – Finanstold – Kvantitative restriktioner – Toldkontingenter.

Hovedbestemmelsen om de frie varebevægelser (artikel 9) fastslår, at Fællesskabets grundlag er en toldunion, som omfatter al vareudveksling.

Toldunionen er, som tidligere nævnt, karakteriseret ved to sæt af regler. For det første indebærer en toldunion en fuldstændig ophævelse af de indre toldgrænser, d.v.s. forbud mod told ved indførsel fra og udførsel til andre medlemsstater. For det andet forudsætter en toldunion gennemførelse af en fælles toldtarif for medlemslandene i relation til udenforstående tredjelande. Også alle andre afgifter, der har tilsvarende virkning, f. eks. import- eller eksportafgifter omfattes af reglerne om toldunionen og kan således som hovedregel ikke opretholdes i forholdet mellem medlemsstaterne indbyrdes. For så vidt angår finanstold, d.v.s. en toldafgift, hvis hovedformål er at fungere som en indtægtskilde for statskassen snarere end at virke som beskyttelse for lokale produkter, gælder dog den regel, at medlemsstaterne kan lade sådan told erstatte af en intern afgift. Hovedbetingelsen er imidlertid, at denne afgift må pålægges uden diskrimination, d.v.s. at den må omfatte både importerede varer og egne produkter (hvis sådanne findes) – jfr. nærmere herom artikel 95.

Som et nødvendigt korrelat til reglerne om forbudet mod afgifter mellem medlemsstaterne bestemmer artiklerne 30 – 37, at *kvantitative indførsels-* og *udførselsrestriktioner* såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning er forbudt mellem medlemsstaterne. Disse bestemmelser er dog ikke til hinder for sådanne forbud eller restriktioner, der er begrundet i hensynet til

den offentlige moral, den offentlige orden, sikkerhed, sundhed, beskyttelse af planter, nationale skatte eller industriel og kommerciel ejendomsret. Såfremt kvantitative restriktioner opretholdes med hjemmel i disse undtagelsesbestemmelser, må restriktionerne dog hverken udgøre et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne (artikel 36).

De varer, som således frit kan omsættes overalt inden for Fællesskabet, er dels varer, der er produceret i medlemsstaterne, og dels varer der hidrører fra tredjelande, for hvilke der i én af medlemsstaterne er betalt den told eller de tilsvarende afgifter, som den ydre toldgrænse for Fællesskabet fordrer. Undtaget fra den generelle regel om fri omsættelighed er landbrugsvarer, for hvilke særlige ordninger gælder – se herom pag. 134 – samt varer, der er nødvendige til beskyttelse af medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser, såsom våben, ammunition og krigsmateriel iøvrigt. Over for disse varegrupper er de enkelte medlemsstater frit stillet.

For så vidt angår gennemførelsen af en fælles toldtarif over for tredjelande, kan der imidlertid opstå vanskeligheder, særlig for de medlemsstater, der for visse varegruppers vedkommende havde en lavere toldgrænse. Man kan således tænke sig, at det har betydning for industrien i en medlemsstat at kunne importere råvarer eller halvfabrikata uden told eller i hvert fald til en lavere told end den, der fremgår af den fælles ydre toldtarif.

For at imødekomme sådanne vanskeligheder i nogle af medlemsstaterne giver artikel 25 mulighed for indrømmelse af *toldkontingenter*, for hvilke der ydes toldnedsættelse eller toldfrihed. Betingelserne er varierende, efter hvilke varer der er tale om, men fællesbetingelsen er, at den samlede produktion i EF af visse varer ikke er tilstrækkelig til at dække en medlemsstats behov, og at dette behov for en væsentlig dels vedkommende tra-

ditionelt dækkes ved indførsel fra tredjelande. Toldkontingenter kan også indrømmes, såfremt en ændring af de traditionelle forsyningskilder vil kunne få skadelige virkninger for den pågældende medlemsstats forarbejdende industrier.

Sådanne toldkontingenter, der nøje angiver, hvor stort et kvantum af de pågældende varer, der må indføres til reduceret told eller uden told, modvirker normalt ikke de mål, som toldunionen tilstræber, idet handelen mellem medlemsstaterne indbyrdes jo er helt liberaliseret, således at den naturlige konkurrencesituation virker samtidigt og ved siden af de indrømmede toldkontingenter.

For så vidt angår landbrugsvarer, er anvendelsesmuligheden for toldkontingenter større, idet betingelserne herfor alene er, at der ikke fremkommer alvorlig forstyrrelse på markedet for de nævnte varer.

Kompetencen til at indrømme toldkontingenter ligger for visse varers vedkommende hos Rådet, der træffer beslutninger herom med kvalificeret majoritet på grundlag af forslag fra Kommissionen. Kompetencen, for så vidt angår visse andre varegrupper, herunder landbrugsvarer, ligger alene hos Kommissionen.

Ved afgørelsen af, om toldkontingenter skal indrømmes, skal Kommissionen – ud over at undgå, at der opstår alvorlige forstyrrelser i medlemsstaternes økonomiske liv – bl. a. tage hensyn til Fællesskabets interesser, herunder samhandel med tredjelande, og en rationel udvikling af produktionen og forbruget samt undgåelse af, at konkurrencevilkårene for færdigvarer mellem medlemsstaterne fordrejes.

Såfremt Kommissionen (eller i visse tilfælde Rådet) ikke imødekommer en stats ønske om toldkontingenter, kan sag mod det pågældende organ anlægges ved den Europæiske Domstol. Dette har flere lande benyttet sig af.

Det siger sig selv, at en gennemførelse af en sådan

toldunion er et kompliceret apparat, som ikke kan etableres fra den ene dag til den anden, og traktaten bestemmer da også, at toldunionen skal gennemføres gradvis i tre etaper i løbet af overgangsperioden på tolv år.

Toldunionen er imidlertid nu gennemført halvandet år hurtigere end forudsat. Nogle af traktatens regler har imidlertid fortsat interesse. Dette gælder især de regler, der søger at afhjælpe de vanskeligheder, som en integreret vareomsætning medfører, f. eks., og især, reglerne om indrømmelse af toldkontingenter.

14. Arbejdskraft

Retten til arbejde – Afskaffelse af diskriminering – Fælleseuropæisk arbejdsformidling – Bolig – Sociale ydelser – Ind- og udrejsebestemmelser.

Oprettelsen af et fællesmarked forudsætter bl. a. fri bevægelse af produktionsfaktorerne i videst muligt omfang, således at spørgsmålet om produktionssted ikke bestemmes af nationale, men af økonomiske og praktiske overvejelser.

Vedrørende den frie bevægelse af arbejdskraften (lønmodtagere) bygger EF-traktaten på to hovedprincipper.

For det første sikrer man, at lønmodtagere skal have ret til at søge faktisk tilbudte stillinger, til frit at skifte opholdssted inden for medlemsstaterne for at søge og tage arbejde, og at blive boende på en medlemsstats område efter at have haft ansættelse dér.

For det andet må man inden for en stats område afskaffe forskelsbehandlingen mellem medlemsstaternes arbejdstagere, for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår. Dette ikke-diskriminerings-princip gælder imidlertid kun – som over alt i traktaten – for så vidt eksisterende forskelle er begrundet i nationalitet. Traktaten bestemmer ikke, at vilkårene i de forskellige medlemsstater i øvrigt skal være ensartede. På den anden side har den frie bevægelighed af arbejdskraften rent faktisk bevirket en ensartethed i arbejdsvilkårene, og der er næppe tvivl om, at udviklingen vil fortsætte i samme retning.

De nævnte hovedprincipper forudsætter på mange områder et nøje samarbejde mellem medlemsstaterne, såvel for så vidt angår administrationen – herunder især

arbejdsformidling – som materielle regler med hensyn til at fjerne eksisterende vanskeligheder for arbejdskraftens bevægelighed.

Ifølge EF-traktatens artikel 49 skal Rådet – efter forslag fra Kommissionen og efter indhentet udtalelse fra Det økonomiske og sociale Udvalg – give nærmere regler herom, enten i form af forordninger (der er umiddelbart bindende i medlemsstaterne) eller i form af direktiver (der overlader gennemførelsen af reglerne til de enkelte medlemsstater). Flere forordninger og direktiver er gennem årene blevet vedtaget, men disse er nu alle afløst af rådsforordning nr. 1612/68 (O.M. L 257/2/68) og rådsdirektiv nr. 68/360 (O.M. L 257/13/68), begge af 15. oktober 1968.

Forordning nr. 1612/68 understreger retten for enhver statsborger i en medlemsstat til at have lønnet beskæftigelse i en anden medlemsstat efter de samme regler, der gælder for egne statsborgere. De hidtil gældende regler angående arbejdstilladelser er afskaffet for borgere i medlemsstaterne. Fællesskabets borgere må ikke behandles anderledes end egne borgere med hensyn til aflønning, ferie og afskedigelser. De skal kunne deltage i undervisning i faglige skoler og omskolingscentre. De skal have ret til ligestilling m.h.t. medlemsskab af fagforeninger og skal kunne vælge og vælges til tillidsposter inden for det fagretlige system. En lønmodtagers ægtefælle og børn – samt forældre, over for hvem arbejdstageren har forsørgerpligt – har ret til at tage ophold sammen med lønmodtageren. Ægtefælle og børn har ret til beskæftigelse og børn tillige til undervisning, lærlingeuddannelse, etc.

For at gennemføre samarbejdet om *arbejdsformidling* indeholder forordningen regler om oprettelse af det *Europæiske Koordineringsbureau* for udligning af arbejdstilbud og ansøgninger om beskæftigelse. Man har ligeledes nedsat et teknisk udvalg, bestående af regeringsrepræsentanter, som har til opgave at bistå Kommissio-

nen ved gennemførelse af forordningen og eventuelle supplerende bestemmelser. Herudover er nedsat et rådgivende udvalg, der tillige omfatter repræsentanter for arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationerne. Dette udvalg skal bistå Kommissionen i undersøgelse af spørgsmål vedrørende gennemførelse af lønmodtagernes frie bevægelighed og beskæftigelse.

Den frie bevægelighed af arbejdskraften forudsætter en række interne foranstaltninger. De problemer, der navnlig opstår, og som hver enkelt stat må løse, er især spørgsmålet om bolig og sociale sikkerhedsforanstaltninger.

For så vidt angår *bolig*, bestemmer forordningen udtrykkelig, at der ikke må diskrimineres med hensyn til adgang til bolig eller til køb af fast ejendom (lejlighed eller hus) over for medlemsstaternes borgere. Denne ret gælder dog kun i forbindelse med udførelse af arbejde og antages ikke at omfatte retten til erhvervelse af f. eks. et sommerhus eller en fast ejendom for investeringsformål.

For så vidt angår *sociale ydelser*, er spørgsmålene mere komplicerede. Dette skyldes først og fremmest, at der for mange sociale ordninger gælder karensbestemmelser, således at arbejde eller ophold i et vist tidsrum er bestemmende for retten til ydelsen eller dennes størrelse. Hertil kommer, at flere af de sociale sikringsforanstaltninger omfatter arbejdstagerens familie, der jo ikke nødvendigvis behøver at opholde sig i den medlemsstat, hvor arbejdstageren har sit virke.

For at sikre, at disse problemer ikke hindrer den frie bevægelighed af arbejdskraften, bestemmer artikel 51, at Rådet med enstemmighed – på forslag af Kommissionen – skal sikre, at der sker en sammenlægning af alle tidsrum, der i de forskellige nationale lovgivninger tages i betragtning med hensyn til at opnå og vedligeholde retten til ydelser samt med hensyn til disses beregning. Endvidere skal Rådet gennemføre, at der kan foretages

betaling af ydelser til alle berettigede personer, der bor inden for medlemsstaternes område.

Artikel 51 er gennemført ved forskellige kommissionsforordninger, hvoraf den seneste, nr. 1251/70, er vedtaget den 29. juni 1970, (O.M. L 142/24/70).

Ordningen omfatter foruden lønmodtagere alle, der har pligt til at deltage i sociale sikringsordninger, og kan således også finde anvendelse på visse grupper af selvstændige.

Forordningen tilstræber ingen ensartethed for de sociale ydelser i de forskellige lande, men hviler på det hovedprincip, at sikringsordninger bestemmes af beskæftigelseslandets lovgivning, både med hensyn til den sikredes forpligtelser – til f. eks. at yde bidrag til ordningerne – og med hensyn til rettigheder. Forordningen følger naturligvis nøje de regler, der er fastsat i artikel 51, og bygger således på såvel *ikke-diskriminationsprincippet* som *sammenlægningsprincippet* for eventuelle karensperioder. For så vidt angår sociale pensioner, vil arbejdstageren eller hans eventuelle efterladte have krav på udbetalinger fra hvert medlemsland og i forhold til det tidsrum, den pågældende har været beskæftiget dér *(pro rata temporis-princippet)*. Endelig skal samtlige ydelser kunne udbetales i et hvilket som helst af medlemslandene, *(exportabilitetsprincippet)*.

Ifølge rådsdirektiv 68/360 (O.M. L 257/13/68) fastslås, at arbejdstagere og deres familier skal have *fri ret til udrejse og indrejse* for at søge arbejde i et andet medlemsland på grundlag af legitimationskort eller pas. Visum o.lign. må ikke kræves. Medlemsstaterne har pligt til at udstede opholdstilladelse på basis af en legitimation og en arbejdsgivererklæring eller en arbejdsattest. Opholdstilladelsen skal gælde i mindst fem år og skal uden videre forlænges.

Uanset de lettelser i den frie bevægelighed i arbejdskraften, som EF's system medfører, er det fortsat således, at langt den største del af den fremmede arbejds-

kraft i medlemslandene hidrører fra lande, der ikke er tilsluttet eller kan forventes at blive tilsluttet det Europæiske Fællesskab.

15. Etableringsret og tjenesteydelser

Afskaffelse af diskriminering – Etableringsplanen – Problemet om fast bopæl – Samordning af national lovgivning – Eksamensbeviser – Selvstændig erhvervsvirksomhed – Fri udveksling af tjenesteydelser.

For så vidt angår selvstændige erhvervsdrivende, gælder reglerne i artiklerne 52 – 58 om etableringsretten. I dette kapitel er der ikke tale om en ubetinget ret til at etablere sig frit i et andet medlemsland, – en sådan fri etableringsret eksisterer jo end ikke i det egne land, for så vidt angår visse erhverv, – men alene en forpligtelse for medlemsstaterne til at fjerne alle de hindringer, der er begrundet i nationalitet. Reglerne om etableringsretten er således et direkte udslag og en mere detaljeret gennemførelse af princippet om ikke-diskriminering, således som dette princip er formuleret i artikel 7.

Begrundelsen for at gennemføre en ikke-diskriminerende etableringsret er klar nok. Den bygger på det for Fællesskabet gennemgående princip, at forøgelse af produktivitet og levestandard forudsætter den mest rationelle brug af produktionsfaktorerne, og dette kan bedst finde sted, såfremt *stedet* for udnyttelsen af produktionsapparatet ikke er indskrænket af nationale politiske grænser, men alene er motiveret af overvejelser, der er relevante for den pågældende produktion.

Artikel 52 forpligter følgelig til den gradvise *afskaffelse* af restriktioner, som hindrer statsborgerne i en medlemsstat i frit at etablere sig på en anden medlemsstats område eller til at oprette agenturer, filialer eller datterselskaber. Retten til selv at etablere sig indebærer adgang til at drive selvstændig erhvervsvirksomhed, til at oprette og lede private selskaber, etc.

Etableringsretten omfatter alle erhverv, med mindre det pågældende erhverv varigt eller lejlighedsvis er forbundet med offentlig virksomhed. Denne undtagelse kan navnlig tænkes anvendt i forbindelse med advokat-, revisor-, læge- og dyrlægevirksomhed. Hertil kommer de samme undtagelser, som gælder for stort set alle de forpligtelser, som traktaten pålægger medlemsstaterne m.h.t. ændringer i den interne retstilstand, nemlig retten for medlemsstaterne til fortsat at foreskrive særbehandling af fremmede statsborgere, såfremt dette er begrundet i hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed.

Ud over den generelle forpligtelse til at undlade restriktioner indeholder traktatens artikel 54 en angivelse af en elastisk fremgangsmåde til gennemførelse af hovedprincippet. Betingelserne for etablering i de enkelte lande og – inden for hvert land – i de enkelte fag er så forskellige, at en gennemførelse af Fællesskabets etableringsret kun kan finde sted efter en nøje undersøgelse af de nationale regler og den nationale praksis. Ifølge artikel 54, stk. 1, skal Rådet følgelig – efter forslag af Kommissionen og indhentet udtalelse fra Det økonomiske og sociale Udvalg – vedtage »en almindelig plan« for ophævelse af de på nationalitet grundede begrænsninger for etableringsfriheden. En sådan plan – »etableringsplanen« – er vedtaget af Rådet den 25. oktober 1961. Planen forudsætter, at Rådet ved direktiver træffer beslutning om dennes ikrafttræden inden for de enkelte erhvervsgrene. Der er indtil 1971 vedtaget over 40 direktiver, omfattende forskellige erhverv, og der er yderligere forelagt 60 forslag for Rådet. Nogle af disse forslag stammer fra 1964, og de kan næppe alle ventes vedtaget, i hvert fald ikke i den foreliggende form og med det foreslåede indhold. Skønt der således har været betydelig aktivitet på dette område, er der dog mange opgaver, der skal løses forinden, at etableringsfriheden blot tilnærmelsesvis kan siges at være gennemført.

Selv om etableringsplanen ikke har umiddelbare retsvirkninger for medlemsstaterne (retsvirkningerne er knyttet til direktiverne), er dens indhold dog af væsentlig betydning. Den præciserer de generelle retningslinjer, der indeholdes i traktatens artikel 54, stk. 3, og fastslår det nærmere indhold iøvrigt af EF-traktatens liberaliseringspolitik. Etableringsplanen indeholder således en ikke-udtømmende angivelse af restriktioner for etablering, som ikke må anvendes alene over for udlændinge. Etableringsretlige begrænsninger, som gælder lige fuldt for egne statsborgere og for statsborgere i medlemsstaterne, må derimod opretholdes, ligesom der intet forbud gælder for indførelse af nye begrænsninger, når blot disse på samme måde er af ikke-diskriminerende art. Man må således ikke have bestemmelser, der alene forbyder udlændinge visse erhverv eller som uden at være direkte forbud alligevel gør etableringen vanskelig, såsom krav om særlig tilladelse eller om forudgående fast bopæl i et længere tidsrum, etc. Spørgsmålet om fast bopæl har imidlertid – på grund af reglerne om tjenesteydelser og reglen om oprettelse af filialer – ikke den største betydning.

Når udlændingen har etableret sig, må han have samme rettigheder som landets egne borgere med hensyn til erhvervets udøvelse, såsom retten til at afgive tilbud, opnå koncessioner og offentlig støtte samt til at blive medlem af erhvervssammenslutninger. Det siger sig selv, at retten til etablering må ledsages af regler om indrejse, ophold og almindelig retsevne, herunder adgang til domstolene uden forudgående sikkerhedsstillelse.

EF-traktaten går imidlertid videre end til blot at kræve diskriminerende etableringsbetingelser ophævet, idet traktaten herudover forpligter til en *samordning af medlemsstaternes lovgivning* for at gøre etableringsadgangen lettere. Artikel 57, stk. 1, indeholder således mulighed for udstedelse af direktiver om gensidig anerkendelse af *eksamensbeviser* og andre kvalifikationsattester.

Ingen sådanne direktiver er endnu vedtaget, men siden 1967 er forelagt direktivforslag vedrørende arkitekter (O.M. 239/15/67), læger (O.M. C 54/12/69), tandlæger (O.M. C 54/24/69), apotekere (O.M. C 54/48/69), ingeniører (O.M. C 99/7/69), sygeplejersker (O.M. C 156/17/69), optikere (O.M. C 155/4/69), jordemødre (O.M. C 18/4/70) og dyrlæger (O.M. C 92/21/70).

Direktivforslagene om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser griber tilsyneladende afgørende ind i de enkelte landes uddannelsessystemer, idet forudsætningen for anerkendelsen af eksamensbeviser efter direktivforslagene er, at man har gennemgået en uddannelse af en bestemt minimumslængde, og af et ganske konkretiseret indhold for derved at nå frem til sammenlignelige uddannelsesniveauer.

Direktivforslagene har stødt på ganske overordentlige store politiske vanskeligheder. Ved et ministerrådsmøde, der fandt sted i november 1971, blev medlemslandenes undervisningsministre enige om, at man ikke kunne acceptere Kommissionens forslag i det omfang dette ville medføre indgreb i de nationale uddannelsessystemer. Man vurderede hvert enkelt lands frihed til regulering af undervisningen højere end udsigterne til gensidig anerkendelse af eksamensbeviser. Man vil for fremtiden bestræbe sig for, at undervisningsresultater opnået i ét land kan anerkendes i et andet, men altså uden indgreb i uddannelsesfriheden. Der kan næppe ventes afgørende resultater i EF på dette punkt.

Inden for reglerne om samordning af de nationale lovgivninger er der tillagt Rådet kompetence til at udstede direktiver om harmonisering af nationale bestemmelser om adgangen til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed. For vedtagelsen kræves enstemmighed i Rådet for spørgsmål, som i mindst et af medlemslandene er reguleret ved lov, ligesom enstemmighed kræves ved sparekasse- og bankvirksomhed, lægegerning og farmaceutisk virksomhed. I andre tilfælde kan beslut-

ning nu tages med kvalificeret flertal. For så vidt angår lægegerning eller farmaceutisk virksomhed, er liberalisering af etableringsretten ligefrem betinget af, at harmoniseringen af de nationale etableringsbetingelser finder sted.

Til reglerne om etableringsretten knytter sig naturligt kapitlet om den frie udveksling af *tjenesteydelser*. Ved tjenesteydelser forstås den virksomhed, der består i, at personer eller firmaer, der er bosat i ét medlemsland, udfører ydelser i et andet medlemsland. Det kan f. eks. være ydelser af industriel, handelsmæssig eller håndværksmæssig karakter, eller det kan være liberal erhvervsvirksomhed. For disse tjenesteydelser gælder de samme bestemmelser som for etableringsretten i almindelighed, således at en tjenesteydelse må udøves i en anden stat på samme vilkår, som den pågældende stat fastsætter for sine egne statsborgere.

Også på dette område er en række rådsdirektiver vedtaget, og andre er af Kommissionen bragt i forslag.

Systematisk er reglerne om tjenesteydelser subsidiære, d.v.s. at de viger for reglerne i andre kapitler, der omfatter levering af varer, fri bevægelighed af kapital samt ydelser af uselvstændigt arbejde. Sondringen mellem den virksomhed, der omfattes af kapitlet om tjenesteydelser og kapitlet om etableringsretten, forekommer i praksis ikke særlig relevant. Der kan da også om den frie bevægelighed af tjenesteydelser i det hele henvises til, hvad der er anført ovenfor.

16. Selskaber

Selskabsformerne – Nationalitetsproblemet – Harmonisering af selskabsretlige garantier – Forslag om fællesregler for stiftelse og kapital – Fusioner – Konventionen om gensidig anerkendelse af selskaber – Det europæiske Aktieselskab.

Hovedbestemmelsen om etableringsretten, artikel 52, fastslår bl. a., at etableringsfriheden også omfatter retten til på ikke-diskriminatorisk basis at oprette og lede selskaber. Ved selskaber forstås i denne forbindelse privatretlige selskaber, heri indbefattet kooperative selskaber samt alle andre juridiske personer, der henhører under den offentlige ret eller privatretten med undtagelse af selskaber, som ikke arbejder i gevinstøjemed. Der er således ingen indskrænkninger i det erhvervsmæssige område, der kan omfattes af EF-traktatens selskabsregler. På den anden side omfatter definitionen tillige selskabsformer (f. eks. G.m.b.H), der ikke kendes i Danmark. Den omstændighed, at nogle af de i traktaten nævnte selskabsformer ikke kendes i alle lande, har imidlertid ingen betydning, idet alle selskaber – for så vidt angår bestemmelserne om etableringsretten – ligestilles med personer, der er statsborgere i medlemsstaterne (artikel 58, stk. 1). Et udenlandsk selskab af en type, der ikke kendes i medlemsstat A, har således desuagtet ret til virke i A, f. eks. ved agenter, datterselskaber el. lign.

Betingelserne for denne ligestilling med statsborgere fra en medlemsstat er, at selskabet er oprettet i overensstemmelse med den pågældende medlemsstats lovgivning og at selskabets vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende inden for Fælles-

skabet, men altså ikke nødvendigvis i det land, i henhold til hvis lovgivning selskabet er oprettet.

Det er bemærkelsesværdigt, at EF-traktaten ved fastlæggelsen af dette *»nationalitetsbegreb«* for selskaber ikke lægger vægt på, hvem der ejer selskabet, således at dettes »nationalitet« kan være ret så forskellig fra nationaliteten hos aktionærerne, endda forskellig fra nationaliteten hos dem, der har den kontrollerende aktiebesiddelse. Dette hænger muligvis i nogen grad sammen med reglen i artikel 221, hvorefter medlemsstaterne nu har pligt til at indrømme de øvrige medlemsstaters statsborgere »national«behandling, for så vidt angår kapitalplacering i de nævnte selskaber. Frankrig har imidlertid protesteret imod, at et af amerikanske interesser stiftet og kontrolleret selskab, der er hjemmehørende i og oprettet i overensstemmelse med loven i et Fællesskabsland, har krav på national behandling, idet man har gjort gældende, at man ved formuleringen af artikel 58 ikke har kunnet forudse udviklingen i de amerikanske økonomiske interesser i Europa. Kommissionen har bestridt denne fortolkning og gjort gældende, at sådanne sondringer mellem forskellige typer af selskaber på grundlag af deres økonomiske interesser er ukendte efter EF-traktatens artikel 58.

Skønt selskaber således er omfattet af statsborgerbegrebet er der dog i traktaten og i direktiverne, der knytter sig til traktaten, fastsat særlige regler, der er motiveret af de specielle problemer, som selskabsformen rejser.

Det bestemmes således i artikel 54, stk. 3 g), at Rådet og Kommissionen ved gennemførelse af ikke-diskriminationsprincippet skal sikre, at der finder en samordning – harmonisering – sted af de *garantier,* der i de forskellige lande gælder til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser. Formålet hermed er at gøre disse regler lige byrdefulde i alle lande. Gennemførelsen af denne forpligtelse har fundet sted ved vedtagelsen af det første rådsdirektiv vedrørende

selskaber af 9. marts 1968 (nr. 68/151 O.M. L 65/8/68) der som hovedprincip fastslår forpligtelsen til tvungen offentliggørelse af årsregnskaber og vigtige selskabsdokumenter (navnlig med henblik på at fastslå, hvem der har tegningsret og således kan forpligte selskabet over for tredjemand) såvel gennem indførelse i offentlige registre som ved bekendtgørelse i offentlige tidender.

Herudover er der udarbejdet to direktivforslag. Udkast til andet rådsdirektiv (forelagt Rådet den 9. marts 1970 og offentliggjort i O.M. C 48/16 af 24. 4. 1970) omhandler harmonisering af selskabsretten, for så vidt angår *stiftelse* samt bevarelse og ændring af *selskabskapitalen.* Der foreslås i dette direktiv at mindstekapitalen i et aktieselskab i almindelighed skal svare til US$ 25.000. Endvidere foreslås bl. a. pligt til at træffe visse foranstaltninger, hvis værdien af selskabets aktiver synker til under aktiekapitalen og de lovpligtige reserver, ligesom der gives detaljerede regler for egne aktier, kapitalforhøjelse og kapitalnedsættelse.

Udkastet til det tredje rådsdirektiv (forelagt Rådet den 16. juni 1970 og offentliggjort i O.M. C 89/20/70) omhandler det særlige spørgsmål om *fusion* (sammenlægning) af selskaber af samme nationalitet. Sammenlægning af selskaber, der er underkastet forskellige nationale lovgivninger, skal dog i medfør af artikel 220 reguleres af en særlig konvention, som skal ratificeres af hver enkelt medlemsstat i overensstemmelse med disses statsretlige regler herom. Udkast til en sådan konvention er endnu ikke udarbejdet.

Derimod har man i 1965 udarbejdet og vedtaget en *konvention* om *gensidig anerkendelse af erhvervsdrivende selskaber* og åbnet denne for medlemsstaternes ratifikation. Pligten til at anerkende selskaber er i virkeligheden en konsekvens af den oven for omtalte bestemmelse i artikel 58.

Af særlig interesse er Kommissionens forslag til rådsforordning om »*Det europæiske Aktieselskab*«, forelagt

for Rådet den 30. juni 1970 og offentliggjort i O.M. C 124/1/70. Udkastet, der omfatter 284 detaljerede artikler, indeholder en præcisering af de regler, der skal gælde for et sådant aktieselskab.

Baggrunden for dette forslag er bl. a. den udvikling, der inden for det økonomiske liv har fundet sted i Europa. Mange store og middelstore forretningsvirksomheder har sluttet sig sammen ud fra den opfattelse, at man derved i det hele får rådighed over større kapital, og at man ved stordrift kan reducere produktionsomkostninger og bedre foretage teknisk og videnskabelig forskning til fremskyndelse af de tekniske fremskridt. Hertil kommer utvivlsomt et ønske fra europæiske selskaber om at danne en modvægt over for de amerikanske selskabskoncentrationer, der er eller kan forventes at blive aktive på det europæiske marked.

Sammenslutninger mellem virksomheder, der er hjemmehørende i hver sin stat, støder imidlertid på enorme juridiske problemer af såvel selskabsretlig som skatteretlig art, hvilket naturligvis virker hæmmende på den faktiske økonomiske udvikling og på den optimale udnyttelse af fællesmarkedet, som EF tilstræber. I en redegørelse af 1966 kom Kommissionen til det resultat, at EF-traktatens bestemmelser ikke i tilstrækkelig grad er egnet til at fremme den økonomiske udvikling på selskabsrettens område. Kommissionen så i øjnene, at det ikke er muligt inden for en overskuelig tid at harmonisere medlemsstaternes selskabslovgivning i en grad, der gjorde dem næsten ensartede, således at sammenslutninger på tværs af landegrænser blev praktisk mulige. Hertil kom imidlertid, at selv om det måtte lykkes at skabe en næsten ensartet selskabslovgivning (og selskabsskattelovgivning, etc.) ville man stadig være i den situation, at en sammenslutning af selskaber ville være tvunget til at vælge et bestemt lands retsorden for at opnå status som aktieselskaber. Dette forhold kan i visse situationer hindre virksomhedskoncentrationen i større sammen-

slutninger. Ved forslaget om Det europæiske Aktieselskab er man kommet ud over disse problemer, hvortil kommer, at man samtidig skaber et fælles retssystem for disse selskaber, hvilket kan forventes at lette adgangen til offentlig finansiering på de europæiske børser.

Det er følgelig ikke hensigten med reglerne om Det europæiske Aktieselskab at omdanne bestående nationale aktieselskaber til europæiske aktieselskaber, idet Det europæiske Aktieselskab kun skal kunne dannes på en af følgende måder: (1) ved sammenlægning af aktieselskaber med sæde i forskellige medlemslande, (2) ved dannelse af europæiske holdingselskaber for aktieselskaber med sæde i forskellige medlemslande (men altså uden at en sammenlægning af selskaberne finder sted) eller (3) ved oprettelse af fælleseuropæiske datterselskaber for aktieselskaber med sæde i forskellige medlemslande eller et datterselskab af et bestående europæisk selskab.

Forslaget indeholder bl. a. regler om, i hvilken stat det europæiske aktieselskab skal beskattes, samt bestemmelser om lønmodtagernes ret til medindflydelse i form af valg af en lønmodtagerrepræsentation i bestyrelsen. Endvidere skal der til hvert selskab være knyttet et europæisk bedriftsråd, der vælges af lønmodtagerne i de enkelte virksomheder. Bedriftsrådet er tillagt betydelig medbestemmelse ved beslutninger af relevans for de ansatte.

17. Kapital

Liberaliseringsforpligtelsen – Kapitaldirektiverne – Undtagelser fra liberaliseringsforpligtelsen – Forholdet til tredjelande.

EF-traktatens bestemmelser om den fri bevægelighed for kapital (artiklerne 67 – 73) står i nøje sammenhæng med bestemmelserne om den frie etableringsret og den frie udveksling af tjenesteydelser. Disse regler vil jo være indholdsløse programudtalelser, såfremt det ikke er muligt at overføre den kapital, der er nødvendig for at etablere f. eks. et aktieselskab i et andet medlemsland. Omvendt vil mange af reglerne om den fri kapitaloverførsel være uden mening, såfremt det ikke er muligt at etablere produktions-, handelsvirksomheder eller lignende for derved at udnytte kapitaloverførslerne. Artikel 67 bestemmer derfor, at medlemsstaterne er forpligtet til gradvis at afskaffe indbyrdes restriktioner for kapitalbevægelser, såfremt kapitalen tilhører personer, der er bosat i medlemsstaterne (eller selskaber, der er hjemhørende i disse), ligesom staterne skal ophæve al forskelsbehandling, der støttes på parternes nationalitet, bopæl eller på stedet for kapitalens anbringelse.

Det fremgår af denne bestemmelse, at staternes forpligtelser med hensyn til kapitalbevægelser på visse punkter er videre end traktatens forpligtelser med hensyn til de andre produktionsfaktorer (arbejde, etablering og tjenesteydelser), idet artikel 67 ikke blot indeholder forbud mod diskrimination, men tillige en *selvstændig forpligtelse til liberalisering* af restriktioner for kapitalbevægelser. På den anden side indeholder artikel 67 den særlige begrænsning, at traktatens forpligtelser ikke går videre, end »det er nødvendigt for fællesmarkedets tilfredsstillende funktion«. Denne formulering afspejler

det kompromis, som reglerne om kapitalbevægelser nødvendiggjorde, idet disse kan få afgørende indflydelse såvel på betalingsbalancen som på kapitalmarkedet, og derfor – alt efter det enkelte medlemslands økonomiske og valutamæssige status – bevirke fordele eller ulemper, der rækker ud over, hvad der er traktatens formål. Følgelig er artikel 67 alene en målsætning, hvis nærmere gennemførelse er overladt til Rådet, der – på forslag af Kommissionen og efter at have hørt Det monetære Udvalg – kan vedtage de nødvendige direktiver herom. Et sådant rådsdirektiv blev vedtaget den 11. maj 1960 (O.M. 921/60) og direktivet blev senere ændret og suppleret ved et rådsdirektiv af den 18. december 1962 (nr. 63/21 O.M. 62/63). Ifølge disse direktiver sondres der mellem forskellige former for betalinger, der er opført på fire forskellige lister.

Liste A omfatter hovedsagelig direkte investeringer og dispositioner vedrørende fast ejendom til ikke-erhvervsmæssigt brug, korte kommercielle kreditter og de fleste arter af personlige kapitalbevægelser. Disse transaktioner skal ubetinget liberaliseres.

Liste B omfatter især handel med børspapirer. Også disse transaktioner skal liberaliseres ubetinget, og liberaliseringen skal finde sted ved generelle tilladelser.

Liste C omfatter emissioner, visse former for handel med værdipapirer, kommercielle kreditter over 5 år, etc. Disse transaktioner er medlemslandene kun forpligtet til at liberalisere, såfremt og så længe de ikke skønner, at en sådan liberalisering vil vanskeliggøre gennemførelsen af det pågældende lands økonomiske politik.

Endelig omfatter liste D i alt væsentligt kortfristede investeringer og kreditter, indskud i pengeinstitutter samt personlige lån. Liberalisering af disse kapitalbevægelser er helt frivillig.

Fælles for alle fire lister gælder det, at medlemsstaterne har ret til at kontrollere arten og den faktiske gen-

nemførelse af kapitaltransaktionerne og de dermed forbundne betalinger. Man kan således bestemme, at autoriserede pengeinstitutter er eneberettigede til at medvirke hertil, ligesom man fortsat selv kan definere, hvad der skal forstås ved valuta-indlænding og valuta-udlænding, for så vidt angår de regler, hvor disse begreber fortsat er af betydning.

Traktaten indeholder visse bestemmelser, der giver adgang til at opnå almindelig eller midlertidig *fritagelse* for opfyldelsen af traktatens forpligtelser. Forudsætningen herfor er bl. a., at kapitalbevægelserne medfører forstyrrelser af kapitalmarkedets funktion i en medlemsstat (artikel 73), eller at en anden medlemsstat ændrer sin valutakurs på en måde, der kan medføre alvorlig forvridning af konkurrenceforholdene (artikel 107).

Endelig bør det fremhæves, at en medlemsstat, der er i vanskeligheder, uden først at forelægge sagen for Kommissionen kan suspendere liberaliseringen, såfremt det er nødvendigt på grund af disse forholdsreglers hemmelige eller hastende karakter. Den pågældende medlemsstat skal dog hurtigst muligt give underretning herom (artikel 73, stk. 2).

Kommissionen har i 1967 udarbejdet et forslag til et tredje kapitaldirektiv, som imidlertid endnu ikke er vedtaget, idet drøftelserne om den yderligere liberalisering har været stærkt påvirket af de i Frankrig i 1968 og 1969 indførte valutarestriktioner. I de seneste år er det, som om liberaliseringsdebatten inden for EF er præget af det synspunkt, at yderligere kapitalliberalisering må ske i takt med en harmonisering af medlemslandenes økonomiske politik og en harmonisering af skattereglerne, således som det er kommet til udtryk i Werner-rapporten af okt. 1970 om etableringen af en økonomisk og monetær union inden udgangen af 1970-erne.

Ifølge artikel 70 skal Kommissionen foreslå Rådet foranstaltninger til gradvis samordning af medlemsstater-

nes valutapolitik, for så vidt angår kapitalbevægelser mellem medlemsstaterne og *tredjelande*. Medlemsstaterne skal endvidere holde Kommissionen underrettet om de kapitalbevægelser til eller fra tredjelandene, som de måtte have kendskab til. Kommissionen har imidlertid endnu ikke fremsat konkrete forslag herom. Der er alene i relation til tredjelandene gennemført en udveksling af visse statistiske oplysninger.

18. Landbrug

Det fælles marked – Problemstillingen – Formålet – Mansholt-planen – Markedsordningerne – Priserne – Variable importafgifter – Overskudsproblemet – Eksportrestitutioner – Markedsintervention – Produktionskvoter – Direkte tilskud – Beslutningsprocessen – Strukturændringer – Finansieringen – Harmonisering af landbrugslovgivningen.

Det Europæiske Fællesskab omfatter også landbruget, således at der også for landbrugsvarer etableres et *fælles marked* i den forstand, at handelen med landbrugsvarer inden for fællesmarkedet frigøres for told og restriktioner, samtidig med at medlemsstaterne fastsætter en fælles skranke for importen fra stater, der ikke er medlemmer af EF.

Reglerne om EF's landbrugsordning findes i artiklerne 38 – 47, hvorefter hovedprincippet i fællesmarkedsordningerne skal gælde for landbrugsvarer, med mindre andet er bestemt.

De fravigelser, der gælder fra fællesmarkedets hovedprincip, er imidlertid så betydelige, at man med rette kan hævde, at samarbejdet om at opretholde et fælles marked for landbrugsvarer adskiller sig fra det tilsvarende samarbejde om industrivarer på væsentlige punkter, både for så vidt angår problematik, målsætning og gennemførelsesmetode.

Den *problemstilling*, Fællesskabet stod overfor med hensyn til landbrugsvarer, var først og fremmest præget af, at landbruget i næsten alle medlemsstaterne indtager en særstilling. I så godt som alle industrialiserede samfund er landbruget et betrængt erhverv. Skal landbrugsproducenterne derfor opnå en indtjeningsmulighed og

en levestandard, der svarer til den øvrige befolknings, må forskellige offentlige foranstaltninger gennemføres, enten i form af subsidier, beskyttelsestold, eller produktionsreguleringer, etc. Sådanne offentlige foranstaltninger har været gennemført i alle de stater, der er blevet medlemmer af EF. Frigøres derfor handelen af landbrugsvarer, uden at det offentliges politik på landbrugsområdet koordineres, vil den frie konkurrence, som EF tilstræber mellem medlemslandenes produkter, snarere blive en konkurrence mellem de forskellige staters støtteordninger.

Hertil kommer forskellige andre faktorer, der gør en samordning af medlemsstaternes holdning over for landbrugsproblemerne vanskelig. Landbrugsproduktionen er ifølge sagens natur svær at regulere, idet den er betinget af klimatiske og andre af naturen afhængige faktorer. Landbefolkningen har i alle medlemslandene væsentlig politisk betydning, hvortil kommer, at afsætningsforholdene for landbruget og dermed strukturudviklingen inden for landbrugssektoren rummer sociale og sociologiske problemer, der er nok så omfindtlige og vanskelige at løse.

Gennemførelse af landbrugsordningerne i EF hører derfor til Fællesskabets vanskeligste problemer og har givet anledning til en række kriser og dermed følgende forlig. Netop som følge af de nævnte faktorer må det forventes, at spørgsmålet om landbrugets placering i EF også i det kommende år vil give anledning til alvorlige politiske og vanskelige tekniske problemer.

De landbrugsvarer, der omfattes af fællesmarkedet, er opregnet på en liste (bilag II. til traktaten), som imidlertid efter nærmere regler kan suppleres af Rådet. Listen omfatter »jordbrugsprodukter, husdyrprodukter og fiskeriprodukter, såvel som produkter, der direkte er forbundet med disse produkter, men som har undergået en første forarbejdning«.

Bestemmelserne om den fælles landbrugspolitik er

rummelige og giver følgelig mange valgmuligheder. *Formålet* for denne er ifølge artikel 39:

a) at forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften,
b) herigennem at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer,
c) at stabilisere markederne,
d) at sikre forsyningerne,
e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarerne.

For at nå disse mål kan man alt efter varernes art gennemføre en markedsordning, der kan antage en af følgende former:

- fælles konkurrenceregler,
- en tvungen samordning af de forskellige nationale markedsordninger,
- en europæisk markedsordning.

Denne beskrivelse af målsætningen og angivelse af midler er på visse punkter selvmodsigende, idet de under a) – c) nævnte mål synes at tage ensidigt hensyn til landbrugsbefolkningen, medens de under d) og e) nævnte mål på tilsvarende måde varetager forbrugernes interesser. For at målsætningen kan gennemføres, må der følgelig finde en afvejning sted af de forskellige hensyn, hvorved Fællesskabets organer indrømmes et betydeligt spillerum. Afgørende for markedsordningen er imidlertid, at denne bør udelukke enhver form for forskelsbehandling mellem henholdsvis Fællesskabets producenter og Fællesskabets forbrugere.

For at kunne gennemføre en fælles landbrugspolitik

indkaldtes medlemsstaterne til en konference (artikel 43) for at foretage sammenligninger af deres landbrugspolitik m.v. Under de drøftelser, der som følge heraf fandt sted i Rådet, koncentrerede man sig om en plan, der var stærkt påvirket af Kommissionens vicepræsident, Sicco Mansholt. Mansholt-planen (1960) beskæftigede sig såvel med de problemer, som handelen med landbrugsprodukter skabte, som med en forbedring af landbrugets struktur.

Den første del af Mansholt-planen har været bestemmende for den markedsordning, der nu er gennemført. EF's landbrugspolitik omfatter i dag et system af *særordninger* for de forskellige landbrugsprodukter. Der findes således ordninger for korn, og afledet heraf for svinekød, æg og fjerkræ, mejeriprodukter, oksekød og kvæg, sukker, olier og fedtstoffer, frugt og grøntsager, levende planter og blomsterprodukter, vin, råtobak, hør, hamp, etc. Disse ordninger er indbyrdes ret forskellige, men de bygger dog alle på det hovedprincip, at *landbrugsproducentens indtægter er bestemt af de priser han opnår for sine produkter.* For de fleste af markedsordningerne er derfor eventuelle tilskud til producenten med det formål at holde priserne nede af hensyn til forbrugerne afskaffet (se dog nedenfor om undtagelser for visse varer). Produktion, handel og forbrug skal følgelig i hovedsagen reguleres alene over priserne.

Problemet er herefter, hvilke priser landbrugsproducenterne skal opnå for at kunne have en rimelig levestandard, og hvorledes det kan sikres, at han faktisk kan få denne pris.

Priserne fastsættes af Fællesskabsmyndighederne under hensyn bl. a. til produktionsforhold og verdensmarkedspris, og man tilstræber herved at tage hensyn såvel til landbrugsproducenten som til forbrugeren. Ifølge artikel 110, stk. 1, skal Fællesskabet i sin prispolitik tillige søge at yde et bidrag til den harmoniske udvikling af den internationale samhandel.

I de forskellige landbrugsordninger inden for fællesmarkedet arbejder man med flere prisbegreber, men i princippet er prisfastsættelsen for alle ordninger karakteriseret ved, at den er centraliseret, den ligger som regel højere end verdensmarkedsprisen og den er bindende for en kortere periode. De priser, man fastsætter, er af noget forskellig karakter inden for de forskellige ordninger. Man opererer således med f.eks. indikativpriser eller orienteringspriser, d.v.s. de priser, man ønsker varen skal koste i engros-leddet. I nogle ordninger taler man om slusepriser, d.v.s. den normale nøgne importpris, eller man anvender udtrykket tærskelpriser som et udtryk for de priser, som slusepriserne skal bringes op på ved hjælp af de variable importafgifter.

Handelen såvel mellem medlemslandene indbyrdes som med tredjelandene i de fuldt gennemførte ordninger er principielt fri, og for at gennemføre, at den fastsatte pris kan opnås, må man først og fremmest sikre, at tredjelandenes prispolitik ikke påvirker priserne i Fællesskabet.

For at undgå, at landbrugsvarer importeres til fællesmarkedet og derved presser priserne ned – enten som følge af den lavere verdensmarkedspris eller som følge af, at importen medfører overskud af varer – har man indført *variable importafgifter*. Dette betyder, at alle importerede landbrugsvarer belægges med en afgift, der skal udligne forskellen mellem den højere fællesmarkedspris, man tilstræber, og den lavere verdensmarkedspris, der må betales i udlandet. Tredjelandenes produkter kan således ikke medføre prismæssig konkurrence for landbrugsvarer, der produceres inden for det Europæiske Fællesskab.

Problemet ved prisfastsættelsen er imidlertid især et problem om *overskudsproduktion*, idet den højere – og garanterede – pris vil kunne medføre, at produktionen udvides mere, end hvad der er nødvendigt for at dække forbruget.

Overskudsproblemerne søges imidlertid løst på forskellig måde. For at gøre det muligt for producenterne at eksportere til tredjelande udbetales til EF-eksportøren såkaldte *eksportrestitutioner*, der udgør forskellen mellem den højere fællesmarkedspris og den lavere eksportpris, han kan opnå ved at sælge sine produkter på verdensmarkedet. Dette system, hvorved EF-eksportøren i princippet får samme høje pris, hvad enten han sælger på EF-markedet eller på verdensmarkedet, har betydet et væsentligt incitament for Fællesskabets eksport af landbrugsprodukter.

Men det kan tænkes, at der på trods af eksportrestitutioner alligevel opstår en eventuel midlertidig overskudsproduktion af visse produkter, og at der følgelig er fare for, at prisniveauet i EF presses ned. I disse tilfælde kan Fællesskabet foretage *markedsintervention* i form af støtteopkøb, således at prisniveauet kan holdes. De forskellige ordninger fastsætter, til hvilken interventionspris de centrale myndigheder skal foretage støtteopkøbene. Interventionsprisen ligger efter sagens natur noget (5–10 %) lavere end den pris, der ønskes fastholdt inden for Fællesskabet.

I andre tilfælde søger man på forhånd at undgå en sådan situation med overskudsproduktion ved simpelthen at begrænse produktionen ved fastsættelse af *produktionskvoter*, der fordeles mellem medlemsstaterne. Denne form for regulering er f. eks. gældende for sukkerordningerne.

Særligt for så vidt angår visse varer, hvor afhængigheden af udenlandsk import er betydelig (f. eks. olier og oliefrø, tobak, hør og hamp, etc.) søger man at sikre det normalt højere prisniveau ved *direkte tilskud* til producenterne.

Dette komplicerede prisfastsættelsessystem forudsætter en række beslutninger fra Fællesskabets side. Der er til dette formål nedsat en række specialkomitéer, der skal bistå henholdsvis Rådet, Kommissionen, Parlamentet og

Det økonomiske og sociale Udvalg, og for hver markedsordning er der yderligere nedsat forvaltningskomitéer.

For så vidt angår vedtagelsen af de forskellige markedsordninger og ændringer i disse, ligger kompetencen hertil hos Rådet, der træffer beslutninger med kvalificeret flertal på grundlag af forslag fra Kommissionen og efter at have hørt Parlamentet (artikel 43, stk. 2).

De politiske beslutninger, der skal træffes i henhold til de enkelte markedsordninger, og som kan påvirke produktionens omfang, altså i første række de årlige beslutninger om indikationspriser, orienteringspriser og interventionspriser, træffes ligeledes af Rådet.

For så vidt angår den tekniske administration af ordningerne, herunder fastsættelsen af de variable importafgifter og eksportsubventionerne, træffes de nødvendige beslutninger hertil af Kommissionen, idet størrelsen af disse ydelser må variere efter verdensmarkedsprisen. Medlemsstaterne har dog nogen indflydelse herpå gennem de nævnte forvaltningskomitéer, hvor hver medlemsstat er repræsenteret.

Fællesskabets virksomhed på landbrugsområdet er omfangsmæssigt meget betydelig. Det er skønnet, at ca. 85-90 procent af samtlige de retsforskrifter, der vedtages i Fællesskabet, vedrører landbrugspolitiken.

Den faktiske administration af import- og eksportafgifter og gennemførelse af markedsinterventionerne er overladt til medlemsstaterne, der må følge EF-organernes beslutninger. Staternes indflydelse på landbrugspolitiken og dens gennemførelse indskrænkes i det store og hele til den indflydelse, der kan opnås i Fællesskabets organer, herunder de særligt oprettede komitéer.

De nævnte metoder til fastholdelse af det ønskede prisniveau løser i virkeligheden kun problemerne om overskudsproduktionen på kort sigt. Hertil kommer, at den hidtil førte prispolitik med høje landbrugspriser ikke virker som noget incitament til at rationalisere pro-

duktionsapparaterne. I medfør af artikel 39 skal det Europæiske Fællesskab da også tilstræbe en strukturændring af det i mange henseender utidssvarende landbrug inden for EF. Drøftelserne af sådanne strukturændringer, som der var lagt op til allerede i den første Mansholt-plan af 1960, var af forskellige grunde gået i stå. De betydelige omkostninger, som var forbundet med fastholdelsen af prisniveauet, medførte imidlertid, at drøftelsen af strukturproblemerne blev genoptaget i slutningen af 1968 på grundlag af en ny Mansholt-plan. Den 29. april 1970 fremsatte kommissionen fem forslag til rådsdirektiver og et forslag til forordning vedrørende

- modernisering af landbrugsbedrifterne,
- støtte til afvandring samt udnyttelse af landbrugsjorden til strukturforbedring,
- oplysningsvirksomhed for landbrugsbefolkningen,
- reduktion af landbrugsarealet,
- styring af produktionen, og
- produktionssammenslutninger.

Samtidig har Kommissionen fremlagt et finansieringsforslag for disse strukturændringer.

Forslagene er ved udgangen af 1971 fortsat under overvejelse.

Den i de senere år gennemførte tilbageholdenhed med hensyn til prisforhøjelser har imidlertid i betydelig grad lettet overskudsproblemerne. Det er derfor næppe sandsynligt, at medlemslandene vil gå så vidt med hensyn til direkte indgreb i landbrugsstrukturen som foreslået i Mansholt-planen.

Finansieringen af landbrugspolitiken finder sted gennem landbrugsfonden (FEOGA), der udgør en sektor af det Europæiske Fællesskabs budget. Fonden er opdelt i en garantisektion, der skal finansiere de fælles markedsordninger, og en udviklingssektion, hvorigennem fælles-

udgifterne til landbrugets strukturændringer skal dækkes.

I henhold til rådsforordning nr. 729/70 af 21. april 1970 skal alle importafgifter og visse dele af toldindtægterne tilfalde Fællesskabet, som så afholder udgifterne til finansieringen af den fælles markedspolitik.

Dette foregår på den måde, at hvert medlemsland får visse rådighedsbeløb, hvorved man finansierer eksportrestitutioner og markedsinterventionerne. Medlemsstaterne har regnskabspligt for anvendelsen af de midler, der er stillet til rådighed, og Kommissionen kan ved kontrollører aflægge inspektionsbesøg og foretage visse andre kontrolforanstaltninger. Finansieringssystemet bevirker, at de lande, der har den største overskudsproduktion, og hvor eksportrestitutionerne og interventionerne derfor er mest påkrævede, modtager de største tilskud fra fonden. Og dette forhold i sig selv har gennem årene givet anledning til adskillige af de politiske kriser, som Fællesskabet netop på landbrugsområdet har været igennem.

Fællesskabets landbrugspolitik med landbrugspriser på et højt niveau, med variable importafgifter og med eksportrestitutioner har i vidt omfang medført kritik fra tredjelandes side. Det høje prisniveau medfører selvforsyning og hindrer import. Det kan – som erfaringerne har vist – tillige medføre overproduktion, der nødvendiggør eksport, hvilket kan skabe vanskeligheder på det internationale marked for de traditionelle leverandørlande. Det Europæiske Fællesskab søger i nogen grad at afbøde disse vanskeligheder ved præferenceaftaler med tredjelande. På længere sigt er det vel et spørgsmål, om den produktionsoverskudsgivende landbrugspolitik kan opretholdes.

Samarbejde på landbrugsområdet forudsætter endvidere en samordning – *harmonisering* – af de talrige nationale bestemmelser og forvaltningsregler, der berører handelen med landbrugsprodukter. Denne harmonise-

ring søges gennemført ved vedtagelse af direktiver om udformningen af medlemsstaternes nationale lovgivning. Et betydeligt antal direktiver er vedtaget eller bragt i forslag om levnedsmiddellovgivning, veterinærlovgivning, lovgivning vedrørende foderstoffer, plantebeskyttelseslovgivning, lovgivning vedrørende frø, såsæd og læggekartofler, samt lovgivning vedrørende skovbruget.

Effektiviteten af den nødvendige harmonisering beror imidlertid på de enkelte medlemsstater, der selvstændigt fastsætter, hvornår og hvorledes disse mange direktiver skal gennemføres i de nationale retssystemer.

19. Transport

Transportpolitikkens mål – Liberaliseringen af landtransporter – Gaffeltarifsystemet – Kontingenter – Konkurrenceregler – Jernbanetrafikken.

Allerede i EF-traktatens formålsbestemmelse er det fastlagt, at det Europæiske Fællesskab skal gennemføre en fælles politik på transportområdet. At transportproblemerne har direkte betydning for gennemførelsen af et fællesmarked, er evident. Transportomkostningernes størrelse vil direkte påvirke varernes pris, og ved at gennemføre eller opretholde forskelligartede – og diskriminerende – principper for fragtpriser og befordringsvilkår for transporter mellem medlemslandene vil det være muligt at begrænse gennemførelsen af den frie vareudveksling medlemslandene imellem.

Den væsentlige betydning for fællesmarkedet, som *transportpolitikkens* udformning må antages at have, har imidlertid ikke givet sig udslag i klare og præcise regler i EF-traktatens transportbestemmelser i artiklerne 74 – 84. Hovedbestemmelsen (artikel 74) siger blot, at for så vidt angår transport, søger medlemsstaterne at gennemføre traktatens mål inden for rammerne af en fælles transportpolitik. Såvel denne bestemmelse som de øvrige transportbestemmelser har alene karakter af målsætningserklæringer, der skal udfyldes, efterhånden som medlemsstaterne kan blive enige herom.

Det er ikke uforståeligt, at EF-traktaten netop på transportområdet er særdeles vag. Transportsektoren er – navnlig for så vidt angår jernbaner – præget af betydelige offentlige investeringer. Inden for EF's medlemskreds er graden af den offentlige regulering af transportvæsenet stærkt varierende. I visse lande spiller

også militære overvejelser ind ved udviklingen af de for transporten nødvendige hjælpemidler – veje, havne, etc. Af disse grunde har der ikke været noget stort ønske hos medlemsstaterne om på forhånd at underkaste sig traktatmæssig regulering. Hertil kommer, at der måske på dette område heller ikke har været stort behov herfor i betragtning af, at de private interesser, der spiller ind, i forvejen er begrænsede i deres konkurrencemuligheder.

Medlemsstaterne har altså her i videst muligt omfang søgt at bevare deres selvbestemmelsesret.

Gennemførelsen af målsætningen for transportpolitiken påhviler Rådet, der nu – efter overgangsperiodens udløb – træffer beslutninger med kvalificeret flertal. Disse beslutninger kan – ifølge artikel 75 – omfatte

- fælles regler for international transport til eller fra én medlemsstats område eller gennem én eller flere medlemsstaters område,
- de betingelser, under hvilke transportvirksomheder må udføre transporter i en medlemsstat, hvor de ikke er hjemmehørende.
- alle andre formålstjenlige bestemmelser.

Heller ikke her er målsætningen klart defineret. Udviklingen bestemmes altså i høj grad af staternes politiske villighed til at opnå enighed med hinanden. En sådan enighed har hidtil været vanskelig at etablere, skønt Rådet – således som traktatbestemmelserne er formulerede – har betydelig handlefrihed.

Området for Rådets virksomhed er først og fremmest transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare (interne) vandveje. Rådet kan dog med enstemmighed træffe beslutning om, hvorvidt, i hvilket omfang og på hvilken måde bestemmelser vil kunne fastsættes for søtransporter og lufttransporter (artikel 84). Beslutning herom er imidlertid ikke truffet.

Drøftelserne i det Europæiske Fællesskab har navnlig drejet sig om meget tekniske bestemmelser om *liberalise-*

ring af *landtransporter.* Ved et rådsmøde i december 1967 mellem medlemsstaternes transportsektorer blev der for første gang truffet en række principielle og konkrete beslutninger, der først og fremmest sigtede til at regulere konkurrenceforholdene.

Ved rådsforordning nr. 1174/68 (O.M. L 194/1/68) med senere ændringer vedtoges det således at indføre et *gaffeltarifsystem* for godstransport ad landevej mellem medlemsstaterne. Hovedtanken hermed er at indføre et obligatorisk tarifsystem, der fastsættes og offentliggøres af de nationale myndigheder. Tarifferne skal fastsættes med en overgrænse og en undergrænse (gaffelen), inden for hvilke vederlag for en transport vil kunne aftales, medens det er forbudt at fastsætte priser herudover. Der findes dog muligheder for særaftaler.

Endvidere indførtes ved rådsforordning nr. 1018/68 (O.M. L 175/13/68) et *fællesskabskontingent* for samme gruppe transporter. Dette vil sige, at der på forhånd fastsættes et antal (»kontingenter«) tilladelser til de enkelte vognmænd i medlemslandene til at udføre enhver godsbefordring på samtlige veje mellem medlemsstaterne. Systemet er en videreudvikling af de bilaterale ordninger, der hidtil har eksisteret, og indicerer, at transportmarkedet inden for EF fortsat vil være et reguleret marked.

Af principiel betydning er ligeledes rådsforordningen nr. 1017/68 (O.M. L 175/1/86) om anvendelse af EF-traktatens *konkurrenceregler* inden for jernbane- og landevejstransporten og transporten ad indre vandveje. Denne forordning, der må ses som et led i EF's almindelige økonomiske målsætning (se ovenfor pag. 22), omfatter både karteller (aftaler) og sammenslutningen inden for transportområdet.

Herudover kan det nævnes, at man har foretaget harmonisering af visse lovgivningsbestemmelser af betydning for transporterhvervene, f. eks. om afgiftsfri indførsel af brændstof, statsstøtte til transportområdet,

undgåelse af dobbeltbeskatning af lastvogne, samt visse sociale bestemmelser for transport med lastvogne (mindstealder for chauffører, længden af daglige strækninger, køre- og hviletid m.v.).

Specielt om *jernbanetrafik* er der ved rådsforordning nr. 1192/69 (O.M. L 165/8/69) fastsat fælles regler for normalisering af jernbanernes regnskaber.

Der er endelig i begyndelsen af 1970 fremlagt forslag om indførelse af fællesskabsregler for pendulkørsel med omnibusser mellem medlemslandene.

De hidtil vedtagne regler på transportområdet er ganske vist af nogen betydning, men alt i alt må denne sektor af det økonomiske liv betragtes som den mindst udviklede med hensyn til gennemførelsen af det europæiske fællesmarked. De nationale interesser har her været stærkere end nødvendigheden for at samarbejde.

20. Den økonomiske politik

Den økonomiske koordinering – Konjunkturpolitiken – Det monetære udvalg – Den konjunkturpolitiske komité – Den budgetpolitiske komité – Finansministrene – Cheferne for centralbankerne – Betalingsbalancen og valutakurserne – Komiteen for mellemfristet økonomisk politik – Kriserne i 1968 og 1969 – Barre-planen – Werner-planen.

EF-traktatens artikler 103 – 116 omhandler den økonomiske politik og omfatter konjunkturpolitiken (artikel 103), betalingsbalancen (artiklerne 104 – 109) og handelspolitiken over for tredjelande (artiklerne 110 – 116).

Det fremgår – som nævnt foran pag. 27 – at det er et af traktatens hovedformål, ud over at oprette et fællesmarked, gradvis at samordne medlemsstaternes økonomiske politik. Disse to målsætninger for det Europæiske Fællesskab er jo ikke ganske uafhængige af hinanden. Den frie bevægelighed af varer og af produktionsfaktorerne (arbejde, etablering, tjenesteydelser samt kapital) betyder, at medlemsstaterne i deres generelle økonomiske beslutninger i hvert fald må tage vidtgående hensyn til hinanden. Og for så vidt angår specielt de frie kapitalbevægelser, er medlemsstaterne direkte forpligtet til at udforme den økonomiske politik på bestemte måder. Hertil kommer, at hensynet til den frie konkurrence forudsætter en omfattende lovharmonisering af de bestemmelser, der påvirker omkostningsniveauet, herunder især lovene om indirekte skatter m.v.

Men også ud over disse områder tilstræber det Europæiske Fællesskab et samvirke om den økonomiske politik i almindelighed. Det er imidlertid karakteristisk, at det generelle økonomiske samarbejde har en helt anden

karakter end samarbejdet om fællesmarkedet. Det økonomiske samvirke er alene en forpligtelse til at *samordne* den økonomiske politik i det omfang, dette er nødvendigt for at nå de mål, som er fastlagt i traktaten. Ganske vist omtales dette samarbejde som snævert (artikel 6), og Fællesskabets organer spiller en vigtig rolle i denne samordning. Men staterne bevarer for så vidt deres fulde selvbestemmelsesret på dette område. Der er således intet supranationalt moment i det økonomiske samarbejde, der i sin struktur ikke adskiller sig væsentligt fra samarbejdet i andre internationale organisationer, f. eks. OECD. Det er med rette udtrykt således, at Fællesskabets bestræbelser snarere tager sigte på en *koordinering* end på en *harmonisering* af den økonomiske politik.

Denne tilsigtede vaghed giver sig naturligvis udtryk i traktatens bestemmelser, der generelt sigter på at formå medlemsstaterne til at opnå enighed såvel om målsætningen for den økonomiske politik som om, hvornår og på hvilken måde behov for indgreb i den økonomiske mekanisme opstår.

Dette fremgår især tydeligt af bestemmelsen i artikel 103 om *konjunkturpolitiken,* som omfatter de midler, hvormed en stat forhindrer eller indskrænker konjunktursvingninger. Bestemmelserne fastslår, at medlemsstaterne betragter deres konjunkturpolitik som et spørgsmål af fælles interesse. Denne fælles interesse giver sig udslag i et samvirke, der omfatter tre trin. For det første skal medlemsstaterne rådføre sig med hinanden og med Kommissionen om de foranstaltninger, der bør træffes under de foreliggende omstændigheder. For det andet: – såfremt et sådant samråd ikke er tilstrækkeligt til at løse eventuelle problemer, kan (der er altså tale om et skøn) Rådet på forslag af Kommissionen med enstemmighed træffe »beslutning om de foranstaltninger, der er formålstjenlige efter forholdene«.

Endelig for det tredje udsteder Rådet i påkommende

tilfælde med kvalificeret flertal de nødvendige direktiver vedrørende gennemførelsen af de besluttede foranstaltninger.

Uanset at der altså på fællesskabsplan er mulighed for at træffe beslutning om konjunkturpolitiken, viser såvel kravet om enstemmighed som den noget vage regelform, der foreskrives til gennemførelse af enstemmigt vedtagne generelle retningslinjer – direktiver – staternes selvbestemmelsesret for konjunkturpolitikens vedkommende.

Samarbejdet om konjunkturpolitiken har hidtil givet sig det udslag, at Rådet siden 1964 ved en årlig beretning har anbefalet medlemsregeringerne *retningslinjer* for deres konjunkturpolitik. Sådanne retningslinjer er naturligvis uforpligtende, men i kraft af deres sagkyndige indhold ikke uden betydning for den økonomiske udvikling.

Endvidere har man søgt ved rådsbeslutning 69/227 (O.M. nr. L 183/41/69) at institutionalisere det i artikel 103 forudsatte *samråd*. Samråd skal finde sted i *Det monetære Udvalg*, der er oprettet med hjemmel i artikel 105 og i den af Rådet oprettede *Konjunkturpolitiske Komité* (1960) og *Den budgetpolitiske Komité* (1964).

Drøftelserne af de økonomiske spørgsmål finder i disse komitéer sted mellem højtstående embedsmænd fra medlemsstaterne og for de to førstnævnte komitéers vedkommende tillige fra centralbankerne. Kommissionen er direkte repræsenteret i komitéerne. Komitéernes beføjelser er rent rådgivende, men de offentliggjorte rapporter, der fremkommer som et resultat af deres arbejde, påvirker naturligvis såvel EF-organerne som de enkelte medlemslande. Ved siden af samarbejdet i komitéerne holder *medlemslandenes finansministre* og *cheferne for centralbankerne* med regelmæssige mellemrum møder med hinanden. Ved disse møder mellem de ansvarlige for pengepolitiken og visse vigtige sider af den økonomiske politik er der mulighed for såvel udveksling af informatio-

ner som for drøftelse af almene økonomiske spørgsmål.

Denne form for samvirke om økonomiske spørgsmål, der giver sig udslag i henstillinger til medlemslandene og samråd i komitéer på ministerplan m.v., er også virksom, for så vidt angår problemerne om *betalingsbalancen* og *valutakurserne*.

Hovedbestemmelsen herom findes i artikel 104, hvor det fastslås, at hver medlemsstat fører en sådan økonomisk politik, som er nødvendig for at sikre ligevægten på de samlede betalingsbalancer over for alle andre lande som helhed og for at opretholde tilliden til dens valuta, idet den samtidig påser, at der sikres en høj beskæftigelsesgrad og et stabilt prisniveau.

Valutakurserne er naturligvis af ganske særlig interesse for udviklingen inden for landbrugsordningerne, og såfremt en medlemsstat ændrer sin valutakurs på en måde, der forvrider konkurrenceforholdene, kan Kommissionen bemyndige de andre medlemsstater til at træffe de nødvendige foranstaltninger for at afbøde virkningerne heraf (artikel 107).

I tilfælde af, at en medlemsstat har vanskeligheder med hensyn til sin betalingsbalance, kan Fællesskabsorganerne på forskellig måde yde bistand (artikel 108). Kommissionen skal således uopholdeligt indlede en *undersøgelse* af situationen og kan *henstille* til en stat at træffe de nødvendige foranstaltninger. Viser dette sig at være utilstrækkeligt, skal Kommissionen rette henstilling til Rådet om *gensidig bistandsydelse*. Den gensidige bistand kan tage form af fælles optræden i andre internationale organisationer, f. eks. Den internationale Valutafond, eller der kan være tale om at foretage modforanstaltninger for at undgå de forskydninger, der kan opstå, såfremt den stat, der er i vanskeligheder, opretholder eller gennemfører kvantitative restriktioner. Endelig kan der være tale om ydelse af kreditter fra de øvrige medlemsstater, såfremt de giver deres samtykke dertil.

I tilfælde af en pludselig krise vedrørende betalings-

balancen vil der ofte ikke være tid til grundige undersøgelser eller til gensidige bistandsydelser, og artikel 109 giver derfor hjemmel til, at den stat, der er i vanskeligheder, kan træffe de nødvendige foranstaltninger. Visse procedureregler skal dog iagttages. Frankrig har benyttet sig af denne undtagelsesregel i 1968, ganske vist uden at iagttage de foreskrevne regler. Frankrigs handlemåde blev dog senere godkendt af Rådet.

Herudover har Rådet ved beslutning af 15. april 1964 (64/247 O.M. 1031/64) oprettet *Komitéen for mellemfristet økonomisk Politik*, bestående af repræsentanter for medlemsstaterne og kommissionen. I denne komité, der ligeledes kun er rådgivende, søger man at fastlægge fælles retningslinjer for den økonomiske politik på lidt længere sigt, som regel for en fem-års periode. Komitéens drøftelser forelægges Rådet, der på grundlag heraf vedtager et langtidsprogram for medlemsstaterne. Disse rådsvedtagelser er imidlertid ikke bindende for medlemsstaterne, men har kun karakter af målsætninger.

Det af Fællesskabet institutionaliserede samarbejde om den økonomiske politik har imidlertid vist sig at være ganske utilstrækkeligt. *Den økonomiske krise i Frankrig i 1968* og *valutakriserne* i Europa, der førte til valutakursændringerne i 1969, har præget udviklingen og understreget samarbejdets mindre effektive karakter.

Dette har man søgt at råde bod på ved en intensivering af samarbejdet mellem medlemsstaterne. En plan for et sådant øget samarbejde – *Barre-planen* – er bleget udarbejdet af kommissionen i 1969 og endeligt vedtaget ved rådsbeslutninger den 8.-9. februar 1971. Samarbejdet skal i henhold hertil koncentrere sig om følgende fire punkter:

1. Fastsættelsen af mål for væksten i bruttonationalproduktet, saldoen på betalingsbalancen, prisudviklingen samt arbejdsløsheden.

   Målene – udtrykt ved såkaldte måltal – er udarbej-

det på grundlag af medlemsstaternes skøn. I løbet af den fem-års periode, som er rammen for disse mål, kan der naturligvis ske fravigelser, idet det ikke er hensigten at sigte mod et ensartet mål for alle medlemslandene, men man søger selvsagt – af hensyn til udviklingen for Fællesskabet som helhed – at begrænse udsvingene.

2. Indførelse af en forpligtelse til forhåndskonsultationer i de eksisterende komitéer om vigtige økonomiske spørgsmål.

   Heller ikke på dette område tilstræber man en ensartet konjunkturpolitik, men alene en koordination af staternes økonomiske bestræbelser.

3. Uanset det nære samarbejde om økonomiske spørgsmål kan uforudsigelige begivenheder naturligvis medføre betalingsvanskeligheder eller nedgang i valutareserverne. Dette ville kunne indebære risiko for, at det pågældende land – således som det er set under valutakriserne i 1968-69 – indfører beskyttelsesforanstaltninger, der kan bringe samarbejdet i fællesmarkedet i fare. Man har derfor vedtaget en kreditordning, hvorefter hver af medlemsstaternes centralbanker skal kunne opnå kortfristede kreditter (3-6 måneder) hos de øvrige centralbanker.
4. Endelig har man udbygget Rådets muligheder i tilfælde af, at der skal træffes beslutning om gensidig bistand i en akut situation som omtalt i artikel 108 derved, at medlemslandene på visse nærmere vilkår skal yde hinanden finansiel bistand i form af 2-5årige kreditter over deres statsbudgetter.

Om det fremtidige økonomiske samarbejde blev der efter nøje drøftelse af den tidligere omtalte *Werner-plan* den 8.-9. februar 1971 vedtaget en resolution, indeholdende målsætning for, hvad man i de kommende ti år skal søge at nå til enighed om. Ifølge resolutionen skal man tilstræbe en etapevis oprettelse af en økonomisk og

monetær union inden for EF for herved at sikre, at den fremtidige udvikling bliver præget af stabilitet og vækst. For første etape – indtil 31. december 1973 – er der fastsat konkrete forslag om samarbejdets gennemførelse.

Resolutionen er alene en hensigtserklæring, der ikke forpligter den enkelte stat til bestemte forholdsregler, og der er navnlig ikke på nogen måde tillagt Fællesskabets organer større kompetencer end, hvad der følger af traktaten og den hidtidige praksis.

Skal det endelige mål – den økonomiske og monetære union – gennemføres på en måde, der afviger fra den hidtidige forståelse af traktaten, må dette eventuelt ske ved enstemmig beslutning efter artikel 235 – se pag. 57 – eller på grundlag af en formel traktatændring i medfør af artikel 236.

21. Socialpolitiken

Fuld selvstændighed på det sociale område – Arbejdsmarkedets sikringsordninger – Kommissionens koordinerende opgaver – Lige løn til mænd og kvinder – Den europæiske sociale Fond.

Det er et hovedprincip for det Europæiske Fællesskabs regelsystem, at medlemsstaterne bevarer deres fulde selvstændighed til fastsættelse af arten og omfanget af de *sociale ydelser,* der udbetales i den enkelte medlemsstat. Der foreligger således på dette område ingen forpligtelser til i almindelighed at give borgere i medlemsstaterne samme rettigheder i alle medlemslandene. Der er altså hverken hjemmel for indførelse af en fælles politik – i modsætning til, hvad der f. eks. gælder inden for landbrugsområdet – eller for at gennemføre en egentlig harmonisering af medlemslandenes lovgivning vedrørende arbejdsmarkeds- og sociale forhold.

Dette hovedprincip gælder imidlertid ikke undtagelsesfrit. Som tidligere omtalt i afsnittet om arbejdskraftens frie bevægelighed – pag. 115 – har medlemsstaterne forpligtelse til at medvirke til gennemførelse af de sociale *sikringsordninger,* der er en nødvendig følge af ønsket om at gennemføre lønmodtagernes inter-europæiske mobilitet. Men længere går de sociale forpligtelser altså ikke.

At det Europæiske Fællesskab på den anden side stræber efter at være en socialt præget institution, viser sig imidlertid på forskellig måde i forbindelse med de sagområder, hvor Fællesskabet har direkte mulighed for at påvirke udviklingen. Dette gælder som foran nævnt f. eks. såvel for så vidt angår landbruget (forbedringen

af levestandarden) som konkurrencereglerne (holdningen over for de små og mellemstore virksomheder) og forslaget til Det europæiske Aktieselskab (reglerne om bedriftsråd og medbestemmelse).

Rent bortset fra de nationalpolitiske vanskeligheder, EF's indblanding i sociale forhold ville skabe, er EF-traktatens holdning til de sociale problemer i virkeligheden et direkte udtryk for den filosofi, der motiverede Fællesskabets oprettelse. Medlemsstaterne er naturligvis enige om – hedder det i artikel 117 – at det er nødvendigt at fremme en forbedring af arbejdernes leve- og arbejdsvilkår for herigennem at muliggøre en udjævning af disse vilkår på et stadigt stigende niveau. Man er imidlertid af den opfattelse, at en sådan ønsket udvikling vil blive en stort set automatisk følge af bl. a. fællesmarkedets virksomhed som sådan, idet medlemsstaternes intensive samarbejde om fællesskabsreglerne i almindelighed vil fremme den økonomiske vækst.

Denne målsætningserklæring i traktaten må forstås på baggrund af samarbejdets økonomiske karakter. Formålet med dette samarbejde er – som ofte tidligere nævnt – at undgå at fordreje konkurrencen og efterhånden at skabe ensartede konkurrencevilkår mellem medlemslandene. Det må være en naturlig følge heraf, at Fællesskabets organer og de andre medlemsstater ikke kan have det ringeste imod, at et land opretholder et højt socialt niveau i relation til sin befolkning. Et højt socialt niveau giver ingen direkte økonomiske fordele i en konkurrencesituation. Problemstillingen er i virkeligheden den omvendte, idet EF snarere vil kunne tænkes at reagere, såfremt et medlemsland gennem et lavt socialt niveau – og dermed lavere omkostninger – opnår konkurrencemæssige fordele på de andre medlemslandes bekostning. Hertil kommer, at i et fællesmarked med bevægelighed for arbejdskraften vil visse sociale tryghedsforanstaltninger simpelthen være en nødvendighed for at holde på arbejdskraften. Visse minimumsstandar-

der vil derfor naturligt udvikle sig – i hvert fald hvis der i medlemslandene er fuld beskæftigelse.

På denne baggrund tillægges der alene *Kommissionen koordinerende opgaver* på det sociale område, idet Kommissionen skal fremme et snævert samarbejde mellem medlemsstaterne og i nær forbindelse med disse foretage undersøgelser, afgive udtalelser og tilrettelægge samråd. Ud over de problemer, der er en følge af reglerne om social tryghed for den bevægelige arbejdskraft, har Kommissionen vedtaget henstillinger om bedriftslægetjenesten på arbejdspladserne (2181/62), om erhvervssygdomme (2188/62 & 2270/64), om beskyttelse af unge arbejdere (nr. 67/125 O.M. 405/67), ligesom Rådet i 1970 har vedtaget at nedsætte et stående udvalg for beskæftigelsesspørgsmål (O.M. L 273/25/70).

Af særlig interesse er bestemmelsen i artikel 119, hvorved medlemsstater forpligter sig til at gennemføre og opretholde princippet om *lige løn* til mænd og kvinder for samme arbejde. Traktaten indeholder visse definitioner af ligelønsprincippet, hvilket nærmere er udbygget i en kommissionshenstilling af 20. juli 1960. Ligelønsprincippet er imidlertid ikke blevet gennemført inden den fastsatte tidsfrist, omend der synes at være opnået visse fremskridt. Således antages det, at kvindelønningerne i de senere år er steget hurtigere end mandslønningerne. Problemet er flere gange blevet drøftet i Parlamentet på basis af Kommissionens regelmæssige undersøgelser af forholdene på dette område i medlemslandene, jfr. Parlamentsvedtagelse i 1971 på grundlag af Kommissionens beretning til Rådet om ligelønsprincippet (O.M. C 45/10/71).

For at fremme arbejdskraftens geografiske og faglige bevægelighed inden for EF med henblik på at forbedre lønmodtagernes beskæftigelsesmuligheder og således bidrage til en forhøjelse af levestandarden oprettedes i henhold til artiklerne 123-127 *Den europæiske sociale Fond.*

Fonden administreres af Kommissionen med bistand af et udvalg, bestående af regeringsrepræsentanter og repræsentanter for arbejdsmarkedets organisationer.

Fondens formål er på en medlemsstats anmodning at dække 50% af de udgifter, en medlemsstat eller en offentlig institution har anvendt til faglig omskoling eller flytning af ledig arbejdskraft eller til hjælp til lønmodtagere, der er kommet i vanskeligheder som følge af en virksomheds omstilling til anden produktion. De nærmere regler herfor er givet i rådsforordning nr. 9 af 25. august 1960 med senere ændring (O.M. 1189/60 og 526/67).

I 1969 blev der imidlertid fremsat ønske om reform af Den europæiske sociale Fond, hvilket blev vedtaget af Rådet i 1971 (O.M. L 28/15/71). Fonden skal herefter kunne virke i to situationer:

For det første i de tilfælde, hvor beskæftigelsessituationen i EF som helhed, i et medlemsland eller en del af et medlemsland bliver eller vil blive påvirket af foranstaltninger, som Rådet træffer inden for EF's forskellige virkeområder.

For det andet skal Fonden kunne anvendes som et middel mod de eksisterende strukturelle problemer inden for arbejdsmarkedet derved, at Fonden skal bidrage til nødvendige strukturforandringer inden for områder af erhvervslivet, hvor der er problemer for den hensigtsmæssige udnyttelse af arbejdskraften. Navnlig Italien har været interesseret i dette spørgsmål.

Fondens ydelser vil i princippet stå åbne for alle lønmodtagere, som tager beskæftigelse inden for EF's område, og vil i særlige tilfælde kunne anvendes for selvstændige næringsdrivende. Fonden vil som hidtil yde op til 50% af de samlede udgifter, men også private virksomheder vil – under visse betingelser – kunne modtage tilskud.

Den ændrede Fond vil være en del af EF's budget og vil på længere sigt blive finansieret af EF's egne indtæg-

ter (fra told, importafgifter etc.). Man forventer, at Fonden efterhånden vil anvende 200-250 millioner dollars årligt til sin virksomhed. Den hidtidige Fond har anvendt knapt 50 millioner, der i det væsentligste er ydet som tilskud til faglig omskoling af ca. 150.000 arbejdere, hvoraf langt størstedelen var italienere.

Kommissionens forslag om gennemførelse af den reformerede Europæiske sociale Fond er offentliggjort i O.M. C 41/11/71.

22. *Skat*

Indirekte skatter – Skattegrænserne – Merværdiomsætningsskat – Punktafgifter – Direkte beskatning – Direkte personlig indkomstbeskatning.

Det Europæiske Fællesmarked påvirker de fleste områder af i hvert fald den økonomiske side af samfundslivet. Men det er imidlertid karakteristisk for EF-traktatens bestemmelser – således som disse nu foreligger – at de alene indskrænker sig til at regulere staternes interne forhold i det omfang, det er nødvendigt for at etablere det fælles marked.

De regler, traktaten indeholder om beskatningsforhold i artiklerne 95 – 99, er en klar illustration af dette forhold. Traktatbestemmelserne går principielt ud fra, at staterne bevarer deres traditionelle selvbestemmelsesret over beskatnings- og afgiftsforhold. De forpligtelser, som traktaten indeholder, sigter først og fremmest på at forhindre, at skatter og afgifter fordrejer konkurrencen eller benyttes som et middel til erstatning for de toldafgifter, der med oprettelsen af fællesmarkedet er bortfaldet mellem medlemsstaterne. Reglerne skal endvidere forhindre, at skatter og afgifter benyttes til at påvirke samhandelen i diskriminatorisk retning. De skatter og afgifter, der følgelig berøres af traktatbestemmelserne, er derfor alene de *indirekte* skatter.

EF-traktatens fiskale regler bygger på det af staterne praktiserede system: at en eksportør i medlemsland A, der sælger varer til medlemsland B, vil kunne få de indirekte skatter, som A pålægger varerne, refunderet af A. Samtidig vil den pågældende vare, når den indføres i medlemsland B, blive belagt med de i denne stat gældende indirekte skatter og afgifter.

For at denne praksis ikke skal påvirke samhandelen i ugunstig retning, bestemmes det i artikel 95, at ingen medlemsstat (i eksemplet stat B) direkte eller indirekte må pålægge varer fra andre medlemsstater interne afgifter af nogen art, som er højere end de afgifter, som pålægges lignende indenlandske varer. Importerede varer må heller ikke belægges med afgifter, som indirekte vil kunne beskytte produktionen af andre og tilsvarende varer. Omvendt må eksportlandet (stat A) ikke refundere interne afgifter, der er pålagt varer, som udføres til en medlemsstat, med større beløb end de faktisk erlagte skatter og afgifter. Bestemmelsen herom i artikel 96 har til formål at forhindre, at medlemsstaterne forbedrer deres konkurrenceforhold ved gennem refusion af større beløb, end de pålagte afgifter udgør, at give eksportørerne »skjulte« statstilskud. Eksportlandets ret til refusion af afgifter og importlandets tilsvarende ret til pålæggelse af afgifter må alene omfatte indirekte skatter og må ikke anvendes til f. eks. at udligne forskelle i landenes indkomstbeskatning (artikel 98).

Traktatens system indebærer en bevarelse af *»grænserne«* imellem landene og medfører på mange måder besværlig administration. Det ideelle system – og det egentlige mål for Fællesskabet – er følgelig anvendelsen af en fælles afgiftssats i samtlige medlemslande i forbindelse med ophævelse af afgiftsgrænserne imellem dem.

Af særlig interesse er derfor bestemmelsen i artikel 99, der pålægger Kommissionen at undersøge, på hvilken måde de enkelte medlemsstaters lovgivning vedrørende omsætningsafgifter kan *harmoniseres* af hensyn til samhandelen mellem medlemsstaterne. Med hjemmel i denne bestemmelse har Rådet i februar 1967 vedtaget to direktiver (67/227 og 67/228 henholdsvis O.M. 1301/67 og O.M. 1303/67) vedrørende indførelse af *merværdiomsætningsskat* i alle medlemslande, idet sådan skat er konkurrencemæssig neutral såvel på det nationale plan som for det Europæiske Fællesskab som helhed. Man

har ligeledes bestemt, at staterne skal følge samme principper og samme afgiftsprocent, hvilket er forudsætningen for, at afgiftsgrænserne kan ophæves.

Merværdiomsætningsafgiften skulle have været gennemført inden 1. januar 1970, men denne frist er for Italiens og Belgiens vedkommende udskudt til 1. januar 1972. Den fælles afgiftssats' indførelse og dermed afgiftsgrænsernes ophævelse tilstræbes gennemført inden 1. januar 1975.

For så vidt angår landbrugssektoren, er der i 1968 forelagt udkast til et tredje direktiv om en fælles, reduceret afgift for landbrugsvarer, indeholdende muligheden for undtagelser i detailledet for meromsætningsafgift for landbrugsvarer.

Et særlig vanskeligt punkt i de fælles bestræbelser er harmoniseringen af *punktafgifter* for tobak, parfume, øl, spiritus, etc. På dette område foreligger der ingen forpligtelse for medlemsstaterne til en harmonisering og der har vist sig betydelige meningsforskelle mellem medlemsstaterne. Forslag herom er udarbejdet af Kommissionen i 1967, for så vidt angår tobaksvarer, men er endnu ikke vedtaget. Gennemførelse af Kommissionens forslag vil bl. a. medføre, at *afgiftsgrænserne* mellem landene bortfalder, herunder grænsekontrollen for private rejsende med hensyn til indførsel af tobak, vin og spiritus. En sådan afskaffelse af grænsekontrollen vil gøre det praktisk umuligt at opretholde stor forskel i afgiftssatserne for tobak og spiritus mellem nabostater.

Direkte beskatning.

Selv om traktaten – som nævnt – alene indeholder bestemmelser om den indirekte beskatning, blev man allerede på et tidligt tidspunkt i de Europæiske Fællesskabers historie klar over, at en vis harmonisering af nogle af de direkte skatter er nødvendig for at skabe en fair konkurrence mellem landene. Produktionsomkostninger og rentabilitet af investeret kapital påvirkes jo i høj

grad af direkte beskatning, ligesom skattemæssige overvejelser kan få betydelig indflydelse på valg af forretningssted. For store forskelle medlemslandene imellem vil følgelig modarbejde bl. a. traktatens system om fri etableringsret, der netop tilstræber det mål, at valg af produktionssted o. lign. alene skal afhænge af produktionsøkonomiske overvejelser.

De skattespørgsmål, der i denne forbindelse har særlig betydning, er selskabsbeskatningen (særlig reglerne om afskrivninger, lageropgørelser, kapitalgevinster og fordeling af tab over flere år), beskatning af udbetalt dividende, kildebeskatning ved overførsel til udlandet af dividender og renter, samt de problemer, der knytter sig til virksomhedskoncentration (fusioner, oprettelse af datterselskaber o. lign.). Endelig har spørgsmålet om dobbeltbeskatning for personer, der har bopæl i et andet land end der, hvorfra de får deres indkomst, naturligvis særlig interesse.

Kommissionen har om disse forhold allerede i 1967 udarbejdet to memoranda, indeholdende de Europæiske Fællesskabers arbejdsprogram, for så vidt angår de direkte skatter. Resultatet af Rådets overvejelser har imidlertid indtil nu været ret beskedne.

I 1969 vedtog man således et direktiv om beskatning af kapitaltilførsler i forbindelse med oprettelse af et selskab, forhøjelse af indskud og formue, etc. Ifølge dette rådsdirektiv (69/335 O.M. L 247/25/69) skal visse stempelafgifter og tilsvarende afgifter bortfalde.

Herudover har Kommissionen den 16. januar 1969 forelagt Rådet et forslag til direktiv om det fælles skattesystem for fusioner, spaltninger og overtagelse af virksomhedsledelse, der vedrører selskaber inden for forskellige medlemsstater. Forslaget er ret detaljeret og forsøger at fjerne de betydelige hindringer af skattemæssig karakter, der står i vejen for disse former for virksomhedskoncentration. Kun en fælles skattemæssig ordning kan ifølge Kommissionen være en tilfredsstillende løs-

ning. De foreslåede regler skal også gælde for de ovenfor, pag. 127, omtalte »europæiske selskaber«. Forslaget har været forelagt det Europæiske Parlament og er med visse modifikationer anbefalet af Parlamentet. Det er imidlertid endnu ikke vedtaget af Rådet.

Ud fra lignende betragtninger har Kommissionen ligeledes fremlagt detaljeret forslag om fælles skattesystem for moder- og datterselskaber inden for forskellige medlemslande.

De nævnte vedtagelser og forslag berører således ikke den *direkte personlige indkomstbeskatning*. Dette kan dels skyldes de særlige politiske vanskeligheder, som en harmonisering af indkomstbeskatningen rejser, og dels at en samordning af dette skatteområde kan synes mindre påtrængende. På den anden side fremgår det af Kommissionens foran nævnte memorandum af 1967, at de Europæiske Fællesskaber på længere sigt tilstræber ensartede regler for opgørelsen af selskabernes skattepligtige indkomst (hvilket igen betyder ensartede regler for f. eks. afskrivning og lageropgørelser), en ensartet skatteprocent og ensartede kontrol- og opkrævningsregler. Såfremt denne målsætning gennemføres, behøver dette dog ikke nødvendigvis at påvirke personbeskatningen, idet man udmærket kan acceptere, at der gælder forskellige regler for erhvervsvirksomheder, der drives i selskabsform, og for erhvervsvirksomheder, der drives af personligt ansvarlige indehavere.

Hjemmelen til at gennemføre fællesskabsretlige regler om direkte personlig beskatning kan – som det fremgår af ovenstående – ikke findes i traktatens afsnit om fiskale bestemmelser. Skal de direkte skatter ensrettes, kan dette næppe ske med hjemmel i de generelle regler om harmonisering af de love eller administrative bestemmelser, der indvirker på fællesmarkedets oprettelse eller funktion i traktatens artikel 100 – 102, jfr. pag. 79.

23. Konkurrencereglerne

I. Konkurrencereglernes funktion. *II.* Karteller *Forbudsprincippet kontra kontrolprincippet – Dispensationsadgang – Negativattester – Eneforhandlingsaftaler – Patentlicensaftaler – Samarbejdsaftaler – Bagatelaftaler – III.* Sammenslutninger – *Misbrug af Monopolstilling – Negativattester – Kommissionens retningslinjer – IV.* Reglernes håndhævelse – *V.* Forhold til national konkurrencelovgivning – *VI.* Offentlige virksomheder – *Forholdet til konkurrenceregler. Pligten til ikke-diskriminering – Pligten til omformning af statsmonopoler – Nationaliseringer. VII.* Dumping – *Tilbagestrømningsreglen – Dumping fra tredjelande – VIII.* Statsstøtte.

I. KONKURRENCEREGLERNES FUNKTION

EF-traktaten hviler – som flere gange nævnt – på den opfattelse, at et fælles marked vil kunne sikre den bedste udnyttelse af de ressourcer, medlemsstaterne råder over, for derved at forøge befolkningernes levestandard. Indskrænkningerne i det fælles markeds effektivitet kan imidlertid finde sted ikke blot som følge af toldskranker og andre legislative indgreb, men tillige ved private aftaler mellem virksomhederne med det formål at regulere handelen i fællesmarkedet på en måde, der forvrider den naturlige konkurrence og fører til prisstigninger. Problemet er imidlertid – som det vil vides fra nationale monopollovgivninger – kompliceret, idet en række aftaler mellem virksomheder og sammenslutninger af virksomheder kan have særdeles gunstige virkninger. Således kan samarbejde om markedsopdelinger

medføre omkostningsbesparelser og bedre service, ligesom virksomhedskoncentrationer kan skabe bedre muligheder for tilvejebringelse af kapital til langsigtede investeringer og til forskning. I visse situationer kan det i virkeligheden være af værdi at fremme virksomhedskoncentration for at øge konkurrencen over for de store – i det væsentligste amerikanske – foretagender, som virksomhederne konkurrerer med både inden for og uden for fællesmarkedet.

Ud fra disse synspunkter indeholder EF-traktatens artikler 85 – 94 bestemmelser om konkurrenceregler, der på visse punkter er særdeles detaljerede, men på andre punkter giver Kommissionen et betydeligt spillerum, således at reglernes praktisering stedse kan være påvirkede af den aktuelle markedsudvikling. En forståelse af EF's konkurrenceregler forudsætter følgelig foruden kendskab til traktaten og de forordninger og direktiver, der udstedes i henhold til denne, kendskab til Kommissionens praksis og den europæiske Domstols vurdering heraf.

EF-traktatens konkurrenceregler omfatter et afsnit om reglerne for *virksomhederne* (artiklerne 85 – 90), et afsnit om *dumping* (artikel 91) og et om *statsstøtte* (artiklerne 92 – 94).

II. KARTELLER

For så vidt angår *virksomhederne*, findes hovedbestemmelserne i artiklerne 85 og 86, der bygger på sondringen mellem karteller og sammenslutning af virksomheder. Artikel 85 handler om *karteller*, hvorved forstås en udtrykkelig eller stiltiende aftale (eller beslutning) om en bestemt markedsadfærd mellem virksomheder, der forbliver selvstændige i økonomisk forstand, og hvor hver virksomhed bevarer sin hidtidige ledelse. Konkurrencereglerne bygger på et *forbudsprincip*, idet artikel 85, stk. 2, bestemmer, at de nævnte kartelaftaler er uforenelige

med fællesmarkedet og følgelig ikke har nogen retsvirkning. De kan således ikke gennemføres ved domstolene i noget medlemsland, og en part i en sådan aftale kan frit tilsidesætte kartelaftalens bestemmelser.

Ved dette princip er fællesmarkedets konkurrenceregler i principiel modsætning til den nationale konkurrencelovgivning i de medlemsstater, hvor en sådan findes. I næsten alle medlemsstater hviler konkurrencelovgivningen på *kontrolprincippet*, hvorefter der er pligt til at anmelde og registrere konkurrencebegrænsende aftaler, hvilket giver et mere sikkert grundlag for en statslig regulering af konkurrenceforholdene. Det er antagelig frygten for en sådan administrativ indblanding fra EF-organernes side i private erhvervsforhold, der har været bestemmende for fællesskabsreglernes indhold. Konkurrencereglernes anvendelse af forbudsprincippet er i øvrigt et interessant eksempel på, at Fællesskabets regler ikke blot er et gennemsnit af de regler, der eksisterer i medlemsstater, men ofte har deres eget indhold, specielt motiveret af Fællesskabets situation og interesser.

De karteller, der omtales i artikel 85, og som således er forbudt, kan eksempelvis vedrøre købs- eller salgspriser, begrænsning af produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer, opdeling af markeder – for blot at nævne nogle af de ikke-udtømmende angivne eksempler, som artikel 85 indeholder. For at et kartel omfattes af artikel 85, skal det desuden have til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet. Det er imidlertid vigtigt at understrege, at hovedbetingelsen for at bringe fællesmarkedets konkurrenceregler til anvendelse er, at det pågældende kartel kan påvirke handelen *mellem* medlemsstaterne på ugunstig måde. Er der tale om, at virkningerne af et kartel alene er begrænset til den enkelte medlemsstat, vil kartellet som hidtil alene kunne bedømmes efter medlemsstaternes nationale lovgivning. Berører et kartel såvel handelen mellem medlemsstaterne som

forholdene *i* staterne, vil der være to konkurrenceretlige retssystemer – det nationale og det fællesskabsretlige, der regulerer et kartel, hvilket naturligvis kan give anledning til en række problemer, som vil blive berørt nedenfor.

Fra artikel 85's kategoriske forbud er der imidlertid mulighed for at *dispensere*. Kompetencen hertil ligger hos Kommissionen, som i medfør af artikel 85, stk. 3, kan erklære forbudsbestemmelsen uanvendelig, såfremt kartellet bidrager til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at det sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelen herved. Det er dog yderligere en betingelse, at kartellet ikke pålægger virksomhederne begrænsninger, der ikke er nødvendige for at opnå disse mål, eller som giver dem muligheder for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

Medens forbud mod de pågældende karteller således virker automatisk, kræver dispensation fra dette forbud en erklæring fra Kommissionen og altså en anmeldelse af kartellet. Da man meget vel kan tænke sig, at der forløber et længere tidsrum mellem kartellets opståen og Kommissionens afgørelse af, om dispensation kan meddeles, vil man kunne komme i den situation, at et kartel er forbudt og uden retsvirkninger, fordi det strider mod artikel 85 og senere – som følge af dispensationen – bliver erklæret for gyldigt med virkninger fra det tidspunkt, hvor anmeldelsen til Kommissionen blev indgivet. I praksis er disse uheldige virkninger imidlertid blevet formindskede, idet Rådet i medfør af artikel 87 har udstedt forordning nr. 17/62, som bl. a. giver Kommissionen pligt til at udstede *negativattest*. En negativattest er en erklæring fra Kommissionen om, at den forelagte aftale ikke giver anledning til, at der på nogen måde skrides ind. Der tages således ikke stilling til, om kartellet falder ind under artikel 85 og derfor kræver, at dispensation bør gives, men Kommissionen kan nøjes

med at konstatere, at det pågældende kartel f. eks. ikke påvirker konkurrencen inden for fællesmarkedet på en sådan måde, at der er grund til indgriben.

EF's organer har iøvrigt på forskellig måde søgt at klargøre anvendelsesmulighederne for konkurrencereglerne.

Ved Rådets forordning nr. 19/65 og Kommissionens forordning nr. 67/67 af 22. marts 1967 er det bestemt, at forbudet mod karteller er uanvendeligt på visse grupper af *eneforhandlingsaftaler*. Det drejer sig om aftaler, hvor kun to virksomheder fra forskellige lande deltager, typisk en producent og en forhandler, hvorved producenten forpligter sig til kun at levere til en bestemt forhandler, eller/og hvor forhandleren forpligter sig til kun at sælge producentens produkter. Aftalen må kun omfatte en afgrænset del af fællesmarkedet. Eneforhandlingsaftalen kan ligeledes indeholde bestemmelser om forbud mod at handle med varer, der kan konkurrere med de af aftalen opnåede varer, og forbud for forhandleren mod at drive forretningsvirksomhed uden for det afgrænsede område med de pågældende varer. For at en sådan eneforhandlingsaftale kan være gyldig, må den imidlertid ikke afskære producenten fra indirekte leverancer til forhandlerens hjemland eller på anden måde hindre parallelimport, jfr. den Europæiske Domstols dom i sagerne *Consten G.m.b.H. og Grundig-Verkaufs-G.m.b.H. v. Kommissionen* (sagerne 56 og 58/64, domssamling 1966, pag. 321). Selv om der således ikke ydes eneforhandleren absolut geografisk beskyttelse, er der tale om et omfattende forretningsområde, der unddrages EF-traktatens forbud.

Kommissionen har endvidere tilkendegivet, at *patentlicensaftaler* ikke omfattes af artikel 85, jfr. den Europæiske Domstols afgørelse i sagen *Parke, Davis & Co., U.S.A.* (sag 24/67, Domssamlingen 1968, pag. 85).

I en meddelelse fra Kommissionen af 29. juli 1968 er opregnet otte typer af *samarbejdsaftaler*, der ikke om-

fattes af kartelforbudet, og hvor individuel dispensation derfor er ufornøden. Det drejer sig om:

1. Aftaler om udveksling af synspunkter og erfaringer om fælles markedsundersøgelser, om fælles undersøgelser til sammenligning af virksomheder og brancher, om fælles tilvejebringelse af statistisk materiale og af kalkulationsskemaer.
2. Aftaler vedrørende regnskabsmæssigt samarbejde, fælles kreditsikring, incasso-fællesskab, fælles konsulenttjeneste med hensyn til driftsmæssige problemer af skattespørgsmål.
3. Aftaler om fælles gennemførelse af forsknings- og udviklingsprojekter, fælles overdragelse af forsknings- og udviklingsprojekter og opdeling af forsknings- og udviklingsopgaver mellem deltagerne.
4. Aftaler om fælles benyttelse af produktionsanlæg samt af lager- og transportanlæg.
5. Aftaler om dannelse af arbejdsfællesskaber med henblik på udførelsen af ordrer, såfremt de deltagende virksomheder enten ikke med hensyn til de pågældende ydelser står i indbyrdes konkurrence eller de hver for sig ikke er i stand til at præstere de omhandlede ydelser.
6. Aftaler om fælles salg og fælles kunde- og repræsentationsservice, hvis de deltagende virksomheder ikke med hensyn til de varer eller ydelser, som er omfattet af aftalen, står i konkurrence med hinanden.
7. Aftaler vedrørende fælles reklame.
8. Aftaler om anvendelse af fælles varemærker til mærkning af varer af en bestemt kvalitet, såfremt alle konkurrenter på samme betingelser har mulighed for at tilslutte sig ordningen.

I tilslutning hertil har Kommissionen den 29. maj 1970 forelagt Rådet forslag til en forordning, hvorved artikel 85, stk. 1, erklæres for uanvendelig på *aftaler vedrøren-*

de anvendelse af *normer og typer, forskning og udvikling,* samt udnyttelse af *forskningsresultater,* herunder aftaler m.v. om industrielle ejendomsrettigheder og hemmelig teknisk viden. Det samme gælder for aftaler om *specialisering, fælles indkøb* og *fælles salg.* Disse forslag er dog endnu ikke vedtaget.

Det fremgår endvidere af Kommissionens praksis, at Kommissionen vil udstede en negativattest i forbindelse med aftaler, der nok formelt falder ind under artikel 85, stk. 1, men hvor konkurrencebegrænsningen ikke er *»mærkbar«,* d.v.s. hvor kartellet kun omfatter en meget ringe del af de pågældende leverandørers salg og af forhandlernes køb (jfr. således Kommissionens afgørelse vedrørende Socenas kædeforretning og Kommissionens årsberetning for 1968). Denne praksis om *»bagatelaftaler«* er af Kommissionen uddybet i en meddelelse af 27. maj 1970, hvor der angives retningslinjer for, hvilke kriterier Kommissionen vil lægge til grund ved afgørelsen af, om der foreligger en bagatelaftale.

Det kan endelig nævnes, at forudsætningen for, at Kommissionen kan gribe ind, er, at der foreligger aftaler mellem selvstændige virksomheder. En aftale mellem et moderselskab og et datterselskab, hvor moderselskabet ejer 100 procent af aktierne i datterselskabet, falder således uden for EF-traktatens område. Sådanne aftaler opfattes alene som en praktisk arbejdsfordeling inden for én og samme koncern, (jfr. *Christiani & Nielsen-sagen,* O.M. L 165/12/69).

III. SAMMENSLUTNINGER

Artikel 86 handler om *misbrug ved udnyttelse af en monopolstilling* og bygger på den opfattelse, at sammenslutninger af virksomheder eller anden form for oprettelse af en dominerende markedsposition i og for sig er lovlig, men at den urimelige udnyttelse af den dominerende stilling på fællesmarkedet er forbudt. Den urime-

lige udnyttelse omfattes af forbudet i det omfang, som handelen mellem medlemsstaterne hermed påvirkes på ugunstig måde, f. eks. derved at monopolet direkte eller indirekte påtvinger urimelige købs- eller salgspriser, begrænser produktion eller afsætning m. v. til skade for forbrugerne. Endvidere nævner artikel 86 den situation, at monopolet anvender ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, hvorved disse stilles ringere i konkurrencen, eller at det stilles som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som ikke har forbindelse med kontraktsgenstanden.

Også for så vidt angår artikel 86, er Kommissionen i stand til at udstede *negativattester,* medens der ikke er mulighed for at meddele dispensationer. Der er altså ikke tale om nogen form for procedure, der indebærer anmeldelsesforpligtelser for virksomhedssammenslutninger.

Kommissionens retningslinjer med hensyn til virksomhedssammenslutning fremgår af et memorandum af december 1965, hvor det fastslås, at man i det hele bedømmer udviklingen hen imod større bedriftsenheder positivt, navnlig når virksomhedssammenlægningen finder sted på tværs af landegrænserne. På den anden side afhænger de positive virkninger helt af konkurrencens effektivitet, herunder om der på et område eksisterer såvel små som mellemstore virksomheder.

Det er Kommissionens opfattelse, at de mindre virksomheder må styrkes i konkurrencen. På denne baggrund finder Kommissionen, at Fællesskabets opgave må være:

1. Fjernelse af de hindringer, som stiller sig i vejen for visse sammenslutninger.
2. Forbedring af konkurrencemulighederne for små og mellemstore virksomheder.

3. Kontrol med de sammenslutninger, som fører til monopolisering af markedet.

Den praksis, der har udviklet sig hidtil, synes at tyde på, at Kommissionen anvender sine beføjelser yderst liberalt i relation til små og mellemstore virksomheder. Det spiller vel nok i denne forbindelse en vis rolle, at man føler det som en hovedopgave at skabe en modvægt mod de multinationale koncerner, der på flere områder er aktive inden for Fællesskabet.

IV. REGLERNES HÅNDHÆVELSE

Det er Kommissionens opgave at overvåge gennemførelsen af artiklerne 85 og 86. I henhold til rådsforordning 17/62 (O.M. 204/62) kan Kommissionen kræve oplysninger og foretage *selvstændige undersøgelser i medlemslandene* og de enkelte private virksomheder, eller Kommissionen kan – hvis den foretrækker dette – foranledige, at staterne selv foretager de fornødne undersøgelser. Virksomhederne har pligt til at give korrekte oplysninger, – hvilken pligt sanktioneres med bøder af betydelig størrelse.

Kommissionen har ligeledes mulighed for at foretage *generelle undersøgelser* af enkelte sektorer af den mellemstatlige handel med henblik på at konstatere, om konkurrencen inden for den pågældende sektor er begrænset. Sådanne undersøgelser er iværksat, for så vidt angår sanitært udstyr og margarine.

Såfremt Kommissionen konstaterer overtrædelse af konkurrenceregler, kan Kommissionen udfærdige meddelelser og henstillinger om ændring af det ulovlige forhold, udstede påbud om ophør af det ulovlige forhold, og idømme *bøder* og *tvangsbøder*, hvis et påbud ikke efterkommes. I medfør af artikel 172 kan spørgsmålet om Kommissionens sanktioner indbringes for den Europæiske Domstol.

V. FORHOLD TIL NATIONAL KONKURRENCELOVGIVNING

Det fremgår af rådsforordning 17/62, at artikel 85-86 har umiddelbart bindende virkning i medlemsstaterne, også for disses enkelte borgere og virksomheder. I princippet skulle dette ikke medføre nogen konflikt i betragtning af, at de nationale konkurrencelovgivninger som regel alene regulerer konkurrenceforholdene i den enkelte medlemsstat, medens fællesmarkedsreglerne på den anden side alene beskæftiger sig med samhandel mellem medlemsstaterne.

Der kan dog vel tænkes, at et konkret tilfælde berører såvel den nationale som den fællesskabsretlige konkurrencesituation, og i sådanne sager opstår spørgsmålet om, hvilket retssystem der skal anvendes, og hvilke myndigheder der er kompetente til at træffe en afgørelse.

Spørgsmålet er ikke afklaret, og praksis i de forskellige medlemsstater er ikke ensartet. Problemet har imidlertid været forelagt den Europæiske Domstol i sag 14/68 (*Forskellige tyske farvefabriker mod Bundeskartellamt,* Domssamling 1969, pag. 1).

Domstolen fastslog i denne sag, at »de nationale myndigheder kan skride ind mod et kartel efter de nationale retsregler, selv om der for Kommissionen verserer en sag, hvorunder det undersøges, om dette kartel er foreneligt med fællesskabsretten. Denne anvendelse af den nationale ret må imidlertid ikke præjudicere fællesskabsrettens uindskrænkede anvendelse og forringe virkningerne af de foranstaltninger, der er, eller som agtes truffet til dens håndhævelse«. Domstolens afgørelse synes også på dette område at fastholde fællesskabsrettens forrang, således at en praksis, der er ulovlig efter fællesmarkedsreglerne, ikke kan lovliggøres efter den nationale ret. Er der omvendt tale om, at en konkurrencebegrænsende foranstaltning er lovlig efter fællesskabsretten (f. eks.

som følge af en meddelt dispensation), påvirker dette ikke den nationale ret, der alene har virkning inden for territoriet.

I øvrigt søger man i videst mulige omfang at hindre konflikter ved anvendelse af reglen i artikel 177, hvorefter de nationale domstole har mulighed for – og i visse situationer pligt til – at forelægge de præjudicielle spørgsmål om fællesskabsrettens forståelse for den Europæiske Domstol.

VI. OFFENTLIGE VIRKSOMHEDER

De ovenfor nævnte regler om konkurrencebegrænsning skal ifølge artikel 90, stk. 1, også gælde for *offentlige virksomheder*. Pligten påhviler i disse tilfælde – på grund af indflydelsen og/eller ejerforholdet – medlemsstaterne direkte og omfatter f. eks. også koncessionerede virksomheder eller andre virksomheder, som fra deres regeringer har fået særlige eller eksklusive rettigheder.

Artikel 90 omfatter således principielt også f. eks. post- og telegrafvæsen, gas-, elektricitets- og vandværker, radio og fjernsyn, jernbaner, offentlige havne, flyvepladser, hospitaler, etc. Af bestemmelsernes indhold og placering i traktaten synes det at fremgå, at de virksomheder, der er omfattet af artikel 90, og på hvilke de offentlige myndigheder har en afgørende indflydelse, skal deltage aktivt i det økonomiske liv. Den statslige eller den kommunale administration falder således udenfor, selv om administrationen i et vist omfang optræder på markedet som køber af f. eks. kontormateriale, brændsel etc. Ifølge artikel 90, stk. 2, gælder endvidere den modifikation i pligten til at overholde traktatens regler, at virksomheder, der har fået betroet udførelse af tjenesteydelser af generel økonomisk interesse, eller som er rene beskatningsmonopoler, alene er omfattet af traktatens bestemmelser (derunder konkurrenceregler-

ne), i det omfang, dette ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, der er betroet dem. Denne undtagelse omfatter nogle af de ovenfor nævnte virksomheder, såsom f. eks. gas-, vand- og elektricitetsværker, sygehuse og andre »public utilities«.

Forpligtelserne efter artikel 90 går imidlertid videre end til pligten for de offentlige virksomheder til at overholde konkurrencereglerne om karteller og monopoldannelser. Traktaten nævner således udtrykkelig artikel 7 vedrørende princippet om *ikke-diskrimination*, hvilket i denne forbindelse betyder, at medlemsstaterne har pligt til at påse, at ingen offentlige virksomheder med hensyn til køb, salg, licitation etc. gør forskel mellem handelspartnere som følge af deres nationalitet.

I det hele må artikel 90 betragtes som en henvisningsbestemmelse i den forstand, at dennes eneste selvstændige betydning er at fastslå, at traktaten også gælder for offentlige virksomheder. Man kan også udtrykke det på den måde, at en anden af traktatens forpligtende bestemmelser skal være overtrådt, for at artikel 90 kan bringes i anvendelse.

Der har i de forløbne år ikke dannet sig nogen nævneværdig praksis i forbindelse med artikel 90. Interessen har i højere grad koncentreret sig om artikel 37, der på afgørende punkter går videre end artikel 90. Artikel 37 fastslår, at medlemsstaterne har pligt til gradvis at *omforme* de virksomheder, der omfattes af bestemmelsen, for at sikre, at enhver forskelsbehandling mellem medlemsstaternes statsborgere med hensyn til forsynings- og afsætningsvilkår udelukkes. Artikel 37 angår for så vidt alle statslige handelsmonopoler eller statskoncessionerede monopoler, gennem hvilke en stat på nogen måde øver mærkbar indflydelse på samhandelen mellem medlemsstaterne. Der kan således her navnlig være tale om rene fiskale monopoler, der er oprettet af rent skattemæssige årsager. Artikel 37 er således en undtagelse fra de begrænsninger, der er nævnt i artikel 90, stk. 2.

Artikel 37 søger ved at forhindre udnyttelsen af en monopolstilling at sikre konkurrencereglernes effektivitet. Bestemmelsen medfører en *forpligtelse* for de pågældende virksomheder til i praksis at undlade diskrimination i købs- og salgspolitiken. Når denne forpligtelse særlig fremhæves i et system, hvor man netop ved at gennemføre den frie bevægelighed for varer bygger på et frit konkurrenceprincip, er dette antagelig motiveret af den nærliggende mulighed, der eksisterer for, at netop statsvirksomheder, f. eks. som følge af bl. a. de nationale beskatningsinteresser, foretrækker nationale handelspartnere.

Med hjemmel i artikel 37 har Kommissionen fremsat en række henstillinger til medlemsstaterne, som navnlig går ud på at tillade fri import af de af monopolet omfattede varer, at give samtlige borgere i medlemsstaterne ret til at oprette salgsorganisationer og at underkaste såvel egne som fremmede varer samme handelsbetingelser, herunder samme beskatning. Forsøget på omformningen af statsmonopolerne for at skabe en bedre konkurrencesituation har medført store vanskeligheder, navnlig for så vidt angår tobaksmonopolerne, og ved overgangsperiodens udløb eksisterer statsmonopolerne stadigvæk i næsten fuld udstrækning.

Kommissionens fortsatte bestræbelser må imidlertid tillægges væsentlig betydning i betragtning af det betydelige omfang, statsmonopolerne har i fællesmarkedslandene. Det bør dog understreges, at reglerne om statsmonopolerne ikke tilsigter at ophæve disse monopoler eller at forhindre, at sådanne dannes ved f. eks. *nationaliseringer*. Artikel 37 har alene til formål at regulere indholdet af statsmonopolerne for at gøre disse ikke-diskriminatoriske. Ejerforholdet blander det Europæiske Fællesskab sig ikke i, jfr. artikel 222, hvor det udtrykkelig fastslås, at EF-traktaten ikke berører medlemsstaternes ejendomsretlige ordninger. Noget forbud mod nationalisering findes altså ikke i EF-traktaten.

VII. DUMPING

Ved *dumping* forstås det forhold, at varer fra et land tilbydes i et andet land til en pris, der er lavere end varens reelle værdi. Dumpingsalg kan benyttes til salg af overskudslagre eller til introduktion af varer for at påvirke forbruget. Dumping har igennem årene været søgt bekæmpet af de internationale handelsorganisationer, først og fremmest GATT, ud fra den erkendelse, at dumping påvirker konkurrenceforholdene på en utilbørlig måde.

Dumping kan i praksis hidrøre fra et af medlemslandene eller fra lande, der står uden for Fællesskabet.

EF-traktatens bestemmelser om dumping fra medlemslandene findes i to regler i artikel 91. Den første skal alene være gældende indtil overgangsordningens udløb og går simpelthen ud på, at den, der er udsat for dumping, kan træffe beskyttelsesforanstaltninger, såfremt den, der udøver dumping, ikke bringer denne til ophør. Kommissionen fastsætter vilkårene for og udformningen af beskyttelsesforanstaltningerne.

Bestemmelsen, der i dag savner betydning, har ikke været bragt i anvendelse i sin yderste konsekvens, idet de påklagede tilfælde af dumping er blevet bragt til ophør, inden beskyttelsesforanstaltningerne blev iværksat.

Efter overgangsperiodens udløb gælder den såkaldte *tilbagestrømningsregel,* hvorefter varer, der er udført fra en medlemsstat til en anden, skal kunne genindføres til udførselslandet uden nogen form for forhindringer. Denne regel i forbindelse med konkurrencereglerne og med princippet iøvrigt om varens frie bevægelighed, hvorefter man kan købe varen, hvor den er billigst, synes at gøre dumping til et højst upraktisk konkurrencemiddel blandt medlemmerne af EF.

Derimod kan dumping stadig forekomme fra tredjestaters side. I medfør af artikel 113 har Rådet med virk-

ning fra 1. juli 1968 vedtaget en forordning (nr. 459/68 O.M. L 93/1/68), der nærmere fastslår dumping-begrebet og den procedure, der skal følges for at bekæmpe dumping. Det afgørende for fællesskabsreglerne er, at dumping medfører en væsentlig skade, *bedømt på fællesmarkedsbasis.* Det er således ikke tilstrækkeligt, at en lokal virksomhed rammes væsentligt, hvis virkningerne for fællesmarkedet som sådant er ubetydelige. Omvendt kan det tænkes, at Rådet vil pålægge antidumping- eller udligningstold i samtlige medlemslande, uanset at der i nogle af medlemsstaterne overhovedet ikke er mærkbare skadevirkninger af dumpingen, men hvor den indførte told på den anden side kan medføre fordyrelse af produktionen etc. Reglerne er imidlertid en naturlig konsekvens af fællesmarkedet.

VIII. STATSSTØTTE

En forvridning af konkurrenceforholdene vil kunne tænkes at opstå ved forskellige støtteforanstaltninger til enkelte industrigrene. Sådan støtte vil kunne sætte den naturlige prismekanisme ud af funktion med risiko for, at konkurrencen i fællesmarkedet bliver en konkurrence mellem støtteforanstaltninger og ikke mellem pris, kvalitet o.l.

Reglerne om statsstøtte i artikel 92-94 udgør derfor et vigtigt og integrerende led i EF's konkurrenceret.

Hovedprincippet for traktatens regler og Kommissionens praksis er en sondring mellem tre former for støtte.

For det første kan der være tale om støtte, der som sit væsentligste formål har at styrke den enkelte medlemsstats *producenter* over for udlandet og herunder de andre medlemsstater. Sådan støtte anses klart for konkurrencefordrejende og må derfor afskaffes.

For det andet kan der være støtteforanstaltninger, der ydes efter *ensartede retningslinjer i alle lande.* Disse for-

drejer ikke konkurrencen inden for fællesmarkedet og kan derfor accepteres.

Herudover er der for det tredje en række støtteforanstaltninger, hvis anvendelse og formål er mindre evidente. Det er først og fremmest for disse, at traktatens detaljerede regler har betydning.

Bestemmelserne omfatter kun statsstøtte, hvilket begreb ikke er nærmere defineret. De udtryk, traktaten anvender, f. eks. »statsmidler under enhver tænkelig form« (artikel 92) og »støtte, som ydes af en stat eller med statsmidler« (artikel 93), synes at vise, at også indirekte støtte omfattes af EF-traktaten, når blot midlerne kommer fra statskassen. Det antages følgelig, at statsstøtte omfater såvel direkte som indirekte tilskud, herunder skattelettelser, rentelettelser, kreditter og kreditgarantier, særligt gunstige vilkår for brugen af fast ejendom til industrielle formål, etc.

Betingelserne for, at sådan statsstøtte er forbudt, er først og fremmest, at statsstøtten begunstiger »visse virksomheder eller en vis produktion«. Støtteforanstaltninger, der omfatter hele næringslivet, er tilladt. Det gælder f.eks. støtte til forskning og uddannelse eller almindelige afskrivningsregler.

Det er endvidere en betingelse for forbudet, at statsstøtten i sine virkninger fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene. En statsstøtte, der alene har til formål at give en branche eller visse virksomheder samme vilkår som konkurrenterne, er ikke forbudt.

Endelig er det også, for så vidt angår statsstøtte, evident, at forbudet alene gælder, såfremt den opståede eller truende fordrejning af konkurrenceforholdene øver ugunstig indflydelse på samhandelen *mellem* medlemsstaterne. Lokale støtteforanstaltninger, hvor også virkningerne er lokale, falder således helt uden for traktatens regulering.

Fra dette hovedprincip gælder en række undtagelser. Støtte af *social* karakter, som tilstås de enkelte forbru-

gere, støtte af *humanitær* karakter for at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer el.lign, er naturligvis tilladt. Herudover gøres der i artikel 92, stk. 3, på visse betingelser undtagelser, for så vidt der er tale om *udviklingsstøtte* for visse regioner eller for visse økonomiske sektorer eller erhvervsgrene, såfremt sådan støtte ikke hindrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod Fællesskabets interesser. Endelig kan der ydes støtte til gennemførelse af projekter af *fælleseuropæisk* interesse, ligesom støtte kan ydes til afhjælpning af en alvorlig *forstyrrelse* i en medlemsstats økonomi.

Rådet kan på forslag af Kommissionen træffe beslutning om, at andre former for støtte kan betragtes som forenelige med fællesmarkedet.

Af særlig betydning for dette sagområde er Kommissionens forpligtelse til sammen med medlemsstaterne at foretage en løbende undersøgelse af de i staterne praktiserede støtteforanstaltninger. Kommissionen kan træffe beslutning om, at ulovlige støtteforanstaltninger skal bringes til ophør inden for en fastsat tidsfrist. Følger en medlemsstat ikke denne henstilling, kan sagen indbringes for den Europæiske Domstol. Dette har såvel Kommissionen som medlemsstaterne flere gange hidtil benyttet sig af.

Medlemsstaterne har endvidere en pligt til at anmelde enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger. Ingen støtteforanstaltninger må gennemføres, før Kommissionen har truffet beslutning om dens lovlighed.

Kommissionen har i 1966 fremsat forslag til forordning om en særlig anmeldelsesprocedure for forslag til støtteforanstaltninger, og Frankrig har i 1968 fremsat ændringsforslag hertil, indeholdende bl. a. visse regler for, hvornår en statsstøtte skal betragtes som ulovlig. Ingen af disse forslag er imidlertid hidtil blevet vedtaget. Der er ingen tvivl om, at Fællesskabets forsøg på regulering af statsstøtte virkelig hører til de vanskeligste

opgaver, Fællesskabet har. Der er her en direkte konflikt mellem det, der kan motivere fællesmarkedets standpunkt, nemlig hensynet til den ufordrejede konkurrence, og de motiver, der fører til gennemførelsen af støtteforanstaltninger, nemlig ophjælpning af enkelte erhvervsgrene af vigtige indrepolitiske årsager.

V. Relationerne til udlandet

24. Handelspolitiken i relation til tredjelande

Traktatkompetencen – Statshandelslandene – Præferenceaftaler – Internationale organisationer – Handelsrelationerne.

Ved oprettelsen af fællesmarkedet har medlemsstaterne ifølge artikel 110 til hensigt i fælles interesse at bidrage til harmonisk udvikling af verdenshandelen, en gradvis afvikling af restriktionerne i den internationale handel og en sænkning af toldskrankerne.

Denne målsætning rejser spørgsmålet om, på hvilken måde det Europæiske Fællesskab griber ind i den enkelte medlemsstats handelsmæssige relationer til tredjelande. Det drejer sig her ikke alene om spørgsmålet om, hvilke *principper* de enkelte medlemsstater skal følge i deres traktatmæssige forbindelser med udenforstående stater, men nok så meget om spørgsmålet om, hvem der har *kompetence* til at afslutte traktater om told- og handelsforhold med tredjelande.

Fællesskabets handelspolitik skal ifølge artikel 113 efter overgangsperiodens slutning bygge på *»ensartede principper«*, navnlig for så vidt angår toldændringer, afslutning af told- og handelsaftaler, gennemførelse af ensartede liberaliseringsforanstaltninger, eksportpolitik og handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger, herunder forholdsregler mod dumping (se foran pag. 25) og subsidieordninger.

I overensstemmelse hermed har Rådet i de sidste år vedtaget en række forordninger om disse emner bl. a.

om fællesregulering af importen af liberaliserede varer og om eksportkreditter etc.

Hovedbestemmelsen om, at medlemsstaternes handelspolitik skal bygge på »ensartede principper« giver sig også udslag i spørgsmålet om medlemsstaternes evne til at indgå traktater.

For så vidt angår dette problem, sondrer traktaten mellem toldaftaler og handelsaftaler iøvrigt. Hvad angår aftaler om told til gennemførelse af den fælles toldtarif, indgås sådanne aftaler altid af det Europæiske Fællesskab på samtlige medlemsstaters vegne. Forhandlingerne startes på Kommissionens initiativ og gennemføres af Kommissionen efter direktiver, der fastsættes af Rådet, nu med kvalificeret majoritet (artikel 111, stk. 2). Rådet har den traktatafsluttende myndighed.

Ifølge EF-traktaten skal også øvrige handelstraktater efter overgangsperiodens udløb indgås af Fællesskabet på medlemsstaternes vegne (artikel 113, stk. 2). Herom har Rådet imidlertid den 16. december 1969 (69/494 O.M. L 326/39/69) truffet beslutning om følgende regler, der trådte i kraft den 1. januar 1970:

Et medlemsland kan forlænge eller stiltiende videreføre med op til ét år bilaterale aftaler med et tredjeland, når aftalerne hverken direkte eller indirekte indvirker på den fælles handelspolitik. Herudover har man givet regler om en konsultationsprocedure for at undersøge ønskeligheden af at indlede fælles handelsforhandlinger med et tredjeland. Dette kan f. eks. være praktisk for at sikre hele Fællesskabet fordele, som hidtil kun en enkelt medlemsstat har haft.

Et særligt problem udgør forholdet til *statshandelslandene*, idet Sovjetunionen og de fleste østeuropæiske lande vægrer sig ved at anerkende det Europæiske Fællesskab som handelspartnere. Rådet har imidlertid i 1969 besluttet, at handelsaftalerne med Østlandene i princippet skal være omfattet af Fællesskabets handelspolitik. På den anden side har flere af medlemslandene interesse

i at opretholde selvstændige handelspolitiske relationer til Østlandene.

Medlemslande har følgelig bemyndigelse til endnu i tre år at føge bilaterale handelsforhandlinger, ligesom Fællesskabet ensidigt – uden forhandling med de pågældende tredjelande – vil kunne fastlægge de handelsprincipper, som skal gælde i relation til Østlandene.

I konsekvens heraf har man ved forordning af 19. december 1969 vedtaget en fælles indførselsordning for liberaliserede varer fra statshandelslandene. Den ordning, der fremgår af en fælles liste, er ved senere forordninger blevet udvidet betydeligt.

I henhold til den kompetence, der er tillagt Rådet, har det Europæiske Fællesskab bl. a. indgået aftaler med Iran (1963), præferenceaftaler om gensidige toldreduktioner, især af interesse for det Europæiske Fællesskabs import af citrusfrugt, med Israel og Spanien (1970), handelsaftale med Jugoslavien (1970), ligesom forhandlinger er indledt med Libanon, Den forenede arabiske Republik, og Japan.

Navnlig præferenceaftalerne med Israel og Spanien har i efteråret 1971 givet anledning til voldsom international kritik, især fra USA's side i GATT, idet enhver udvidelse af toldpræferencerne bevirker vanskeligheder for samhandelen med de Europæiske Fællesskaber for de lande, der er uden for systemet. Aftalerne er dog blevet godkendt af GATT.

I relation til de *internationale organisationer*, der beskæftiger sig med handelsforhold, har det Europæiske Fællesskab i flere relationer optrådt som en enhed på medlemsstaternes vegne. Dette har således været tilfældet i GATT (bl. a. under Kennedy-runden, hvilket medførte generelle toldsænkninger for den ydre toldtarif), OECD, den internationale Tinkonference, ligesom EF har observatørstatus i UNCTAD (vedrørende handelen med udviklingslandene), i FN's økonomiske og sociale Råd og i FN's økonomiske kommission for Europa,

ECE. Det Europæiske Fællesskabs aktivitet i disse internationale organisationer berører naturligvis ikke de enkelte medlemsstaters tilknytning til disse.

Spørgsmålet om de Europæiske Fællesskabers handelsrelation til lande, der ikke er medlemmer, er naturligvis prekært – og til en vis grad et ømtåleligt spørgsmål. I samme omfang som de Europæiske Fællesskaber udvides med nye medlemsstater, i samme omfang vil handelen for udenforstående tredjestater blive besværliggjort. De udenforstående stater vil mødes af den fælles toldmur, ligesom Fællesskabet på baggrund af sin størrelse i højere grad bliver selvforsynende og derfor får et formindsket behov for samhandel med tredjelande.

Spørgsmålet om, hvad vej udviklingen vil gå, er naturligvis også på dette punkt vanskeligt at besvare. Generelt vil en vurdering til syvende og sidst afhænge af, hvor høj den toldskranke er, som Fællesskabet opbygger mellem sig og tredjelande. Skønt toldskrankerne i dag nok virker protektionistiske, er de dog lavere end f. eks. de amerikanske toldskranker, og genoptagelse af toldnedsættelsesforhandlingerne i GATT kan bringe den fælles toldtarif yderligere ned. Hertil kommer, at det fra Fællesskabet jo med rette gøres gældende, at der altid vil eksistere udenrigshandel med tredjelande, og man henviser herom til USA, der jo i langt højere grad er selvforsynende, end de Europæiske Fællesskaber nogensinde vil kunne blive det.

25. Relationerne til tredjestat

Handlefrihed – Traktatkompetencen – Diplomater – Associering – Relationerne til udviklingslandene – Yaoundé-konventionerne – Den europæiske udviklingsfond – Andre udviklingslande – Associering med industrialiserede lande – Grækenland og Tyrkiet.

Medlemsskab af det Europæiske Fællesskab berører som hovedregel ikke den enkelte stats relationer til udenforstående lande. Hidtidige traktatmæssige ordninger med tredjestater vil naturligvis i princippet fortsat være gyldige, ligesom medlemsstaternes kompetence til indgåelse af traktater med tredjestat – eller for den sags skyld med hinanden – ikke anfægtes.

Denne hovedregel gælder dog kun med visse modifikationer. Medlemsstaternes *handlefrihed* til indgåelse af traktater er naturligvis indskrænket, idet ingen medlemsstat med tredjestat må indgå aftaler, der strider mod de forpligtelser, en stat som medlem har påtaget sig. Dette er der for så vidt intet mærkværdigt i, idet enhver indgåelse af en international forpligtelse medfører en hertil svarende indskrænkning af den pågældende stats udenrigspolitiske handlefrihed.

Men også for så vidt angår selve *kompetencen til at indgå traktater,* er der sket en – omend begrænset – overdragelse af beføjelse fra den enkelte stat til Fællesskabet. En sådan overdragelse af kompetence har, som nævnt foran, fundet sted, for så vidt angår handelsforbindelse med tredjelande og indgåelse af toldaftaler (præferenceaftaler) med tredjestater, i henhold til artiklerne 111, stk. 2, og 113, se herom kap. 24.

På dette sted skal det dog fremhæves, at det almindeligvis antages, at EF's traktatkompetence ikke omfatter

andre sagområder end de ovenfor omtalte, og i EF-traktaten direkte nævnte. EF vil således næppe på medlemsstaternes vegne kunne indgå aftaler med tredjestater om kapitalbevægelser, konkurrenceret el. lign. Dette resultat – der følger af det generelle princip om, at Fællesskabet ikke har større kompetence end, hvad der udtrykkelig fremgår af traktatbestemmelserne – er vel ikke ganske logisk. Også på de nævnte områder er der mellem medlemsstaterne enighed om en principiel fælles politik. Når den opfattelse, at traktatkompetencen er begrænset, imidlertid har vundet anerkendelse, skyldes det vel først og fremmest, at medlemsstaterne stedse har været interesseret i at bevare størst mulig indflydelse på disse forhold, hvilket bl.a. har givet sig udslag i ønsket om at medvirke selv i de tilfælde, hvor EF's kompetence til afslutning af traktater er utvivlsom.

Reglerne om udøvelsen af traktatkompetence findes i artikel 228, der fastslår, at kompetencen tilkommer Rådet, men forhandlingerne føres af Kommissionen. I visse tilfælde skal den Parlamentariske Forsamling høres.

Såfremt Rådet, Kommissionen eller en medlemsstat ønsker dette, kan Domstolen på forhånd afgive udtalelse om, hvorvidt den påtænkte aftale er forenelig med EF-traktaten. Er den ikke det, kan den kun indgås efter de regler, der gælder om traktatændringer i artikel 236.

EF's udenrigspolitiske kompetence til at optræde på medlemsstaternes vegne som organisation – eller som folkeretssubjekt – omfatter evnen til at modtage *diplomater*, hvilket i høj grad er udnyttet ved EF's hovedkvarter i Bruxelles. EF's mulighed for at optræde som en enhed i *internationale organisationer* er tidligere omtalt (pag. 185).

Relationerne med en tredjestat kan antage en særlig karakter i forbindelse med en udenforstående stats *associering* med det Europæiske Fællesskab. Associering med Fællesskabet er behandlet to steder i EF-traktaten, nemlig dels i artiklerne 131 – 136 under overskriften »De

oversøiske landes og områders associering« og dels i artikel 238, der kan omfatte en hvilken som helst tredjestat, en sammenslutning af stater eller en international organisation. Baggrunden, principperne for associering og disses gennemførelse er imidlertid forskellig i de to relationer, hvilket selvsagt er begrundet dels i de oversøiske landes tilknytning til EF's medlemsstater og dels i de pågældende landes karakter af udviklingsområder.

Relationerne til udviklingslandene.
Ved indgåelsen af EF-traktaten var man klar over, at relationer til de områder, der havde status af **kolonier** o. lign., ville frembyde særlige problemer. Artiklerne 131 – 136 og i forbindelse hermed en særlig gennemførelseskonvention giver udtryk for, at medlemmerne er enige om at associere de ikke-europæiske lande og områder, der opretholder særlige forbindelser med Belgien, Frankrig, Italien og Nederlandene, med Fællesskabet. Formålet hermed skulle være at fremme den økonomiske og sociale udvikling i de pågældende lande og områder og at oprette nære økonomiske forbindelser mellem dem og Fællesskabet som helhed. Ifølge gennemførelseskonventionen, der skulle gælde indtil udgangen af 1962, skulle den tilsigtede målsætning opnås ved en afvikling af handelsskrankerne og ved ydelse af udviklingshjælp i form af økonomiske og sociale investeringer.

Det var karakteristisk for denne ordning, at den var vedtaget alene af de seks medlemslande i EF. Inden gennemførelseskonventionens udløb havde imidlertid en række af de pågældende lande og områder opnået selvstændighed, og det var følgelig nødvendigt at etablere et nyt retsgrundlag for associeringsforholdet, baseret på traktatmæssig aftale mellem de nye lande og EF.

Den 20. juli 1963 undertegnedes – efter langvarige forhandlinger – i Camerouns hovedstad Yaoundé en associeringsaftale mellem EF og følgende 18 afrikanske stater: Burundi, Cameroun, Den centralafrikanske Re-

publik, Congo (Brazzaville), Congo (Kinshasa), Elfenbenskysten, Dahomey, Gabon, Øvre Volta, Madagascar, Mali, Mauretanien, Niger, Rwanda, Senegal, Somalia, Tschad og Togo.

Formålet med Yaoundé-konventionen følger selvsagt intentionerne i EF-traktatens artikler 131 – 136, omend det nu er konventionen, der alene er bestemmende for associeringsforholdets karakter. Hovedprincippet er oprettelsen af et *frihandelsområde* mellem EF og hver enkelt af de 18 lande. Dette vil sige, at der mellem EF og de pågældende lande skal foretages en afvikling af told, kvantitative restriktioner o. lign. Derimod kan det pågældende udviklingsland frit bestemme, om og i hvilket omfang toldskranker skal opretholdes i relation til andre stater end EF-landene. Man kan altså også opretholde toldskranker o. lign. i relation til de øvrige 17 afrikanske stater. Der oprettes således ingen toldunion mellem EF og de 18 lande, men snarere 18 separate frihandelsområder.

Frihandelsprincippet brydes imidlertid af en række undtagelsesklausuler, dikteret af de afrikanske landes økonomiske behov.

Ud over bestemmelserne om vareudvekslingen indeholder Yaoundé-konventionen regler om *finansielt og teknisk samarbejde*. Med hensyn til etableringsret, tjenesteydelser og kapitalbevægelser bestemmes det, at de afrikanske stater skal yde EF's medlemsstater ensartet behandling, men kun i det omfang, disse yder det associerede lands borgere tilsvarende fordele. Konventionen pålægger således hverken EF-landene eller de associerede lande nogen absolut pligt til at gennemføre etableringsret eller fri bevægelighed for tjenesteydelser. Først ved selv at liberalisere over for de associerede landes borgere kan EF-landene kræve tilsvarende behandling af deres egne borgere.

Til gennemførelse af Yaoundé-konventionens bestemmelser er oprettet et *associeringsråd* (bistået af et asso-

cieringsudvalg) samt en *rådgivende parlamentarisk konference* og en *voldgiftsdomstol.*

Associeringsrådet består af EF's Råd og medlemmer af Kommissionen samt af et regeringsmedlem fra hver af de associerede stater. Afgørelserne træffes ved enstemmighed og omfatter principielle beslutninger om samarbejdet, samt henstillinger og udtalelser, der er nødvendige for gennemførelsen af associeringsaftaler.

Den eksekutive funktion er tillagt *associeringsudvalget,* der består af en repræsentant for hver medlemsstat og for Kommissionen samt af en repræsentant for hvert af de associerede lande.

En gang om året mødes den *parlamentariske konference,* bestående af et præsidium samt tre parlamentsmedlemmer fra hvert associeret land og et tilsvarende antal medlemmer fra det Europæiske Parlament.

Skulle der opstå tvistigheder vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af konventionen, skal disse behandles af associeringsrådet, og i tilfælde af manglende enighed kan sagen indbringes for *voldgiftsdomstolen.*

Den 1. Yaoundé-konvention har været genstand for omfattende kritik også fra øvrige udviklingslandes side på UNCTAD II. (United Nations Conference for Trade and Development). Kritiken har i det væsentligste været begrundet i, at Yaoundé-konventionens frihandelssystem alene giver de 18 associeringslande fordele. Sådanne præferencer har naturligvis skadevirkninger for de øvrige udviklingslande, hvis produkter konkurrerer med de 18 landes. Man ønsker følgelig, at EF skal acceptere generelle toldpræferencer for samtlige udviklingslande. Endvidere har man kritiseret, at EF-landene opnår handelsfordele i de associerede lande som »vederlag« for de indrømmede præferencer. Også dette gør u-landenes konkurrencesituation vanskelig, og man har gjort gældende, at EF burde indrømme u-landene handelsfordele uden selv at opnå modydelser.

Resultatet af denne kritik i forbindelse med de ind-

vundne erfaringer har fundet udtryk i den anden Yaoundé-konvention af 29. juli 1969, der trådte i kraft den 1. juni 1970.

Den anden Yaoundé-konvention bygger i hovedsagen på de hidtidige principper. For så vidt angår vareudvekslingen, er princippet om etableringen af frihandelsområder (i modsætning til en toldunion) opretholdt. Samtidig blev de seks medlemslande imidlertid enige om at nedsætte visse toldsatser for samtlige udviklingslande, hvorved der i realiteten skete en begrænsning af de 18 landes præferencer. Det er ligeledes udtrykkelig fremhævet, at konventionen ikke skal være til hinder for de 18 landes deltagelse i et system af generelle præferencer, såfremt et sådant system – eventuelt gennem UNCTAD – etableres, ligesom de associerede lande frit kan tilslutte sig regionale toldunioner og frihandelsområder med hinanden eller med tredjelande.

For traktatens gyldighedsperiode stiller EF-lande i alt 918 mill. $ til rådighed for finansielt og teknisk udviklingssamarbejde, hvilket er en forhøjelse på næsten 100 mill. $ i forhold til den tidligere konvention.

For så vidt angår etableringsret, tjenesteydelser og kapitalbevægelse samt associeringsaftalernes institutionelle opbygning og administration, er der ingen ændringer i forhold til den 1. konvention. Dog har EF-landene erklæret, at de vil være tilbageholdende med at benytte sig af eventuelle modydelser i form af handelsfordele i u-landene.

Samtidig med undertegnelsen af Yaoundé-konventionen etablerede de seks EF-lande *Den europæiske Udviklingsfond*, hvorigennem udviklingsbistanden skal finansieres. For den første femårsperiode råder udviklingsfonden over 730 mill. $, hvoraf 680 mill. $ skal anvendes til rene bistandsydelser og resten i form af »bløde« lån på favorable vilkår. Fonden administreres af Kommissionen i forbindelse med et rådgivende udvalg. Udviklingslandene medvirker ikke i beslutningsproces-

sen om midlernes anvendelse. Støtte ydes nu særlig til moderniseringer i landbruget og til opbygning af industri. Den af fonden finansierede bistand anvendes i praksis til indkøb i medlemslandene eller de associerede lande. Som regel opnår de tidligere kolonilande kontrakter fra deres respektive tidligere koloniområder.

Andre udviklingslande og -områder.
For så vidt angår de udviklingsområder, der ikke har opnået selvstændighed, og som dog har bevaret en vis tilknytning til Frankrig og Holland, har Rådet ved beslutning af 25. februar 1964, fastlagt de bestemmelser, der skal være gældende.

Også i relation til denne gruppe udviklingslande er der tale om etablering af *frihandelsområder* og *udviklingsbistand*. Iøvrigt følges stort set de samme regler, som indeholdes i Yaoundé-konventionen; dog er der som følge af områdernes forfatningsmæssige karakter ikke behov for oprettelse af selvstændige associeringsinstitutioner.

Yaoundé-aftalens opbygning og indhold har naturligt nok kunnet anvendes som model for andre associeringsaftaler med selvstændige lande. Aftale efter disse linjer er således den 26. juli 1968 indgået med Kenya, Uganda og Tanzania. Denne aftale trådte imidlertid aldrig i kraft. I stedet undertegnedes der en anden associeringsaftale den 24. september 1969 (Arusha-aftalen), gældende for en femårsperiode, og i alt væsentlighed følgende Yaoundé-konventionens principper. Traktaten trådte i kraft 1. januar 1971.

Associering med industrialiserede lande.
Sådan associering kan finde sted med hjemmel i artikel 238 og forudsætter en traktatmæssig aftale mellem EF og det pågældende land. Aftalernes indhold er ikke nærmere fastlagt i traktaten, idet denne alene fastlægger, at associeringer skal omfatte gensidige rettigheder og for-

pligtelser, fælles optræden og særlige procedureregler. Det siger sig selv, at der ikke ved associeringsaftaler må pålægges EF byrder og forpligtelser, der ikke allerede følger af EF-traktaten. Skulle der være trang til noget sådant, må associeringsaftaler vedtages af hver enkelt medlemsstat i overensstemmelse med disses statsretlige regler om ratifikation etc. (artikel 236).

Associeringsaftaler indgås af Rådet, som træffer beslutning med enstemmighed efter indhentet udtalelse fra den parlamentariske forsamling. Der er hidtil med hjemmel i artikel 238 indgået to aftaler med europæiske stater, nemlig med *Grækenland* den 9. juli 1961 og med *Tyrkiet* den 12. september 1963. I begge tilfælde var ønsket om associering motiveret af de vanskeligheder, de pågældende lande mødte ved oprettelsen af EF, idet størstedelen af deres eksport traditionelt gik til fællesskabslandene. Aftalerne er imidlertid på mange punkter forskellige, bl. a. motiveret af de to landes forskellige udviklingsstadier.

Der er dog følgende fælles træk. Begge associeringsaftaler tilstræber oprettelsen af en toldunion med EF, således at samtlige regler i EF-traktaten efterhånden i princippet skal finde anvendelse. I begge tilfælde skal det Europæiske Fællesskab yde finansiel bistand. Ingen af aftalerne indeholder specifikke regler om landenes indtræden som medlemmer af EF, men det forudsættes dog, at medlemsskab kan blive aktuelt.

Den væsentligste forskel i retsstillingen for medlemmer og for associerede stater på de områder, hvor associeringsaftalen gennemfører EF-traktatens bestemmelser, ligger i associeringsinstitutionerne og i beslutningsprocessen.

For hver af associeringsordningerne oprettes et *associeringsråd* med besluttende myndighed, bestående af repræsentanter for på den ene side EF og på den anden side respektivt Grækenland eller Tyrkiet. Hver af parterne har én stemme og beslutning kræver enstemmighed.

Såfremt der i EF-Rådet vedtages en forordning om f. eks. handelsforhold, der er bindende for Fællesskabets medlemmer, er en sådan forordning ikke umiddelbart bindende for en associeret stat. Forordningen må forelægges i associeringsrådet. Her kan den associerede stat ganske vist modsætte sig forordningens bindende virkning. Men accepteres forordningen, betyder dette, at den associerede stat er bundet af retsregler, den ikke under udarbejdelsen har haft nogen indflydelse på, og som derfor kan medføre uønskede virkninger. Det er naturligvis praktisk og politisk ikke muligt for en associeret stat i væsentligt omfang at modsætte sig EF's retsforskrifter. Denne manglende indflydelse på udarbejdelsen af retsforskrifternes indhold er vel den væsentligste ulempe for de associerede stater.

Er der tvivl om fortolkningen af associeringsaftalen, kan uenigheden herom forelægges den *Europæiske Domstol* eller en *voldgiftsret*.

På det *parlamentariske* plan er der nedsat et fællesudvalg med kun rådgivende beføjelser med repræsentanter for det Europæiske Parlament og den associerede stats parlament.

Som følge af den politiske udvikling i Grækenland har EF's finansielle bistand i medfør af associeringsaftalen været suspenderet siden 31. oktober 1967. Fra EF's side har man fastholdt kun at opretholde de kontakter, som var strengt nødvendige for administrationen af de dele af associeringsaftalen, der fortsat er i kraft, idet kun en tilbagevenden til konstitutionelle og demokratiske regeringsformer kan overvinde stilstanden i associeringsforholdets videre udvikling.

Øvrige associeringsaftaler er indgået med *Marokko* og *Tunis* (1969) og *Malta* (1971).

Traktat om oprettelse af Det europæiske økonomiske Fællesskab

Hans majestæt belgiernes konge, præsidenten for Forbundsrepublikken Tyskland, præsidenten for Den franske Republik, præsidenten for Den italienske Republik, hendes kongelige højhed storhertuginden af Luxembourg, hendes majestæt dronningen af Nederlandene,

som er besluttet på at skabe grundlag for en stadig snævrere sammenslutning mellem de europæiske folk,

som har det fortsæt gennem fælles handling at sikre økonomiske og sociale fremskridt for deres lande ved at ophæve de skranker, der deler Europa,

som sætter det som et væsentligt mål for deres bestræbelser stadig at forbedre deres folks levevilkår og beskæftigelsesforhold,

som erkender, at fjernelsen af bestående hindringer kræver fælles indsats med henblik på at sikre en vedvarende ekspansion, ligevægt i samhandelen og redelig konkurrence,

som tilstræber at styrke enheden i deres økonomier og at sikre disses harmoniske udvikling ved at formindske uligheder mellem de forskellige områder og forbedre de mindst begunstigede områders stilling,

som ønsker gennem en fælles handelspolitik at bidrage til gradvis ophævelse af restriktionerne i den internationale samhandel,

som er sindet at bekræfte den solidaritet, der knytter Europa

og de oversøiske lande sammen, og som ønsker at sikre disse lande øget velstand i overensstemmelse med grundsætningerne i De Forenede Nationers Pagt,

som har sat sig for ved denne forening af de økonomiske kræfter at bevare og styrke freden og friheden, og som opfordrer de øvrige europæiske folk, der deler dette ideal, til at tilslutte sig disse bestræbelser,

har vedtaget at oprette et Europæisk Økonomisk Fællesskab, og har med dette formål for øje udpeget som befuldmægtigede: . . .

som, efter at de har udvekslet deres fuldmagter og fundet dem i god og behørig form,

er blevet enige om følgende bestemmelser:

Første del
PRINCIPPERNE

Artikel 1. Ved denne Traktat opretter De høje kontraherende Parter indbyrdes et *Europæisk Økonomisk Fællesskab.*

Artikel 2. Fællesskabet har til opgave gennem oprettelsen af et fællesmarked og gennem gradvis tilnærmelse af Medlemsstaternes økonomiske politik at fremme en harmonisk udvikling af den økonomiske virksomhed i Fællesskabet som helhed, en vedvarende og afbalanceret ekspansion, en øget stabilitet, en hurtigere højnelse af levestandarden og snævrere forbindelser mellem de Stater, som det forener.

Artikel 3. Med de i foranstående artikel nævnte mål for øje skal Fællesskabets virke under de betingelser og i det tempo, som er foreskrevet i denne Traktat, indebære:

a) ophævelse, Medlemsstaterne imellem, af told og kvantitative restriktioner ved varers ind- og udførsel, såvel som af alle andre foranstaltninger med tilsvarende virkning,

b) indførelse af en fælles toldtarif og af en fælles handelspolitik over for tredjeland,

c) fjernelse af hindringerne for den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kapital mellem Medlemsstaterne,

d) indførelse af en fælles politik på landbrugsområdet,

e) indførelse af en fælles politik på transportområdet,

f) gennemførelse af en ordning, der sikrer, at konkurrencen inden for fællesmarkedet ikke fordrejes,

g) anvendelse af fremgangsmåder, der muliggør en samordning af Medlemsstaternes økonomiske politik, og som gør det muligt at modvirke uligevægt på deres betalingsbalancer,

h) indbyrdes tilnærmelse af de nationale lovgivninger i det omfang, dette er nødvendigt for fællesmarkedets funktion,

i) oprettelse af en Europæisk Socialfond med henblik på at forbedre arbejdstagernes beskæftigelsesmuligheder og bidrage til en højnelse af deres levestandard,

j) oprettelse af en europæisk Investeringsbank, der har til formål at lette Fællesskabets økonomiske ekspansion gennem skabelsen af nye ressourcer,

k) associering af de oversøiske lande og territorier med henblik på at forøge samhandelen og på i fællesskab at fremme den økonomiske og sociale udvikling.

Artikel 4. (1) De opgaver, der påhviler Fællesskabet, varetages af
- en Forsamling
- et Råd
- en Kommission
- en Domstol

Hver institution handler inden for rammerne af de beføjelser, som er tillagt den ved denne Traktat.

(2) Rådet og Kommissionen bistås af et økonomisk og socialt Udvalg med rådgivende funktioner.

Artikel 5. Medlemsstaterne træffer alle almindelige eller særlige foranstaltninger, som er egnede til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af denne Traktat, eller af retsakter foretaget af Fællesskabets institutioner. De letter Fællesskabet gennemførelsen af dets opgaver.

De afholder sig fra at træffe foranstaltninger, der er egnede til at bringe virkeliggørelsen af denne Traktats målsætning i fare.

Artikel 6. (1) Medlemsstaterne samordner i snævert samarbejde med Fællesskabets institutioner deres økonomiske politik i det omfang, dette er nødvendigt for at nå de mål, som er fastlagt i denne Traktat.

2) Fællesskabets institutioner påser, at Medlemsstaternes indre eller ydre finansielle stabilitet ikke bringes i fare.

Artikel 7. Inden for denne Traktats anvendelsesområde og med forbehold af dennes særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt.

På forslag af Kommissionen kan Rådet med kvalificeret flertal og efter høring af Forsamlingen give forskrifter med henblik på at forbyde sådan forskelsbehandling.

Artikel 8. (1) Fællesmarkedet gennemføres gradvis i løbet af en overgangsperiode på tolv år.

Overgangsperioden er inddelt i tre etaper, hver på fire år, hvis varighed kan ændres under nedennævnte betingelser.

(2) Til hver etape er knyttet et kompleks af foranstaltninger, som skal påbegyndes og videreføres sideløbende.

(3) Overgangen fra første til anden etape er betinget af en konstatering af, at de i Traktaten særligt fastsatte mål for den første etape i det væsentlige faktisk er nået, og at forpligtelserne, med forbehold af de i denne Traktat fastsatte undtagelser og fremgangsmåder, er blevet overholdt.

Denne konstatering sker ved udløbet af det fjerde år ved en enstemmig afgørelse af Rådet på grundlag af Kommissionens beretning. Dog kan en Medlemsstat ikke hindre en enstemmig afgørelse under påberåbelse af, at den ikke har opfyldt sine egne forpligtelser. Såfremt der ikke opnås enstemmighed, forlænges første etape automatisk med et år.

Ved udgangen af det femte år sker Rådets konstatering under de samme betingelser. Hvis der ikke opnås enstemmighed, forlænges første etape automatisk med endnu et år.

Ved udgangen af det sjette år sker Rådets konstatering med kvalificeret flertal på grundlag af Kommissionens beretning.

(4) Inden en måned efter sidstnævnte afstemning kan en Medlemsstat, der er kommet i mindretal, eller, når fornøden stemmeflerhed ikke er nået, enhver af Medlemsstaterne, af Rådet begære udmeldt en voldgift, hvis afgørelse er binden-

de for alle Medlemsstaterne og for Fællesskabets institutioner. Denne voldgiftsinstans består af tre medlemmer, som på forslag af Kommissionen udpeges af Rådet med enstemmighed.

Såfremt Rådet ikke inden en måned efter anmodningen har udpeget voldgiftsinstansens medlemmer, udpeges de af Domstolen, inden endnu en måned er forløbet.

Voldgiftsinstansen udpeger selv sin formand.

Den træffer sin afgørelse senest seks måneder efter den i stk. (3), sidste afsnit, nævnte afstemning i Rådet.

(5) Anden og tredje etape kan kun forlænges eller forkortes ved en af Rådet på forslag af Kommissionen med enstemmighed truffet beslutning.

(6) Bestemmelserne i de foregående stykker kan ikke have til følge, at overgangsperioden forlænges ud over i alt femten år efter denne Traktats ikrafttræden.

(7) Med forbehold af de i denne Traktat nævnte undtagelser eller afvigelser skal overgangsperiodens udløb være sidste frist for såvel ikrafttræden af alle fastsatte bestemmelser som for gennemførelsen af alle foranstaltninger, som oprettelsen af fællesmarkedet indebærer.

Anden del
FÆLLESSKABETS GRUNDLAG

Afsnit I. Frie varebevægelser

Artikel 9. (1) Fællesskabets grundlag er en toldunion, som omfatter al vareudveksling, og som indebærer forbud mod told ved indførsel fra og ved udførsel til andre Medlemsstater, såvel som mod alle afgifter med tilsvarende virkning, samt indførelse af en fælles toldtarif over for tredjeland.

(2) Bestemmelserne i kapitel 1, første afdeling og i kapitel 2 i dette afsnit finder anvendelse på varer med oprindelse i Medlemsstaterne, og på de varer hidrørende fra tredjeland, som frit kan omsættes i Medlemsstaterne.

Artikel 10. (1) Ved varer, som frit kan omsættes i en Medlemsstat, forstås sådanne fra tredjeland hidrørende varer, for hvilke de af vedkommende Medlemsstat foreskrevne formaliteter i forbindelse med indførslen er blevet opfyldt, og for hvilke denne Medlemsstat har opkrævet gældende told og afgifter med tilsvarende virkning, og for hvilke disse told- og afgiftsbeløb ikke er blevet helt eller delvis godtgjort.

(2) Kommissionen fastlægger inden udgangen af det første år efter denne Traktats ikrafttræden formerne for det administrative samarbejde, der skal gennemføres med henblik på anvendelsen af artikel 9, stk. (2), idet den tager hensyn til nødvendigheden af i videst muligt omfang at begrænse de formalitetskrav, der stilles til handelen.

Inden udgangen af det første år efter denne Traktats ikrafttræden fastsætter Kommissionen de bestemmelser, der i samhandelen mellem Medlemsstaterne skal gælde for varer med oprindelse i en Medlemsstat, og til hvis fremstilling er medgået materialer, der ikke har været pålagt told eller afgifter med tilsvarende virkning, som var gældende for dem i den eksporterende Medlemsstat, eller for hvilke disse told- eller afgiftsbeløb er blevet helt eller delvis godtgjort.

Ved fastsættelsen af disse bestemmelser tager Kommissionen hensyn til de regler, der er fastsat for fjernelsen af tolden inden for Fællesskabet og for den gradvise gennemførelse af den fælles toldtarif.

Artikel 11. Medlemsstaterne træffer passende foranstaltninger med henblik på at gøre det muligt for regeringerne inden for de fastsatte frister at opfylde de forpligtelser vedrørende told, som påhviler dem i henhold til denne Traktat.

Kapitel 1
TOLDUNIONEN

Første afdeling.
Fjernelse af tolden mellem Medlemsstaterne

Artikel 12. Medlemsstaterne afstår fra at indføre nu indbyrdes told ved ind- og udførsel eller afgifter med tilsvaren-

de virkning og fra at forhøje de toldsatser og afgifter, som de anvender i deres indbyrdes samhandel.

Artikel 13. (1) Den indførselstold, som er i kraft mellem Medlemsstaterne, afskaffes gradvis af disse i løbet af overgangsperioden i overensstemmelse med de i artiklerne 14 og 15 fastsatte bestemmelser.

(2) Afgifter, der har tilsvarende virkning som indførselstold, og som er i kraft mellem Medlemsstaterne, afskaffes gradvis af disse i løbet af overgangsperioden. Kommissionen fastsætter gennem direktiver det tempo, i hvilket afviklingen skal foregå. Den lader sig herved lede af de i artikel 14, stk. (2) og (3), fastsatte bestemmelser og af de direktiver, som Rådet udsteder i medfør af den nævnte artikels stk. (2).

Artikel 14. (1) For hver vare udgør den pr. 1. januar 1957 anvendte toldsats den basistoldsats, ud fra hvilken de successive nedsættelser skal foretages.

(2) Afviklingstempoet bestemmes på følgende måde:

a) i løbet af første etape gennemføres den første nedsættelse et år efter denne Traktats ikrafttræden; den anden atten måneder derefter; den tredje ved udgangen af det fjerde år efter denne Traktats ikrafttræden;

b) i løbet af anden etape gennemføres en nedsættelse atten måneder efter etapens begyndelse; anden nedsættelse atten måneder efter den forudgående; tredje nedsættelse gennemføres et år senere;

c) de nedsættelser, der herefter skal gennemføres, foretages i løbet af tredje etape; på forslag af Kommissionen fastsætter Rådet med kvalificeret flertal tempoet herfor ved udstedelse af direktiver.

(3) Ved den første nedsættelse sætter Medlemsstaterne indbyrdes toldsatser i kraft, der for hver vare svarer til basistoldsatsen nedsat med 10%.

Ved hver senere nedsættelse skal hver Medlemsstat reducere samtlige sine toldsatser, sådan at det samlede toldprovenu, som dette er defineret i stk. (4), mindskes med 10%, dog således, at nedsættelsen for hver enkelt vare mindst skal udgøre 5% af basistoldsatsen.

Så længe toldsatsen for en vare overstiger 30%, skal hver nedsættelse dog mindst udgøre 10% af basistoldsatsen.

(4) For hver Medlemsstat beregnes det i stk. (3) omhandlede samlede toldprovenu ved at multiplicere værdien af den i året 1956 fra de øvrige Medlemsstater hidrørende indførsel med basistoldsatserne.

(5) De særlige spørgsmål, der opstår ved anvendelsen af de foregående stykker, løses af Rådet, på forslag af Kommissionen, ved direktiver vedtaget med kvalificeret flertal.

(6) Medlemsstaterne gør over for Kommissionen rede for, hvordan de foran anførte regler for nedsættelse af toldsatserne anvendes. For hver enkelt vares vedkommende søger de at gennemføre en nedsættelse, der svarer til:
– mindst 25% af basistoldsatsen ved udløbet af første etape.
– mindst 50% af basistoldsatsen ved udløbet af anden etape.
Kommissionen retter passende henstillinger til Medlemsstaterne, såfremt den finder, at der er fare for, at de i artikel 13 opstillede mål og de i dette stykke fastsatte procenter ikke kan nås.

(7) På forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen kan Rådet ved en med enstemmighed truffet afgørelse ændre bestemmelserne i denne artikel.

Artikel 15. (1) Uanset bestemmelserne i artikel 14 kan enhver Medlemsstat i løbet af overgangsperioden helt eller delvis suspendere opkrævningen af told på varer indført fra de øvrige Medlemsstater. Den giver de øvrige Medlemsstater og Kommissionen meddelelse herom.

(2) Medlemsstaterne erklærer sig rede til at nedsætte deres toldsatser over for de øvrige Medlemsstater i et hurtigere tempo end det, der er fastsat i artikel 14, såfremt deres almindelige økonomiske situation og den pågældende erhvervsgrens forhold gør det muligt.

Kommissionen retter med henblik herpå henstillinger til de pågældende Medlemsstater.

Artikel 16. Medlemsstaterne afskaffer, senest ved udgangen af første etape, indbyrdes udførselstold og afgifter med tilsvarende virkning.

Artikel 17. (1) Bestemmelserne i artiklerne 9–15, stk. (1), anvendes på finanstoldsatser. Disse satser tages dog ikke i betragtning ved beregningen af det samlede toldprovenu eller

ved beregningen af den i artikel 14 stk. (3) og (4) omhandlede sænkning af toldniveauet.

Disse satser nedsættes på hvert trin med mindst 10% af basistoldsatsen. Medlemsstaterne kan nedsætte dem i et hurtigere tempo end fastsat i artikel 14.

(2) Inden udgangen af det første år efter denne Traktats ikrafttræden underretter Medlemsstaterne Kommissionen om deres finanstoldsatser.

(3) Medlemsstaterne bevarer retten til at erstatte denne told med en intern afgift, der er i overensstemmelse med bestemmelserne i artikel 95.

(4) Såfremt Kommissionen finder, at det volder en Medlemsstat alvorlige vanskeligheder at afløse en finanstoldsats, bemyndiger den denne Stat til at opretholde satsen på betingelse af, at den afskaffes senest seks år efter denne Traktats ikrafttræden. Anmodning om sådan bemyndigelse skal foreligge inden udgangen af det første år efter denne Traktats ikrafttræden.

Anden afdeling
Oprettelse af den fælles toldtarif

Artikel 18. Medlemsstaterne erklærer sig rede til at bidrage til udviklingen af den internationale handel og til formindskelse af hindringerne for samhandelen ved at indgå aftaler, der på grundlag af gensidighed og til fælles fordel tager sigte på en sænkning af toldsatserne under det almindelige niveau, som de ville kunne påberåbe sig som følge af oprettelsen af en indbyrdes toldunion.

Artikel 19. (1) På de betingelser og med de begrænsninger, som er bestemt i det følgende, fastsættes satserne i den fælles toldtarif som det aritmetiske gennemsnit af de toldsatser, der anvendes i de fire toldområder, som Fællesskabet omfatter.

(2) Ved udregningen af dette gennemsnit benyttes de af Medlemsstaterne pr. 1. januar 1957 anvendte toldsatser.

For så vidt angår den italienske tarif, forstås dog ved den anvendte toldsats den sats, der var gældende før den midler-

tidige nedsættelse på 10%. For de positioner, for hvilke tariffen indeholder en konventionalsats, træder denne sats endvidere i stedet for den anvendte sats som ovenfor defineret, såfremt den ikke overstiger sidstnævnte sats med mere end 10%. Overstiger konventionalsatsen den således definerede anvendte toldsats med mere end 10%, benyttes ved beregningen af det aritmetiske gennemsnit den anvendte toldsats, forhøjet med 10%.

For så vidt angår de i liste A opregnede positioner, erstattes ved beregningen af det aritmetiske gennemsnit de anvendte toldsatser af de i denne liste nævnte satser.

(3) Satserne i den fælles toldtarif må ikke overstige:

a) 3% for de varer, hvis toldpositioner er opregnet i liste B;

b) 10% for de varer, hvis toldpositioner er opregnet i liste C;

c) 15% for de varer, hvis toldpositioner er opregnet i liste D;

d) 25% for de varer, hvis toldpositioner er opregnet i liste E; såfremt Beneluxlandenes tarif for disse varer indeholder en toldsats, der ikke overstiger 3%, forhøjes denne sats til 12% ved beregningen af det aritmetiske gennemsnit.

(4) Liste F fastsætter de toldsatser, der finder anvendelse på de deri opregnede varer.

(5) De toldpositionslister, der er nævnt i denne artikel og i artikel 20, findes i Bilag I til denne Traktat.

Artikel 20. De toldsatser, der skal finde anvendelse på varerne i Liste G, fastsættes ved forhandling mellem Medlemsstaterne. Hver Medlemsstat kan til denne liste føje andre varer, hvis samlede værdi dog ikke må overstige 2% af værdien af dens samlede indførsel fra tredjeland i året 1956.

Kommissionen træffer alle nødvendige foranstaltninger for at få disse forhandlinger påbegyndt inden udgangen af det andet år efter denne Traktats ikrafttræden og afsluttet inden udløbet af første etape.

I tilfælde af at der for visse varer ikke kan opnås enighed inden for disse tidsfrister, fastsætter Rådet, på forslag af Kommissionen, satserne i den fælles toldtarif, indtil udgangen af anden etape med enstemmighed og derefter med kvalificeret flertal.

Artikel 21. (1) De tekniske vanskeligheder, der kan opstå i forbindelse med anvendelsen af artiklerne 19 og 20, skal i de to første år efter denne Traktats ikrafttræden på forslag af Kommissionen løses af Rådet ved direktiver vedtaget med kvalificeret flertal.

(2) Inden udløbet af første etape eller senest samtidig med fastsættelsen af toldsatserne træffer Rådet, på forslag af Kommissionen, med kvalificeret flertal beslutning om sådanne tilpasninger, som anvendelsen af bestemmelserne i artiklerne 19 og 20 nødvendiggør af hensyn til den fælles toldtarifs indre harmoni, idet hensyn i særlig grad skal tages til forarbejdningsgraden af de forskellige varer, hvorpå tariffen finder anvendelse.

Artikel 22. Kommissionen afgør inden to år efter denne Traktats ikrafttræden, i hvilket omfang de i artikel 17, stk. (2), omhandlede finanstoldsatser skal benyttes ved beregningen af det i artikel 19, stk. (1), nævnte aritmetiske gennemsnit. Den tager hensyn til det beskyttelseselement, som de kan indebære.

Inden seks måneder efter denne afgørelse kan hver Medlemsstat kræve, at den i artikel 20 foreskrevne fremgangsmåde anvendes på vedkommende vare, uden at den i denne artikel nævnte begrænsning skal udgøre en hindring herfor.

Artikel 23. (1) Med henblik på den gradvise indførelse af den fælles toldtarif ændrer Medlemsstaterne de over for tredjeland anvendte toldsatser på følgende måde:

a) for de toldpositioner, for hvilke de pr. 1. januar 1957 faktisk anvendte satser ikke afviger mere end 15% fra satserne i den fælles toldtarif, bringes sidstnævnte satser i anvendelse ved udløbet af det fjerde år efter denne Traktats ikrafttræden;

b) i de øvrige tilfælde anvender hver Medlemsstat fra samme dato en told, der formindsker forskellen mellem de pr. 1. januar 1957 faktisk anvendte satser og fællestariffens satser med 30%;

c) denne forskel formindskes yderligere med 30% ved udløbet af anden etape;

d) for så vidt angår de toldpositioner, for hvilke satserne i den fælles toldtarif ikke kendes ved udløbet af første etape,

bringer hver Medlemsstat inden 6 måneder efter, at Rådet har truffet afgørelse i henhold til artikel 20, de toldsatser i anvendelse, som følger af reglerne i dette stykke.

(2) En Medlemsstat, som har opnået den i artikel 17, stk. (4), nævnte bemyndigelse, fritages i dennes gyldighedsperiode for at bringe de foranstående bestemmelser i anvendelse, for så vidt angår de toldpositioner, som tilladelsen omfatter. Ved dennes ophør anvender den pågældende Medlemsstat den sats, der følger af anvendelsen af reglerne i foregående stykke

(3) Den fælles toldtarif gennemføres i sin helhed senest ved overgangsperiodens udløb.

Artikel 24. Med henblik på tilpasningen til fællestariffen har Medlemsstaterne ret til at ændre toldsatserne i et hurtigere tempo end i artikel 23 angivet.

Artikel 25. (1) Finder Kommissionen, at produktionen i Medlemsstaterne af visse af de i listerne B, C og D nævnte varer ikke er tilstrækkelig til at dække en Medlemsstats forsyninger, samt at disse forsyninger for en væsentlig dels vedkommende traditionelt beror på indførsel fra Tredjeland, indrømmer Rådet på forslag af Kommissionen med kvalificeret flertal den pågældende Medlemsstat toldkontingenter, for hvilke der ydes toldnedsættelse eller toldfrihed.

Disse kontingenter må ikke være så store, at forskydninger i den økonomiske virksomhed til skade for andre Medlemsstater kan befrygtes.

(2) For så vidt angår varerne i liste E og de varer i liste G, for hvilke toldsatserne er blevet fastsat i medfør af artikel 20, stk. 3, indrømmer Kommissionen, på begæring, en Medlemsstat toldkontingenter, for hvilke der ydes toldnedsættelse eller toldfrihed, såfremt en ændring af forsyningskilderne eller utilstrækkelige forsyninger inden for Fællesskabet vil kunne få skadelige virkninger for den pågældende Medlemsstats forarbejdende industrier.

Disse kontingenter må ikke være så store, at forskydninger i den økonomiske virksomhed til skade for andre Medlemsstater kan befrygtes.

(3) For så vidt angår de varer, der er opregnet i Bilag II til denne Traktat, kan Kommissionen bemyndige en Medlemsstat til helt eller delvis at suspendere opkrævningen af

told efter de gældende satser eller indrømme den toldkontingenter, for hvilke der ydes toldnedsættelse eller toldfrihed, på betingelse af at der ikke herved fremkommer alvorlige forstyrrelser på markedet for de nævnte varer.

(4) Kommissionen foretager periodiske undersøgelser af de i henhold til denne artikel bevilgede toldkontingenter.

Artikel 26. Kommissionen kan bemyndige en Medlemsstat, som befinder sig i særlige vanskeligheder, til for visse positioner i dens toldtarif at udsætte den nedsættelse eller forhøjelse af toldsatserne, der skal gennemføres i henhold til artikel 23.

Bemyndigelsen kan kun gives for et begrænset tidsrum og kun for et antal toldpositioner, som i alt udgør højest 5% af værdien af den pågældende Stats indførsel fra tredjeland i det sidste år, for hvilket statistiske oplysninger foreligger.

Artikel 27. Inden udløbet af første etape træffer Medlemsstaterne i fornødent omfang foranstaltninger til indbyrdes tilnærmelse af deres ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser vedrørende told. Kommissionen retter de i denne henseende nødvendige henstillinger til Medlemsstaterne.

Artikel 28. Rådet træffer med enstemmighed beslutning om alle autonome ændringer eller suspensioner af toldsatser i den fælles toldtarif. Efter overgangsperiodens udløb kan Rådet dog på forslag af Kommissionen og gældende for et tidsrum af højst seks måneder med kvalificeret flertal træffe beslutning om ændringer eller suspensioner, der ikke overstiger 20% af hver toldsats. Disse ændringer eller suspensioner kan på de samme betingelser kun forlænges for yderligere et tidsrum af seks måneder.

Artikel 29. Kommissionen tager under udøvelsen af de hverv, der er betroet den i medfør af denne afdeling, hensyn til:

a) nødvendigheden af at fremme samhandelen mellem Medlemsstaterne og tredjeland,

b) udviklingen af konkurrencevilkårene inden for Fællesskabet i det omfang, denne udvikling medfører en styrkelse af virksomhedernes konkurrenceevne,

c) Fællesskabets behov for forsyninger med råvarer og halvfabrikata, idet den samtidig bør påse, at konkurrencevil-

kårene mellem Medlemsstaterne med hensyn til færdigvarer ikke fordrejes,

d) nødvendigheden af at undgå alvorlige forstyrrelser i Medlemsstaternes økonomiske liv og af at sikre en rationel udvikling af produktionen og en forøgelse af forbruget inden for Fællesskabet.

Kapitel 2

OPHÆVELSE AF DE KVANTITATIVE RESTRIKTIONER MELLEM MEDLEMSSTATERNE

Artikel 30. Kvantitative indførelsesrestriktioner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning er med forbehold af nedennævnte bestemmelser forbudt mellem Medlemsstaterne.

Artikel 31. Medlemsstaterne afholder sig fra indbyrdes at indføre nye kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning.

Denne forpligtelse gælder dog kun for det liberaliseringsniveau, som er nået på grundlag af de af Rådet for Den Europæiske Organisation for Økonomisk Samarbejde den 14. januar 1955 trufne afgørelse. Senest seks måneder efter denne Traktats ikrafttræden underretter Medlemsstaterne Kommissionen om de i henhold til disse afgørelser opstillede lister over liberaliserede varer. De således bekendtgjorte lister konsolideres mellem Medlemsstaterne.

Artikel 32. Medlemsstaterne afstår fra i deres indbyrdes samhandel at gøre de på tidspunktet for denne Traktats ikrafttræden gældende kontingenter og foranstaltninger med tilsvarende virkning mere restriktive.

Disse kontingenter skal være afskaffet senest ved udløbet af overgangsperioden. De afvikles i løbet af denne periode i overensstemmelse med de nedenfor fastsatte betingelser.

Artikel 33. (1) Et år efter denne Traktats ikrafttræden omdanner hver Medlemsstat de bilaterale kontingenter, der er oprettet over for de øvrige Medlemsstater, til globalkontin-

genter, som uden forskelsbehandling vil kunne udnyttes af samtlige øvrige Medlemsstater.

Samtidig forhøjer Medlemsstaterne disse globalkontingenter således, at der gennemføres en forhøjelse i forhold til det foregående år på mindst 20% af deres samlede værdi. For hver enkelt vare forhøjes globalkontingentet dog med mindst 10%.

Hvert år forhøjes kontingenterne i forhold til det foregående år efter de samme regler og med samme procenter.

Den fjerde forhøjelse finder sted ved slutningen af det fjerde år efter denne Traktats ikrafttræden; den femte et år efter påbegyndelsen af anden etape.

(2) Såfremt globalkontingentet for en ikke-liberaliseret vare ligger under 3% af produktionen i den pågældende Stat, fastsættes senest et år efter denne Traktats ikrafttræden et kontingent på mindst 3% af denne produktion. Dette kontingent forhøjes til 4% efter det andet år og til 5% efter det tredje år. Derefter forhøjer den pågældende Medlemsstat hvert år kontingentet med mindst 15%.

Såfremt varen ikke produceres i den pågældende Medlemsstat, fastsætter Kommissionen ved beslutning et passende kontingent.

(3) Ved udløbet af det tiende år skal ethvert kontingent svare til mindst 20% af den indenlandske produktion.

(4) Såfremt Kommissionen ved en beslutning fastslår, at indførelsen af en vare i to på hinanden følgende år har været mindre end det gældende kontingent, kan dette globalkontingent ikke tages i betragtning ved beregning af globalkontingenternes samlede værdi. I et sådant tilfælde ophæver Medlemsstaten kontingenteringen af den pågældende vare.

(5) For de kontingenter, som svarer til mere end 20% af den indenlandske produktion af vedkommende vare, kan Rådet på forslag af Kommissionen med kvalificeret flertal nedsætte den i denne artikels stk. (1) foreskrevne minimumssats på 10%. En sådan ændring berører dog ikke forpligtelsen til årligt at forøge globalkontingenternes samlede værdi med 20%.

(6) De Medlemsstater, som har foretaget en mere vidtgående liberalisering end den, de var forpligtet til i henhold til de af Rådet for Den Europæiske Organisation for Økonomisk Samarbejde den 14. januar 1955 trufne beslutninger, er

berettiget til at tage størrelsen af den autonomt liberaliserede import i betragtning ved beregningen af den i stk. (1) omhandlede samlede årlige forhøjelse på 20%. Denne beregning skal på forhånd forelægges Kommissionen til godkendelse.

(7) Kommissionen udsteder direktiver for fremgangsmåden og tempoet for afviklingen mellem Medlemsstaterne af de foranstaltninger med tilsvarende virkning som kontingenter, der består på tidspunktet for denne Traktats ikrafttræden.

(8) Såfremt Kommissionen finder, at anvendelsen af de i denne artikel fastsatte bestemmelser, navnlig anvendelse af de heri fastsatte procentsatser, ikke gør det muligt at sikre den i artikel 32, stk. 2, foreskrevne afvikling af kontingenterne, kan Rådet på forslag af Kommissionen, i løbet af første etape med enstemmighed og derefter med kvalificeret flertal, ændre den i denne artikel fastsatte fremgangsmåde og især gennemføre en forhøjelse af de fastsatte procentsatser.

Artikel 34. (1) Kvantitative udførselsrestriktioner såvel som alle foranstaltninger med tilsvarende virkning er forbudt mellem Medlemsstaterne.

(2) Senest ved udløbet af første etape ophæver Medlemsstaterne de kvantitative udførselsrestriktioner og alle de foranstaltninger med tilsvarende virkning, der består ved denne Traktats ikrafttræden.

Artikel 35. Medlemsstaterne erklærer sig rede til over for de andre Medlemsstater at fjerne deres kvantitative ind- og udførselsrestriktioner i et hurtigere tempo end det, der er fastsat i de foregående artikler, såfremt deres almindelige økonomiske situation og den pågældende erhvervsgrens forhold tillader det.

Kommissionen retter med henblik herpå henstillinger til de pågældende Medlemsstater.

Aetikel 36. Bestemmelserne i artiklerne 30–34 er ikke til hinder for sådanne forbud eller restriktioner vedrørende indførsel, udførsel eller transit, som er begrundet i hensynet til den offentlige sædelighed, den offentlige orden, den offentlige sikkerhed, beskyttelse af menneskers og dyrs liv og sundhed, beskyttelse af planter, beskyttelse af nationale skatte af kunst-

nerisk, historisk eller arkæologisk værdi, eller beskyttelse af industriel og kommerciel ejendomsret. Disse forbud eller restriktioner må dog hverken udgøre et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem Medlemsstaterne.

Artikel 37. (1) Medlemsstaterne tilpasser gradvis de statslige handelsmonopoler, således at enhver forskelsbehandling af Medlemsstaternes statsborgere med hensyn til forsynings- og afsætningsvilkår er udelukket fra overgangsperiodens udløb.

Denne artikels bestemmelser finder anvendelse på ethvert organ, gennem hvilket en Medlemsstat, de jure eller de facto, direkte eller indirekte, kontrollerer, leder eller øver mærkbar indflydelse på indførsel eller udførsel mellem Medlemsstaterne. Disse bestemmelser finder også anvendelse på statskoncessionerede monopoler.

(2) Medlemsstaterne afholder sig fra at indføre nye foranstaltninger, som strider mod de i stk. (1) anførte principper, eller som begrænser rækkevidden af de artikler, der angår afskaffelse af told og kvantitative restriktioner mellem Medlemsstaterne.

(3) Tempoet for gennemførelsen af de foranstaltninger, der er foreskrevet i stk. (1), skal tilpasses den i artiklerne 30–34 foreskrevne fjernelse af kvantitative restriktioner for de samme varer.

Såfremt en vare kun er underkastet et statsligt handelsmonopol i en eller flere af Medlemsstaterne, kan Kommissionen bemyndige de andre Medlemsstater til, så længe den i stk. (1) nævnte tilpasning ikke har fundet sted, at anvende beskyttelsesforanstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som den fastsætter.

(4) I tilfælde af at et statsligt handelsmonopol indebærer en regulering, der tilsigter at lette afsætningen eller sikre en bedre udnyttelse af landbrugsprodukter, skal der ved anvendelse af bestemmelserne i denne artikel sikres tilsvarende garantier for de pågældende producenters beskæftigelse og levestandard, idet hensyn tages til det tempo, hvori den mulige tilpasning og nødvendige specialisering kan gennemføres.

(5) Medlemsstaternes forpligtelser gælder kun i det omfang, de er forenelige med bestående internationale aftaler.

(6) Fra begyndelsen af første etape udfærdiger Kommis-

sionen henstillinger vedrørende den nærmere udformning af og tempoet for gennemførelsen af den i denne artikel omhandlede tilpasning.

Afsnit II. Landbruget

Artikel 38. (1) Fællesmarkedet omfatter tillige landbruget og handelen med landbrugsvarer. Ved landbrugsvarer forstås jordbrugsprodukter, husdyrbrugsprodukter og fiskeriprodukter samt varer, der direkte er forbundet med disse produkter, og som har undergået en første bearbejdning.

(2) Bestemmelserne vedrørende fællesmarkedets oprettelse finder anvendelse på landbrugsvarer, medmindre andet er bestemt i artiklerne 39–46.

(3) De varer, på hvilke bestemmelserne i artiklerne 39–46 finder anvendelse, er opregnet i listen i Bilag II til denne Traktat. Dog træffer Rådet senest to år efter Traktatens ikrafttræden med kvalificeret flertal og på forslag af Kommissionen beslutning om, hvilke yderligere varer der skal optages på denne liste.

(4) Fællesmarkedets funktion og udvikling skal, for så vidt angår landbrugsvarerne, ledsages af udformningen af en for Medlemsstaterne fælles landbrugspolitik.

Artikel 39. (1) Den fælles landbrugspolitik har til formål:

a) at forøge landbrugets produktivitet ved fremme af den tekniske udvikling, ved rationalisering af landbrugsproduktionen og ved den bedst mulige anvendelse af produktionsfaktorerne, især arbejdskraften,

b) herigennem at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer,

c) at stabilisere markederne,

d) at sikre forsyningerne,

e) at sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer.

(2) Ved udarbejdelsen af den fælles landbrugspolitik og de særlige foranstaltninger, som den kan medføre, tages der hensyn til:

a) landbrugserhvervets særlige karakter, der følger af landbrugets sociale struktur og af de strukturelle og naturbetingede forskelle mellem de forskellige landbrugsområder,

b) nødvendigheden af, at ønskelige tilpasninger gennemføres gradvis,

c) den kendsgerning, at landbruget i Medlemsstaterne udgør en sektor, som er snævert forbundet med økonomien som helhed.

Artikel 40. (1) Medlemsstaterne udvikler den fælles landbrugspolitik gradvis i løbet af overgangsperioden og fastlægger den senest ved udløbet af denne periode.

(2) Med henblik på at nå de i artikel 39 nævnte mål oprettes en fælles ordning af markederne for landbrugsvarer.

Alt efter varernes art skal denne markedsordning antage en af nedennævnte former:

a) fælles konkurrenceregler,

b) en tvungen samordning af de forskellige nationale markedsordninger,

c) en europæisk markedsordning.

(3) Den fælles ordning under en af de i stk. (2) nævnte former kan omfatte alle foranstaltninger, der er nødvendige for at nå de i artikel 39 fastsatte mål, især prisregulering, støtte til såvel produktion som afsætning af de forskellige varer, oplagrings- og udligningsordninger samt fælles ordninger til stabilisering af ind- eller udførsel.

Den fælles ordning skal begrænses til at forfølge de i artikel 39 anførte mål og bør udelukke enhver form for forskelsbehandling af Fællesskabets producenter eller forbrugere.

En eventuel fælles prispolitik skal baseres på fælles kriterier og ensartede beregningsmetoder.

(4) Med henblik på at muliggøre, at formålet med den i stk. (2) omhandlede fælles ordning nås, kan der oprettes et eller flere struktur- og garantifond for landbruget.

Artikel 41. Med henblik på at nå de i artikel 39 anførte mål kan der inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik navnlig fastsættes bestemmelser om:

a) en effektiv samordning af de bestræbelser, der udfoldes inden for den faglige uddannelses, forskningens og den landbrugsfaglige oplysnings område; denne samordning kan indebære, at projekter eller institutioner finansieres i fællesskab,

b) fælles foranstaltninger med henblik på udvidelse af forbruget af visse varer.

Artikel 42. Bestemmelserne i kapitlet om konkurrenceregler finder kun anvendelse på produktionen af og handelen med landbrugsvarer i det omfang, Rådet beslutter dette inden for rammerne af de bestemmelser og i overensstemmelse med den fremgangsmåde, der er fastsat i artikel 43, stk. (2) og (3), samt under hensyntagen til den i artikel 39 angivne målsætning.

Rådet kan især tillade ydelse af støtte:

a) med henblik på at beskytte bedrifter, der er ugunstigt stillet som følge af strukturelle eller naturbetingede forhold,

b) inden for rammerne af økonomiske udviklingsprogrammer.

Artikel 43. (1) Med henblik på at fastlægge retningslinjerne for en fælles landbrugspolitik sammenkalder Kommissionen, så snart denne Traktat er trådt i kraft, Medlemsstaterne til en konference for at foretage en sammenligning af deres landbrugspolitik, især ved at opstille en opgørelse over deres produktionsmuligheder og behov.

(2) Inden to år efter denne Traktats ikrafttræden fremlægger Kommissionen, under hensyntagen til arbejdet på den i stk. (1) nævnte konference og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg, forslag vedrørende udarbejdelse og iværksættelse af den fælles landbrugspolitik, herunder også om afløsning af nationale markedsordninger med en af de i artikel 40, stk. (2), nævnte former for fælles ordning, såvel som om iværksættelsen af de i dette afsnit særligt nævnte foranstaltninger.

Disse forslag skal tage hensyn til sammenhængen mellem de landbrugsspørgsmål, som er omhandlet i dette afsnit.

På forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen udsteder Rådet, med enstemmighed i de to første etaper og derefter med kvalificeret flertal, forordninger eller direktiver eller vedtager beslutninger uden herved at begrænse rækkevidden af sine eventuelle henstillinger.

(3) Rådet kan under de i foregående stykke anførte betingelser med kvalificeret flertal vedtage at lade den i artikel 40, stk. (2), omhandlede fælles ordning afløse nationale markedsordninger, såfremt:

a) den fælles ordning yder Medlemsstater, der modsætter sig en sådan afløsning, og som har en national ordning for

vedkommende produktion, tilsvarende garantier for de pågældende producenters beskæftigelse og levestandard, når der tages hensyn til det tempo, hvori den mulige tilpasning og nødvendige specialisering kan gennemføres, og

b) denne ordning sikrer samhandelen inden for Fællesskabet betingelser svarende til dem, der gælder på et nationalt marked.

(4) Såfremt der er tilvejebragt en fælles ordning for visse råvarer, medens der endnu ikke findes en fælles ordning for de hertil svarende forarbejdede produkter, kan de pågældende råvarer indføres fra lande uden for Fællesskabet, hvis de anvendes til fremstilling af forarbejdede produkter, som er bestemt til udførsel til tredjeland.

Artikel 44. (1) For så vidt den gradvise afskaffelse af told og kvantitative restriktioner mellem Medlemsstaterne kan føre til sådanne priser, at virkeliggørelse af de i artikel 39 fastsatte mål bringes i fare, er det i overgangsperioden enhver Medlemsstat tilladt for visse varers vedkommende at anvende en mindsteprisordning i stedet for kontingenter, uden forskelsbehandling og kun i det omfang, det ikke hæmmer den i artikel 45, stk. (2) nævnte udvidelse af samhandelen, således at indførslen, hvis priserne er lavere end mindstepriserne:
– enten midlertidigt kan suspenderes eller nedskæres,
– eller betinges af, at den finder sted til priser, som er højere end den for den pågældende vare fastsatte mindstepris.

I sidstnævnte tilfælde fastsættes mindstepriserne eksklusive told.

(2) Mindstepriserne må hverken medføre en formindskelse af den mellem Medlemsstaterne ved denne Traktats ikrafttræden bestående samhandel eller hindre en gradvis udvidelse af denne. Mindstepriserne må ikke anvendes på en sådan måde, at de hindrer udviklingen af en naturlig præference mellem Medlemsstaterne.

(3) Så snart denne Traktat er trådt i kraft, fastlægger Rådet på forslag af Kommissionen objektive kriterier for opbygning af mindsteprissystemer og for fastsættelse af mindstepriser.

Disse kriterier skal især tage hensyn til de gennemsnitlige indenlandske produktionsomkostninger i den Medlemsstat, som anvender mindsteprisen, til de enkelte virksomheders

stilling i forhold til disse gennemsnitlige produktionsomkostninger og til nødvendigheden af inden for fællesmarkedet gradvis at forbedre landbrugets driftsvilkår og fremme den nødvendige tilpasning og specialisering.

Af hensyn til de tekniske fremskridt og for at fremskynde disse samt for gradvis at nærme priserne inden for fællesmarkedet til hinanden foreslår Kommissionen tillige en fremgangsmåde til revision af disse kriterier.

Disse kriterier såvel som fremgangsmåden ved deres revision skal fastsættes af Rådet med enstemmighed i løbet af de tre første år efter denne Traktats ikrafttræden.

(4) Indtil Rådets beslutning træder i kraft, kan Medlemsstaterne fastsætte mindstepriserne på betingelse af, at de på forhånd underretter Kommissionen og de øvrige Medlemsstater herom med henblik på at give disse adgang til at fremsætte deres bemærkninger.

Så snart Rådets beslutning er truffet, fastsætter Medlemsstaterne mindstepriserne på grundlag af de kriterier, der er fastsat på den ovenfor beskrevne måde.

På forslag af Kommissionen kan Rådet med kvalificeret flertal korrigere de af Medlemsstaterne trufne afgørelser, såfremt de ikke er i overensstemmelse med de således fastsatte kriterier.

(5) Såfremt det ved begyndelsen af tredje etape endnu ikke har været muligt at fastsætte de ovennævnte objektive kriterier for visse varers vedkommende, kan Rådet på forslag af Kommissionen og med kvalificeret flertal ændre de mindstepriser, der anvendes på disse varer.

(6) Ved overgangsperiodens udløb opstilles en fortegnelse over endnu gældende mindstepriser. På forslag af Kommissionen fastlægger Rådet med et flertal på 9 stemmer efter den i artikel 148, stk. (2), første afsnit, fastsatte vægtfordeling, den ordning, der skal anvendes inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik.

Artikel 45. (1) Indtil de nationale ordninger afløses af en af de i artikel 40, stk. (2), omhandlede former for en fælles ordning, fremmes udviklingen af samhandelen for så vidt angår de varer, for hvilke der i visse Medlemsstater findes:

– bestemmelser, hvis formål er at sikre indenlandske producenter afsætning af deres produktion, og

– et importbehov
ved afslutning af langtidsaftaler eller -kontrakter mellem eksporterende og importerende Medlemsstater.

Disse aftaler eller kontrakter skal sigte mod gradvis at fjerne al forskelsbehandling ved anvendelsen af disse bestemmelser over for de forskellige producenter i Fællesskabet.

Disse aftaler eller kontrakter afsluttes i løbet af første etape under hensyntagen til princippet om gensidighed.

(2) For så vidt angår mængderne, baseres disse aftaler eller kontrakter på det gennemsnitlige omfang af samhandelen mellem Medlemsstaterne for de pågældende varers vedkommende i de sidste tre år inden denne Traktats ikrafttræden, og de forudser en forøgelse af dette omfang inden for rammerne af de foreliggende behov under hensyntagen til de traditionelle handelsveje.

For så vidt angår priserne, skal disse aftaler eller kontrakter gøre det muligt for producenterne at afsætte de aftalte mængder til priser, der gradvis nærmer sig dem, som købslandets producenter opnår ved salg på hjemmemarkedet.

Den gradvise tilnærmelse til disse priser skal gennemføres så regelmæssigt som muligt og være tilendebragt senest ved udløbet af overgangsperioden.

Priserne fastsættes ved forhandling mellem de pågældende parter inden for rammerne af de direktiver, som Kommissionen udfærdiger vedrørende anvendelsen af de to foregående afsnit.

Forlænges første etape, sker opfyldelsen af aftaler eller kontrakter på de vilkår, der gælder ved slutningen af det fjerde år efter denne Traktats ikrafttræden, ligesom forpligtelserne til at forøge mængderne og til at tilpasse priserne udskydes, indtil overgangen til anden etape.

Medlemsstaterne udnytter alle de muligheder, som deres lovbestemmelser, navnlig på importpolitikkens område, åbner med henblik på at sikre afslutningen og opfyldelsen af disse aftaler eller kontrakter.

(3) I det omfang, Medlemsstaterne har behov for råvarer til fremstilling af varer, der er bestemt til udførsel til lande uden for Fællesskabet i konkurrence med tredjelands varer, skal disse aftaler eller kontrakter ikke være til hinder for indførsel fra tredjeland af de til dette formål bestemte råvarer. Denne bestemmelse finder imidlertid ikke anvendelse,

hvis Rådet med enstemmighed beslutter at give bevilling til betalinger, der er nødvendige for at udligne merprisen for indførsel på grundlag af sådanne aftaler eller kontrakter sammenlignet med de for tilsvarende leverancer på verdensmarkedet gældende priser.

Artikel 46. Såfremt en vare i en Medlemsstat er underkastet en national markedsordning eller en anden indenlandsk regulering med tilsvarende virkning, som i konkurrencemæssig henseende påvirker en lignende produktion i en anden Medlemsstat, pålægger Medlemsstaterne vedkommende vare en udligningsafgift ved indførslen fra den Medlemsstat, i hvilken markedsordningen eller reguleringen findes, medmindre denne Medlemsstat pålægger en udligningsafgift ved udførslen.

Kommissionen fastsætter disse afgifter på det niveau, som er nødvendigt for at genoprette ligevægten; den kan ligeledes tillade anvendelsen af andre foranstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som den fastsætter.

Artikel 47. Det økonomiske og sociale Udvalgs landbrugssektion står til disposition for Kommissionen med henblik på i overensstemmelse med bestemmelserne i artiklerne 197 og 198 at forberede Udvalgets drøftelser vedrørende de opgaver, som er pålagt det i dette afsnit af Traktaten.

Afsnit III. Den frie bevægelighed for personer, tjenesteydelser og kapital

Kapitel 1

ARBEJDSKRAFTEN

Artikel 48. (1) Arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet gennemføres senest ved overgangsperiodens udløb.

(2) Den forudsætter afskaffelse af enhver i nationaliteten begrundet forskelsbehandling af Medlemsstaternes arbejdstagere, for så vidt angår beskæftigelse, aflønning og øvrige arbejdsvilkår.

(3) Med forbehold af de begrænsninger, der retfærdiggøres af hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed og den offentlige sundhed, indebærer den retten til:

a) at søge faktisk tilbudte stillinger;

b) frit at bevæge sig inden for Medlemsstaternes område i dette øjemed;

c) at tage ophold i en af Medlemsstaterne for dér at have beskæftigelse i henhold til de ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, der gælder for indenlandske arbejdstageres beskæftigelse;

d) at blive boende på en Medlemsstats område på de af Kommissionen ved gennemførelsesforordninger fastsatte vilkår efter at have haft ansættelse dér.

(4) Bestemmelserne i denne artikel gælder ikke for ansættelser i den offentlige administration.

Artikel 49. Så snart denne Traktat er trådt i kraft, vedtager Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg ved udstedelse af direktiver eller forordninger de foranstaltninger, der er nødvendige for gradvis at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed, således som denne er bestemt i foregående artikel, især ved at:

a) sikre et snævert samarbejde mellem de nationale arbejdskraftmyndigheder;

b) afskaffe efter en gradvis gennemført plan sådanne administrative fremgangsmåder og sådan administrativ praksis samt de for adgangen til ledige stillinger fastsatte frister, som hidrører enten fra indenlandsk lovgivning eller fra tidligere indgåede aftaler mellem Medlemsstaterne, og hvis bibeholdelse ville hindre arbejdskraftens frie bevægelighed;

c) afskaffe efter en gradvis gennemført plan alle frister og andre begrænsninger, som er fastsat enten i indenlandsk lovgivning eller i aftaler, der tidligere er indgået mellem Medlemsstaterne, og som byder arbejdstagere fra de øvrige Medlemsstater andre vilkår for det frie beskæftigelsesvalg end de, der gælder for indenlandske arbejdstagere;

d) iværksætte ordninger, der kan formidle og skabe ligevægt mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet på en måde, som udelukker alvorlig fare for levestandarden og beskæftigelsen i de forskellige egne og industrier.

Artikel 50. Inden for rammerne af et fælles program fremmer Medlemsstaterne udvekslingen af unge arbejdstagere.

Artikel 51. På forslag af Kommissionen vedtager Rådet med enstemmighed de foranstaltninger vedrørende social tryghed, der er nødvendige for at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed, især ved at indføre en ordning, som gør det muligt at sikre vandrende arbejdstagere og deres ydelsesberettigede pårørende:

a) Sammenlægning af alle tidsrum, der i de forskellige nationale lovgivninger tages i betragtning med henblik på at indrømme og opretholde retten til ydelser og på beregning af disse;

b) betaling af ydelser til personer, der bor inden for Medlemsstaternes områder.

Kapitel 2

ETABLERINGSRETTEN

Artikel 52. Inden for rammerne af nedennævnte bestemmelser skal de restriktioner, som hindrer statsborgere i en Medlemsstat i frit at etablere sig på en anden Medlemsstats område, gradvis ophæves i løbet af overgangsperioden. Denne gradvise ophævelse skal også omfatte hindringer for, at statsborgere i en Medlemsstat, bosat på en Medlemsstats område, opretter agenturer, filialer eller datterselskaber.

Med forbehold af bestemmelserne i kapitlet vedrørende kapitalen indebærer etableringsfriheden adgang til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed samt til at oprette og lede virksomheder, herunder navnlig selskaber i den i artikel 58, stk. 2, anførte betydning, på de vilkår, som i etableringslandets lovgivning er fastsat for landets egne statsborgere.

Artikel 53. Med forbehold af de bestemmelser, der er fastsat i denne Traktat, indfører Medlemsstaterne ikke nye begrænsninger i adgangen for andre Medlemsstaters statsborgere til at etablere sig på vedkommende Stats område.

Artikel 54. (1) På forslag af Kommissionen og efter høring

af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen vedtager Rådet inden udløbet af første etape med enstemmighed en almindelig plan for ophævelse af begrænsningerne i etableringsfriheden inden for Fællesskabet. Kommissionen fremsætter sit forslag for Rådet i løbet af de to første år af første etape.

For hvert erhvervsområde fastsætter planen de almindelige betingelser for virkeliggørelsen af etableringsfriheden og i særdeleshed etaperne herfor.

(2) På forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen udsteder Rådet, indtil udgangen af første etape med enstemmighed og derefter med kvalificeret flertal, direktiver om iværksættelsen af den almindelige plan eller, hvis en sådan ikke er vedtaget, om gennemførelse af en etape af etableringsfriheden inden for en bestemt erhvervsgren.

(3) Rådet og Kommissionen udfører de opgaver, som er overdraget dem i henhold til ovennævnte bestemmelser, navnlig ved:

a) i almindelighed i første række at behandle de erhverv, for hvis vedkommende etableringsfrihed i særlig grad vil fremme udviklingen af produktion og handel;

b) at sikre et snævert samarbejde mellem de kompetente nationale myndigheder med henblik på at lære de særlige forhold at kende, der gør sig gældende inden for Fællesskabet på de forskellige erhvervsområder;

c) at ophæve de administrative fremgangsmåder og sådan administrativ praksis, som hidrører fra indenlandsk lovgivning eller fra tidligere indgåede aftaler mellem Medlemsstaterne, og hvis bibeholdelse ville være en hindring for etableringsfriheden;

d) at påse, at arbejdstagere fra en Medlemsstat, som er beskæftiget på en anden Medlemsstats område, kan forblive på dette område for dér at udøve selvstændig erhvervsvirksomhed, såfremt de opfylder de betingelser, som de skulle opfylde, hvis de kom ind i denne Stat på det tidspunkt, hvor de ville påbegynde denne virksomhed;

e) at gøre det muligt for statsborgere i en Medlemsstat at erhverve og udnytte fast ejendom, der ligger i en anden Medlemsstat, for så vidt dette ikke strider mod principperne i artikel 39, stk. (2);

f) at lade den gradvise fjernelse af hindringerne for etableringsfriheden inden for hver af de pågældende erhvervsgrene gælde både betingelserne for at oprette agenturer, filialer eller datterselskaber på en Medlemsstats område, og betingelserne for, at personale fra hovedvirksomheden kan indtræde i disses ledende eller kontrollerende organer;

g) i det nødvendige omfang og med det formål at gøre dem lige byrdefulde at samordne de garantier, som kræves i Medlemsstaterne af de i artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesser;

h) at sikre, at etableringsvilkårene ikke fordrejes som følge af støtteforanstaltninger fra Medlemsstaternes side.

Artikel 55. Virksomhed, som varigt eller lejlighedsvis er forbundet med udøvelse af offentlig myndighed i en Medlemsstat, er i den pågældende Stat ikke omfattet af bestemmelserne i dette kapitel.

På forslag af Kommissionen kan Rådet med kvalificeret flertal undtage visse erhverv fra bestemmelserne i dette kapitel.

Artikel 56. (1) Bestemmelserne i dette kapitel og de forholdsregler, der træffes i medfør heraf, udelukker ikke anvendelse af love eller administrativt fastsatte bestemmelser, der indeholder særlige regler for fremmede statsborgere, og som er begrundet i hensynet til den offentlige orden, den offentlige sikkerhed eller den offentlige sundhed.

(2) På forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen udsteder Rådet inden overgangsperiodens udløb med enstemmighed direktiver om samordning af ovennævnte love og administrativt fastsatte bestemmelser. Efter udløbet af anden etape udsteder Rådet dog med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen direktiver om samordning af bestemmelser, som i hver enkelt Medlemsstat er fastsat administrativt.

Artikel 57. (1) For at lette adgangen til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed udsteder Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen med enstemmighed i købet af første etape og derefter med kvalifice-

ret flertal direktiver om gensidig anerkendelse af eksamensbeviser, certifikater og andre kvalifikationsbeviser.

(2) Med samme mål for øje udsteder Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen inden overgangsperiodens udløb direktiver om samordning af Medlemsstaternes love og administrativt fastsatte bestemmelser om adgangen til at optage og udøve selvstændig erhvervsvirksomhed. Enstemmighed kræves i sådanne spørgsmål, som i mindst en af Medlemsstaterne er reguleret ved lov, og i spørgsmål om forholdsregler vedrørende beskyttelse af opsparingen, især ydelse af kredit og udøvelse af bankvirksomhed, og vedrørende de i de enkelte Medlemsstater fastsatte betingelser for udøvelse af lægegerning og lignende virksomhed samt farmaceutisk virksomhed. I andre tilfælde træffer Rådet afgørelse med enstemmighed i løbet af første etape og derefter med kvalificeret flertal.

(3) For så vidt angår udøvelse af lægegerning eller lignende virksomhed eller af farmaceutisk virksomhed, forudsætter den gradvise ophævelse af restriktionerne en samordning af de betingelser, der er opstillet af de forskellige Medlemsstater for udøvelse af sådanne erhverv.

Artikel 58. Selskaber, som er oprettet i overensstemmelse med en Medlemsstats lovgivning, og hvis vedtægtsmæssige hjemsted, hovedkontor eller hovedvirksomhed er beliggende inden for Fællesskabet, ligestilles for så vidt angår anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel med personer, der er statsborgere i Medlemsstaterne.

Ved selskaber forstås privatretlige selskaber, heri indbefattet kooperative selskaber, samt alle andre juridiske personer, der henhører under den offentlige ret eller privatretten, med undtagelse af selskaber, som ikke arbejder med gevinst for øje.

Kapitel 3

TJENESTEYDELSER

Artikel 59. Inden for rammerne af nedennævnte bestemmelser skal restriktioner, der hindrer fri udveksling af tjenesteydelser inden for Fællesskabet, gradvis afskaffes i løbet af o-

vergangsperioden, for så vidt angår statsborgere i Medlemsstaterne, der er bosat i et andet af Fællesskabets lande end modtageren af den pågældende ydelse.

På forslag af Kommissionen kan Rådet med enstemmighed vedtage at udstrække anvendelsen af bestemmelserne i dette kapitel til tjenesteydere, der er statsborgere i tredjeland og bosat inden for Fællesskabet.

Artikel 60. Som tjenesteydelser i denne Traktats forstand betragtes de ydelser, der normalt udføres mod betaling, i det omfang de ikke omfattes af bestemmelserne vedrørende den frie bevægelighed for varer, kapital og personer.

Tjenesteydelserne omfatter især:

a) virksomhed af industriel karakter,

b) virksomhed af handelsmæssig karakter,

c) virksomhed af håndværksmæssig karakter,

d) de liberale erhvervs virksomhed.

Med forbehold af bestemmelserne i kapitlet om etableringsretten kan tjenesteyderen midlertidigt udøve sin virksomhed i det land, hvor ydelsen præsteres, på samme vilkår, som det pågældende land fastsætter for sine egne statsborgere.

Artikel 61. (1) Den frie udveksling af tjenesteydelser på transportområdet omfattes af bestemmelserne i afsnittet vedrørende transport.

(2) Liberaliseringen af de af bankernes og forsikringsselskabernes tjenesteydelser, som er forbundet med kapitalbevægelser, skal gennemføres sideløbende med den gradvise liberalisering af kapitalbevægelserne.

Artikel 62. Medmindre andet er bestemt i denne Traktat, må medlemsstaterne ikke indføre nye begrænsninger i den frihed til udveksling af tjenesteydelser, der faktisk er opnået ved Traktatens ikrafttræden.

Artikel 63. (1) Inden udløbet af første etape vedtager Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen med enstemmighed en almindelig plan for afskaffelse af bestående begrænsninger i den fri udveksling af tjenesteydelser inden for Fællesskabet.

Kommissionen fremsætter forslag for Rådet herom i løbet af de to første år af første etape.

Planen fastsætter for hver kategori af tjenesteydelser de almindelige vilkår og etaperne for liberaliseringen.

(2) På forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen udsteder Rådet, indtil udgangen af første etape med enstemmighed og derefter med kvalificeret flertal, direktiver om iværksættelsen af den almindelige plan eller, hvis en sådan ikke er vedtaget, om gennemførelse af en etape i liberaliseringen af en bestemt tjenesteydelse.

(3) De i stk. (1) og (2) omhandlede forslag og beslutninger skal i almindelighed i første række tage sigte på tjenesteydelser, som direkte påvirker produktionsomkostningerne, eller hvis liberalisering bidrager til at lette vareudvekslingen.

Artikel 64. Medlemsstaterne erklærer sig rede til at gennemføre liberaliseringen af tjenesteydelser i videre udstrækning, end de er forpligtet til i henhold til de direktiver, der er udstedt i medfør af artikel 63, stk. (2), hvis deres almindelige økonomiske situation og forholdene i vedkommende erhvervsgren gør det muligt.

Kommissionen retter henstillinger til de pågældende Medlemsstater herom.

Artikel 65. Så længe begrænsningerne i den frie udveksling af tjenesteydelser ikke er afskaffet, anvender hver Medlemsstat dem over for alle de i artikel 59, stk. 1, omhandlede tjenesteydere, uanset disses nationalitet eller opholdssted.

Artikel 66. Bestemmelserne i artiklerne 55–58 finder anvendelse på det i dette kapitel omhandlede sagsområde.

Kapitel 4

KAPITAL

Artikel 67. (1) I det omfang, det er nødvendigt for fællesmarkedets tilfredsstillende funktion, afskaffer Medlemsstaterne gradvis i løbet af overgangsperioden indbyrdes restriktioner for kapitalbevægelser, såfremt kapitalen tilhører perso-

ner, der er bosat eller har hjemsted i Medlemsstaterne, ligesom de ophæver enhver forskelsbehandling, der støttes på parternes nationalitet eller bopæl eller på stedet for kapitalens anbringelse.

(2) Løbende betalinger i forbindelse med kapitalbevægelser mellem Medlemsstaterne frigøres for alle restriktioner senest ved udløbet af første etape.

Artikel 68. (1) Medlemsstaterne udsteder på områder, der omhandles i dette kapitel, så liberalt som muligt valutabevillinger i det omfang, disse endnu er nødvendige efter denne Traktats ikrafttræden.

(2) Såfremt en Medlemsstat anvender sine indenlandske bestemmelser vedrørende kapitalmarkedet og långivningen på kapitalbevægelser, der er liberaliseret i overensstemmelse med dette kapitels bestemmelser, skal det ske uden forskelsbehandling.

(3) Lån, der er bestemt til direkte eller indirekte at finansiere en Medlemsstat eller dens lokale offentlige organer, kan kun emitteres eller anbringes i andre Medlemsstater, såfremt de pågældende Stater er blevet enige herom. Denne bestemmelse hindrer ikke anvendelsen af artikel 22 i Protokollen vedrørende vedtægterne for Den europæiske Investeringsbank.

Artikel 69. På forslag af Kommissionen, som med henblik herpå rådfører sig med det i artikel 105 omhandlede monetære Udvalg, udsteder Rådet med enstemmighed i løbet af de to første etaper og derefter med kvalificeret flertal de nødvendige direktiver om den gradvise gennemførelse af bestemmelserne i artikel 67.

Artikel 70. (1) For så vidt angår kapitalbevægelser mellem Medlemsstaterne og tredjeland, foreslår Kommissionen Rådet foranstaltninger til gradvis samordning af Medlemsstaternes valutapolitik. Rådet udsteder med enstemmighed direktiver herom. Det bestræber sig på at nå den størst mulige liberalisering.

(2) Kan foranstaltninger, der er truffet i medfør af foregående stykke, ikke fjerne forskellene mellem Medlemsstaternes valutabestemmelser, og skulle disse forskelle tilskynde

personer, der er bosiddende eller har hjemsted i en af Medlemsstaterne, til at benytte de i artikel 67 nævnte lettelser for overførsel inden for Fællesskabet til at omgå de i en Medlemsstat over for tredjeland gældende bestemmelser, kan denne Stat efter at have rådført sig med de øvrige Medlemsstater og Kommissionen træffe egnede forholdsregler med henblik på at fjerne disse vanskeligheder.

Finder Rådet, at disse forholdsregler begrænser de frie kapitalbevægelser inden for Fællesskabet ud over, hvad der er nødvendigt for at fjerne de i foregående afsnit nævnte vanskeligheder, kan det på forslag af Kommissionen med kvalificeret flertal beslutte, at den pågældende Stat skal ændre eller ophæve disse forholdsregler.

Artikel 71. Medlemsstaterne bestræber sig på hverken at indføre nye valutarestriktioner inden for Fællesskabet, der påvirker kapitalbevægelserne og de løbende betalinger i forbindelse hermed, eller at skærpe gældende regler.

De erklærer sig rede til, i det omfang deres økonomiske situation, herunder især deres betalingsbalances stilling, tillader det, at gå videre i liberaliseringen på kapitalområdet end forudset i de foregående artikler.

Kommissionen kan efter indhentet udtalelse fra Det monetære Udvalg rette henstillinger til Medlemsstaterne herom.

Artikel 72. Medlemsstaterne holder Kommissionen underrettet om de kapitalbevægelser til eller fra tredjeland, som de har kendskab til. Kommissionen kan i denne forbindelse fremsætte sådanne udtalelser til Medlemsstaterne, som den finder formålstjenlige.

Artikel 73. (1) Såfremt kapitalbevægelserne medfører forstyrrelser i kapitalmarkedets funktion i en Medlemsstat, bemyndiger Kommissionen efter høring af Det monetære Udvalg den pågældende Stat til på kapitalbevægelsernes område at træffe beskyttelsesforanstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som Kommissionen fastsætter.

Rådet kan med kvalificeret flertal tilbagekalde bemyndigelsen og ændre nævnte vilkår og udformning.

(2) En Medlemsstat, der er i vanskeligheder, kan dog selv træffe de ovennævnte foranstaltninger, såfremt det på grund

af disses hemmelige eller hastende karakter måtte være nødvendigt. Kommissionen og Medlemsstaterne skal underrettes om disse foranstaltninger senest på tidspunktet for deres ikrafttræden. I dette tilfælde kan Kommissionen efter høring af Det monetære Udvalg beslutte, at den pågældende Stat skal ændre eller ophæve disse foranstaltninger.

Afsnit IV. Transport

Artikel 74. På det i dette afsnit omhandlede sagsområde søger Medlemsstaterne at nå Traktatens mål inden for rammerne af en fælles transportpolitik.

Artikel 75. (1) Med henblik på at gennemføre bestemmelsen i artikel 74 og under hensyntagen til transportspørgsmålenes særlige karakter fastsætter Rådet på forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen, indtil udgangen af anden etape med enstemmighed og derefter med kvalificeret flertal:

a) fælles regler for international transport til eller fra en Medlemsstats område eller gennem en eller flere Medlemsstaters områder;

b) de betingelser, under hvilke transportvirksomheder har adgang til at udføre interne transporter i en Medlemsstat, hvor de ikke er hjemmehørende;

c) alle andre formålstjenlige bestemmelser.

(2) De i litra a og b i foregående stykke omhandlede bestemmelser fastsættes i løbet af overgangsperioden.

(3) Under hensyntagen til det nødvendige i en tilpasning til den økonomiske udvikling, der følger af fællesmarkedets oprettelse, fastsætter Rådet som afvigelse fra den i stk. (1) omhandlede fremgangsmåde med enstemmighed de bestemmelser, der vedrører principperne for ordningen af transportvæsenet, og hvis anvendelse alvorligt kunne påvirke levestandarden og beskæftigelsesniveauet i visse egne samt udnyttelsen af transportmateriellet.

Artikel 76. Indtil de i artikel 75, stk. (1) omhandlede bestemmelser er fastsat, kan ingen Medlemsstat uden Rådets enstemmige samtykke ændre de bestemmelser, der gælder på trans-

portområdet ved denne Traktats ikrafttræden på en sådan måde, at de direkte eller indirekte bliver mindre gunstige for transportvirksomheder fra andre Medlemsstater end for indenlandske transportvirksomheder.

Artikel 77. Støtteforanstaltninger, som modsvarer behovet for en samordning af transportvæsenet, eller som udgør godtgørelse for visse forpligtelser, der har sammenhæng med begrebet offentlig tjenesteydelse, er forenelige med denne Traktat.

Artikel 78. Enhver foranstaltning, der træffes inden for rammerne af denne Traktat vedrørende transportpriser og -vilkår, skal tage hensyn til transportvirksomhedernes økonomiske situation.

Artikel 79. (1) I samfærdslen inden for Fællesskabet afskaffes senest ved udløbet af anden etape enhver forskelsbehandling, som består i, at en transportvirksomhed for samme transportforbindelse anvender forskellige transportpriser og -vilkår på samme slags gods, alt efter godsets oprindelses- eller bestemmelsesland.

(2) Bestemmelsen i stk. (1) udelukker ikke, at andre foranstaltninger kan vedtages af Rådet i medfør af artikel 75, stk. (1).

(3) På forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg fastsætter Rådet med kvalificeret flertal inden to år efter denne Traktats ikrafttræden regler, der sikrer gennemførelsen af bestemmelserne i stk. (1).

Det kan især fastsætte de bestemmelser, der er nødvendige for at gøre det muligt for Fællesskabets institutioner at påse overholdelsen af den i stk. (1) nævnte regel og for at sikre brugerne den fulde fordel af denne.

(4) På eget initiativ eller efter anmodning af en Medlemsstat undersøger Kommissionen de i stk. (1) omhandlede tilfælde af forskelsbehandling, og efter at have indhentet udtalelse fra de pågældende Medlemsstater, træffer den de nødvendige beslutninger inden for rammerne af de i overensstemmelse med bestemmelserne i stk. (3) fastlagte regler.

Artikel 80. (1) Ved transport inden for Fællesskabet er det

fra begyndelsen af anden etape forbudt Medlemsstaterne at anvende priser og vilkår, der indebærer nogen form for understøttelse eller beskyttelse til fordel for en eller flere bestemte virksomheder eller industrier, medmindre Kommissionen giver bemyndigelse dertil.

(2) Kommissionen undersøger på eget initiativ eller på begæring af en Medlemsstat de i stk. (1) omhandlede priser og vilkår, idet den på den ene side især tager hensyn til de krav, som en hensigtsmæssig regional økonomisk politik stiller, til de underudviklede områders behov og til problemerne i områder, der er alvorligt berørt af politiske forhold, og på den anden side til virkningerne af disse priser og vilkår på konkurrencen mellem de forskellige transportgrene.

Efter at have indhentet udtalelse fra de pågældende Medlemsstater træffer Kommissionen de fornødne beslutninger.

(3) Det i stk. (1) omhandlede forbud gælder ikke konkurrencetariffer.

Artikel 81. Afgifter eller gebyrer, som en transportvirksomhed ved grænsepassage opkræver ud over transportpriserne, må ikke overstige et rimeligt niveau i betragtning af de med passagen faktisk forbundne omkostninger.

Medlemsstaterne bestræber sig på gradvis at nedbringe disse omkostninger.

Kommissionen kan rette henstillinger til Medlemsstaterne med henblik på anvendelsen af denne artikel.

Artikel 82. Bestemmelserne i dette afsnit af Traktaten udgør ingen hindring for de foranstaltninger, der er truffet i Forbundsrepublikken Tyskland, for så vidt disse er nødvendige for at opveje de af Tysklands deling forårsagede ulemper for økonomien i visse af Forbundsrepublikkens områder, der berøres af denne deling.

Artikel 83. Der oprettes et rådgivende udvalg for Kommissionen sammensat af sagkyndige udpeget af Medlemsstaternes regeringer, Kommissionen hører dette udvalg i transportspørgsmål, når den skønner det hensigtsmæssigt, uden at de beføjelser, der tilkommer Det økonomiske og sociale Udvalgs transportsektion, herved indskrænkes.

Artikel 84. (1) Bestemmelserne i dette afsnit finder anvendelse på transporter med jernbane, ad landeveje og sejlbare vandveje.

(2) Rådet kan med enstemmighed træffe beslutning om, hvorvidt, i hvilket omfang og på hvilken måde passende bestemmelser vil kunne fastsættes for sø- og luftfart.

Tredje del
FÆLLESSKABETS POLITIK
Afsnit I. De fælles regler

Kapitel 1

KONKURRENCEREGLERNE

Første afdeling
Regler for virksomhederne

Artikel 85. (1) Alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem Medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, er uforenelige med fællesmarkedet og er forbudt, navnlig sådanne, som består i:

a) direkte eller indirekte fastsættelse af købs- eller salgspriser eller af andre forretningsbetingelser,

b) begrænsning af eller kontrol med produktion, afsætning, teknisk udvikling eller investeringer,

c) opdeling af markeder eller forsyningskilder,

d) anvendelse af ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen,

e) at det stilles som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand.

2) De aftaler eller vedtagelser, som er forbudt i medfør af denne artikel, har ingen retsvirkning.

(3) Bestemmelserne i stk. (1) kan dog erklæres uanvendelige på:
– enhver aftale eller kategori af aftaler mellem virksomheder,
– enhver vedtagelse eller kategori af vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder, og
– enhver samordnet praksis eller kategori deraf,
som bidrager til at forbedre produktionen eller fordelingen af varerne eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, samtidig med at de sikrer forbrugerne en rimelig andel af fordelen herved, og uden at der:

a) pålægges de pågældende virksomheder begrænsninger, som ikke er nødvendige for at nå disse mål;

b) gives disse virksomheder mulighed for at udelukke konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer.

Artikel 86. En eller flere virksomheders misbrug af en dominerende stilling på fællesmarkedet eller en væsentlig del heraf er uforenelig med fællesmarkedet og forbudt i den udstrækning, samhandelen mellem Medlemsstater kan påvirkes herved på ugunstig måde.

Misbrug kan især bestå i:

a) direkte eller indirekte påtvingelse af urimelige købs- eller salgspriser eller af andre urimelige forretningsbetingelser,

b) begrænsning af produktion, afsætning eller teknisk udvikling til skade for forbrugerne,

c) anvendelse af ulige vilkår for ydelser af samme værdi over for handelspartnere, som derved stilles ringere i konkurrencen,

d) at det stilles som vilkår for indgåelse af en aftale, at medkontrahenten godkender tillægsydelser, som efter deres natur eller ifølge handelssædvane ikke har forbindelse med aftalens genstand.

Artikel 87. (1) Inden tre år efter denne Traktats ikrafttræden udsteder Rådet, på forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen, med enstemmighed fornødne forordninger eller direktiver om anvendelsen af principperne i artiklerne 85 og 86.

Hvis sådanne bestemmelser ikke er blevet vedtaget inden

ovennævnte frists udløb, træffes de af Rådet med kvalificeret flertal på forslag af Kommissionen og efter høring af Forsamlingen.

(2) Bestemmelserne i stk. (1) har især til formål:

a) ved indførelse af bøder og tvangsbøder at sikre overholdelsen af de i artikel 85, stk. (1), og artikel 86 nævnte forbud;

b) at fastlægge de nærmere retningslinjer for anvendelsen af bestemmelsen i artikel 85, stk. (3), under hensyntagen til nødvendigheden af dels at sikre et effektivt tilsyn, dels at forenkle den administrative kontrol mest muligt;

c) i påkommende tilfælde at træffe nærmere bestemmelse om anvendelsesområdet for bestemmelserne i artiklerne 85 og 86 inden for de forskellige erhvervsgrene;

d) at fastlægge opgavefordelingen mellem Kommissionen og Domstolen i forbindelse med anvendelsen af de i dette stykke nævnte bestemmelser;

e) at bestemme forholdet mellem den nationale lovgivning på den ene side, og på den anden side bestemmelserne i denne afdeling samt de bestemmelser, der er fastsat i medfør af denne artikel.

Artikel 88. Indtil de i medfør af artikel 87 trufne bestemmelser træder i kraft, træffer Medlemsstaternes myndigheder i overensstemmelse med deres lovgivning og bestemmelserne i artiklerne 85, navnlig stk. (3), og 86 afgørelse om aftalers tilladelighed samt om misbrug af en dominerende stilling på fællesmarkedet.

Artikel 89. (1) Under forbehold af bestemmelserne i artikel 88 påser Kommissionen, så snart den er trådt i funktion, at de i artiklerne 85 og 86 fastlagte principper anvendes. På begæring af en Medlemsstat eller på eget initiativ undersøger den sammen med Medlemsstatens kompetente myndigheder, der skal bistå den, tilfælde af formodet overtrædelse af forannævnte principper. Finder Kommissionen, at der har fundet en overtrædelse sted, foreslår den passende midler til at bringe denne til ophør.

(2) Bringes en overtrædelse ikke til ophør, fastslår Kommissionen ved en beslutning, der skal ledsages af grunde, at der foreligger en overtrædelse. Den kan offentliggøre beslut-

ningen og bemyndige Medlemsstaterne til at træffe de nødvendige modforanstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som den fastsætter.

Artikel 90. (1) Medlemsstaterne afstår, for så vidt angår offentlige virksomheder og virksomheder, som de indrømmer særlige eller eksklusive rettigheder, fra at træffe eller opretholde foranstaltninger, som er i strid med denne Traktats bestemmelser, navnlig de i artiklerne 7 og 85–94 nævnte.

(2) Virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, eller som har karakter af fiskale monopoler, er underkastet denne Traktats bestemmelser, navnlig konkurrencereglerne, i det omfang anvendelsen af disse bestemmelser ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet dem. Udviklingen af samhandelen må ikke påvirkes i et sådant omfang, at det strider mod Fællesskabets interesse.

(3) Kommissionen påser, at bestemmelserne i denne artikel bringes i anvendelse, og meddeler, såfremt det er påkrævet, Medlemsstaterne passende direktiver eller beslutninger.

Anden afdeling
Dumping

Artikel 91. (1) Såfremt Kommissionen i løbet af overgangsperioden efter anmodning af en Medlemsstat eller en anden interesseret part fastslår, at der finder dumping sted inden for fællesmarkedet, retter den henstillinger til den eller dem, der foretager dumping, med henblik på at bringe den til ophør.

Fortsætter denne dumping, bemyndiger Kommissionen den krænkede Medlemsstat til at træffe beskyttelsesforanstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som Kommissionen fastsætter.

(2) Så snart denne Traktat er trådt i kraft, skal varer med oprindelse i en Medlemsstat, eller som frit kan omsættes dér, og som er blevet eksporteret til en anden Medlemsstat, tillades genindført i førstnævnte Stat, uden at de kan pålægges told eller undergives kvantitative restriktioner eller foranstaltninger med tilsvarende virkning. Kommissionen udfærdiger egnede regler for anvendelsen af bestemmelserne i dette stykke.

Tredje afdeling
Statsstøtte

Artikel 92. (1) Bortset fra de i denne Traktat hjemlede undtagelser er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelige med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem Medlemsstaterne.

(2) Forenelige med fællesmarkedet er:

a) støtte af social karakter til enkelte forbrugere, forudsat at den ydes uden forskelsbehandling med hensyn til varernes oprindelse,

b) støtte, hvis formål er at råde bod på skader, der er forårsaget af naturkatastrofer eller af andre usædvanlige begivenheder,

c) støtteforanstaltnisger for økonomien i visse af Forbundsrepublikken Tysklands områder, som er påvirket af Tysklands deling, i det omfang de er nødvendige for at opveje de økonomiske ulemper, som denne deling har forårsaget.

(3) Som forenelige med fællesmarkedet kan betragtes:

a) støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse,

b) støtte, der kan fremme virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en Medlemsstats økonomi,

c) støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner, når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. De pr. 1. januar 1957 bestående støtteforanstaltninger til fordel for skibsbygningsindustrien, i det omfang de alene modsvarer en manglende toldbeskyttelse, formindskes dog gradvis på de samme betingelser som dem, der gælder for fjernelsen af toldsatserne, og med forbehold af de bestemmelser i denne Traktat, der tager sigte på en fælles handelspolitik over for tredjeland;

d) andre former for støtte, hvorom Rådet på forslag af Kommissionen træffer beslutning med kvalificeret flertal.

Artikel 93. (1) Kommissionen foretager sammen med Medlemsstaterne en løbende undersøgelse af de støtteordninger, som findes i disse Stater. Den foreslår dem sådanne foranstaltninger, som fællesmarkedets funktion eller gradvise udvikling kræver.

(2) Finder Kommissionen – efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger – at en støtte, som ydes af en Stat eller med statsmidler, ifølge artikel 92 ikke er forenelig med fællesmarkedet, eller at denne støtte misbruges, træffer den beslutning om, at den pågældende Stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som Kommissionen fastsætter.

Såfremt den pågældende Stat ikke retter sig efter denne beslutning inden udløbet af den fastsatte frist, kan Kommissionen eller en anden interesseret Stat uanset bestemmelserne i artiklerne 169 og 170 indbringe sagen direkte for Domstolen.

På begæring af en Medlemsstat kan Rådet med enstemmighed beslutte, at en af denne Stat ydet eller planlagt støtte, uanset bestemmelserne i artikel 92 eller de i artikel 94 nævnte forordninger, skal betragtes som forenelig med fællesmarkedet, hvis ganske særlige omstændigheder berettiger en sådan beslutning. Har Kommissionen indledt den i dette stykkes første afsnit fastsatte fremgangsmåde med hensyn til denne støtteforanstaltning, bevirker den pågældende Stats begæring til Rådet, at sagens behandling udsættes, indtil Rådet har taget stilling til spørgsmålet.

Dog træffer Kommissionen beslutning, såfremt Rådet ikke har taget stilling inden tre måneder efter, at begæringen er fremsat.

(3) Kommissionen skal underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, at den kan fremsætte sine bemærlninger hertil. Er Kommissionen af den opfattelse, at det påtænkte er uforeneligt med fællesmarkedet i henhold til artikel 92, iværksætter den uopholdeligt den i stykke (2) fastsatte fremgangsmåde. Den pågældende Medlemsstat må ikke gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før den nævnte fremgangsmåde har ført til endelig beslutning.

Artikel 94. På forslag af Kommissionen kan Rådet med kvalificeret flertal udstede fornødne forordninger med henblik

på anvendelsen af artiklerne 92 og 93, og især fastlægge betingelserne for anvendelsen af artikel 93, stk. (3), og de former for støtte, som skal være undtaget fra denne fremgangsmåde.

Kapitel 2

FISKALE BESTEMMELSER

Artikel 95. Ingen Medlemsstat må direkte eller indirekte pålægge varer fra andre Medlemsstater interne afgifter af nogen art, som er højere end de afgifter, der direkte eller indirekte pålægges lignende indenlandske varer.

Endvidere må ingen Medlemsstat pålægge varer fra andre Medlemsstater interne afgifter, som indirekte vil kunne beskytte andre produkter.

Medlemsstaterne ophæver eller ændrer senest ved begyndelsen af anden etape de ved denne Traktats ikrafttræden gældende bestemmelser, som strider mod ovenstående regler.

Artikel 96. Ved udførsel af varer til en Medlemsstats territorium kan der ikke ydes godtgørelse for interne afgifter ud over det beløb, der har været pålagt dem direkte eller indirekte.

Artikel 97. Medlemsstater, der opkræver omsætningsafgift som en kumulativ flerledsafgift, kan med hensyn til interne afgifter, som de pålægger indførte varer, eller godtgørelser for udførte varer fastsætte gennemsnitssatser for varer eller grupper af varer, dog under iagttagelse af de i artiklerne 95 og 96 anførte principper.

Er de af en Medlemsstat fastsatte gennemsnitssatser ikke i overensstemmelse med de forannævnte principper, meddeler Kommissionen den pågældende Stat passende direktiver eller beslutninger.

Artikel 98. For så vidt angår andre skatter end omsætningsafgifter, forbrugsafgifter og andre indirekte skatter, kan fritagelse for afgiftsbetaling eller godtgørelse af afgifter ved udførsel til andre Medlemsstater ikke ydes, og udligningsafgifter ved indførsel fra Medlemsstater ikke pålægges, medmin-

dre Rådet på forhånd med kvalificeret flertal og på Kommissionens forslag har godkendt de påtænkte foranstaltninger for en begrænset periode.

Artikel 99. Kommissionen undersøger, på hvilken måde de enkelte Medlemsstaters lovgivning vedrørende omsætningsafgifter, forbrugsafgifter og andre indirekte skatter, herunder udligningsordninger, der finder anvendelse på samhandelen mellem Medlemsstaterne, kan harmoniseres i fællesmarkedets interesse.

Kommissionen forelægger forslag for Rådet, som med forbehold af bestemmelserne i artiklerne 100 og 101 træffer afgørelse med enstemmighed.

Kapitel 3

TILNÆRMELSE AF LOVGIVNINGERNE

Artikel 100. På forslag af Kommissionen udsteder Rådet med enstemmighed direktiver om indbyrdes tilnærmelse af Medlemsstaternes ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser, der direkte indvirker på fællesmarkedets oprettelse eller funktion.

Forsamlingen og Det økonomiske og sociale Udvalg skal høres om direktiver, hvis gennemførelse kunne indebære en ændring af lovbestemmelser i en eller flere Medlemsstater.

Artikel 101. Finder Kommissionen, at bestående forskelle i Medlemsstaternes ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser forvansker konkurrencevilkårene på fællesmarkedet og derved fremkalder en fordrejning, som bør fjernes, holder den samråd med de pågældende Medlemsstater herom.

Fører dette samråd ikke til en aftale, som fjerner den pågældende fordrejning, udsteder Rådet på forslag af Kommissionen med enstemmighed i første etape og derefter med kvalificeret flertal de dertil nødvendige direktiver. Kommissionen og Rådet kan træffe alle andre formålstjenlige foranstaltninger, der har hjemmel i denne Traktat.

Artikel 102. (1) Når der er grund til at frygte, at indførelse

eller ændring af en ved lov eller administrativt fastsat bestemmelse fremkalder en fordrejning som nævnt i foregående artikel, skal den Medlemsstat, som vil gennemføre foranstaltningen, rådføre sig med Kommissionen. Efter samråd med Medlemsstaterne henstiller Kommissionen til de pågældende Stater at træffe formålstjenlige foranstaltninger med henblik på at undgå den omhandlede fordrejning.

(2) Såfremt den Medlemsstat, som vil indføre eller ændre nationale bestemmelser, ikke følger en henstilling, som Kommissionen har rettet til den, kan det ikke i medfør af artikel 101 kræves, at de øvrige Medlemsstater ændrer deres nationale bestemmelser med henblik på at fjerne denne fordrejning. Fremkalder en Medlemsstat, som ikke har taget hensyn til Kommissionens henstilling, en fordrejning udelukkende til egen skade, finder bestemmelserne i artikel 101 ikke anvendelse.

Afsnit II. Den økonomiske politik

Kapitel 1

KONJUNKTURPOLITIKKEN

Artikel 103. (1) Medlemsstaterne betragter deres konjunkturpolitik som et spørgsmål af fælles interesse. De rådfører sig med hinanden og med Kommissionen om de foranstaltninger, der bør træffes alt efter de foreliggende omstændigheder.

(2) Med forbehold af de øvrige i denne Traktat omhandlede fremgangsmåder kan Rådet på forslag af Kommissionen med enstemmighed vedtage de efter forholdene egnede foranstaltninger.

(3) På forslag af Kommissionen udsteder Rådet i påkommende tilfælde med kvalificeret flertal de nødvendige direktiver med nærmere regler for anvendelsen af de i henhold til stk. (2) besluttede foranstaltninger.

(4) De i denne artikel nævnte fremgangsmåder finder også anvendelse i tilfælde af, at der opstår vanskeligheder med forsyninger af nærmere bestemte varer.

Kapitel 2

BETALINGSBALANCEN

Artikel 104. Hver Medlemsstat fører en sådan økonomisk politik, som er nødvendig for at sikre ligevægten på dens globale betalingsbalance og for at opretholde tilliden til dens valuta, idet den samtidig påser, at der sikres en høj beskæftigelsesgrad og et stabilt prisniveau.

Artikel 105. (1) For at lette virkeliggørelsen af de i artikel 104 angivne mål samordner Medlemsstaterne deres økonomiske politik. De indleder med henblik herpå et samarbejde mellem deres kompetente myndigheder og mellem deres centralbanker.

Kommissionen retter henstillinger til Rådet med henblik på iværksættelsen af dette samarbejde.

(2) Med henblik på at fremme en samordning af Medlemsstaternes penge- og valutapolitik i det omfang det er nødvendigt for fællesmarkedets funktion, oprettes der et rådgivende monetært Udvalg, som har til opgave:

- at følge Medlemsstaternes og Fællesskabets penge- og valutamæssige samt finansielle stilling og Medlemsstaternes almindelige valutabestemmelser og at aflægge regelmæssige beretninger herom til Rådet og Kommissionen,
- at afgive udtalelser, enten på opfordring af Rådet eller Kommissionen eller på eget initiativ, til brug for disse institutioner.

Medlemsstaterne og Kommissionen udnævner hver to medlemmer af Det monetære Udvalg.

Artikel 106. (1) I det omfang fri bevægelighed for varer, tjenesteydelser, kapital og personer er gennemført mellem Medlemsstaterne i medfør af denne Traktat, forpligter hver Medlemsstat sig til at tillade betalinger, som vedrører udveksling af varer, tjenesteydelser og kapital, samt overførsler af kapital og lønninger, i den Medlemsstats valuta, i hvilken fordringshaveren eller adressaten opholder sig.

Medlemsstaterne erklærer sig rede til at liberalisere deres betalinger ud over det i ovenstående afsnit foreskrevne, i det omfang deres økonomiske situation i almindelighed og deres

betalingsbalances stilling i særdeleshed tillader det.

(2) I det omfang udvekslingen af varer og tjenesteydelser samt kapitalbevægelserne kun er begrænset af restriktioner vedrørende de hertil knyttede betalinger, anvendes bestemmelserne i kapitlerne om ophævelse af kvantitative restriktioner, liberalisering af tjenesteydelser og kapitalens frie bevæglighed analogt med henblik på gradvis at afskaffe disse restriktioner.

(3) Medlemsstaterne forpligter sig til ikke at indføre nye indbyrdes restriktioner for overførsler i forbindelse med de usynlige transaktioner, som er opregnet i listen i Bilag III til denne Traktat.

Den gradvise afskaffelse af bestående restriktioner gennemføres i overensstemmelse med bestemmelserne i artiklerne 63–65, i det omfang den ikke omfattes af reglerne i stk. (1) og (2) eller af kapitlet vedrørende kapitalens frie bevægelighed.

(4) Såfremt det viser sig nødvendigt, træffer Medlemsstaterne aftale om foranstaltninger for at muliggøre de i denne artikel omhandlede betalinger og overførsler; disse foranstaltninger må ikke stride mod de i dette kapitel anførte mål.

Artikel 107. (1) Hver Medlemsstat behandler sin valutakurspolitik som et spørgsmål af fælles interesse.

(2) Såfremt en Medlemsstat ændrer sin valutakurs på en måde, der ikke er forenelig med de i artikel 104 angivne mål, og som alvorligt fordrejer konkurrencevilkårene, kan Kommissionen efter høring af Det monetære Udvalg bemyndige andre Medlemsstater til for en strengt begrænset periode at træffe de nødvendige foranstaltninger for at afbøde følgerne af en sådan ændring; Kommissionen fastlægger vilkårene for og den nærmere udformning af disse foranstaltninger.

Artikel 108. (1) I tilfælde af, at en Medlemsstat har vanskeligheder eller alvorligt trues af vanskeligheder med hensyn til sin betalingsbalance, enten som følge af uligevægt på dens globale betalingsbalance eller som følge af arten af den valuta, den råder over, og navnlig når disse vanskeligheder vil kunne bringe fællesmarkedets funktion eller den gradvise virkeliggørelse af den fælles handelspolitik i fare, indleder Kommissionen uopholdeligt en undersøgelse af situationen i den

pågældende Stat og af de foranstaltninger, som denne har truffet eller kan træffe i henhold til bestemmelserne i artikel 104 under anvendelse af alle til rådighed stående midler. Kommissionen angiver de foranstaltninger, som den henstiller til den pågældende Stat at træffe.

Såfremt de af en Medlemsstat trufne forholdsregler og de af Kommissionen foreslåede foranstaltninger viser sig utilstrækkelige til at afhjælpe de opståede eller truende vanskeligheder, skal Kommissionen efter at have indhentet udtalelse fra Det monetære Udvalg rette henstilling til Rådet om gensidig bistandsydelse og passende former herfor.

Kommissionen holder regelmæssigt Rådet underrettet om situationen og dens udvikling.

(2) Rådet træffer med kvalificeret flertal afgørelse om ydelse af gensidig bistand; det udsteder direktiver eller vedtager beslutninger, som fastlægger vilkårene for og den nærmere udformning af denne bistand. Den gensidige bistand kan især gå ud på:

a) fælles optræden over for andre internationale organisationer, til hvilke Medlemsstaterne kan henvende sig;

b) foranstaltninger, som er nødvendige for at undgå omlægninger i samhandelen, når det land, der er i vanskeligheder, opretholder eller genindfører kvantitative restriktioner over for tredjeland;

c) ydelse af kreditter i begrænset omfang fra de øvrige Medlemsstater under forbehold af deres samtykke.

Iøvrigt kan den gensidige bistand i overgangsperioden ydes i form af særlige toldnedsættelser eller forhøjelser af kontingenter med henblik på at forøge indførelsen fra det land, der er i vanskeligheder; hertil kræves samtykke af de Stater, som skal træffe disse foranstaltninger.

(3) Godkender Rådet ikke den gensidige bistand, hvorom Kommissionen har rettet henstilling, eller er den ydede bistand og de trufne foranstaltninger utilstrækkelige, bemyndiger Kommissionen den Stat, der er i vanskeligheder, til at træffe beskyttelsesforanstaltninger på de vilkår og i den nærmere udformning, som Kommissionen fastsætter.

Rådet kan med kvalificeret flertal tilbagekalde denne bemyndigelse og ændre vilkårene for og udformningen af beskyttelsesforanstaltningerne.

Artikel 109. (1) Opstår en pludselig krise vedrørende betalingsbalancen, og træffes der ikke omgående beslutning i medfør af artikel 108, stk. (2), kan den pågældende Medlemsstat i forebyggende øjemed træffe de nødvendige beskyttelsesforanstaltninger. Disse foranstaltninger skal medføre mindst mulig forstyrrelse i fællesmarkedets funktion og må ikke gå ud over, hvad der er absolut nødvendigt for at afhjælpe de pludseligt opståede vanskeligheder.

(2) Kommissionen og de øvrige Medlemsstater skal underrettes om disse beskyttelsesforanstaltninger senest ved deres ikrafttræden. Kommissionen kan anbefale Rådet, at der ydes gensidig bistand i henhold til artikel 108.

(3) Efter udtalelse fra Kommissionen og høring af Det monetære Udvalg kan Rådet med kvalificeret flertal beslutte, at den pågældende Stat skal ændre, udsætte eller ophæve ovennævnte beskyttelsesforanstaltninger.

Kapitel 3

HANDELSPOLITIKKEN

Artikel 110. Ved at oprette en toldunion har Medlemsstaterne til hensigt i fælles interesse at bidrage til en harmonisk udvikling af verdenshandelen, en gradvis afskaffelse af restriktionerne i den internationale handel og en sænkning af toldskrankerne.

Den fælles handelspolitik skal tage hensyn til den gunstige indflydelse, som afskaffelse af tolden mellem Medlemsstaterne kan udøve med hensyn til at styrke konkurrenceevnen hos Medlemsstaternes virksomheder.

Artikel 111. Med forbehold af bestemmelserne i artiklerne 115 og 116 finder følgende bestemmelser anvendelse i overgangsperioden:

1. Medlemsstaterne skal samordne deres handelsforbindelser med tredjeland på en sådan måde, at de nødvendige forudsætninger for iværksættelsen af en fælles politik på udenrigshandelens område er til stede ved overgangsperiodens udløb.

Kommissionen forelægger Rådet forslag vedrørende den fremgangsmåde, som skal anvendes i overgangsperioden for at bringe en fælles optræden i stand, samt vedrørende gennemførelsen af en ensartet handelspolitik.

2. Kommissionen retter henstillinger til Rådet med henblik på toldforhandlinger med tredjeland vedrørende den fælles toldtarif.

Rådet bemyndiger Kommissionen til at indlede sådanne forhandlinger.

Kommissionen fører forhandlinger inden for rammerne af direktiver, som Rådet kan meddele den, og i samråd med et særligt udvalg udpeget af Rådet til at bistå den i dette arbejde.

3. Ved udøvelsen af de beføjelser, som i denne artikel er tillagt Rådet, træffer det afgørelse med enstemmighed i de to første etaper og derefter med kvalificeret flertal.

4. Medlemsstaterne træffer i samråd med Kommissionen de fornødne foranstaltninger, navnlig med henblik på at tilpasse bestående toldaftaler med tredjeland, for at hindre, at ikrafttrædelsen af den fælles toldtarif forsinkes.

5. Medlemsstaterne sætter sig som mål over for tredjeland eller grupper af tredjelande at tilvejebringe ensartethed i deres indbyrdes frilister på et så højt niveau som muligt. Kommissionen retter de hertil egnede henstillinger herom til Medlemsstaterne.

Såfremt Medlemsstaterne afskaffer eller lemper deres kvantitative restriktioner over for tredjeland, skal de forinden underrette Kommissionen derom og indrømme de øvrige Medlemsstater samme behandling.

Artikel 112. (1) Med forbehold af de forpligtelser, som Medlemsstaterne har påtaget sig inden for andre internationale organisationer, skal Medlemsstaternes støtteordninger vedrørende eksport til tredjeland gradvis harmoniseres inden overgangsperiodens udløb, i det omfang det er nødvendigt for at undgå, at konkurrencen mellem virksomhederne inden for Fællesskabet fordrejes.

På forslag af Kommissionen udsteder Rådet med enstemmighed indtil udløbet af anden etape og derefter med kvalificeret flertal de direktiver, der er nødvendige herfor.

(2) Foranstående bestemmelser finder ikke anvendelse på

godtgørelse, som ydes ved eksport af varer fra en Medlemsstat til tredjeland, det være sig godtgørelse af told eller afgifter med tilsvarende virkning eller af indirekte skatter, herunder omsætningsafgifter, forbrugsafgifter og andre indirekte skatter, i det omfang denne godtgørelse ikke overstiger de afgiftsbeløb, som har været pålagt de eksporterede varer direkte eller indirekte.

Artikel 113. (1) Efter udløbet af overgangsperioden lægges ensartede principper til grund for den fælles handelspolitik, navnlig vedrørende toldændringer, afslutning af told- og handelsaftaler, gennemførelse af ensartethed i liberaliseringsforanstaltninger, eksportpolitik og handelspolitiske beskyttelsesforanstaltninger, herunder foranstaltninger mod dumping og subsidieordninger.

(2) Kommissionen fremsætter forslag for Rådet vedrørende iværksættelsen af den fælles handelspolitik.

(3) Skal der føres forhandlinger om aftaler med tredjeland, retter Kommissionen henstillinger til Rådet, som bemyndiger den til at indlede de nødvendige forhandlinger.

Disse forhandlinger føres af Kommissionen inden for rammerne af direktiver, som Rådet kan meddele den, og i samråd med et særligt udvalg udpeget af Rådet til at bistå den i dette arbejde.

(4) Ved udøvelsen af de beføjelser, som i denne artikel er tillagt Rådet, træffer det afgørelse med kvalificeret flertal.

Artikel 114. De i artikel 111, nr. 2, og i artikel 113 omhandlede aftaler afsluttes i Fællesskabets navn af Rådet, der træffer afgørelse med enstemmighed i de to første etaper og derefter med kvalificeret flertal.

Artikel 115. For at sikre, at gennemførelsen af de handelspolitiske foranstaltninger, som Medlemsstaterne har truffet i overensstemmelse med denne Traktat, ikke hindres af omlægninger i samhandelen, eller i tilfælde af, at forskelle mellem disse foranstaltninger medfører økonomiske vanskeligheder i en eller flere Stater retter Kommissionen henstilling om metoderne for det nødvendige samarbejde fra de andre Medlemsstaters side. I mangel heraf bemyndiger den Medlemsstaterne til at træffe de nødvendige beskyttelsesforanstaltnin-

ger på de vilkår og i den nærmere udformning, som den fastsætter.

I tilfælde af uopsættelighed kan Medlemsstaterne i overgangsperioden selv træffe de nødvendige foranstaltninger, om hvilke de underretter de øvrige Medlemsstater og Kommissionen, der kan beslutte, at de skal ændre eller ophæve disse foranstaltninger.

Fortrinsvis skal sådanne foranstaltninger vælges, som medfører de mindste forstyrrelser i fællesmarkedets funktion, og som tager hensyn til nødvendigheden af at fremskynde indførelsen af den fælles toldtarif mest muligt.

Artikel 116. I alle spørgsmål, som er af særlig interesse for fællesmarkedet, optræder Medlemsstaterne, efter overgangsperiodens udløb, udelukkende i fællesskab i internationale organisationer af økonomisk karakter. Med henblik herpå fremsætter Kommissionen forslag for Rådet, som træffer afgørelse med kvalificeret flertal, vedrørende rækkevidden og gennemførelsen af den fælles optræden.

I overgangsperioden rådfører Medlemsstaterne sig med hinanden med henblik på at samordne deres optræden og på så vidt muligt at indtage en ensartet holdning.

Afsnit III. Socialpolitikken

Kapitel 1

SOCIALE BESTEMMELSER

Artikel 117. Medlemsstaterne er enige om, at det er nødvendigt at fremme en forbedring af arbejdernes leve- og arbejdsvilkår for herigennem at muliggøre en udjævning af disse vilkår på et stadigt stigende niveau.

De er af den opfattelse, at en sådan udvikling vil blive en følge såvel af fællesmarkedets virksomhed, der vil fremme en harmonisering af de sociale ordninger, som af de i denne Traktat foreskrevne fremgangsmåder og af den indbyrdes tilnærmelse af de ved lov eller administrativt fastsatte bestemmelser.

Artikel 118. Med forbehold af de øvrige bestemmelser i denne Traktat har Kommissionen i overensstemmelse med Traktatens almindelige målsætning til opgave at fremme et snævert samarbejde mellem Medlemsstaterne på det sociale område, især for så vidt angår:
- beskæftigelsen,
- arbejdsretten og arbejdsvilkårene,
- den almindelige og videregående faglige uddannelse,
- den sociale tryghed,
- beskyttelsen mod arbejdsulykker og erhvervssygdomme,
- sundhedsforskrifter for arbejde,
- organisationsretten og retten til kollektive forhandlinger mellem arbejdsgivere og arbejdstagere.

Med henblik herpå skal Kommissionen i nær kontakt med Medlemsstaterne foretage undersøgelser, afgive udtalelser og tilrettelægge samråd både med hensyn til spørgsmål af national karakter og til spørgsmål af interesse for de internationale organisationer.

Kommissionen rådfører sig med Det økonomiske og sociale Udvalg, inden den afgiver de i denne artikel omhandlede udtalelser.

Artikel 119. Hver Medlemsstat gennemfører i løbet af første etape og opretholder derefter princippet om lige løn til mænd og kvinder for samme arbejde.

Ved løn forstås i denne artikel den almindelige grund- eller minimumsløn og alle andre ydelser, som arbejdstageren som følge af arbejdsforholdet modtager fra arbejdsgiveren direkte eller indirekte i penge eller naturalier.

Lige løn uden forskelsbehandling med hensyn til køn indebærer:

a) at den løn, der ydes for samme arbejde, der aflønnes i akkord, fastsættes på samme beregningsgrundlag;

b) at den løn, der ydes for arbejde, betalt efter tid, er den samme for samme slags arbejde.

Artikel 120. Medlemsstaterne bestræber sig på at opretholde det bestående ligeværd mellem deres ordninger vedrørende betalt frihed.

Artikel 121. Efter høring af Det økonomiske og sociale Ud-

valg kan Rådet med enstemmighed overdrage Kommissionen opgaver vedrørende iværksættelse af fælles foranstaltninger, især for så vidt angår social tryghed for de i artiklerne 48–51 omhandlede vandrende arbejdstagere.

Artikel 122. Kommissionens årsberetning til Forsamlingen skal indeholde et særligt kapitel om udviklingen af de sociale forhold i Fællesskabet.

Forsamlingen kan opfordre Kommissionen til at give redegørelser om særlige spørgsmål vedrørende de sociale forhold.

Kapitel 2

DEN EUROPÆISKE SOCIALFOND

Artikel 123. For at forbedre arbejdskraftens beskæftigelsesmuligheder inden for fællesmarkedet og således bidrage til en højnelse af levestandarden oprettes der inden for rammerne af nedennævnte bestemmelser en europæisk Socialfond, som har til opgave at lette arbejdskraftens adgang til beskæftigelse og fremme dens geografiske og faglige bevægelighed inden for Fællesskabet.

Artikel 124. Fondens administration påhviler Kommissionen.

Kommissionen bistås i dette arbejde af et udvalg, som ledes af et medlem af Kommissionen, og som er sammensat af repræsentanter for regeringerne samt for arbejdstager- og arbejdsgiverorganisationerne.

Artikel 125. (1) På begæring af en Medlemsstat dækker Fonden inden for rammerne af de i artikel 127 fastsatte regler 50% af de udgifter, som denne Stat eller et offentligretligt organ efter denne Traktats ikrafttræden har anvendt til:

a) at sikre arbejdstagerne en ny produktiv beskæftigelse ved:
- faglig omskoling;
- flyttetilskud;

b) at yde hjælp til arbejdstagere, som midlertidigt arbejder på nedsat tid, eller hvis beskæftigelse midlertidigt er helt el-

ler delvis ophørt som følge af virksomhedens omstilling til anden produktion, for at sikre dem samme lønniveau, indtil de igen kan beskæftiges i fuldt omfang.

(2) Tilskud fra Fonden til afholdelse af udgifter i forbindelse med faglig omskoling er betinget af, at de arbejdsledige kun har kunnet beskæftiges inden for et nyt fag, og at de i mindst seks måneder har haft produktiv beskæftigelse i det fag, til hvilket de er blevet omskolet.

Flyttetilskud er betinget af, at de arbejdsledige har måttet skifte bopæl inden for Fællesskabet og i mindst seks måneder har haft produktiv beskæftigelse på deres nye opholdssted.

Tilskud til arbejdstagere i tilfælde af omstilling af en virksomhed er betinget af:

a) at de pågældende arbejdstagere på ny har været fuldt beskæftiget i denne virksomhed i mindst seks måneder;

b) at vedkommende regering forud har forelagt en af den pågældende virksomhed udarbejdet plan for omstillingen og dens finansiering, og

c) at Kommissionen forud har godkendt denne omstillingsplan.

Artikel 126. Ved overgangsperiodens udløb kan Rådet efter udtalelse fra Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen:

a) med kvalificeret flertal bestemme, at de i artikel 125 omhandlede tilskud skal bortfalde helt eller delvis;

b) med enstemmighed fastlægge de nye hverv, som kan tildeles Fonden inden for rammerne af dens opgave, således som denne er fastlagt i artikel 123.

Artikel 127. På forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg og Forsamlingen fastsætter Rådet med kvalificeret flertal de til gennemførelse af artiklerne 124–126 nødvendige forskrifter; navnlig fastsætter Rådet nærmere betingelser for tilskud fra Fonden i henhold til artikel 125 og de arter af virksomheder, hvis arbejdstagere kan nyde godt af de i artikel 125, stk. (1), litra b, omhandlede tilskud.

Artikel 128. På forslag af Kommissionen og efter høring af Det økonomiske og sociale Udvalg fastsætter Rådet de al-

mindelige principper for gennemførelsen af en fælles politik for faglig uddannelse, som kan bidrage til en harmonisk udvikling af såvel hvert enkelt lands økonomi som af fællesmarkedet.

Afsnit IV. Den europæiske Investeringsbank

Artikel 129. Der oprettes en europæisk Investeringsbank med status som juridisk person.

Den europæiske Investeringsbanks medlemmer er Medlemsstaterne.

Den europæiske Investeringsbanks vedtægter indeholdes i en Protokol, der knyttes til denne Traktat.

Artikel 130. Den europæiske Investeringsbank har til opgave ved anvendelse dels af midler lånt på kapitalmarkedet, dels af egne midler, i Fællesskabets interesse at bidrage til en afbalanceret og gnidningsløs udvikling af fællesmarkedet. I dette øjemed letter den, ved ydelse af lån og garantier og uden at sigte på fortjeneste, finansieringen af nedennævnte projekter inden for alle erhvervssektorer:

a) projekter, som har ophjælpning af mindre udviklede områder for øje;

b) projekter, som tager sigte på modernisering eller omstilling af virksomheder eller skabelse af nye beskæftigelsesmuligheder, og som er foranlediget af fællesmarkedets gradvise gennemførelse, men som på grund af deres omfang eller karakter ikke fuldt ud kan finansieres ved udnyttelse af de i de enkelte Medlemsstater tilstedeværende midler;

c) projekter af fælles interesse for flere Medlemsstater, som på grund af deres omfang eller karakter ikke fuldt ud kan finansieres ved udnyttelse af de i de enkelte Medlemsstater tilstedeværende midler.

Fjerde del

DE OVERSØISKE LANDES OG TERRITORIERS ASSOCIERING

Artikel 131. Medlemsstaterne er enige om at associere de ikke-europæiske lande og territorier, der opretholder særlige forbindelser med Belgien, Frankrig, Italien og Nederlandene, med Fællesskabet. Disse lande og territorier, i det følgende benævnt »lande og territorier«, er opregnet i den liste, som er knyttet til denne Traktat som Bilag IV.

Formålet med associeringen er at fremme den økonomiske og sociale udvikling i disse lande og territorier og at oprette nære økonomiske forbindelser mellem disse og Fællesskabet som helhed.

I overensstemmelse med principperne i denne Traktats præambel skal associeringen først og fremmest åbne mulighed for at tjene befolkningernes interesser i disse lande og territorier og øge deres velstand for herved at lede dem frem til den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling, som de tilstræber.

Artikel 132. Associeringen tilstræber nedennævnte mål:

1. Medlemsstaterne anvender i deres samhandel med disse lande og territorier samme regler, som de i henhold til denne Traktat anvender indbyrdes.

2. Hvert land eller territorium anvender i sin samhandel med Medlemsstaterne og de øvrige lande og territorier samme regler, som det anvender over for den europæiske Stat, med hvilken det opretholder særlige forbindelser.

3. Medlemsstaterne bidrager til de investeringer, som den fremskridende udvikling af disse lande og territorier kræver.

4. For så vidt angår de investeringer, der finansieres af Fællesskabet, er deltagelse i licitationer og leverancer åben på lige betingelser for alle fysiske og juridiske personer, som henholdsvis er statsborgere eller hjemmehørende i Medlemsstaterne eller i disse lande og territorier.

5. Medmindre der træffes særlige bestemmelser i henhold til artikel 136, gælder i forholdet mellem Medlemsstaterne og disse lande og territorier uden nogen form for forskelsbehandling de i kapitlet om etableringsretten nævnte bestemmelser for deres statsborgeres og selskabers ret til at etablere sig, ligesom de dér nævnte fremgangsmåder finder tilsvarende anvendelse.

Artikel 133. (1) Varer med oprindelse i disse lande og territorier nyder ved indførsel til Medlemsstaterne godt af den fuldstændige afskaffelse af tolden mellem Medlemsstaterne, som gradvis finder sted i overensstemmelse med denne Traktats bestemmelser.

(2) Ved indførsel i hvert af disse lande eller territorier ophæves den told, der pålægges varer fra Medlemsstaterne og de øvrige lande og territorier, gradvis i overensstemmelse med bestemmelserne i artiklerne 12, 13, 14, 15 og 17.

(3) Disse lande og territorier kan dog opkræve sådan told, som er nødvendig for deres udvikling og industrialisering, eller som er finanstold og har til formål at skaffe midler til deres offentlige budgetter.

De i foregående afsnit nævnte toldsatser nedsættes dog gradvis, til de har samme niveau som dem, der pålægges varer, der hidrører fra den Medlemsstat, med hvilken det pågældende land eller territorium opretholder særlige forbindelser. De procentsatser og det tempo for nedsættelserne, som er fastsat i denne Traktat, finder tilsvarende anvendelse på forskellen mellem den told, der ved indførsel i landet eller territoriet pålægges en vare hidrørende fra en Medlemsstat, som opretholder særlige forbindelser med dette land eller territorium, og den told, som pålægges samme vare, når den hidrører fra en anden Stat i Fællesskabet.

(4) Stk. (2) finder ikke anvendelse på de lande og territorier, der som følge af særlige internationale forpligtelser allerede ved denne Traktats ikrafttræden anvender en toldtarif, der ikke hjemler forskelsbehandling.

(5) Indførelse eller ændring af toldsatser for varer, der indføres i disse lande og territorier, må hverken retligt eller faktisk føre til direkte eller indirekte forskelsbehandling af varer, der hidrører fra forskellige Medlemsstater.

Artikel 134. Såfremt toldsatsernes niveau for varer hidrørende fra tredjeland ved indførsel til et land eller territorium, når bestemmelserne i artikel 133, stk. (1), finder anvendelse, vil kunne fremkalde omlægninger af samhandelen til skade for en Medlemsstat, kan denne begære, at Kommissionen foreslår de øvrige Medlemsstater nødvendige foranstaltninger for at afhjælpe denne situation.

Artikel 135. Med forbehold af bestemmelserne vedrørende den offentlige sundhed, den offentlige sikkerhed og den offentlige orden fastsættes bestemmelser om fri bevægelighed for arbejdskraften fra disse lande og territorier inden for Medlemsstaterne og for arbejdskraften fra Medlemsstaterne inden for disse lande og territorier ved senere overenskomster, som kræver Medlemsstaternes enstemmige godkendelse.

Artikel 136. For en første periode på fem år efter denne Traktats ikrafttræden fastlægges de nærmere retningslinjer for og fremgangsmåden ved disse landes og territoriers associering med Fællesskabet i en til denne Traktat knyttet gennemførelseskonvention.

Inden udløbet af den i foregående stykke nævnte gennemførelseskonvention vedtager Rådet, med udgangspunkt i de opnåede resultater og på grundlag af de principper, der er nedfældet i denne Traktat, enstemmigt de bestemmelser, der skal gælde for en ny periode.

Femte del

FÆLLESSKABETS INSTITUTIONER

Afsnit I. Bestemmelser vedrørende institutionerne

Kapitel 1

INSTITUTIONERNE

Første afdeling
Forsamlingen

Artikel 137. Forsamlingen, der består af repræsentanter for folkene i de i Fællesskabet sammensluttede Stater, udøver de beføjelser til at rådslå og beslutte samt kontrollere, som er tillagt den i denne Traktat.

Artikel 138. (1) Forsamlingen består af delegerede, der af Parlamenterne udpeges blandt deres medlemmer i overensstemmelse med den af hver Medlemsstat fastsatte fremgangsmåde.

(2) De delegeredes antal fastsættes som følger:

Belgien	14
Tyskland	36
Frankrig	36
Italien	36
Luxembourg	6
Nederlandene	14

(3) Forsamlingen udarbejder forslag til afholdelse af almindelige direkte valg ifølge en i alle Medlemsstater ensartet fremgangsmåde.

Rådet fastsætter herom med enstemmighed forskrifter, som det henstiller til Medlemsstaterne at vedtage i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Artikel 139. Forsamlingen afholder en årlig session. Den træder uden indkaldelse sammen den anden tirsdag i marts.

Forsamlingen kan træde sammen til ekstraordinær session efter anmodning af et flertal af dens medlemmer, af Rådet eller af Kommissionen.

Artikel 140. Forsamlingen udpeger blandt sine medlemmer sin formand og sit præsidium.

Kommissionens medlemmer har adgang til alle møder og til på begæring at tage ordet på Kommissionens vegne.

Kommissionen besvarer mundtligt eller skriftligt de spørgsmål, som Forsamlingen eller dennes medlemmer stiller den.

Rådet udtaler sig for Forsamlingen på de betingelser, som det fastsætter i sin forretningsorden.

Artikel 141. Medmindre andet er fastsat i denne Traktat, træffer Forsamlingen sine afgørelser med absolut flertal af de afgivne stemmer.
Forretningsordenen fastsætter det beslutningsdygtige antal medlemmer.

Artikel 142. Forsamlingen fastsætter sin forretningsorden; hertil kræves et flertal af medlemmernes stemmer.

Forsamlingens aktstykker offentliggøres i henhold til forretningsordenens bestemmelser.

Artikel 143. Forsamlingen drøfter i et offentligt møde den almindelige årsberetning, som Kommissionen forelægger den.

Artikel 144. Indbringes forslag om mistillidsvotum vedrørende Kommissionens virksomhed, kan Forsamlingen tidligst tage stilling hertil tre dage efter forslagets indbringelse og kun ved en offentlig afstemning.

Såfremt forslaget om mistillidsvotum vedtages med to tredjedels flertal af de afgivne stemmer og af et flertal af Forsamlingens medlemmer, skal Kommissionens medlemmer samlet nedlægge deres hverv. De viderefører dog de løbende forretninger, indtil deres efterfølgere er blevet udnævnt i henhold til artikel 158.

Anden afdeling
Rådet

Artikel 145. For at sikre virkeliggørelsen af de i denne Traktat opstillede mål og på de deri fastsatte vilkår skal Rådet:
– drage omsorg for samordningen af Medlemsstaternes almindelige økonomiske politik,
– have beføjelse til at træffe beslutninger.

Artikel 146. Rådet består af repræsentanter for Medlemsstaterne. Hver regering udpeger et af sine medlemmer som delegeret.

Formandshvervet udøves på skift af Rådets medlemmer for seks måneder ad gangen efter nedenstående rækkefølge af Medlemsstaterne: Belgien, Tyskland, Frankrig, Italien, Luxembourg, Nederlandene.

Artikel 147. Rådet træder sammen efter indkaldelse fra formanden på initiativ af denne, af et medlem af Rådet eller af Kommissionen.

Artikel 148. (1) Medmindre andet er fastsat i denne Traktat, træffes Rådets afgørelser med et flertal af medlemmernes stemmer.

(2) Ved de rådsafgørelser, som kræver kvalificeret flertal, tildeles medlemmernes stemmer følgende vægt:

Belgien	2
Tyskland	4
Frankrig	4
Italien	4
Luxembourg	1
Nederlandene	2

Afgørelser træffes med mindst:
– tolv stemmer, i tilfælde hvor afgørelsen i henhold til denne Traktat skal træffes på forslag af Kommissionen,
– tolv stemmer afgivet af mindst fire medlemmer, der stemmer for, i alle andre tilfælde.

(3) Det forhold, at medlemmer, der er til stede eller repræsenteret, undlader at stemme, hindrer ikke vedtagelsen af de af Rådets afgørelser, der kræver enstemmighed.

Artikel 149. Når Rådet i medfør af denne Traktat træffer afgørelse på forslag af Kommissionen, kan det kun ændre dette forslag ved enstemmig vedtagelse.

Så længe Rådet ikke har truffet afgørelse, kan Kommissionen ændre sit oprindelige forslag, især når det er blevet forelagt forsamlingen til udtalelse.

Artikel 150. Hvert medlem af Rådet kan kun fra ét af de øvrige medlemmer modtage fuldmagt til at stemme.

Artikel 151. Et Udvalg, der sammensættes af Medlemsstaternes Faste Repræsentanter, har til opgave at forberede Rådets arbejde og udføre de hverv, der tildeles det af Rådet.

Rådet fastsætter sin forretningsorden.

Artikel 152. Rådet kan anmode Kommissionen om at foretage sådanne undersøgelser, som det anser for hensigtsmæssige for at virkeliggøre de fælles mål, og om at forelægge det dertil egnede forslag.

Artikel 153. Efter udtalelse fra Kommissionen udfærdiger Rådet vedtægterne for de i denne Traktat forudsete udvalg.

Artikel 154. Rådet fastsætter med kvalificeret flertal lønninger, godtgørelser og pensioner for Kommissionens formand og medlemmer, for Domstolens præsident, dommere, generaladvokater og justitssekretær. Det fastsætter ligeledes med kvalificeret flertal alle godtgørelser, der ydes som vederlag.

Tredje afdeling
Kommissionen

Artikel 155. For at sikre fællesmarkedets funktion og udvikling skal Kommissionen:
- drage omsorg for gennemførelsen af de i denne Traktat indeholdte bestemmelser og af de bestemmelser, som med hjemmel i denne træffes af institutionerne,
- rette henstillinger og afgive udtalelser om de i denne Traktat omhandlede forhold, hvis Traktaten udtrykkeligt fast-

sætter dette, eller hvis Kommissionen skønner det nødvendigt,
– have beføjelse til selvstændigt at træffe beslutninger og til at medvirke ved tilblivelsen af Rådets og Forsamlingens retsakter på de i denne Traktat fastsatte betingelser,
– udøve de beføjelser, som Rådet tildeler den med henblik på gennemførelse af de af dette udfærdigede forskrifter.

Artikel 156. Hvert år og senest en måned før åbningen af Forsamlingens session offentliggør Kommissionen en almindelig beretning om Fællesskabernes virksomhed.

Artikel 157. (1) Kommissionen består af ni medlemmer, der vælges under hensyn til deres almindelige duelighed, og hvis uafhængighed er uomtvistelig.

Antallet af medlemmer i Kommissionen kan ændres af Rådet med enstemmighed.

Kun statsborgere i Medlemsstaterne kan være medlemmer af Kommissionen.

Kommissionen skal omfatte mindst én statsborger fra hver af Medlemsstaterne, dog kan højst to medlemmer af Kommissionen være statsborgere i samme stat.

(2) Kommissionens medlemmer udfører deres hverv i fuldkommen uafhængighed og i Fællesskabernes almene interesse.

Ved udførelsen af deres pligter må de hverken søge eller modtage instruktioner fra nogen regering eller noget andet organ. De afholder sig fra enhver handling, som er uforenelig med karakteren af deres hverv. Hver Medlemsstat forpligter sig til at respektere denne grundsætning og til ikke at forsøge at påvirke Kommissionens medlemmer under udførelsen af deres hverv.

Kommissionens medlemmer må ikke, så længe deres tjeneste varer, udøve nogen anden – lønnet eller ulønnet – erhvervsmæssig virksomhed. Ved indsættelsen i hvervet afgiver de en højtidelig forsikring, hvorefter de, såvel i deres tjenesteperiode som efter at denne er afsluttet, vil overholde de forpligtelser, der følger med deres hverv, i særdeleshed pligten til efter tjenesteperiodens ophør at udvise hæderlighed og tilbageholdenhed med hensyn til overtagelse af visse hverv eller opnåelse af visse fordele. Overtrædes disse forpligtelser, kan Domstolen på begæring af Rådet eller af Kommissionen,

i henhold til artikel 13 – alt efter omstændighederne – afskedige den pågældende fra hans stilling eller fratage ham retten til pension eller andre tilsvarende fordele.

Artikel 158. Kommissionens medlemmer udnævnes af Medlemsstaternes regeringer efter fælles overenskomst.

Deres tjenesteperiode varer fire år. Genudnævnelse kan finde sted.

Artikel 159. Bortset fra ordinære nybesættelser og dødsfald ophører tjenesten for medlemmer af Kommissionen ved frivillig fratræden eller ved afskedigelse.

For resten af det afgående medlems tjenesteperiode udnævnes en efterfølger. Rådet kan dog med enstemmighed beslutte, at der ikke skal udnævnes nogen efterfølger for den resterende periode.

Bortset fra de i artikel 13 nævnte afskedigelsestilfælde fungerer Kommissionens medlemmer, indtil deres efterfølgere er udpeget.

Artikel 160. Ethvert medlem af Kommissionen kan afskediges af Domstolen på begæring af Rådet eller Kommissionen, hvis han ikke længere opfylder de nødvendige betingelser for at udøve sit hverv, eller hvis han har begået en alvorlig forseelse.

Artikel 161. Kommissionens formand og tre næstformænd udpeges blandt dens medlemmer for to år efter de samme regler, som gælder for udnævnelse af Kommissionens medlemmer. Deres mandat kan fornyes.

Bortset fra det tilfælde, hvor en almindelig nybesættelse finder sted, foretages udnævnelsen efter høring af Kommissionen.

I tilfælde af fratrædelse, afskedigelse eller dødsfald, nybesættes formandsposten og næstformandsposterne for resten af tjenesteperioden i overensstemmelse med de ovenfor fastsatte betingelser.

Artikel 162. Rådet og Kommissionen holder indbyrdes samråd og aftaler i fællesskab formerne for deres samarbejde.

Kommissionen fastsætter sin forretningsorden med henblik

på at sikre sin egen og sine tjenestegrenes virksomhed i overensstemmelse med bestemmelserne i Traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og Det Europæiske Atomenergifællesskab samt i denne Traktat. Den drager omsorg for, at forretningsordenen offentliggøres.

Artikel 163. Kommissionens afgørelser træffes af et flertal af det i artikel 10 nævnte antal medlemmer.

Kommissionen er kun beslutningsdygtig, såfremt det i dens forretningsorden fastsatte antal medlemmer er til stede.

Fjerde afdeling
Domstolen

Artikel 164. Domstolen skal værne om lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af denne Traktat.

Artikel 165. Domstolen består af syv dommere.

Retten sættes af samtlige Domstolens medlemmer. Dog kan Domstolen af sin midte oprette afdelinger, der beklædes af tre eller fem dommere, som har til opgave at foreståvisse undersøgelser eller at afgøre visse arter af sager på betingelser, der fastsættes i et herom udfærdiget reglement.

Retten sættes altid af samtlige Domstolens medlemmer ved afgørelsen af de sager, der er indbragt af en Medlemsstat eller en af Fællesskabets institutioner, samt af præjudicielle spørgsmål, der forelægges Domstolen i henhold til artikel 177.

På Domstolens begæring kan Rådet med enstemmighed forøge antallet af dommere og foretage de fornødne ændringer af stk. 2 og 3 samt af artikel 167, stk. 2.

Artikel 166. Domstolen bistås af to generaladvokater.

Generaladvokaten skal fuldstændig upartisk og uafhængigt offentligt fremsætte begrundede forslag til afgørelse af de sager, der forelægges Domstolen, og derved bistå denne ved udførelsen af dens opgave, således som den er fastsat i artikel 164.

På Domstolens begæring kan Rådet ved enstemmig vedta-

gelse forøge antallet af generaladvokater og foretage de heraf følgende nødvendige ændringer af artikel 167, stk. 3.

Artikel 167. Til dommere og generaladvokater vælges personer, hvis uafhængighed er uomtvistelig, og som i deres hjemland opfylder betingelserne for at indtage de højeste dommerembeder, eller som er jurister, hvis faglige kvalifikationer er almindeligt anerkendt. De udnævnes af Medlemsstaternes regeringer efter fælles overenskomst for et tidsrum af seks år.

Hvert tredje år finder en delvis nybesættelse af dommerembederne sted. Der afgår skiftevis tre og fire dommere. De tre dommere, der afgår efter forløbet af de første tre år, udpeges ved lodtrækning.

Hvert tredje år finder en delvis nybesættelse af generaladvokaternes embeder sted. Den generaladvokat, der afgår efter forløbet af de første tre år, udpeges ved lodtrækning.

De afgående dommere og generaladvokater kan genudnævnes.

Dommerne vælger af deres midte for et tidsrum af tre år Domstolens præsident. Denne kan genvælges.

Artikel 168. Domstolen udnævner sin justitssekretær og træffer bestemmelse om hans stilling.

Artikel 169. Finder Kommissionen, at en Medlemsstat ikke har overholdt en forpligtelse, der påhviler den i henhold til denne Traktat, fremsætter den en begrundet udtalelse herom efter at have givet den pågældende Stat lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger.

Retter den pågældende Stat sig ikke efter den fremsatte udtalelse inden for den frist, der er fastsat af Kommissionen, kan denne indbringe sagen for Domstolen.

Artikel 170. En Medlemsstat, der finder, at en anden Medlemsstat ikke har overholdt en forpligtelse, der påhviler den i henhold til denne Traktat, kan indbringe sagen for Domstolen.

Før en Medlemsstat indbringer en klage over en anden Medlemsstat på grund af en påstået overtrædelse af de forpligtelser, der påhviler denne i henhold til denne Traktat, skal den forelægge sagen for Kommissionen.

Efter at de pågældende Stater har haft lejlighed til skriftligt og mundtligt at fremsætte deres bemærkninger i sagen og til det af modparten anførte, afgiver Kommissionen en begrundet udtalelse.

Såfremt Kommissionen ikke har afgivet sin udtalelse inden tre måneder efter sagens forelæggelse, skal dette ikke være til hinder for, at klagen indbringes for Domstolen.

Artikel 171. Såfremt Domstolen fastslår, at en Medlemsstat ikke har overholdt en forpligtelse, som påhviler den i henhold til denne Traktat, skal denne Stat gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger.

Artikel 172. Forordninger, som Rådet udsteder i henhold til denne Traktats bestemmelser, kan tillægge Domstolen fuld prøvelsesret vedrørende de i forordningerne omhandlede sanktioner.

Artikel 173. Domstolen prøver lovligheden af Rådets og Kommissionens retsakter, dog ikke af henstillinger og udtalelser. I denne henseende har den kompetence til at udtale sig om klager, der af en Medlemsstat, af Rådet eller af Kommissionen indbringes under påberåbelse af inkompetence, væsentlige formelle mangler, overtrædelse af denne Traktat eller af retsregler vedrørende dens gennemførelse, samt af magtfordrejning.

Enhver fysisk eller juridisk person kan på samme grundlag indbringe klage over beslutninger, der retter sig til ham, samt over beslutninger, som, skønt de er udfærdiget i form af en forordning eller en beslutning rettet til en anden person, dog berører ham umiddelbart og individuelt.

De i denne artikel omhandlede klager skal indgives inden to måneder, efter at retsakten, alt efter sin art, er offentliggjort eller meddelt klageren eller, i mangel heraf senest to måneder efter, at klageren har fået kendskab til den.

Artikel 174. Såfremt klagen findes berettiget, erklærer Domstolen den anfægtede retsakt for ugyldig.

Med hensyn til forordninger angiver Domstolen dog, dersom den skønner det nødvendigt, hvilke af den annullerede forordnings virkninger, der skal betragtes som bestående.

Artikel 175. Undlader Rådet eller Kommissionen i strid med denne Traktat at træffe afgørelse, kan Medlemsstaterne eller Fællesskabets andre institutioner indbringe klage for Domstolen for at få fastslået denne overtrædelse af Traktaten.

En sådan klage kan kun antages til behandling, hvis den pågældende institution har været opfordret til at handle. Hvis institutionen ikke har taget stilling inden to måneder efter denne opfordring, kan klagen indbringes inden for en frist på yderligere to måneder.

På de i de foregående stykker fastsatte betingelser kan enhver fysisk eller juridisk person indbringe klage til Domstolen over, at en af Fællesskabets institutioner har undladt at udstede en retsakt til ham, henstillinger og udtalelser dog undtaget.

Artikel 176. Den institution, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, eller hvis undladelse er erklæret stridende mod denne Traktat, har pligt til at gennemføre de til dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger.

Denne pligt berører ikke den forpligtelse, som måtte følge af anvendelsen af artikel 215, stk. 2.

Artikel 177. Domstolen har kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål:

a) om fortolkningen af denne Traktat,

b) om gyldigheden og fortolkningen af retsakter fra Fællesskabets institutioner,

c) om fortolkningen af vedtægter for organer, der oprettes af Rådet, når bestemmelse herom findes i de pågældende vedtægter.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses ved en ret i en af Medlemsstaterne, kan denne ret, hvis den skønner, at en afgørelse af dette spørgsmål er nødvendig, før den afsiger sin dom, anmode Domstolen om at afgøre spørgsmålet.

Såfremt et sådant spørgsmål rejses under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten pligtig at indbringe sagen for Domstolen.

Artikel 178. Domstolen har kompetence til at afgøre tvister

vedrørende de i artikel 215, stk. 2, omhandlede skadeserstatninger.

Artikel 179. Domstolen har kompetence til at afgøre alle tvister mellem Fællesskabet og dets ansatte med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat i vedtægten for dets tjenestemænd, eller som fremgår af de ansættelsesvilkår, der gælder for dets øvrige ansatte.

Artikel 180. Med de nedenfor nævnte begrænsninger har Domstolen kompetence til at afgøre tvister, som vedrører:

a) opfyldelse af Medlemsstaternes forpligtelser ifølge vedtægterne for Den europæiske Investeringsbank. Bankens Bestyrelse har i dette tilfælde de beføjelser, der i henhold til artikel 169 er tillagt Kommissionen;

b) afgørelser truffet af Bankens Styrelsesråd. Hver Medlemsstat, Kommissionen og Bankens Bestyrelse kan herom indbringe klage på de i artikel 173 fastsatte betingelser;

c) afgørelser truffet af Bankens Bestyrelse. Klager over disse afgørelser kan kun indbringes af Medlemsstaterne eller af Kommissionen på de i artikel 173 fastsatte betingelser og kun for overtrædelse af de i artikel 21, stk. (2), (5), (6) og (7), i vedtægterne for Investeringsbanken fastsatte formforskrifter.

Artikel 181. Domstolen har kompetence til at træffe afgørelse i henhold til en voldgiftsbestemmelse, som indeholdes i en af Fællesskabet eller i en på dets vegne indgået offentligretlig eller privatretlig aftale.

Artikel 182. Domstolen har kompetence til at afgøre enhver tvistighed mellem Medlemsstaterne, der har forbindelse med denne Traktats sagsområde, såfremt tvistigheden forelægges den i henhold til en voldgiftsaftale.

Artikel 183. Med forbehold af den kompetence, der er tillagt Domstolen ved denne Traktat, er de tvister, i hvilke Fællesskabet er part, ikke af den grund unddraget de nationale dømmende myndigheders kompetence.

Artikel 184. Uanset udløbet af den frist, der er fastsat i artikel 173, stk. 3, kan hver part i en retstvist, der angår en af

Rådets eller Kommissionens forordninger, for Domstolen påberåbe sig de i artikel 173, stk. 1, nævnte grunde og gøre gældende, at forordningen ikke kan finde anvendelse.

Artikel 185. Indbringelse af klager for Domstolen har ikke opsættende virkning. Domstolen kan dog, hvis den skønner, at forholdene kræver det, udsætte gennemførelsen af den anfægtede retsakt.

Artikel 186. I sager, der er indbragt for Domstolen, kan den foreskrive de nødvendige forholdsregler.

Artikel 187. De af Domstolen afsagte domme fuldbyrdes i overensstemmelse med de i artikel 192 fastsatte regler.
Artikel 188. Domstolens Statut fastsættes i en særlig Protokol.

Domstolen fastsætter sit procesreglement. Reglementet kræver Rådets enstemmige godkendelse.

Kapitel 2

FÆLLES BESTEMMELSER FOR FLERE INSTITUTIONER

Artikel 189. Til udførelse af deres opgaver skal Rådet og Kommissionen under de i denne Traktat fastsatte betingelser udstede forordninger og direktiver, vedtage beslutninger, rette henstillinger eller afgive udtalelser.

En forordning er almengyldig. Den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver Medlemsstat.

Et direktiv er med hensyn til det tilsigtede mål bindende for enhver Medlemsstat, som det rettes til, men overlader det til de nationale myndigheder at bestemme form og midler for gennemførelsen.

En beslutning er bindende i alle enkeltheder for dem, den angiver at være rettet til.

Henstillinger og udtalelser er ikke bindende.

Artikel 190. Rådets og Kommissionens forordninger, direktiver og beslutninger skal begrundes og henvise til de forslag og udtalelser, som skal indhentes i henhold til denne Traktat.

Artikel 191. Forordningerne offentliggøres i Fællesskabets officielle tidende. De træder i kraft på det i forordningerne fastsatte tidspunkt eller, hvis et sådant ikke er angivet, den tyvende dag efter offentliggørelsen.

Direktiver og beslutninger meddeles dem, de retter sig til, og får virkning ved denne meddelelse.

Artikel 192. De af Rådets og Kommissionens beslutninger, der indebærer en forpligtelse for andre end Stater til at betale en pengeydelse, kan tvangsfuldbyrdes.

Tvangsfuldbyrdelsen sker efter den borgerlige retsplejes regler i den Medlemsstat, på hvis område den finder sted. Fuldbyrdelsespåtegning skal efter en prøvelse, der kun omfatter ægtheden af det pågældende fuldbyrdelsesgrundlag, påføres af den nationale myndighed, som hver af Medlemsstaternes regeringer har udpeget og anmeldt for Kommissionen og Domstolen.

Når disse formkrav er opfyldt på rekvirentens begæring, kan denne lade tvangsfuldbyrdelsen udføre ved indbringelse direkte for den myndighed, der ifølge den nationale lovgivning er kompetent hertil.

Tvangsfuldbyrdelsen kan kun udsættes efter beslutning af Domstolen. Prøvelsen af fuldbyrdelsesforanstaltningernes lovlighed falder dog inden for de nationale dømmende myndigheders kompetence.

Kapitel 3

DET ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

Artikel 193. Der oprettes et rådgivende økonomisk og socialt Udvalg.

Udvalget sammensættes af repræsentanter for de forskellige grupper inden for det økonomiske og sociale liv, i særdeleshed for producenter, landbrugere, fragtførere, arbejdstagere, handlende og håndværkere samt for liberale erhverv og almindelige samfundsinteresser.

Artikel 194. Antallet af medlemmer i Udvalget fastsættes som følger:

Belgien	12
Tyskland	24
Frankrig	24
Italien	24
Luxembourg	5
Nederlandene	12

Udvalgets medlemmer beskikkes for fire år af Rådet ved enstemmig vedtagelse. Genbeskikkelse kan finde sted.

Udvalgets medlemmer har et personligt mandat, og de må ikke være bundet af nogen instruktion.

Artikel 195. (1) Med henblik på beskikkelse af Udvalgets medlemmer tilstiller hver Medlemsstat Rådet en liste, der indeholder et antal kandidater, der er dobbelt så stort som det antal pladser, der er tildelt dens statsborgere.

Ved Udvalgets sammensætning skal der tages hensyn til nødvendigheden af at sikre de forskellige grupper inden for det økonomiske og sociale liv en passende repræsentation.

(2) Rådet indhenter udtalelse fra Kommissionen. Det kan indhente udtalelser fra de europæiske organisationer, som repræsenterer de forskellige økonomiske og sociale sektorer, der berøres af Fællesskabets virksomhed.

Artikel 196. Udvalget vælger af sin midte sin formand og sit præsidium for et tidsrum af to år.

Det fastsætter sin forretningsorden; denne kræver Rådets enstemmige godkendelse.

Udvalget indkaldes af formanden efter Rådets eller Kommissionens anmodning.

Artikel 197. Udvalget opdeles i faglige sektioner for de vigtigste af de områder, som denne Traktat omfatter.

Det omfatter navnlig en sektion for landbrug og en sektion for transport, for hvilke gælder de særlige bestemmelser, der er fastsat i afsnittene vedrørende landbrug og transport.

De faglige sektioner arbejder inden for rammerne af Udvalgets almindelige kompetence. De kan ikke rådspørges uafhængigt af Udvalget.

Inden for Udvalget kan der i øvrigt nedsættes underudvalg, der om bestemte spørgsmål eller på bestemte områder

udarbejder forslag til udtalelser, som forelægges Udvalget til overvejelse.

De nærmere retningslinjer for sammensætningen af de faglige sektioner og underudvalgene og for disses kompetence fastsættes i forretningsordenen.

Artikel 198. Rådet eller Kommissionen skal, i de tilfælde der er nævnt i denne Traktat, indhente udtalelse fra Udvalget. Disse institutioner kan rådspørge Udvalget i alle tilfælde, hvor de finder det hensigtsmæssigt.

Hvis Rådet eller Kommissionen finder det nødvendigt, giver de Udvalget en frist for fremsættelsen af dets udtalelse. Denne frist skal være på mindst ti dage efter det tidspunkt, da formanden har fået meddelelse herom. Efter fristens udløb kan sagen behandles, uanset at udtalelsen ikke foreligger.

Udvalgets og de faglige sektioners udtalelser samt et referat af forhandlingerne tilstilles Rådet og Kommissionen.

Afsnit II. Finansielle bestemmelser

Artikel 199. Alle Fællesskabets indtægter og udgifter, herunder de, der vedrører Den europæiske Socialfond, skal anslås for hvert regnskabsår og optages i budgettet.

Indtægter og udgifter på budgettet skal balancere.

Artikel 200. (1) De budgetterede indtægter består, foruden af eventuelle andre indtægter, af Medlemsstaternes finansielle bidrag, der beregnes efter følgende fordelingsnøgle:

Belgien	7,9
Tyskland	28
Frankrig	28
Italien	28
Luxembourg	0,2
Nederlandene	7,9

(2) Medlemsstaternes finansielle bidrag til dækning af Den europæiske Socialfonds udgifter beregnes dog efter følgende fordelingsnøgle:

Belgien	8,8
Tyskland	32

Frankrig	32
Italien	20
Luxembourg	0,2
Nederlandene	7

(3) Fordelingsnøglerne kan ændres af Rådet med enstemmighed.

Artikel 201. Kommissionen undersøger, under hvilke betingelser de i artikel 200 omhandlede bidrag fra Medlemsstaterne kan erstattes af Fællesskabets egne indtægter, i særdeleshed af indtægter fra den fælles toldtarif, når denne er blevet endelig indført.

Kommissionen forelægger Rådet forslag herom.

Efter at have indhentet Forsamlingens udtalelse om disse forslag kan Rådet med enstemmighed herom fastsætte bestemmelser, som det henstiller til Medlemsstaterne at vedtage i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Artikel 202. De i budgettet anførte udgifter bevilges for et regnskabsår ad gangen, medmindre andet er fastsat i det i medfør af artikel 209 udfærdigede regnskabsregulativ.

På de betingelser, der fastsættes i medfør af artikel 209, kan bevillinger, som ikke er beregnet til dækning af personaleudgifter, og som ikke er udnyttede ved regnskabsårets udløb, overføres, men kun til det følgende regnskabsår.

Bevillingerne opdeles i hovedkonti efter udgifternes art eller formål og opdeles yderligere i det omfang, det er nødvendigt, i overensstemmelse med det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ.

Forsamlingens, Rådets, Kommissionens og Domstolens udgifter opføres i særskilte afsnit i budgettet, dog at en særlig ordning kan gennemføres for visse fællesudgifter.

Artikel 203. (1) Regnskabsåret løber fra den 1. januar til den 31. december.

(2) Hver af Fællesskabets institutioner opstiller inden den 1. juli et overslag over sine udgifter. Kommissionen sammenfatter disse overslag i et foreløbigt budgetforslag. Den føjer hertil en udtalelse, der kan indeholde afvigende overslag.

Dette foreløbige forslag indeholder et overslag over indtægterne og et overslag over udgifterne.

(3) Kommissionen forelægger Rådet det foreløbige budgetforslag senest den 1. september i det år, der ligger forud for det, forslaget vedrører.

Når Rådet påtænker at fravige det foreløbige forslag, indhenter det en udtalelse fra Kommissionen og i givet fald fra de andre interesserede institutioner.

Rådet vedtager budgetforslaget med kvalificeret flertal og oversender det til Forsamlingen.

(4) Budgetforslaget skal forelægges Forsamlingen senest den 5. oktober i det år, der ligger forud for det, forslaget vedrører.

Forsamlingen har ret til at foreslå Rådet ændringer i budgetforslaget.

Hvis Forsamlingen inden femogfyrre dage efter forelæggelsen af budgetforslaget har godkendt dette, eller den ikke har foreslået ændringer til det, betragtes budgettet som endeligt vedtaget.

Hvis Forsamlingen inden udløbet af denne frist har stillet ændringsforslag, oversendes budgetforslaget med tilhørende ændringsforslag til Rådet.

(5) Efter at Rådet har drøftet det nævnte budgetforslag med Kommissionen og i givet fald med de andre interesserede institutioner, kan det med kvalificeret flertal modificere enhver af de af Forsamlingen vedtagne ændringer og med samme flertal træffe afgørelse angående Forsamlingens ændringsforslag. Budgetforslaget ændres i overensstemmelse med de ændringsforslag, Rådet har godkendt.

Har Rådet ikke inden femten dage efter forelæggelsen af det nævnte budgetforslag modificeret nogen af de ændringer, Forsamlingen har vedtaget, og har det godkendt Forsamlingens ændringsforslag, betragtes budgettet som endeligt vedtaget. Rådet meddeler Forsamlingen, at det ikke har modificeret nogen af ændringerne, og at det har godkendt ændringsforslagene.

Har Rådet inden udløbet af denne frist modificeret en eller flere af de ændringer, Forsamlingen har vedtaget, eller har det ikke godkendt Forsamlingens ændringsforslag, oversendes budgetforslaget på ny til Forsamlingen. Rådet gør denne bekendt med udfaldet af sine rådslagninger.

(6) Når Forsamlingen er blevet underrettet om udfaldet af behandlingen af sine ændringsforslag, træffer den inden femten dage efter forelæggelsen af det nævnte budgetforslag med et flertal af sine medlemmers stemmer og med tre femtedele af de afgivne stemmer afgørelse angående Rådets modifikationer af de af Forsamlingen foretagne ændringer og vedtager derved budgettet. Har Forsamlingen ikke truffet nogen afgørelse inden udløbet af denne frist, betragtes budgettet som endeligt vedtaget.

(7) Når den i denne artikel foreskrevne behandling er afsluttet, fastslår Forsamlingens formand, at budgettet er endeligt vedtaget.

(8) For samtlige udgifter, der ikke er en nødvendig følge af Traktaten eller af retsakter udstedt i henhold til denne, fastsættes hvert år en maksimalsats for forhøjelser i forhold til udgifter af samme art i det løbende regnskabsår.

Efter høring af Udvalget for konjunkturpolitik og af Udvalget for budgetpolitik fastslår Kommissionen denne maksimalsats således, som den fremgår af:

- udviklingen inden for Fællesskabet af bruttonationalproduktet i faste priser
- den gennemsnitlige ændring i Medlemsstaternes budgetter og
- udviklingen af leveomkostningerne i løbet af det sidste regnskabsår.

Om maksimalsatsen skal der inden den 1. maj gives meddelelse til alle Fællesskabets institutioner. Disse er pligtige at rette sig efter den under budgetbehandlingen, dog med forbehold af bestemmelserne i dette stykkes fjerde og femte afsnit.

Er den forhøjelsessats, der følger af det budgetforslag, som Rådet har udarbejdet, med hensyn til sådanne udgifter, som ikke er en nødvendig følge af Traktaten eller af retsakter udstedt i henhold til denne, større end halvdelen af maksimalsatsen, kan Forsamlingen, ved udøvelsen af sin ret til at foretage ændringer, yderligere forhøje det samlede beløb for sådanne udgifter med op til halvdelen af maksimalsatsen.

Når i ganske særlige tilfælde Forsamlingen, Rådet eller Kommissionen finder, at Fællesskabernes virksomhed nødvendiggør en forhøjelse ud over den sats, der er fastlagt ved den i dette stykke foreskrevne fremgangsmåde, kan der fast-

sættes en anden sats ved aftale mellem Rådet, hvis afgørelse træffes med kvalificeret flertal, og Forsamlingen, hvis afgørelse træffes med et flertal af dens medlemmers stemmer og med tre femtedele af de afgivne stemmer.

(9) Hver institution udøver de beføjelser, der tilkommer den i henhold til denne artikel, under iagttagelse af bestemmelserne i Traktaten og af de i medfør af denne udstedte retsakter, navnlig af dem, der vedrører Fællesskabernes egne midler og ligevægten mellem indtægter og udgifter.

Artikel 203a. Som undtagelser fra artikel 203 gælder for budgetter vedrørende regnskabsårene indtil regnskabsåret 1975 følgende bestemmelser:

(1) Regnskabsåret løber fra den 1. januar til den 31. december.

(2) Hver af Fællesskabets institutioner opstiller inden den 1. juli et overslag over sine udgifter. Kommissionen sammenfatter disse overslag i et foreløbigt budgetforslag. Den føjer hertil en udtalelse, der kan indeholde afvigende overslag.

Dette foreløbige forslag indeholder et overslag over indtægterne og et overslag over udgifterne.

(3) Kommissionen forelægger Rådet det forløbige budgetforslag senest den 1. september i det år, der ligger forud for det, forslaget vedrører.

Når Rådet påtænker at fravige det foreløbige forslag, indhenter det en udtalelse fra Kommissionen og i givet fald fra de andre interesserede institutioner.

Rådet vedtager budgetforslaget med kvalificeret flertal og oversender det til Forsamlingen.

(4) Budgetforslaget skal forelægges Forsamlingen senest den 5. oktober i det år, der ligger forud for det, forslaget vedrører.

Forsamlingen har ret til at foreslå Rådet ændringer i budgetforslaget.

Hvis Forsamlingen inden femogfyrre dage efter forelæggelsen af budgetforslaget har godkendt dette, eller den ikke har foreslået ændringer til det, betragtes budgettet som endeligt vedtaget.

Hvis Forsamlingen inden udløbet af denne frist har stillet ændringsforslag, oversendes budgetforslaget med tilhørende ændringsforslag til Rådet.

(5) Efter at Rådet har drøftet det nævnte budgetforslag med Kommissionen og i givet fald med de andre interesserede institutioner, vedtager det inden tredive dage efter forelæggelsen af dette forslag budgettet i overensstemmelse med følgende bestemmelser:

Hvis en af Forsamlingen foreslået ændring ikke fører til nogen forhøjelse af det samlede udgiftsbeløb for en institution, især når en eventuelt af ændringen følgende udgiftsforhøjelse udtrykkeligt udlignes ved et eller flere ændringsforslag, der medfører en tilsvarende nedsættelse af udgifterne, kan Rådet med kvalificeret flertal forkaste dette ændringsforslag. Træffes ingen beslutning om at forkaste ændringsforslaget, er det godkendt.

Hvis en af Forsamlingen foreslået ændring fører til forhøjelse af det samlede udgiftsbeløb for en insitution, skal Rådet, for at godkende ændringsforslaget, træffe afgørelse med kvalificeret flertal.

Hvis Rådet i henhold til andet eller tredje afsnit i dette stykke har forkastet eller ikke har godkendt et ændringsforslag, kan det med kvalificeret flertal enten bibeholde det i budgetforslaget opførte beløb eller fastsætte et andet beløb.

(6) Når den i denne artikel foreskrevne behandling er afsluttet, fastslår Rådets formand, at budgettet er endeligt vedtaget.

(7) Hver institution udøver de beføjelser, der tilkommer den i henhold til denne artikel under iagttagelse af bestemmelserne i Traktaten og af de i medfør af denne udstedte retsakter, navnlig af dem, der vedrører Fællesskabernes egne midler og ligevægten mellem indtægter og udgifter.

Artikel 204. Såfremt budgettet ikke er vedtaget ved regnskabsårets begyndelse, kan der i henhold til bestemmelserne i det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ på grundlag af hver hovedkonto eller anden inddeling afholdes månedlige udgifter på indtil en tolvtedel af det forrige regnskabsårs bevillinger, dog at Kommissionen højst kan råde over beløb svarende til en tolvtedel af de beløb, der er opført i det budgetforslag, som er under udarbejdelse.

Under forudsætning af, at de øvrige betingelser i stk. 1 iagttages, kan Rådet med kvalificeret flertal tillade udgifter, der overstiger denne tolvtedel.

Hver måned indbetaler Medlemsstaterne foreløbigt og i overensstemmelse med de for det foregående regnskabsår fastlagte fordelingsnøgler de bidrag, som er nødvendige for at gennemføre bestemmelserne i denne artikel.

Artikel 205. Inden for rammerne af de givne bevillinger og i overensstemmelse med bestemmelserne i det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ gennemfører Kommissionen budgettet på eget ansvar.

Regulativet fastsætter særlige retningslinjer for institutionernes medvirken ved afholdelsen af egne udgifter.

Med de begrænsninger og på de betingelser, der fastsættes i det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ, kan Kommissionen inden for budgettets rammer overføre bevillinger dels fra en hovedkonto til en anden hovedkonto, dels fra en underkonto til en anden underkonto.

Artikel 206. Regnskaberne over samtlige indtægter og udgifter på budgettet revideres af en kontrolkommission, der består af revisorer, hvis uafhængighed er uomtvistelig, og i hvilken en af revisorerne fører forsædet. Antallet af revisorer fastsættes af Rådet med enstemmighed. Revisorerne og kontrolkommissionens formand udpeges med enstemmighed af Rådet for et tidsrum af fem år. Deres vederlag fastsættes af Rådet med kvalificeret flertal.

Ved revisionen, der foretages på grundlag af regnskabsbilagene og om fornødent ved undersøgelser på stedet, konstaterer kontrolkommissionen indtægternes og udgifternes lovlighed og formelle rigtighed og sikrer sig, at den økonomiske forvaltning har været forsvarlig. Efter hvert regnskabsårs udløb udarbejder kontrolkommissionen en beretning, som vedtages af et flertal af dens medlemmer.

Kommissionen forelægger hvert år Rådet og Forsamlingen regnskabet vedrørende anvendelsen af budgettets poster i det forløbne regnskabsår, tillige med kontrolkommissionens beretning. Den forelægger endvidere en oversigt over Fællesskabets aktiver og passiver.

Rådet og Forsamlingen meddeler Kommissionen godkendelse vedrørende forvaltningen af budgettet. Med henblik herpå gennemgås kontrolkommissionens beretning først af

Rådet, der træffer afgørelse med kvalificeret flertal, og derefter af Forsamlingen. Kommissionen opnår først godkendelse, når Rådet og Forsamlingen har truffet afgørelse.

Artikel 207. Budgettet opstilles i den regningsenhed, der fastsættes i det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ.

De i artikel 200, stk. (1) omhandlede bidrag stiller Medlemsstaterne til rådighed for Fællesskabet i deres egen valuta.

De fra disse bidrag hidrørende disponible midler deponeres i Medlemsstaternes statskasser eller i institutter udpeget af Medlemsstaterne. Under deponeringen bevarer disse midler den værdi, der svarer til den på deponeringstidspunktet gældende parikurs i forhold til den i stk. 1 nævnte regningsenhed.

De nævnte disponible midler kan anbringes på betingelser, som Kommissionen aftaler med den pågældende Medlemsstat.

Det i medfør af artikel 209 udstedte regnskabsregulativ fastlægger de tekniske betingelser, under hvilke Den europæiske Socialfonds finansielle transaktioner udøves.

Artikel 208. Under forudsætning af, at Kommissionen underretter de kompetente myndigheder i de pågældende Medlemsstater, kan den overføre sine tilgodehavender i en Medlemsstats valuta til en anden Medlemsstats valuta i det omfang, det er påkrævet for at kunne anvende disse tilgodehavender til de i denne Traktat fastsatte formål. Hvis Kommissionen har disponible tilgodehavender eller tilgodehavender, der kan frigøres, i de valutaer, den har brug for, skal den så vidt muligt undgå at foretage sådanne overførsler.

Kommissionen står i forbindelse med hver Medlemsstat gennem en af Medlemsstaten udpeget myndighed. Ved gennemførelsen af sine finansielle transaktioner anvender den den pågældende Medlemsstats seddelbank eller et andet af Medlemsstaten godkendt pengeinstitut.

Artikel 209. På forslag af Kommissionen skal Rådet med enstemmighed:

a) udstede regnskabsregulativer, som navnlig fastlægger de nærmere retningslinjer for opstillingen og gennemførelsen af budgettet og for regnskabsaflæggelsen og revisionen,

b) fastsætte de retningslinjer og den fremgangsmåde, efter hvilke Medlemsstaternes bidrag skal stilles til rådighed for Kommissionen,

c) fastlægge reglerne for de anvisningsberettigedes og regnskabsførernes ansvar og organiserede kontrollen med disse.

Sjette del

ALMINDELIGE OG AFSLUTTENDE BESTEMMELSER

Artikel 210. Fællesskabet har status som juridisk person.

Artikel 211. Fællesskabet har i hver Medlemsstat den videstgående rets- og handleevne, som vedkommende Stats lovgivning tillægger juridiske personer; det kan i særdeleshed erhverve og afhænde fast ejendom og løsøre og optræde som part i retssager. I denne henseende repræsenteres det af Kommissionen.

Artikel 212. (1) Tjenestemændene og de øvrige ansatte i Det Europæiske Kul- og Stålfællesskab, i Det Europæiske Økonomiske Fællesskab og i Det Europæiske Atomenergifællesskab bliver samtidig med denne Traktats ikrafttræden tjenestemænd og øvrige ansatte i De Europæiske Fællesskaber og indgår under denne fælles administration for disse Fællesskaber.

På forslag af Kommissionen og efter at have indhentet udtalelse fra de øvrige interesserede institutioner udfærdiger Rådet med kvalificeret flertal vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber og ansættelsesvilkårene for disse Fællesskabers øvrige ansatte.

Artikel 213. Med henblik på gennemførelsen af de opgaver, der er overdraget den, kan Kommissionen med de begrænsninger og på de betingelser, der er fastsat af Rådet i overensstemmelse med denne Traktats bestemmelser, indhente alle

nødvendige oplysninger og foretage alle nødvendige undersøgelser.

Artikel 214. Medlemmerne af Fællesskabets institutioner, medlemmerne af udvalgene samt Fællesskabets tjenestemænd og øvrige ansatte har – selv efter at deres hverv er ophørt – forpligtelse til ikke at give oplysninger om forhold, som ifølge deres natur er tjenestehemmeligheder, navnlig oplysninger om virksomheder og om deres forretningsforbindelser eller omkostningsforhold.

Artikel 215. Fællesskabets ansvar i kontraktforhold bestemmes efter den lovgivning, der finder anvendelse på den pågældende kontrakt.

For så vidt angår ansvar uden for kontraktsforhold, skal Fællesskabet i overensstemmelse med de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for Medlemsstaternes retssystemer, erstatte skader forvoldt af dets institutioner eller af dets ansatte under udøvelsen af deres hverv.

De ansattes personlige ansvar over for Fællesskabet fastsættes i den vedtægt eller i de ansættelsesvilkår, der gælder for dem.

Artikel 216. Hjemstedet for Fællesskabets institutioner fastlægges ved overenskomst mellem Medlemsstaternes regeringer.

Artikel 217. Med forbehold af de i Domstolens procesreglement fastsatte bestemmelser fastlægger Rådet med enstemmighed den ordning, der skal gælde for Fællesskabets institutioner på det sproglige område.

Artikel 218. De Europæiske Fællesskaber nyder på Medlemsstaternes område de for udførelsen af deres opgave nødvendige rettigheder og immuniteter på de betingelser, der er fastsat i den som bilag til denne Traktat knyttede Protokol. Dette gælder også Den europæiske Investeringsbank.

Artikel 219. Medlemsstaterne forpligter sig til ikke at søge tvister vedrørende fortolkningen eller anvendelsen af denne Traktat afgjort på anden måde end fastsat i Traktaten.

Artikel 220. Medlemsstaterne indleder i det omfang, det er nødvendigt, indbyrdes forhandlinger for til fordel for deres statsborgere at sikre:
– beskyttelse af personer såvel som nydelse af rettigheder og beskyttelse af disse på de betingelser, som de enkelte Stater indrømmer egne statsborgere;
– afskaffelse af dobbeltbeskatning inden for Fællesskabet;
– gensidig anerkendelse af de i artikel 58, stk. 2, nævnte selskaber, opretholdelse af et selskabs status som juridisk person i tilfælde af, at dets hjemsted forlægges fra et land til et andet, og mulighed for sammenslutning af selskaber, som er underkastet forskellige nationale lovgivninger;
– forenkling af formaliteter vedrørende gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser og voldgiftskendelser.

Artikel 221. Med forbehold af de øvrige bestemmelser i denne Traktat indrømmer Medlemsstaterne senest tre år efter denne Traktats ikrafttræden de øvrige Medlemsstaters statsborgere national behandling, for så vidt angår kapitalanbringelser i de i artikel 58 nævnte selskaber.

Artikel 222. De ejendomsretlige ordninger i Medlemsstaterne berøres ikke af denne traktat.

Artikel 223. (1) Denne Traktats bestemmelser er ikke til hinder for følgende regler:

a) Ingen Medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser,

b) hver Medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel; disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for fællesmarkedet for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.

(2) I løbet af det første år efter denne Traktats ikrafttræden fastlægger Rådet med enstemmighed listen over de varer, hvorpå bestemmelserne i stk. (1), litra b, finder anvendelse.

(3) På forslag af Kommissionen kan Rådet med enstemmighed ændre denne liste.

Artikel 224. Medlemsstaterne rådfører sig med hinanden med henblik på i fællesskab at træffe de bestemmelser, der er nødvendige for at undgå, at fællesmarkedets funktion påvirkes af de foranstaltninger, som en Medlemsstat kan føle sig foranlediget til at træffe i tilfælde af alvorlige indre uroligheder, der forstyrrer den offentlige orden, i tilfælde af krig eller alvorlig international spænding, der udgør en krigstrussel, eller for at opfylde de forpligtelser, som den har indgået med henblik på bevarelse af freden og den internationale sikkerhed.

Artikel 225. Såfremt foranstaltninger, der er truffet i de i artiklerne 223 og 224 nævnte tilfælde, medfører, at konkurrencevilkårene inden for fællesmarkedet fordrejes, undersøger Kommissionen sammen med den pågældende Stat betingelserne for, at disse foranstaltninger kan tilpasses bestemmelserne i denne Traktat.

Uanset den i artiklerne 169 og 170 fastsatte fremgangsmåde kan Kommissionen eller en Medlemsstat henvende sig direkte til Domstolen, hvis de finder, at en anden Medlemsstat misbruger de i artiklerne 223 og 224 fastsatte beføjelser. Domstolen træffer afgørelse for lukkede døre.

Artikel 226. (1) I overgangsperioden kan en Medlemsstat i tilfælde af alvorlige vanskeligheder, der vedvarende vil kunne ramme en økonomisk sektor, eller af vanskeligheder, der alvorligt vil kunne forringe den økonomiske situation i en bestemt egn, ansøge om tilladelse til at anvende beskyttelsesforanstaltninger, der vil gøre det muligt at genskabe ligevægten og at tilpasse den pågældende sektor til fællesmarkedets økonomi.

(2) På begæring af den pågældende Stat skal Kommissionen omgående og som hastesag fastsætte de beskyttelsesforanstaltninger, den finder nødvendige, og samtidig fastlægge vilkårene for og den nærmere udformning af disse.

(3) De i medfør af stk. (2) tilladte foranstaltninger kan indebære afvigelser fra denne Traktats bestemmelser, for så vidt og så længe det er ubetinget nødvendigt for at nå de i stk. (1) nævnte mål. Der skal fortrinsvis vælges foranstaltninger, som mindst muligt forstyrrer fællesmarkedets funktion.

Artikel 227. (1) Denne Traktat gælder for Kongeriget Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Den Franske Republik, Den Italienske Republik, Storhertugdømmet Luxembourg og Kongeriget Nederlandene.

(2) For Algeriet og de oversøiske franske departementer gælder fra denne Traktats ikrafttræden dens særlige og almindelige bestemmelser vedrørende:
– frie varebevægelser;
– landbruget, med undtagelse af artikel 40, stk. (4);
– liberalisering af tjenesteydelser;
– konkurrencereglerne;
– de ved artiklerne 108, 109 og 226 hjemlede beskyttelsesforanstaltninger;
– institutionerne.
Senest to år efter denne Traktats ikrafttræden fastlægges betingelserne for anvendelsen af Traktatens øvrige bestemmelser ved beslutninger, som Rådet efter forslag af Kommissionen vedtager med enstemmighed.

Inden for rammerne af de i denne Traktat fastsatte fremgangsmåder, herunder navnlig de i artikel 226 nævnte, drager Fællesskabets institutioner omsorg for, at den økonomiske og sociale udvikling af disse områder muliggøres.

(3) På de oversøiske lande og territorier, der er opregnet i listen i bilag IV til denne Traktat, anvendes den særlige associeringsordning, som er nærmere fastlagt i denne Traktats fjerde del.

(4) Denne Traktats bestemmelser finder anvendelse på de europæiske områder, hvis udenrigsanliggender varetages af en Medlemsstat.

Artikel 228. (1) I de tilfælde, hvor denne Traktats bestemmelser forudsætter indgåelse af aftaler mellem Fællesskabet og en eller flere Stater eller en international organisation, føres forhandlingerne vedrørende disse aftaler af Kommissionen. Med forbehold af den kompetence, som på dette område er tillagt Kommissionen, afsluttes de af Rådet, efter at dette i de i denne Traktat fastsatte tilfælde har indhentet udtalelse fra Forsamlingen.

Rådet, Kommissionen eller en Medlemsstat kan forud indhente en udtalelse fra Domstolen om den påtænkte aftales forenelighed med bestemmelserne i denne Traktat. Hvis

Domstolens udtalelse er benægtende, kan aftalen kun træde i kraft på de i artikel 236 fastsatte betingelser.

(2) De aftaler, der afsluttes på den ovenfor anførte måde, er bindende for Fællesskabets insttitutioner og for Medlemsstaterne.

Artikel 229. Kommissionen skal opretholde alle formålstjenlige forbindelser med organerne for de Forenede Nationer, for disses særorganisationer og for Den Almindelige Overenskomst om Told og Udenrigshandel.

Den opretholder i øvrigt passende forbindelser med alle internationale organisationer.

Artikel 230. Fællesskabet indleder ethvert formålstjenligt samarbejde med Europarådet.

Artikel 231. Fællesskabet indleder et snævert samarbejde med Organisationen for Europæisk Økonomisk Samarbejde; de nærmere retningslinjer herfor fastlægges i gensidig forståelse.

Artikel 232. (1) Denne Traktats bestemmelser ændrer ikke bestemmelserne i Traktaten om oprettelse af Det europæiske Kul- og Stålfællesskab, navnlig ikke Medlemsstaternes rettigheder og forpligtelser, beføjelserne for dette Fællesskabs institutioner og reglerne i den nævnte Traktat om, hvorledes fællesmarkedet for kul og stål skal fungere.

(2) Bestemmelserne i denne Traktat berører ikke bestemmelserne i Traktaten om oprettelse af Det europæiske Atomenergifællesskab.

Artikel 233. Bestemmelserne i denne Traktat er ikke til hinder for, at de regionale unioner mellem Belgien og Luxembourg, og mellem Belgien, Luxembourg og Nederlandene fortsat består og gennemføres, i det omfang disse regionale unioners mål ikke nås ved anvendelsen af denne Traktat.

Artikel 234. De rettigheder og forpligtelser, der følger af konventioner, som før denne Traktats ikrafttræden er indgået mellem på den ene side en eller flere Medlemsstater og på den anden side et eller flere tredjelande, berøres ikke af bestemmelserne i denne Traktat.

I det omfang, disse konventioner er uforenelige med denne Traktat, bringer den eller de pågældende Medlemsstater alle egnede midler i anvendelse med henblik på at fjerne de konstaterede uoverensstemmelser. Om fornødent bistår Medlemsstaterne hinanden i dette øjemed og indtager i påkommende tilfælde en fælles holdning.

Ved anvendelsen af de konventioner, der omtales i stk. 1, tager Medlemsstaterne i betragtning, at de fordele, hvorom de hver især har givet tilsagn i denne Traktat, indgår som integrerende dele af Fællesskabets tilblivelsesproces, og derfor uløseligt hænger sammen med oprettelsen af fælles institutioner, med overdragelsen af beføjelser til disse og med de andre Medlemsstaters indrømmelse af samme fordele.

Artikel 235. Såfremt en handling fra Fællesskabets side viser sig påkrævet for at virkeliggøre et af Fællesskabets mål inden for fællesmarkedets rammer, og denne Traktat ikke indeholder fornøden hjemmel hertil, udfærdiger Rådet på forslag af Kommissionen og efter at have indhentet udtalelse fra Forsamlingen med enstemmighed passende forskrifter herom.

Artikel 236. Enhver Medlemsstats regering eller Kommissionen kan forelægge Rådet forslag til ændring af denne Traktat.

Hvis Rådet efter høring af Forsamlingen og i påkommende tilfælde af Kommissionen udtaler sig til fordel for afholdelsen af en konference mellem repræsentanter for Medlemsstaternes regeringer, indkaldes denne af Rådets formand for ved gensidig overenskomst at fastlægge de ændringer, der skal foretages i denne Traktat.

Ændringerne træder i kraft efter at være blevet ratificeret af alle Medlemsstaterne i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Artikel 237. Enhver europæisk Stat kan ansøge om at blive medlem af Fællesskabet. Den retter sin ansøgning til Rådet, som træffer afgørelse med enstemmighed efter at have indhentet udtalelse fra Kommissionen.

Vilkårene for optagelsen og de tilpasninger af denne Traktat, som optagelsen medfører fastlægges ved en aftale mellem Medlemsstaterne og den ansøgende Stat. Denne aftale fore-

lægges samtlige kontraherende Stater til ratifikation i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser.

Artikel 238. Fællesskabet kan med et tredjeland, en sammenslutning af Stater eller en international organisation indgå aftaler, hvorved der skabes en associering med gensidige rettigheder og forpligtelser, fælles optræden og særlige procedureregler.

Disse aftaler indgås af Rådet, der træffer afgørelse med enstemmighed efter at have indhentet udtalelse fra Forsamlingen.

Såfremt disse aftaler indebærer ændringer i denne Traktat, skal disse forud vedtages under anvendelse af den i artikel 236 fastsatte fremgangsmåde.

Artikel 239. De Protokoller, der i gensidig forståelse mellem Medlemsstaterne knyttes som bilag til denne Traktat, udgør en integrerende del af Traktaten.

Artikel 240. Denne Traktat er indgået for ubegrænset tid.

Nedsættelse af institutionerne

Artikel 241. Rådet træder sammen inden en måned efter Traktatens ikrafttræden.

Artikel 242. Rådet træffer alle egnede foranstaltninger for at nedsætte Det økonomiske og sociale Udvalg inden tre måneder efter sit første møde.

Artikel 243. Efter indkaldelse fra Rådets formand træder Forsamlingen sammen inden to måneder efter Rådets første møde for at vælge sit præsidium og udarbejde sin forretningsorden. Indtil præsidiet er valgt, fører det ældste medlem forsædet.

Artikel 244. Domstolen påbegynder sin virksomhed ved udnævnelsen af dens medlemmer. Den første præsident vælges for et tidsrum af tre år på de samme betingelser, som gælder for medlemmerne.

Domstolen fastsætter sit procesreglement inden tre måneder efter, at den har påbegyndt sin virksomhed.

En sag kan ikke indbringes for Domstolen, før denne har offentliggjort sit procesreglement. Klagefristerne begynder først at løbe fra dette tidspunkt.

Domstolens præsident udøver fra sin udnævnelse de beføjelser, som er tillagt ham i denne Traktat.

Artikel 245. Så snart Kommissionens medlemmer er udnævnt, påbegynder den sin virksomhed og påtager sig de opgaver, som er pålagt den ved denne Traktat.

Så snart Kommissionen har påbegyndt sin virksomhed, indleder den sådanne undersøgelser og opretter sådanne forbindelser, som er nødvendige for at udarbejde en oversigt over Fællesskabets økonomiske situation.

Artikel 246. (1) Det første regnskabsår løber fra traktatens ikrafttræden til den følgende 31. december. Såfremt Traktaten træder i kraft i årets sidste halvdel, udløber regnskabsåret dog den 31. december i det pågølgende år.

(2) Indtil budgettet for det første regnskabsår er opstillet, indbetaler Medlemsstaterne til Fællesskabet rentefri forskud, som fradrages deres finansielle bidrag til gennemførelsen af dette budget.

(3) Indtil vedtægten for tjenestemændene og ansættelsesvilkårene for Fællesskabets øvrige ansatte er udarbejdet i medfør af artikel 212, ansætter hver institution det nødvendige personale og indgår med henblik herpå tidsbegrænsede kontrakter.

Hver institution undersøger sammen med Rådet spørgsmål vedrørende stillingernes antal, aflønning og fordeling.

Afsluttende bestemmelser

Aerikel 247. Denne Traktat skal ratificeres af De høje kontraherende Parter i overensstemmelse med deres forfatningsmæssige bestemmelser. Ratifikationsdokumenterne deponeres hos Den Italienske Republiks Regering.

Denne Traktat træder i kraft den første dag i den måned, der følger efter deponeringen af det sidste ratifikationsdoku-

ment. Finder deponeringen sted mindre end femten dage før begyndelsen af den følgende måned, træder Traktaten dog i kraft den første dag i den anden måned efter deponeringen.

Artikel 248. Denne Traktat, udarbejdet i ét eksemplar på fransk, italiensk, nederlandsk og tysk, hvilke fire tekster har samme gyldighed, deponeres i Den Italienske Republiks Regerings arkiver. Denne Regering fremsender en bekræftet afskrift til hver af de øvrige Signatarstaters Regeringer.

Til bekræftelse heraf har undertegnede befuldmægtigede underskrevet denne Traktat.

Udfærdiget i Rom, den femogtyvende marts nitten hundrede og syvoghalvtreds.

P. H. Spaak
Adenauer
Pineau
Antonio Segni
Bech
J. Luns

J. Ch. Snoy et d'Oppuers
Hallstein
M. Faure
Gaetano Martino
Lambert Schaus
J. Linthorst Homan

LEKSIKALSKE STIKORD

CE	Europarådet
EC	Det Europæiske Fællesskab (EF)
ECE	FN's økonomiske kommission for Europa
ECSC	Det europæiske kul- og stålfællesskab
EDC	Det europæiske forsvarsfællesskab
EEC	Det europæiske økonomiske fællesskab (fællesmarkedet)
EFTA	Det europæiske frihandelsområde
EMA	Europæisk valutaoverenskomst
ESRO	Den europæiske samarbejdsorganisation m. h. t. rumforskning og rumteknik
EURATOM	Det europæiske atomenergifællesskab
FEOGA	Det Europæiske Fællesskabs landbrugsfond
GATT	Overenskomst om nedsættelse af toldsatser og om handelspolitik – tilknyttet FN
NATO	Atlantpagten
OECD	Organisation for atlantisk økonomisk samarbejde og udvikling
OEEC	Organisation for europæisk økonomisk samarbejde (ophørt 1961)
UNCTAD	FN's udenrigshandels- og udviklingskonference

LITTERATURHENVISNINGER

I. Officielle samlinger af retsforskrifter:

1. Journal Officiel (Amtsblatt). Heri *skal* alle forordninger optages, medens direktiver og beslutninger som regel optages. Dette gælder også henstillinger, udtalelser o. l., samt udkast til forordninger.
2. Bestemmelser uden for EF-traktaten, der kan være af betydning for dansk lovgivning. Udarbejdet af justitsministeriet; senest a jour-ført pr. 1.8.1971.

II. Officielle domssamlinger:

1. Recueil de la Jurisprudence.
2. Sammlung der Rechtssprechung.

III. Uofficielle domssamlinger:

1. Common Market Law Reports.
2. Europäische Rechtsprechung.
   Disse samlinger indeholder også nationale afgørelser i forbindelse med fællesskabsretten.

IV. Kommissionens officielle beretninger:

1. Bulletin (månedsberetning - udgives også på engelsk).
2. Rapport générale sur l'activité des Communautés.
3. Gesamtbericht über die Tätigkeit der Gemeinschaften.
   (Årsberetning - udgives også på engelsk).

V. Håndbogsfremstillinger:

1. Danmark og de Europæiske Fællesskaber 1968, bind I.-II.
   (Udenrigsministeriet).
   Supplementer fra 1969, 1970, 1971.
2. Die europäische Wirtschaftsgemeinschaft. Kommentar zum Vertrag, Wohlfarth m. fl. (1960).
3. Kommentar zum EWG-Vertrag, Bd. I.-II., Groeben & Boeckh (1967).
4. Dictionnaire du Marché Commun, Gide-Loyrette-Nouel.
   (løsblade, der føres a jour).
5. Les Nouvelles, Ganshof van der Meerch m. fl. (1969).

VI. Monografier:

1. Brinkhorst & Schermers: Judicial Remedies in the European Communities (1969).
2. Alan Campbell: Common Market Law I.-II. (1969).
3. Isi Foighel: De Europæiske Fællesskaber (1969, Søndagsuniversitetet).
4. F. F. Gundersen: Introduksjon til EEC (1969).
5. F. F. Gundersen. EEC Håndboken (1971).
6. Susan Høivik: 10 Innlegg om EEC (1971).
7. Ganshof van der Meersch: Organisations Européennes (1966).
8. Lennart Pålsson: EEC-rätt (1970).
9. A. R. Roberts: European Institutions (1966).
10. Valentine: The Court of Justice of the European Communties I.-II. (1965).

VII. Tidsskriftsartikler:

1. Juristen:
   Peter Germer:
   De Europæiske Fællesskabers erstatningspligt uden for kontrakt: Et praktisk anvendelsesområde for den komparative retsforskning (1967, p. 449-463).
   Allan Philip:
   Fællesmarkedet og selskabsretten (1968, p. 49-75).
   Isi Foighel:
   Fællesmarkedsrettens forhold til national ret og folkeretten (1968, p. 101-109).
   Inger Margrete Pedersen:
   Familien mellem Norden og Europa (1971, p. 405-414).
   Erik Siesby:
   EF og Danmarks Grundlov (1971, p. 414-427).
   Arne Belling:
   Domstolskontrol med medlemsstaters opfyldelse af forpligtelser i medfør af Traktaten om oprettelse af det europæiske økonomiske fællesskab (1971, p. 427-434).
   Max Sørensen:
   Forfatningsretslige problemer i forbindelse med Danmarks indtræden i De Europæiske Fællesskaber (1971, p. 434-440).
2. Ugeskrift for Retsvæsen:
   Mogens Moe:
   Den udenrigspolitiske beføjelse i det europæiske økonomiske fællesskab (1967, Studenterafhandlinger, p. 133-177).

Allan Philip:
International domstolskompetence og anerkendelse og fuldbyrdelse af domme i de Europæiske Fællesskaber (1971, p. 225-243).

3. Tidsskrift for Rettsvitenskap:
Erik Dons:
Lovgivningsproblemer ved norsk medlemsskap i EEC (1968, p. 225-243).
Isi Foighel:
Demokrati i fællesmarkedet? (1969, p. 210-219).
Trygve Krogdahl:
EEC-organenes kompetanse - særlig til å treffe beslutninger i forordningsform (1969, p. 616-631).
Jytte Thorbek:
Advokaterne og de seks (1970, p. 440-483).

4. Revision og Regnskabsvæsen:
Bernhard Gomard:
Europæisk Selskabsret (1968, p. 239-248 og p. 289-298).

VIII. Tidsskrifter for Europaret:

1. Common Market Law Review.
2. Revue trimesterielle de droit européen.
3. Europarecht.
4. Nordisk Tidsskrift for International Ret.

IX. Bibliografier:

1. Publications juridiques concernant l'intégration européenne 1952-1966 med senere supplementer. Dækker den litteratur, som ikke omfattes af 2.
2. Bibliographie de jurisoprudence européennes, dec. 1965 med senere supplementer. Dækker litteratur om Fællesskabsdomstolen og dens praksis.
3. Bibliografisk introduktion til fremmed og komparativ ret. Lando & Pålsson, 1968, kapitil 8, p. 255-273.

DOMSREGISTER

Bosch-sagen, p. 67.
Hollandske Toldkommission, p. 68.
Costa mod ENEL, pp. 69, 73.
Kommissionen mod Italien, p. 91.
Lüttiche mod EF-kommissionen, p. 94.
National Confederation of Producers of Fruit and Vegetables mod EF-Kommissionen, p. 95.
Plaumann mod EF-Kommissionen, p. 96.
Glucoseries Reuniees mod EF, p. 96.
Getreute Importgesellschaft mod EF, p. 96.
Sgarlata mod EF, p. 96.
Enken Vaassen-Göbbels, p. 105.
Da Costa & Schaake mod det hollandske finansministerium, pp. 105, 106.
Kurt A. Becher mod Haupt Zollamt München, p. 106.
Consten G.m.b.H. og Grundig-Verkaufs-G.m.b.H. mod Kommissionen, p. 169.
Parke, Davis & Co., p. 169.
Christiani & Nielsen, p. 171.
Forskellige tyske farvefabrikker mod Bundeskartellamt, p. 174.

REGISTER TIL EF-TRAKTATEN

Artikel	Sidehenvisning
2	22, 27, 58
3	24 f, 25 ff, 58
4	27, 39, 57, 85
6	24, 27, 149
7	33, 36, 120, 176
9	23, 111
11	69
12	68, 76
25	93, 112
28	109
29	109
30- 37	111 f
35	65
36	112
37	176 f
38- 47	134 ff
39	136
43	43, 50, 109, 137, 140
48	46, 61 f
49	51, 116
51	41, 117 f
52- 58	120 ff
52	120, 125
54	51, 121 f, 126
57	79, 122
58	125 ff
63	51
67- 73	130 ff
67	130 f
69	43
70	41
73	46, 93, 132
74- 84	144 ff
74	144
75	41, 51, 145
79	51
84	145
85- 94	166
85	68, 166 ff, 171, 174
86	166, 172, 174
87	168
90	175 f
91	178
92	43, 179 ff
93	41, 91, 179 f
94	179
95- 99	160 ff
95	111, 161
96	161
98	161
99	41, 161
100-102	164
100	41, 51, 79 ff
101	79 ff
102	79 ff
103-116	148 ff
103	149 f
104	151
105	65, 150
107	46, 132, 151
108	46, 151
109	152
110	137, 183
111	184, 187
113	178, 183 f, 187
115	46
117	156
118	51
119	157
123-127	157 ff
130	43
131-136	188 ff
137	48
138	48
140	49
141	53
143	48
144	49
145	40, 57
148	42
149	41
151	53
152	52
155	57, 62, 65
159	40
164	85
165	46, 92
166	87
167	86
169	90, 92, 101
170	91
171	92
172	100, 102, 173
173	57, 94 ff, 99 f
174	57
175	101
176	101
177	92, 102 ff, 175
178	108
181	108

Artikel	Sidehenvisning
182	99, 108
183	102
184	99
189	61 f, 65, 75, 95, 100
190	50, 97
191	66, 97
192	64
193	50
215	99, 108
219	90
220	82, 127
221	126
222	177
226	94
228	94, 188
235	30, 41, 57 ff, 97, 154
236	22, 30, 32, 59, 154, 188, 194
238	189, 193 f

SAGREGISTER

aktieselskaber, 128 f
anerkendelse af selskaber, 82, 127
anerkendelse af tvangsfuldbyrdelse, 82
arbejderbeskyttelse, se sikringsordninger
arbejdsformidling, 116
arbejdskraft, 115 ff
Arusha-aftalen, 193
associering, 188 f, 193 ff
associeringsråd, 190 f
associeringsudvalg, 191
Atomenergifællesskab, Det europæiske, se EURATOM

banker og sparekasser, 123, 132
Barre-planen, 29, 152
bedriftsråd, 129
begrundelsespligt, 65 f
beslutninger, 63 ff
beslutningsformer, 59 ff
beslutningsproces, 52 ff
betalingsbalance, 131, 151 ff
bistandsydelse, gensidig, 151
bolig, 117, 122
Budgetpolitisk Komité, 150

centralbanker, 150, 153

Davignon-rapporten, 31
demokrati, 55 f
Departementerne, 47
diplomater, 188
direkte skat, 162 ff
direktiver, 62 f
dobbeltbeskatning, 82, 163
dommerudnævnelse, 86 f
Domstol, den Europæiske, *84 ff*, 103 ff, 113, 181, 188, 195
Domstolens kompetence, 89 ff, 93 ff, 101 f, 108
dumping, 178 f

ECSC, 11, 18, 39
eksamensbeviser, 122 f
eksportrestitutioner, 139, 142
eneforhandlingsaftale, 169
erhvervssammenslutninger, 122
erstatningssager, 108
»etableringsplanen«, 121
etableringsret, 120 ff, 125, 130
EURATOM, 11, 18, 39
»europæiske Aktieselskab, Det«, 127 ff
Europæisk Investeringsbank, 29

faglige organisationer, 50, 116
FEOGA, se landbrugsfonden
finanstold, 111
forordninger, 61 f, 78
Forsamlingen, 38, *48 ff*, 52, 80, 85, 139 f, 157, 164, 188, 195
Forsamlingens sammensætning, 48
forskning, 171
fri bevægelighed i arbejdskraften, 118 f, 155, 157
frihandelsområde, 26 f, 190, 193
funktionalisme, 17 ff, 31
fusion, 127
Fusionstraktaten, 39, 44 ff, 48 ff
fælleseuropæiske projekter, 181
fællesmarked, se toldunion
fællesskabskontingent, 146
føderalisme, 16 ff, 31

gaffeltarifsystem, 146
GATT, 185 f
generaladvokat, 87 f
Grundlovens § 20, 22, 37, 72, 75
Grækenland, 194 f

handlefrihed, medlemsstaternes, 187
harmonisering, *77 ff*, 142, 146, 155, 164
henstillinger og udtalelser, 65, 78

ikke-diskriminering, *33 ff*, 77, 111, 115, 118, 120, 122, 125, 176
indikativpris, 138, 140
indirekte skatter, 160 ff
ind- og udførselsrestriktioner, 111 f
internationale organisationer, 185 f, 188

jernbaner, se trafik
jordlovgivning, 36, 117

kapital, 130 ff
kapitaldirektiver, 131 f
kapitalmarked, 131
karteller, 166 ff
kollegialprincippet, 47
Kommissionen, 23, 38, *44 ff*, 52 ff, 79 f, 85, 91 ff, 113, 116 f, 121, 126, 131 f, 139 f, 149 ff, 157, 164, 168, 171, 184, 188

Kommissionens sammensætning, 44 f
konjunkturpolitik, 149 f
Konjunkturpolitisk Komité, 150
konkurrencefordrejning, 77, 80, 113, 132, 151, 156, 160 f, 165, 180
konkurrenceregler, 83, 146, 156, *165 ff*
konkurrenceretsundersøgelser, 173 f
konkursret, 83
konvektioner, 81 f
Koordineringsbureau, det Europæiske, 116 f
Kul- og Stålfællesskab, Det europæiske, se ECSC

landbrugets rådighedsbeløb, 142
landbrugets specialkomiteer, 139 f
landbrugets strukturændringer, 140 f
landbrugsfonden, 141 f
landbrugspolitiken, 28, 112 f, *134 ff*, 151, 162
legalitetsprincippet, 57 ff, 85, 93, 104
liberaliseringsforpligtelsen, 130 ff
ligeløn, 157
Luxembourg-forliget, 54
lægemidler, 81
lønmodtagere, se arbejdskraft

Mansholt-planen, 137 ff, 141
markedsintervention, 139, 140, 142
medindflydelse, 129
mellemfristet økonomisk Politik, Komiteen for, 152
merværdiomsætningsafgift, 161 f
mistillidsvotum, 49
monetære Udvalg, Det, 131
monopoler, 166 ff, 169, 171 ff
mønstre og varemærker, 83

nationalisering, 177
negativattest, 168, 172

offentlige virksomheder, 175 ff
offentliggørelse, 66
orienteringspris, se indikativpris
overskudsproduktion, 138 f, 140 ff

Parlament, Det europæiske, se Forsamlingen
parlamentariske konference, den, 191
patenter, 82 f
patentlicensaftale, 169
politisk union, 30 ff
producenttilskud, 139
produktionskvoter, 139
præjudicielle spørgsmål, 103 ff
prøvelsesret, Domstolens, 96 ff
punktafgifter, 162

Rådet, 23, 29, 37, *40 ff*, 52, 79 f, 85, 113, 116 f, 121, 123, 131, 139 f, 149 ff, 164, 183 f, 188, 194
Rådets afstemningsregler, 40 ff
Rådets sammensætning, 40

sagstyper, 94 ff
samarbejdsaftale, 169 ff
sanktioner, 92 f, 98 f, 101
selskaber, 125 ff
selskabsbeskatning, 128, 163 f
selskabsretlige garantier, 126 f
selskabskapital, 127
selskabsstiftelse, 127
selvstændige, 118, 120 ff
sikkerhedsforanstaltninger, 81
sikkerhedsinteresser, 112, 145
sikringsordninger, 155 ff, 158
skat, 160 ff
slusepriser, 138
sociale Fond, Den europæiske, 28, 157 ff
sociallovgivning, 35 f, 117
socialpolitik, 155 ff, 181
spørgsmålsret, 49
statshandelslande, 184 f
statsmonopoler, 175 ff
statsstøtte, 91, 179 ff
supranational, 19
særordninger, 137 ff
søgsmålsgrunde, 96 ff
søgsmålskompetence, 90 ff, 93 ff, 101

tekniske forskrifter, 81
tilbagestrømningsregel, 178
tjenesteydelser, 120, 124, 130
toldkontingenter, 112 f
toldunion, 23 f, *25 ff*, 111, 114, 134, 160, 194
traktatkompetence, 183, 187 f
tranport, 28, *144 ff*
tredjelande, 112 f, 133, 138, 142, 178, *183 ff, 187 ff*
tvangsforanstaltninger, 100, 102
Tyrkiet, 194
tærskelpriser, 138

udenrigspolitik, 30 ff
Udviklingsfond, Den europæiske, 192 f
udviklingslande og -områder, 30 f, 189 ff, 193
udviklingsstøtte (indenfor EF), 181,
UNCTAD, 185, 191 f
undervisning, 116, 123

valuta, 151 ff
Valutafond, Den internationale, 151
varer, 111 ff
variable importafgifter, 138
virksomhedssammenslutning, 171 ff
voldgiftsret, 108, 191, 195
værneting, 82

Werner-planen, 29, 132, 153

Yaoundé-konventionerne, 189 ff, 192 f

Økonomiske og Sociale Udvalg, det, 50 f
økonomiske politik, den, 148 ff
økonomisk union, 23, *27 ff*